DOĞU EDEBİYATINDA ŞAİR TEZKİRELERİ YAZMA GELENEĞİ VE ORTA ASYA SAHASI TEZKİRELERİ

Dr. MURAT AKYÜZ

УБК
ББК

Даярдаган: *Мурат Акйюз*
Редактору: *Сатылмыш Бажак*
Дизайнери: *Чахал Дурсунов*
Корректору: *Жыпаргул Кочкорбаева*

Чыгыш адабиятындагы акындар антологияларынын жазуу салты жана Орто Азия аймагындагы акындардын антологиялары -Б.:2017. -126 бет.

ISBN

« Чыгыш адабиятындагы акындар антологияларынын жазуу салты жана Орто Азия аймагындагы акындардын антологиялары» аттуу бул китеп чыгыш мусулмандардын салты катары каралган акындар антологиялары Арап, Фарси жана Түрк адабияттары ичиндеги антологиялардын тарыхый жактан өнүгүшүн иштеп чыгуу менен Борбордук Азия аймагындагы жазылган антологияларынын үстүндө иштелди.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ... **ii**
KISALTMALAR ... **iii**
ÖNSÖZ ... **iv**
DOĞU EDEBİYATINDA ŞAİR TEZKİRELERİ YAZMA GELENEĞİ ... **1**
ARAPÇA ŞAİR TEZKİRELERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ ... **5**
Arap Edebiyatında Şiir Mecmuaları ve Biyografik Eserler ... 6
Arap Edebiyatında İsimleri Tezkire Olmasa da Edip ve Şairlerin Biyografilerini ve Şiirlerinden Seçmeleri Ele Alan Eserler ... 7
FARSÇA ŞAİR TEZKİRELERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ ... **10**
Farsça Olarak Yazılmış Olan İlk Şair Tezkireleri ... 10
XII. Yüzyıldan Günümüze Farsça Şair Tezkireleri ... 11
TÜRKÇE TEZKİRELERİN TARİHİ GELİŞİMİ ... **38**
DİĞER DİLLERDE YAZILMIŞ OLAN ŞAİR TEZKİRELERİ ... **46**
ORTA ASYA'DA FARSÇA ŞAİR TEZKİRESİ YAZMA GELENEĞİ ... **47**
Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Genel Şair Tezkireleri ... 47
Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Yerel (Mahalli) Şair Tezkireleri ... 58
Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Özel Tezkireler ... 60
Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Evliya Tezkireleri ... 62
Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Ve Şairler Hakkında Bilgi Veren Tarih Kitapları ... 63
Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olup Şairlerden Bahseden Diğer Kitaplar ... 66
TÜRKİYE, ORTA ASYA VE AFGANİSTAN'DA ŞAİR TEZKİRELERİ ÜZERİNE YAPILMIŞ AKADEMİK ÇALIŞMALAR ... **68**
Türkiye'de Şair Tezkireleri Üzerine Yapılmış Akademik Çalışmalar ... 68
Orta Asya Şair Tezkireleri Üzerine Yapılmış Akademik Çalışmalar ... 74
Afganistan'da Yazılmış Türkçe Şair Tezkireleri Üzerine Yapılmış Çalışmalar ... 93
SON SÖZ ... **95**
KAYNAKLAR ... **98**
İnternet Kaynakları ... 105
KİŞİ, YER VE KİTAP ADLARI DİZİNLERİ ... **106**
Kişi Adları Dizini ... 106
Yer Adları Dizini ... 112
Kitap Adları Dizini ... 113
ÖZGEÇMİŞ ... **120**

KISALTMALAR

A.	Arapça
C.	Cilt
F.	Farsça
a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
A.s.	Aleyhi's-selâm
bkz.	Bakınız
Çağ.	Çağatayca
çev.	çeviren
Haz.	hazırlayan
H.	Hicri
H.ş.	Hicri şemsi tarih (İran ve Afganistan resmi takvim sistemi, güneş yılına göre düzenlenmiş olan Hicri takvim sistemi olup, Miladi takvimden 621 yıl 80-81 gün eksiktir.)
Hz.	Hazret-i
M.	Miladi
Mc	Mecaz, mecazi
Müd.	Müdürü, Müdürlüğü
md.	madde, maddesi
müt.	mütercim, mütercimi
No:	Numara, numarası
R.a.	Radiyallahu anh
Riy.	Riyaseti
Rumî	Rumî Tarih (Osmanlı Devleti'nde kullanılan takvim sistemidir. Miladi takvimden 584 yıl çıkarılıp 13 gün eklenirse Rumî tarih bulunur.)
s.	sayfa
S.	sayı
S.a.v	sallallahu aleyhi ve sellem
S.B.E.	Sosyal Bilimler Enstitüsü
S.S.C.	Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti
S.S.C.B.	Sosyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
Üniv.	Üniversitesi
Vez.	Vezareti
vr.	varak
Y.t.	yayın tarihi
Y.y.	yayın yeri
yy.	yüzyıl (asır)
[ ]	Orijinal metindeki sayfa numaralarını ve metne eklenen parçayı ve asıl nüshadaki sayfa numalaralarını gösterir.

ÖNSÖZ

Toplum tarafından sevilen, değer verilen ve topluma yön veren kişilerin isimlerinin ve eserlerinin unutulmaması için yapılan çalışmalar neticesinde biyografi yazarlığı ortaya çıkmıştır. Tarihi insanlık tarihi ile yaşıt olan biyografi yazarlığı İslam dünyasında ilk önce Araplar arasında başlamıştır. Araplar, önemli gördükleri kişileri değişik tabakalar halinde sınıflandırarak yazdıkları bu tür biyografi kitaplarına "tabakât" adını vermişlerdir. Bu gelenek daha sonra Fars ve Türk edebiyatlarını etkilemiş ve her iki dilde de bu tür kitaplar "tezkire" adıyla kaleme alınmıştır.

Çalışmamızda Müslüman doğu toplumlarına has bir gelenek olan tezkirelerin Arap, Fars ve Türk edebiyatları içindeki tarihi gelişimi ve Orta Asya'da yazılmış olan şair tezkireleri üzerinde durulmuştur.

Bu çalışma için bizi yönlendiren Prof. Dr. Yusuf Çetindağ ve Doç. Dr. Nodirkhon Khasanov'a çok teşekkür ederim.

Dr. Murat AKYÜZ

DOĞU EDEBİYATINDA ŞAİR TEZKİRELERİ YAZMA GELENEĞİ

Arapça anmak, hatırlamak anlamında olan (ذكر) fiil kökünden gelen tezkire (تذكرة) kelimesi sözlük anlamı olarak hatırlamaya sebep olan şey anlamında olup; pusula, her hangi bir iş için izin verildiğini bildirmek üzere alınan resmi belge, bazı meslek sahipleri için yazılan o şahsın, şahsi ve mesleki durumunu gösteren belge ve biyografi anlamlarına gelir. Tezkire kelimesi Kur'an-ı Kerîm'de *Taha,* 3; *Vaki'a,* 73; *Hakka,* 12 ve 48; *Müzzemmil*, 19; *Müddessir*, 49 ve 54; *İnsan*, 29 ve *Abese,* 11 ayetlerinde olmak üzere dokuz farklı yerde geçmekte olup Kur'an-ı Kerîm'i tanımlamaktadır.

Ülkemizde askerliğini bitiren kişilerin durumunu gösteren belgeye tezkire (teskere veya terhis tezkiresi) denilirken, Afganistan'da ise nüfus hüviyet cüzdanlarına (kimlik kartlarına) tezkire adı verilmektedir.

Tezkire kelimesi sözlük anlamları bir kenara bırakılıp terim olarak ele alındığında ise sosyoloji, tarih, edebiyat ve biyografi alanlarında adeta bambaşka bir hüviyet kazanarak yüzlerce yıllık bir geleneği içinde barındıran bir kültür birikimi karşımıza çıkmakta olup padişahların, sultanların, emirlerin, vezirlerin, evliyaların, mutasavvıfların, şeyhlerin, şairlerin, fakihlerin, âlimlerin ve düşünürlerin hayat hikâyelerinin ve eserlerinin yer aldığı kitaplara tezkire adı verilmektedir. Tezkire terimi, Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı Türkçe Sözlük'te bu yönü ile ele alınmış olup, "*Divan şairlerinin hayatlarını ve şiirlerini genellikle öznel bir bakış açısıyla değerlendiren eser"* olarak tanımlanmaktadır.(TDK 2005).

İnsanoğlu dünyada geçici olduğundan dolayı, asırlar boyu ölümsüzlük yolunu aramış ancak bu arayışlarından bir sonuç çıkmayınca da kendilerinin ve sevdikleri insanların en azından isimlerinin ve eserlerinin unutulmaması için çareler üretmeye çalışmışlardır. Bu noktada önemli gördükleri kişilerin isim, hayat ve eserlerini kayıt altına alınıp, unutulmaması için biyografik eserler vermeye başlamışladır.

İnsanlar, geçmişte yaşamış olan insanların hayatlarını, eserlerini, başlarından geçen olayları, tecrübelerini, sanat ve fikir hayatına olan katkılarını öğrenmek ve gelecek kuşaklara aktarmak istemişler, bu durum da biyografinin ortaya çıkış sebeplerinden birisini oluşturmuştur.

İslamiyet öncesi Araplar arasında soy ile övünmeye çok önem veriliyor ve dolayısı ile aile şeceresi tutma alışkanlığı bulunuyordu. İslamiyet aile ve soy ile övünmeyi yasaklamış olsa da öncelikle Hz. Muhammed (S.a.v) ile onun ailesinin ve Ashab-ı kiram'ın hayatlarını kayıt altına alma düşüncesi tezkire yazarlığının ilk adımını oluşturmuştur. Bu noktadan hareketle Hz. Peygamber (S.a.v) 'den sonra Hz. Ali (R.a.) başta olmak üzere birçok İslam büyüğünün, evliyanın, Sûfînin ve şair ve ediplerin hayatları hakkında kitaplar yazılmıştır. Bu noktada ise tabakât adı verilen kitaplar ortaya çıkmıştır. Ele aldığı kişileri belli başlı kıstaslar eşliğinde tabaklar halinde ana bu kitaplara Araplar tabakât derken, İranlılar ve Türkler ise tezkire adını vermişlerdir.

Tezkireler ele aldıkları kişiler bakımından farklılıklar göstermektedir. Sadece padişahları ve idarecileri ele alan tezkireler olduğu gibi, evliyalar, şairler, hattatlar vb. konu edinen tezkireler yazılmıştır. Feridüdîn-i Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliya*'sı evliya tezkirelerine, Mîrzâ Muhammed Ali Senglâh Habûşânî Horâsânî'nin *Tezkiretü'l-Hattâtîn* adlı eseri hattat tezkirelerine, Sultân Muhammed Fahrî Hirevî'nin *Ravzâtu'l-Selatin* isimli tezkiresi ise sultanlar hakkında yazılmış olan tezkirelere örnek olarak verilebilir.

Şairler hakkında bilgi verilen ve şiirlerinden örnekler sunulan tezkireler Arap, Fars ve Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Şairler tezkireleri; *"Tabakâtü'ş-Şu'ara", Tabakâ-i Şu'ara", "Tezkiretü'ş-Şu'ara", "Tezkire-i Şu'ara", "Mecmûatü'ş-Şu'ara", "Mecmûa-i Şu'ara", "Heft iklim"* vb. isimlerle karşımıza çıkmaktadır.

Şair tezkirelerini kendi içinde "Genel Tezkireler" ve "Özel Tezkireler" olarak iki grupta ele almak mümkündür.

Müellifler, "Genel Tezkirelerde" kendi döneminden önceki ve kendi dönemindeki şairlerin biyografik bilgilerine verir, şairlerin kişiliği, hayatı ve eserleri hakkında değerlendirmeler yapar ve bazen de onları ve şiirlerini tenkit eder, daha sonra ise şiirlerinden örnekler sunar.

Müellif açısından önemli görülen bir kısım özel şairlerin hayatlarını ve eserlerini ele alan eserlere ise "Özel Tezkireler" adı verilmektedir. Özel tezkireleri bir kaç grup olarak değerlendirmek mümkündür.

i. Yerel (Mahalli) Tezkireler: Belli bir bölgenin şairlerini konu edinen tezkirelerdir. Abdulkerîm Fazlî Nemengânî tarafından manzum bir tezkire olarak 1821 (1236 h.) yılında yazılmış olan *Mecmûatü'ş-Şu'ara (Mecmûa-i Şairân veya Mecmûa-i Ömer Han)*; Törekul Zihnî ve Sadreddîn Sâdîzâde tarafından yazılmış olan ve Semerkand ve yakınlarından 196

adet şair ve eserleri hakkında bilgi veren *Sühanverân-ı Saykal-ı rûy-i Zemin* yerel tezkirelere örnek olarak verilebilir.

ii. Belli bir sosyal gruba mensup şairler hakkında yazılan özel tezkireler: Bu tür tezkireler bir kısım ariflerden, vezirlerden ve sultanlar, tarikat mensupları hakkında yazılmış olan tezkirelerdir. Esrâr Dede tarafından yazılmış olan *Tezkire-i Şuara-yı Mevlevîyye* bu tür tezkirelere örnek olarak verilebilir.

iii. Şiir türlerine göre düzenlenmiş olan özel tezkireler: Ebû Tamâm'ın *Hamasesi*, *Mesnevîleri* gibi bir şiir türüne ihtisas edilmiş tezkireler bu grupta incelenir.

iv. Konulu Tezkireler: Müellif tarafından belli bir konu hakkında yazılmış şiirler hakkında düzenenlenmiş olan tezkirelerdir. Mollâ Abdu'n-Nebî Fahruz-Zamânî'nin Sakî-Nâmelere ve onların okuyucularına tahsis ettiği *"Tezkire-i Meyhâne"*, Mîrzâ Miskîn'in İsfahanlı şairlerin içki şiirlerini konu aldığı tezkiresi türün örneğidir.

v. Tabakât tezkireleri: Bunlardan başka bir de özel tezkireler içinde değerlendirilen ve şair olan kimselerin hayatlarını ve şiirlerini konu edinen "Tabakât Tezkireleri" vardır (Ma'ânî 1928:3-4). Bunun için Feridüddîn Attar'ın *"Evliyalar Tezkiresi"* örnek verilebilir (Feridüddîn Attar 2007).

Şairler hakkında verilen bilgiler yönüyle tezkireler, biyografik tezkireler ile antolojik tezkireler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

i. Biyografik tezkireler: Biyografik tezkirelerde ele alınan kişilerin mahlasları, asıl adları, baba adları ve soyları, doğum yerleri ve tarihleri, eğitim durumları, kabiliyet ve hünerleri, yazmış oldukları eserleri ve yapmış oldukları seyahatleri, himayesinde veya yakınında oldukları devlet adamları, hayatta veya vefat edip etmedikleri, vefat edenlerin vefat tarihleri ve mezar yerleri vb. bilgiler verilmektedir. Bu tür bilgiler verildikten sonra şairlerin şiirlerinden örnekler sunulmaktadır.

ii. Antoloji türündeki tezkireler: Antoloji türündeki tezkirelerde genellikle şair hakkındaki bilgiler oldukça sınırlı olmakta olup bazı tezkirelerde sadece şairin mahlası verilmektedir. Bu tür tezkirelerde şairlerin hayatları ve kişilik özellikleri yerine şiirleri öne çıkarılmaktadır. Yusuf Çetindağ, *Şiir ve Tenkit -Türk, İran ve Arap Tezkirelerinde* adlı eserinde "Antoloji türündeki tezkirelerde ise şairlerin biyografik özelliklerine genelde yer verilmemekte veya çok az bilgi sunulmaktadır. Bu tür tezkirelerde verilen şiir örnekleri biyografi türündeki

tezkirelere göre daha fazla ve uzun olmaktadır.(Çetindağ, 18)" diyerek bu tür tezkirelerin tanımını yapmaktadır.

İlk dönem tezkirelerinde ele alınan kişiler değişik isimler adı altında gruplandırılmışlardır. Bu gruplar "tabaka", "behişt (cennet)", "bahçe", "ravza", "iklim" vb. adlarla karşımıza çıkmaktadır. Tezkirelerin birçoğunda ele alınan kişiler; padişahlar, idareciler, daha önce yaşayıp vefat etmiş olanlar, sûfiler, âlimler, eserin yazıldığı tarihte yaşayanlar, tezkirenin yazıldığı dönemde genç olup gelecek vaad edenler, değişik ülke veya şehirlerde yaşayanlar vb. şekillerde tasnif edilerek müellif tarafından kendilerine uygun görülen yerlere yerleştirilmiştir. Bu tür tezkirelere "tabakât" türü tezkireler adı verilmektedir. Ali Şîr Nevâi'nin *"Mecâlis'ün-Nefâis"*,Sehî Bey'in *"Heşt Behişt"* adlı tezkireleri bu tür tezkirelere örnek olarak verilebilir. Birçok tezkirede ise şairlerin sıralaması Arap harflerine göre alfabetik olarak yapılmıştır. Kârî Rahmetullah Vazih'in *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*' adlı tezkiresi gibi bazı tezkirelerde şairler Arap harflerine göre alfabetik olarak mahlaslarının ilk harfleri göz önüne alınarak sıralanmış ancak mahlaslardaki ikinci harfler göz önünde alınmamıştır. Anadolu sahasında şairleri alfabetik olarak ilk defa sıralayan tezkire yazarı Latîfî olup, tezkiresinde *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*'dan çok daha önce yazılmış olmasına rağmen şair mahlaslarının ilk üç harfine kadar dikkat edilerek sıralama yapılmıştır. Tezkirelerde şairlerin sıralaması için Âşık Çelebi gibi yenilik arayan bazı müellifler hariç genellikle bu iki yöntem kullanılmıştır.(İsen, 2010; 18-19)

Arapça, Farsça ve Türkçe ilk yazılan tezkireleri gözden geçirdiğimizde bilinen ilk Arapça "*Tabakâtu'ş-Şu'ara*" kitabının asıl adı Ebû Muhammed b. Sallâm b. Ubeydillâh b. Sâlim el-Cumahî el-Basrî olan Cumahî tarafından hazırlandığı ortaya çıkmaktadır.

Arap kaynaklarında ele aldıkları kişileri çeşitli tabakalar halinde sınıflandırıp biyografilerine, eserlerine aldıkları için "*Tabakât-uş Şu'ara*" adı verilen ilk biyografi kitapları, Fars kültür ve edebiyatı ortamında "*Tezkiretü'ş-Şu'ara*" adı altında hazırlanmıştır. Bu isimlendirmenin yaygınlık kazanmasında, Feridüddîn Attâr'ın *"Tezkiretü'l-Evliyâ"* adıyla bir eser yazması ve bunun İslam dünyasında tutulmasının büyük rolü olduğu iddia edilir.(Çetindağ, 41).

Ebû Tahir Hatûnî, Farsça şair tezkiresi yazma geleneğini ilk başlatan kişidir. O kendi döneminde yaşayan Farsça şiir söyleyen şairlerin ahvalini ve biyografilerini kaleme almış ve eserine de *Menâkibu'ş-Şu'ara* adını vermiştir. İran edebiyatında A'rûzî'nin *"Çehâr Makâle"* ve Afvi'nin *"Lübâbü'l-Elbâb"* adlı tezkireleri Farsça olarak yazılmış ilk tezkire örnekleri arasında yer almaktadır.

Mecâlis'ün-Nefâis, Türkçe olarak kaleme alınmış olan ilk şair tezkiresi olup Ali Şîr Nevâi tarafından yazılmıştır.

Ali Şîr Nevâi'nin *Mecâlis'ün-Nefâis* adlı tezkiresi ile Devletşâh Semerkandî'nin *"Tezkire-i Şu'ara-yı Devletşâh Semerkandî"* adlı eserleri kendisinden sonra yazılmış olan hemen hemen bütün tezkireleri etkilemiştir. Her iki tezkire de tabakât usulüne göre yazılmış olup, benzer özelliklere sahip olan şairler gruplandırılarak farklı tabakalar halinde tasnif edilmiştir. Bahâristân ise Mollâ Abdurrahman Câmî tarafından yazılmış olup eserin son bölümünü şairler ve şiirlere ayrılmış olan tezkire kısmı oluşturmaktadır.

Farsça ve Türkçe olarak her iki dilde de yüzyıllar boyunca birçok tezkire yazılmıştır. Tezkirelerin tarihsel gelişimleri hakkında elde ettiğimiz bilgileri ise kitabımızın "Arapça Tezkirelerin Kısaca Tarihi Gelişimi", "Farsça Tezkirelerin Kısaca Tarihi Gelişimi" ve "Türkçe Tezkirelerin Kısaca Tarihi Gelişimi" kısımlarında ele alınmıştır.

ARAPÇA ŞAİR TEZKİRELERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Arap şiiri hakkında yapılacak çalışmalarda araştırmacıların şiir metinlerini tespit edebilmesi için bu şiirlerin günümüze ulaşmasını sağlayan bazı eserleri tanıması gerekir. Bu eserleri şu başlıklar altında incelemek mümkündür:

i. Divanlar: Şairlerin kendi şiirlerini bir araya getirerek oluşturdukları eserlere divan adı verilmektedir. Birçok şairin bir divanı bulunurken bazı şairlerin ise birden fazla divanı bulunmaktadır.

ii. Belli bir kabilenin şairlerine ait şiirlerden oluşan şiir mecmuaları: Bu tür eserlere Huzeyil kabilesinin şairlerine ait şiirleri ele alan *Divanu'l-Huzeliyyin* örnek olarak verilebilir.

iii. Şiir mecmuaları: *Mua'llakat*, El-Mufaddaliyyat ve *Asmaiyyat* isimleriyle bilinen bu tür eserlerde şiirler belli bir ölçüye ve şairlere göre derlenerek tasnif edilmiştir.

iv. Biyografik Eserler: *Tabakâtü'ş-Şua'ara, Kitabu'ş-Şiir ve'ş-Şu'ara, Âhbâru'ş-Şu'ara, Mucemu'ş-Şu'ara* vb. isimlerle telif edilen bu tür eserlerde şairler hakkında biyografik bilgiler verildikten sonra şairlerin şiirlerinden örnekler verilmiştir.

v. Şiirleri anlam, konu ve üslup açısından inceleyen eserler: *Me'ânî'ş-Şiir* veya *Divanü'l-Me'ânî* adı altında yazılmış olan bu tür eserlerde gerek Cahiliye gerekse İslami döneme ait şairlerin şiirlerini parçalar halinde ele alarak incelemiştir. İbni Kuteybe'nin *Kitab-u Me'ân'il-*

Kebîr ve Ebû Halîl El-Askerî'nin *Divanü'l-Me'anî* adlı kitapları şiirleri anlam, konu ve üslup açısından inceleyen eserlere örnek olarak verilebilir. (Demirayak ve Çögenli 1994:31-32).

Arap Edebiyatında Şiir Mecmuaları ve Biyografik Eserler

Arap edebiyatında bir kabileye mensup şairlerin şiirlerini toplayan şiir mecmuaları ve biyografik eserler hakkındaki bilgiler aşağıda özet olarak verilmiştir.

i. Mua'llakat: *Mua'llakat*, Arap yarımadasında İslamiyet'ten önce Cahiliye döneminde, en büyük şairler olarak bilinen yedi şairin en güzel eserleri olarak kabul edilen şiir koleksiyonuna verilen addır. Bu şiirler, rivayete göre Cahiliye döneminde Mekke'de kurulan Ukaz gibi panayırlarda her yıl düzenlenen şiir yarışmalarında seçilerek Mısır keten bezinden yapılmış tomarlara altın harflerle yazılmış ve Kâbe duvarına asılmıştır.[1] Bu sebepten dolayı Türkiye'de "Yedi Askı Şiirleri" olarak bilinen şiirler İslami dönemde Hammad Er-Raviye tarafından bir araya getirilmiştir.

Mua'llakat'ta; İmru'l-Kays (ö. 545), Zuheyr Bin Ebi Sulma(ö. 609), Tarafa Bin El-Abd (ö.564), Antere Bin Şeddad (ö.600), Amru Bin Kulsum(ö. 584), Haris Bin Hilizze (ö. 570), Lebid Bin Rabia(ö. 660) adlı şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Bu şiirler daha sonraki dönemlerde birçok kişi tarafından şerh edilmiş ve başta Türkçe olmak üzere birçok dünya diline tercüme edilmiştir. (Tülücü 2005:310).

ii. El-Muafaddaliyyat: Abbâsî Halifesi El-Mansur'un teşvikiyle seçme şiirlerin Mufaddal ed-Dâbî (ö.178/794) tarafından derlenmiş olduğu bir şiir antolojisidir. Müellif bu eserinde, az şiir söyleyen seçkin şairlerin kaybolmasından endişe duyduğu seçkin şiirlerini bir araya getirmiştir. Bu antolojide; Cahiliye döneminden 47, muhadramdan[2] 14 ve İslami dönemden 6 olmak üzere 67 şairin kasîdeleri yer almaktadır. (Şakir ve Harun 1942)

iii. El-Asma'iyyat: Eski Arap şiirlerini ihtiva eden bu şiir antolojisi Abulmelik b. Kureyb el-Asma'î (ö.216/831) tarafından kaleme alınmış olup *El-Asma'iyyat*, Mufaddal b. Ed-Dabbi'nin *El-Mufaddaliyyat*'ı ile başlamış olan antoloji türünün devamı niteliğindedir. *El-Asma'iyyat*'ta genellikle Cahiliye döneminde yaşamış olan yetmiş bir şaire ait doksan iki parça şiir yer

[1] Bu şiirlerin Kâbe duvarına asıldığına dair rivayet tartışmalıdır.

[2] Muhadram: "Sözlükte 'sünnet olmamak; nesebi karışık olmak' gibi anlamlara gelen hadrame kökünden türeyen muhadram kelimesi (çoğulu muhadramûn) hem Câhiliye devrinde hem İslâmî dönemde yaşamış, Hz. Peygamber hayatta iken veya vefatından sonra Müslüman olmuş, ancak onu mümin olarak görememiş kimseyi ifade eder." Efendioğlu, M. (2005). "muhadramûn" *DİA*, XXX/395.

almakta olup eski Arap şiirlerini intikal eden şekilleriyle koruması açısından önemli bir kaynaktır. (Şakir ve Harun 1955)

Arap Edebiyatında İsimleri Tezkire Olmasa da Edip ve Şairlerin Biyografilerini ve Şiirlerinden Seçmeleri Ele Alan Eserler

Arap edebiyatında isimleri tezkire olmasa da edip ve şairlerin biyografilerini ve şiirlerinden seçmeleri ele alan eserlerden bazıları şunlardır:

i. Tabakâtü'ş-Şu'a-ra (İbni Sellam el-Cumahî): Muhammed b. Sellam el-Cumahî (ö.232/846) tarafından telif edilen *Tabakât-u Fuhuli'ş-Şu'ara* ve *Tabakâti'ş-Şuaar'il-Cahiliyyin ve'l-İslamiyyin*, şair biyografileri hakkında telif edilen ve günümüze ulaşan en eski eserdir. Cumahî, Arap şairlerini kendisine göre sınıflandırarak tabakalar halinde ele almış bu sebepten dolayı da eserine "*Tabakâtü'ş-Şu'a-ra*" adını vermiştir. Cumahî'nin Tabakâtı'nda 114 şaire yer verilmiş olup, beş kısımdan meydana gelmektedir. Bu kısımlar aşağıdaki gibi düzenlenmiştir. (Çetindağ, 27-28)

1. Cahiliye devri şairleriyle (Tabakâtü'ş-Şuarâü'l-Câhiliyyûn) ilgili bölümde 10 tabaka halinde 40 şair vardır: I. Tabakâ: İmrü'l-Kays, Nâbiga, Züheyr ve A'şâ ile başlar; 10. Tabakâ Amr Bin Şâş ile biter.

2. Mersiyye şairlerine (Ashâbü'l-Merâsî) ait olan bölümde tek tabaka bulunmaktadır. Bu tabakada ise 4 şair vardır: Mütemmim, Hünsâ, A'şâ Bin Hâris, Ka'b Bin Sa'd.

3. Şehir şairleriyle ilgili kısımda Medine, Mekke, Tâif, Bahreyn ve Yemâme'den 22 şair vardır. Bu tabaka I. Şuarâü'l-Medîne, II. Şuarâü'l-Mekke, III. Şuarâü'l-Tâ'if, IV. Şuarâü'l-Bahreyn, V. Şuarâü'l-Yemâme olmak üzere beş bölüme ayrılır.

4. Yahudi şairlerine (Şuarâ-ü'l-Yehûd) dair bölümde bir tabaka halinde 8 şair vardır.

5. İslam şairleriyle ilgili bölümde 10 tabaka halinde 40 şair vardır: I. Tabakâ Cerîr ve Farazdak'la başlar, X. Tabakâ Ebû Dâvud'la biter. Böylece toplam 114 şair anlatılmış olur. Görüldüğü gibi Cumahî tabakât usulüne göre hareket eder, yani zaman ve mekânı esas alarak tasnif yapar. (Çetindağ, 28)

Cumahî'nin ortaya koymuş olan tasnif ve çalışma metodu daha sonra yazılmış olan bütün tabakât ve tezkire kitaplarına etki etmiştir.

ii. Eş-Şiir ve'ş-Şu'ara (İbni Kuteybe): Bu kitapta şairler yaşadıkları döneme göre tasnif edilmiş olan *Eş-Şiir ve'ş-Şu'ara*'nın müellifi 889 (276 hicri) yılında vefat etmiş olan İbni Kuteybe olup, biyografik tezkire türündeki en eski eserlerden birisidir. Müellif eserine mukaddime ile başlamaktadır. İbni Kuteybe burada tezkireyi neden kaleme aldığını belirterek sadece meşhur olan şairlere ve eserlerine kitabında yer verdiğini ifade etmiştir. *Eş-Şiir ve'ş-Şu'ara'da* Cahiliye, Asr-ı Saadet (Hz. Muhammed (S.a.v) ve Dört Halife dönemi), Emevi ve Abbâsî dönemlerine ait ünlü şairlerin biyografilerini ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Tezkire, mukaddime kısmından sonra İmru'l-Kays'ın biyografisi ile başlar ve Ali Bin Cebele'nin biyografisi ile tamamlanır. Müellif her şairin biyografisi için âlimlerin o şair hakkındaki söz ve düşüncelerini, kendi fikirlerini dile getirerek değerlendirmede bulunur ve şairin şiirlerinden en güzel beyitleri okuyucuya takdim eder. (İbni Kuteybe, 1958)

iii. Tabakâtü'ş-Şu'ara (İbnü'l-Mu'tezz): Şairleri tabakalara göre değil, vefat yıllarına tasnif eden bu eser 909 (296 hicri) yılında vefat etmiş olan Abbâsî halifesi Abdullah Bin El-Mu'tezz tarafından kaleme alınmıştır. Müellif bu eserinde Abbâsî Devleti'nin kuruluşundan başlayarak kendi dönemine kadar olan yaklaşık yüz elli yıllık bir döneme ait 121 erkek ile altı kadın şairin biyografik bilgilerini ve onların nadir şiirlerini derlemiştir. İbnü'l-Mu'tezz eserinde Abbâsî halife, vezir, emir ve komutanlarını metheden şairlerin biyografilerini ele almış dolayısı ile çok meşhur olan bazı şairlerin şiirlerine yer vermemiştir.(Demirayak, 199)

iv. Âhbâru'ş-Şua'ara (Es-Sûlî): Bu kitap birkaç kitaptan oluşan Kitabu'l-Evrak külliyatının bir bölümü olup 947 (335 hicri) yılında vefat etmiş olan Ebû Bekir Muhammed Bin Yahya Es-Sûlî tarafından yazılmıştır. Bu eserde Abbâsî döneminde yaşamış olan 12 şairin biyografisi ve bu şairlere ait şiir örnekleri yer almaktadır. (Es-Sûli, 200)

v. El-Mü'telif ve'l-Muhtelif (El-Âmîdî): Şairlerin alfabetik olarak tasnif edildiği bir tezkire olup 980 (370 hicri) yılında vefat etmiş olan Hasan Bin Bişr El-Âmîdî tarafından kaleme alınmıştır. Bu eserde karıştırılması muhtemel olan şairlerin isimleri, karışıklığa meydan vermeyecek şekilde düzenlenerek tespit edilmiş, şairlerin biyografi ve eserlerine yer verilmiştir. (Eser hakkında detaylı bilgi için bakınız: Ebi'l-Kâsım El-Hasan Bin Bişr Âmidî, *El-Mu'telif ve'l-Muhtelif*, Talik: F. Karanku, Daru'l-Cîl, Beyrut, 1991.)

vi. Mu'cemu'ş-Şu'arâ (El-Merzübânî): İbnü'n-Nedim'in belirttiğine göre 5.000 şairin biyografisini ihtiva eden bu eser 994 (384 hicri) yılında vefat etmiş olan Muhammed Bin İmran El-Merzübânî tarafından yazılmıştır. Müellif bu eserinde Cahiliye döneminden başlayarak kendi dönemine kadar geçen devrede yaşamış, meşhur olan veya olmayan, şairlere

yer vermiş ve şairin isimlerini düzenlerken sadece ilk harfleri göz önüne almıştır. Eser daha çok şairlerin isimlerini ve neseplerini tespit etmek amacı ile yazılmış olduğundan dolayı biyografilerde verilmiş olan bilgiler oldukça sınırlıdır. (Eser hakkında detaylı bilgi için bakınız: El-Merzübânî, Ebu Ubeydullah Muhammed Bin İmran Bin Musa (ö. 384), *Mucemu'ş-Şu'arâ*, Thk. Faruk Aslim, Dar-ı Sadır, Bsk. 1, 2005.)

vii. Yetîmetu'd-Dehr (Es-Se'âlibî): 1038 (429 hicri) yılında vefat etmiş olan Ebû Mansur Abdulmelik Bin Muhammed Es-Se'âlibî tarafından kaleme alınan eserin tam adı *Yetîmetu'd-Dehr Fî Mehâsîn-i Ehli'l-A'sr*'dır. Es-Se'âlibî bu eserinde yalnızca Hicri IV. yüzyılda yaşamış edebiyatçıları ve eserlerini ele almakta olup, belli bir asırda yaşayan şair ve ediplerin biyografisini ele alan ilk tezkiredir.

Bu tezkirede şairler, yaşadıkları bölgelere göre dört gruba ayrılmış olup; birinci grupta Şam, Mısır, Musul, Mağrip ve Endülüs şairlerine, ikinci grupta Irak şairlerine, üçüncü gurupta İran ve El-Cebel şairlerine, dördüncü gurupta ise Horasan ve Mâverâü'n-nehir bölgesi şairlerinin bilgilerine yer verilmiştir. Müellif, eserinde bazı şairlerin biyografileri için yaklaşık yüz sayfalık, bazıları için sadece birkaç satırlık bilgi vermektedir. (Eser hakkında detaylı bilgi için bakınız: Se'âlibî, Ebi Mansur Abdulmelik(ö. 429), Yetimetü'd-Dehr Fi Mehâsin'i-Ehli'l-Asr, Thk. Mufid Muhammmed Kamiha, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1983)

viii. Dımyetü'ül-Kasr (El-Baherzî): 1075 (467 hicri) yılında vefat etmiş olan Ebû'l-Hasan El-Baherzî tarafından yazılan *Dimyetü'l-Kasr*'da yaklaşık 350 şairin biyografisi yer almaktadır. Bu tezkire Es-Se'âlibînin *Yetimetu'd-Dehr* adlı eserinin bir devamı ve zeyli niteliğinde olup, tezkireyi Muhammad Rağıb Et-Rabbah tarafından üzerinde çalışılarak 1930 yılında Halep'te neşredilmiştir. El-Baherzi'nin tezkiresinde, *Yetîmetü'd-Dehr*'den farklı olarak, müellifin kendi döneminde yaşamış şairlerin yanı sıra, şair olmamakla birlikte şiir yazmış olan devrin bazı ileri gelenlerine de eserinde yer verilmiştir. (Eser hakkında detaylı bilgi için bakınız: El-Baherzî, Ali Bin El-Hasan Bin Ali Bin Ebi't-Tayyib, *Dimyetü'l-Kasr ve Usretü Ehli'l-Asr*, Thk. Muhammed Tunci, Daru'l-Hayat, Dımaşk, 1971)

FARSÇA ŞAİR TEZKİRELERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Farsça olarak yazılmış olan şair tezkirelerini genel ve özel tezkireler olarak iki grup halinde incelemek mümkündür. Aynen Arapça olarak kaleme alınmış olan genel ve özel tezkirelerde olduğu gibi müellifler, kendilerinden önce yaşamış şairlerin biyografilerini ya daha önce yazılmış olan tarih, edebiyat tarihi ve diğer kitaplardan temin etmiş ya da bazı şairler hakkında başkalarından duymuş olduğu bilgileri yazıya geçirmiştir. Birçok müellif tezkirelerini kaleme alırken faydalanmış oldukları bilgileri, yazılı ve sözlü bilgi kaynaklarını belirtmeden kullanmıştır. Arapça ve Farsça tezkire yazma geleneğinde kullanılan bilgi kaynaklarının benzer olması Farsça tezkire yazma geleneğinin birçok açıdan Arapça tezkire yazma geleneğinin etkisinde kaldığını akla getirmektedir. İslamiyet öncesinde İran'da ve Farsça konuşulan diğer bölgelerde yazılmış her hangi bir şair tezkiresine rastlanılmaması Arapça tezkirelerin, Farsça tezkire yazma geleneğinin oluşmasındaki önemini ortaya koymaktadır.

Yapılan araştırmalara ve elimizdeki bulunan kaynaklara göre Farsça ilk şair tezkiresinin hicri beşinci yüzyılın sonları ve altıncı yüzyılın başlarında yani miladi on ikinci yüzyılda yazıldığı ortaya çıkmaktadır.

Farsça Olarak Yazılmış Olan İlk Şair Tezkireleri

Farsça olarak yazılmış olan ilk tezkireler hakkındaki bilgiler aşağıda verilmiştir.

i.Menâkibu'ş-Şu'ara: Bu eser bilinen ilk Farsça şair tezkiresi olup Selçuklu Devlet adamlarından ve aynı zamanda o dönemin büyük ediplerinden olan Ebû Tâhir Hâtûnî tarafından kaleme alınmıştır. Müellif eserinde kendi döneminde yaşayan ve Farsça şiir söyleyen şairlerin biyografilerine ve şiirlerine yer vererek Farsça Tezkiretü'ş-Şu'arâ yazma geleneğini başlatan ilk kişi olarak meşhur olmuştur.(Zerrînkûb 1956:309)

ii. Lübâbü'l-Elbâb: *Menâkibu'ş-Şu'ara'*dan sonra bilinen en eski şair tezkiresi olan *Lübâbü'l-Elbâb,* Muhammed Avfî tarafından içerik yönüyle Se'alibî'nin *Yetîmetü'd-Dehr* adlı eserinin tarzında kaleme alınmıştır. Bu tezkire 1221 (618 h.) yılında tamamlanmış olup, İslam'ın ilk yıllarından müellifin kendi dönemine kadar yaşamış olan bütün şairlerin biyografilerine yer verilmiştir. Zerrînkûb bu eserin müellifinin fazla titiz olmadığını belirterek tenkit etmiştir. (Zerrînkûb 1956:239-240)

iii. Hulâsatü'l-Eş'âr: Takîyyüddîn Kaşî tarafından kaleme alınmış olan ilk Farsça tezkirelerden birisidir.

iv.A'rafâtü'l-Âşıkîn: Bu eser Takîyyüddîn Avhâdî tarafından yazılmış olan diğer bir şair tezkiresi olup *Hulâsatü'l-Eş'âr* gibi Farsça tezkire yazma geleneğinin ilk numuneleri arasında yer almaktadır.

Farsça ilk şair tezkireleri olarak kabul edilen *Menâkibu'ş-Şu'ara*, *Lübâbü'l-Elbâb, Hulâsatü'l-Eş'âr, A'rafâtü'l-Âşıkîn* adlı bu eserler kendilerinden sonra yazılan şair tezkireleri için örnek olarak kabul edilmişlerdir. (Sultânî, 405).

Yukarıda belirtildiği gibi Farsça tezkire yazma geleneği miladi 12. yüzyılda (hicri 5. yüzyıl) başlamış ve daha sonraki yüzyıllarda yazılan tezkire sayısı artış göstermiştir. İran edebiyatında XV. yüzyıl sonuna kadar olan tezkireciliğin gelişimini iki ana bölümde incelemek mümkündür.

1. İlk İran Tezkireleri: A'rûzî'nin *"Çehâr Makâle"* ve Afvi'nin *"Lübâbü'l-Elbâb"* adlı tezkireleri,

2. Herat Mektebi Tezkireleri: Mollâ Câmî'nin Bahâristân ve Devletşâh Semerkandî'nin "*Tezkire-i Şu'ara-yı Devletşâh Semerkandî*" adlı tezkireleri bu grupta ele alınan tezkirelerdir.(Çetindağ, 42)

XII. Yüzyıldan Günümüze Farsça Şair Tezkireleri

Farsça tezkireler; Anadolu, Kafkasya, Azerbaycan, İran, Afganistan, Keşmir, Bedehşân, Hindistan ve Orta Asya'yı içine alan çok geniş bir coğrafyada yazılmıştır. Bu eserlerin müellifleri ise isimlerinden anlaşılacağı üzere İranlıların yanı sıra Türk, Afgan, Keşmirli, Hindistanlı vb. muhtelif milletlerdendir. Diğer bir taraftan ise tezkirelerin dili Farsça olmakla beraber bu eserlerin büyük bir bölümü idarecileri Türk olan devletlerin sınırları içinde yazılmıştır. Bu nedenle bu eserlerin büyük bir bölümü Fars edebiyatı için ne kadar önemliyse Türk tarihi açısından da ayrı bir öneme sahiptir.

İranlı araştırmacı Ahmed Gûlçîn Ma'ânî'nin "*Târîh-i Tezkireha-yî Fârsî*" adlı kapsamlı çalışması ve diğer eserler üzerinde yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde XII. yüzyıldan başlayıp XX. yüzyıl sonlarına kadar geçen sekiz yüz yıllık sürede şairler ve şiirlerinden bahseden 373 adet Farsça şair tezkiresinin yazıldığı tespit edilmiştir. Farsça şiir yazan şairler hakkında bilgi veren tarih, coğrafya, edebiyat tarihi vb. Eserler ise 209 adettir. Kitabımızın bu

kısmında bu eserler şair tezkireleri ve şairlerden bahseden diğer eserler olarak tasnif edilerek yüzyıllara göre tablolar halinde düzenlenmiştir. Farsça şair tezkireleri ve şairlerden bahseden kitaplar hakkındaki bilgiler aşağıdaki gibidir.

i. Elimizdeki kaynaklardan tespit edildiğine göre XII. yüzyılda üç, XIII. yüzyılda bir, XIV. yüzyılda bir ve XV. yüzyılda yazılmış olan üç adet Farsça tezkire hakkında bilgi sahibiyiz. Bu dönemde yazılmış ancak unutulmuş veya kaybolmuş olan tezkirelerin olması ihtimal dâhilindedir. XII, XIII, XIV ve XV. yüzyıllarda yazılmış olan tezkireler ve şairler hakkında bilgiler veren diğer kitaplarla ilgili temel bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.[3]

Tablo 1.01.
XII, XIII, XIV ve XV. Yüzyıllarda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Dönemi		Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı	
					Hicri	Miladi
1	Hicri 6.yy.	Miladi 12. yy.	*Çehâr Makâle*	Ahmed Bin Ömer Nazmî A'rûzî Semerkandî	Hicri 550'ler	1150'ler
2	Hicri 6.yy.	Miladi 12. yy.	*Tezkire-i Mesûr*	Zayneddîn Revendî ve Cemal Nakkaş İsfehânî	Hicri 580'ler	1180'ler
3	Hicri 6.yy.	Miladi 12. yy.	*Menâkibü'ş-Şu'ara*	Ebû Tâhir Hatûnî	Hicri 6. yy. ilk çeyreği	12. yy. Başı
4	Hicri 7.yy.	Miladi 13. yy.	*Lübâbü'l-Elbâb*	Sadeddîn Muhammed A'vfî	Hicri 618	1221
5	Hicri 8.yy.	Miladi 14. yy.	*Letâîf-î Eşrefî*	Şeyh Nizâmeddîn Garîb Yemenî	Hicri 8.yy. sonları	14. yy. sonları
6	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Devletşâh Semerkandî	892 H.	1487
7	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Ravzâtü's-Safâ*	Mîr Haned Muhammed Bin Hâvend Şâh	899 H.	1494
8	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Mücmel-i Fasîhî*	Fasîhîddîn Ahmed Hâfî	Hicri 9. yy. ilk yarısı	15. yy. ilk yarısı

Yukarıda listesi verilen eserler yanında şair tezkiresi olarak kaleme alınmadığı halde şairlerden ve şiirlerden bahseden ve X, XI, XII, XIII, XIV ve XV. yüzyıllarda yazılmış olan diğer eserler aşağıdaki gibidir.

[3] Bu bölümde verilmiş olan tablolardaki tezkilere ait bilgiler (Maânî 1984; 2. Cilt 871-916), (Çetindağ, 2010), (Enûşe, 288), (Öger, 2010) ve (Önder, 2006) vd. çalışmalardan derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 1.02.
X. XI, XII, XIII, XIV ve XV. Yüzyıllarda Şairlerden Bahseden Farsça Eserler

No:	Dönemi		Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı	
					Hicri	Miladi
1	Dönemi Bilimiyor		*Tezkire-i Nakşibendîyye Be Tarîk-i Nazm*	Muhammed Tâhir Tabîb	Dönemi Bilinmiyor	
2	Dönemi Bilimiyor		*Câmîu'l-Hikem Fî Âsâru'l-A'mm*	Ahmed Ali Belhîyanî	Dönemi Bilinmiyor	
3	Dönemi Bilimiyor		*Câmîu't Tevârîh*	Seyyid Ali oğlu Niyâzi Buhârî	Dönemi Bilimiyor	
4	Hicri 4.yy.	Miladi 10. yy.	*Târîh-i Buhârâ*	Ebû Bekir Muhammed Bin Cefer Nurşâhî (Tercüme: Ebû Nasîr Ahmed Bin Muhammed Bin Nasrü'l-Kubavî)	286-348 H.	899-959
5	Hicri 5.yy.	Miladi 11. yy.	*Şerhü't-Taarruf Lemezhebü't-Tasavvuf (Şerhü't-Taarruf Lemezheb Ehli't-Tasavvuf)*	Hoca İbrâhîm İsma'îl b. Muhammed Mustemli Buhârî	434 H.	1042[4]
6	Hicri 5.yy.	Miladi 11. yy.	*Nismetu'l-Kuds Min Hadâîkü'n-Nass*	Muhammed Hâşim Keşmî Bedehşî	Hicri 5.yy.	XI. yy. ikinci yarısı
7	Hicri 5.yy.	Miladi 11. yy.	*Semerâtü'l-Meşâyîh*	Seyyid Zinde Ali Müftî	484 H.	1091
8	Hicri 6.yy.	Miladi 12. yy.	*Menâkibu's-Sûfîye*	Kutbuddîn Emîr Ebû Mansûr El-Muzaffer	578 H.	1183[5]
9	Hicri 6.yy.	Miladi 12. yy.	*Dibâçe Ez Berâyi Beyân Kerden Evliya-i Belde-i Seyr-yâm*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 6.yy. vaya daha öncesi	Miladi 12. yy. veya daha öncesi
10	Hicri 6.yy.	Miladi 12. yy.	*Târîh-î Beyhak*	Ebû'l-Hasan Bin Zeyd Beyhakî (İbni Fandak)	Hicri 6. yy. ikinci yarısı	12. yy. ikinci yarısı
11	Hicri 7.yy.	Miladi 13. yy.	*Nefsetü'l-Mesdûr*	Şehâbeddîn Muhammed Harandazî Zeyderî	634 H.	1234
12	Hicri 8.yy.	Miladi 14. yy.	*Târîh-î Güzide*	Hamdullah Ya Hamd Mestûfî Kazvînî	Hicri 8.yy. (İhtimal)	14. yy. (İhtimal)
13	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Târîh-î Kebîr*	Cafer Caferî Hüseynî Yezdî	Hicri 9. yy. ilk yarısı	15. yy. ilk yarısı
14	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Tuhfetü'l- Üns-ü Men (Hazerât-i Kuddüs)*	Mollâ Câmî (Nureddîn Abdurrahman Câmî)	883 H.	1478
15	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Bahâristân*	Mollâ Câmî (Nureddîn Abdurrahman Câmî)	892 H.	1487
16	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Der Zikr-i Mezarât-ı Buhârâ (Târîh-i Mollâzâde)*	Ahmed Bin Mahmûd	Hicri 9. yy.	15. yy.

[4] Müellifin vefat yılıdır.
[5] Müellifin vefat yılıdır.

Tablo 1.02. X. XI, XII, XIII, XIV ve XV. Yüzyıllarda Şairlerden Bahseden Farsça Eserler						
17	Hicri 9.yy.	Miladi 15. yy.	*Târîh-î Sadr-i Cihân*	Melikü'l-Kazât Sadr-i Cihân Feyzullah Beyânî	Hicri 9. yy. sonu	15. yy. Sonu

ii. Farsça tezkire geleneğinde XV. yüzyıldan XVI. yüzyıla geçildiğinde büyük bir artış olduğu göze çarpmaktadır. XV. yüzyılda üç adet tezkire yazılmışken bu sayı XVI. yüzyılda birden bire yirmiye çıkmaktadır. Yazılan tezkire sayısındaki artış XVII. yüzyılda da devam etmiş olup bu yüzyılda yirmi dokuz adet şair tezkiresi kaleme alınmıştır. XVI. yüzyılda yazılmış olan şair tezkireleri aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 1.03.
XVI. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Tezkire-i Kâylî*	Kâylî Şair	Hicri 10. yy.	16. yy.
2	*Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî (Heşt Behişt)*	Hakîm Şâh Muhammed Bin Mübârek Kazvînî	928-929 H.	1522-1523
3	*Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî (Letâîfnâme)*	Sultân Muhammed Fahrî Hirevî	928 H.	1522
4	*Latâifü'l-Tavâif*	Fahreddîn Alî Beyhekî	939 H.	1533
5	*Tuhfe-i Sâmî*	Ebû'n Nasr Sâm Mîrzâ Bin Şâh İsma'îl Safevî	957 H.	1550
6	*Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî*	Şeyhzâde Fâîz Nîmerdânî	961 H.	1554
7	*Müzekkir-i Âhbâb*	Seyyid Hüseyîn Hâce Nakibü'l-Eşrâf Nisârî Buhârî (Hoca Ahmed Nisarî)	974 H.	1566
8	*Tezkire-i Bâkî*	Hâce Bâkî Allah Nakşibendî Dehlevî	Hicri 10.yy. ikinci yarısı	16. yy. ikinci yarısı
9	*Tezkire-i Tavfî*	Tavfî Tebrîzî	Hicri 10.yy. ikinci yarısı	16. yy. ikinci yarısı
10	*Mahzenü'l-Âhbâr*	Emîr Muhtâr	10.yy. ikinci yarısı	16. yy. ikinci yarısı
11	*Heft İklîm*	Emîn Bin Ahmed Râzî	996-1002 H.	1587-1594
12	*Bezm-i Ârâyî*	Seyyid Ali Bin Mahmûd El Hüseynî	1000 H.	1592
13	*A'îne-i Ekberî*	Ebû'l-fazl Allame Ağravî	1006 H.	1598
14	*Cemü'l-Hîyâr*	Kazî Ahmed Bin Mîr Münşî Kumî	Hicri 10. yy. Sonları	16. yy. Sonu
15	*Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî (Tercüme)*	Şâh Ali Bin Abdulali	Hicri 11.yy. başları	16. yy. Sonu
16	*Mecma'ü'l-Fuzelâ*	Hâce Muhammed A'rif Bekâyî Buhârî	Hicri 10. yy. Sonları	16. yy. Sonu
17	*Mecmûa'ş-Şu'ara ve Menâkibü'l-Fuzelâ*	Kâzî Ahmed Bin Mîr Münşî Kumî	Hicri 10. yy. Sonları	16. yy. Sonu
18	*Tezkire-i Ebû'l-Bekâ*	Mîr Ebû'l-Bekâyi Teferrüşî	Hicri 11.yy. başları	16. yy. Sonu
19	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Mîr Sadreddîn Seyfî Hasenî Kazvînî	Hicri 11.yy. başları	16. yy. Sonu
20	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Bâbâ Şâh (?)	Hicri 11.yy. başları	16. yy. Sonu

XVI. yüzyılda şair tezkirelerinin yanında, Farsça şiir yazan şairler hakkında bilgiler veren diğer kitaplar ise aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 1.04.
XVI. Yüzyılda Fasça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Hülâsatü'l-Âhbâr*	Gıyâseddîn Handemir Hüseynî Hirevî	904-905 H.	1499-1500
2	*Mecâlisü'l- A'şâk*	Emîr Kemâleddîn Hüseyîn Tubesi Gâzergâhi Hirevî	908 H.	1502
3	*Bâbürnâme (Tüzük-i Bâbürî)*	Zâhuriddîn Muhammed Bâbür Şâh	Hicri 10.yy. ilk yarısı	16. yy. ilk yarısı
4	*Bedîu'l-Vekây'i*	Zeyneddîn Mahmûd Vâsfî Hirevî	Hicri 10.yy. ilk yarısı	16. yy. ilk yarısı
5	*Habîbü's-Seyr*	Gıyâseddîn Handemir Hüseynî Hirevî	927-930 H.	1521-1524
6	*Târîh-i Reşîdî*	Mîrzâ Haydar Doğlat Gürekanî	953 H.	1546
7	*Târîh-i Şâh Tahmasb*	Emîr Mahmûd Bin Handemir Hirevî	953-954 H.	1546-1547
8	*Târîh-i İbrâhîmî (Târîh-i Hûmâyûnî)*	İbrâhîm Bin Cerîr	957 H.	1550
9	*Ravzâtu's-Selâtin*	Sultân Muhammed Fahrî Hirevî	960 H.	1553
10	*Kavaid-i Hatt*	Mahmûd Bin Muhammed	Hicri 960'tan sonra	1553'ten sonra
11	*Cevahirü'l-Acaîb*	Sultân Muhammed Fahrî Hirevî	963 H.	1556
12	*Evsafu'l-Belâd*	Mîrzâ Selman Hesabî Netanzî	970-980 H.	1562-1572 arası
13	*Nefaisu'l-Meâsir*	Mîr Alau'd-devle Seyfî Hasenî Kazvînî (Kumî)	973-998 H.	1565-1590
14	*Mirâtü'l-Edvar ve Mirâtü'l-Âhbâr*	Muslihiddîn Lârî	974 H.	1566
15	*Hülâsatü't-Tevârîh*	Yazarı Bilinmiyor	10.yy. ikinci yarısı	16. yy. ikinci yarısı
16	*Ahsenü't-Tevârîh*	Hasan Beğ Rumlu	985 H.	1577
17	*Ravzâtu'l-Cenân ve Cennâtu'l-Cenân*	Hafız Hüseyîn Kerbelâyî Tebrîzî	985 H.	1577
18	*Reyhân-ı Nestâlîk*	Yazarı Bilinmiyor	989 H.	1581
19	*Hülâsatü't-Tevârîh*	Kâzî Ahmed Bin Mîr Münşî Kumî	999-1001 H.	1591-1593
20	*Muntehibu't-Tevârîh*	Mollâ Abdulkâdir Bedâûnî	999-1004 H.	1591-1596
21	*Tabakât-ı Ekberî*	Hâce Nizameddîn Ahmed Hirevî	1002 H.	1594
22	*Gülistân-ı Hüner*	Kâzî Ahmed Bin Mîr Münşî Kumî	1006 H.	1598
23	*A'rifü'l-Âsâr*	HâceMuhammed A'rif Bekâî	Hicri 10. yy. Sonları	16. yy. Sonu

iii. XVII. yüzyılda yazılmış olan tezkireler: Yapmış olduğumuz tespitlere göre XVII. yüzyılda yirmi dokuz adet tezkire yazılmıştır. Bu tezkireler ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.05.
XVII. Yüzyılda Yazılmış Olan Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Hülâsatü'l-Eşa'r Zebdetü'l-Efkâr*	Takîyüddîn Muhammed Zikrî Hüseynî Kâşânî	975-1012 H.	1567-1603
2	*Tezkire-i Ferîdûnî*	Mollâ Ferîdûn Kumî	Hicri 11. yy.	17. yy.
3	*Hâzine-i Genc*	Mîr İ'mâduddîn Mahmûd Hamedânî (İlahî)	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
4	*Hülâsatü'l-Eşa'r-ı Müntehib*	Şeyh Alî Nakî Kemereyî (Nakî)	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
5	*Tezkire-i Ebû Hayyân*	Şeyh Ebû Hayyân Tabîb Şîrâzî (Malî)	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
6	*Tezkire-i Enesî*	Hasan Beğ Dulkâdir Şîrâzî (Enesî)	Hicri 11. yy. Ortaları	17. yy. ilk yarısı
7	*Tezkire-i Kutb Şâhî*	Muhammed Ali El-A'melî (İbn-i Hâtûn)	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
8	*Tezkire-i Me'sûd*	Me'sûdî	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
9	*Tezkire-i Münîr*	Ebû'l-Bereket Münîr Lâhôrî	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
10	*Tabakâtü'l-Meşaih ve'ş-Şu'araî*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 11. yy. (İhtimalen)	17.yy. (ihtimalen)
11	*Harâbât*	Yazarı Bilinmiyor	1010-1020 H.	1601-1611
12	*Mecmûatü'ş-Şu'ara*	Mollâ Kâtî Hirevî	Hicri 1014'den sonra	1605'den sonra
13	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mutribî*	Sultân Muhammed Mutribî Semerkandî	1015 H.	1606
14	*Hayru'l-Beyân*	Şâh Hüseyîn Bahâri Sîstânî	1016 H.	1607
15	*Hülâsatü'ş-Şu'ara*	Abdullatîf Abbâsî Gücerâtî	1021 H.	1612
16	*Gülzâr-ı Ebrâr*	Şeyh Muhammed Mendûyî (Gâvsî)	1022 H.	1613
17	*Arafatü'l-A'şîkîn*	Takîyüddîn Muhammed Ahmedî Hüseynî Dekâkî Belîyânî İsfehânî	1022-1043 H.	1613-1633
18	*Tezkire-i Meyhâne*	Mollâ Abdunnebî Fahr-i Zamânî Kazvînî	1028 H.	1619
19	*Tezkire-i Nâzım*	Muhammed Sâdık Nâzım Tebrîzî	1036 H.	1627
20	*Meyhâne Ya Harâbât*	Hasan Bin Lütfullah Tehrânî	1040 H.	1630
21	*Tezkire-i Masûr*	Zafer Han Türbetî (Ahsen)	Hicri 11. yy. ikinci yarısı	17. yy. ikinci yarısı
22	*Risâle-i Berehemen*	Ekberâbâd'lı birkaç Brahman Rahîbi	Hicri 11. yy. ikinci yarısı	17. yy. ikinci yarısı
23	*Letâîfu'l Hayâl*	Muhammed Bin Dârâbî Şîrâzî (Arîf)	1072-1078 H.	1662-1667
24	*Tezkire-i Nasrâbâdî*	Mîrzâ Muhammed Tâhir Nasrâbâdî İsfehânî	1083-1090 H.	1672-1679
25	*Müzekkirü'l-Âshâb*	Muhammed Bedi'î Melîhâyî Semerkandî	1093 H.	1682
26	*Kelimetü'ş-Şu'ara*	Muhammed Efzel Serhûş	1093-1108 H.	1682-1696
27	*Lübâbü'l-Elbâb*	Hâc Muhammed Kulî Han Kacar Genceyî	1097 H.	1686

Tablo 1.05.
XVII. Yüzyılda Yazılmış Olan Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
28	*Mirâtü'l-Hayâl*	Şîr Alihan Lûdî	1102 H.	1691
29	*Rahatü'l-Kulûb*	Muhammed Nimet Han Ali Şîrâzî	Hicri 12. yy. Başları	17. yy. Sonu

XVII. yüzyılda da diğer yüzyıllarda olduğu gibi şair tezkirelerinin yanında diğer bazı kitaplarda da şairler hakkında bilgiler verilmiştir. Bu kitapların listesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1.06.
XVII. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Risâle-i Firdevs*	Mîr Alau'l-Mülk Bin Mîr Nûrullah Şûşterî	Hicri 11. yy. ilk yarısı	17. yy. ilk yarısı
2	*Târîh-i Sened-i Ma'rûf*	Emîr Muhammed Ma'sûm Behkerî Nâmî	1009 H.	1600
3	*Mecâlisü'l-Müminîn*	Kazî Nûrullah Hüseynî Mera'şî Şûşterî	1010 H.	1601
4	*Silmu's-Semevât*	Şeyh Ebû'l-Kâsım Kâsımî Ensârî Kazrûnî	1014 H.	1605
5	*Gülistân-ı İbrahîmî (Târîh-i Ferişte)*	Muhammed Kâsım Hindûşâh Ferişte-i Esterâbâdî	1015 H.	1606
6	*Âlem-i Ârâ-yi Abbâsî*	İskender Beg Münşî Türkmen	1020-1038 H.	1611-1629
7	*Mecma'tü't-Tevârîh*	Mîr Haydar Hüseynî Râzî	1020-1028 H.	1611-1619
8	*Meâsir-i Rahîmî*	Mollâ Abdulbaki Nihâvendî	1025 H.	1616
9	*Târîh-i Cihângirî*	Mutribî El-Âsım Es-Semerkandî	1036 H.	1626-1627
10	*Kâbe-i İrfân*	Takîyuddîn Muhammed Ahmedî Hüseynî Dekâkî Belîyânî İsfehânî	1038 H.	1629
11	*Müntehib-i Habîbü's-Seyr*	Abdulhüseyîn Nasîrî Tûsî	1043 H.	1633
12	*Tabakât-ı Şâhcihânî*	Muhammed Sâdık Hamedânî El Âsl Dehlevî	1045 H.	1635
13	*Subh-u Sâdık*	Mîrzâ Muhammed Sâdık Minâ-yî İsafehanî (Sâdık)	1048 H.	1638
14	*Târîh-i Türkîstân*	Muhammed Emîn Bin Mîrzâ Zamân Buhârî	1054 H.	1644
15	*Padişâhnâme*	Muhammed Emîn Kazvînî	1057 H.	1647
16	*Padişâhnâme*	Abdulhamîd Lâhôrî	Hicri 11.yy. ikinci yarısı	17. yy. Ortaları
17	*A'mâl-i Salîh Ya Şâhcihânnâme*	Muhammed Salîh Kenbuyî Lâhôrî	1070-1080 H.	1659-1669
18	*Kısasu'l-Hâkânî*	Veli Kulî Beg Şâmlûyî Hirevî	1073-1080 H.	1662-1669
19	*Mirâtü'l-A'lâm*	Bahtâver Han yazmış olabilir.	1078 H.	1667
20	*Câmî-i Müftî*	Muhammed Müfid Mestûfî Bafkî	1082-1090 H.	1671-1679

Tablo 1.06.
XVII. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
21	*Mirât-ı Cihânnâme*	Şeyh Muhammed Bekâ Sehânpûrî	1094 H.	1683
22	*Hâlid-i Berrîn*	Muhammed Yûsuf Vâli Kazvînî	Hicri 11. yy. ikinci yarısı	17. yy. ikinci yarısı
23	*Zâhiretü'l Havânîn*	Şeyh Ferid Behkerî	Hicri 11. yy. ikinci yarısı	17. yy. ikinci yarısı

iv. Farsça tezkire yazıcığında XVII. yüzyıl ile XVIII. yüzyıl arasında ise % 100 oranında bir artış göze çarpmaktadır. Bir önceki yüzyılda yirmi dokuz olan Farsça tezkire sayısı XVIII. yüzyılda elli sekiz adet tezkire olarak karşımıza çıkmaktadır. XVIII. yüzyılda kaleme alınan tezkirelerin tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.07.
XVIII. Yüzyılda Yazılmış Olan Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Ateşgede*	Hâcî Lütf Ali Beg Azerbegdilî	1074-1193	1663-1779
2	*Tezkire-i Bernâbâdî*	Âkâ Rızâ Bernâbâdî	Hicri 12. yy. ilk yarısı	18. yy. ilk yarısı
3	*Tezkire-i Dîde*	Moğol (Ağar Han Bahâdur) (Dîde)	Hicri 12. yy. ilk çeyreği	18. yy. Başı
4	*Tezkire-i Tabîa't*	Seyfeddîn Muhammed Tabîa't Ekberâbâdî	Hicri 12. yy. ilk yarısı	18. yy. Başı
5	*Tezkire-i Mukimhanî*	Muhammed Yûsuf Münşî	1116	1704
6	*Tezkire-i Nasrâbâdî (Zeyl)*	Yazarı Bilinmiyor	1134 H.	1722
7	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	İbrâhîm Şerbetdâr Sipâhânî	1135 H.	1722
8	*Hemîşe Bahâr*	Keşen Çend İhlâs Cihânâbâdî	1136 H.	1724
9	*Sefîne-i Hûşgû*	Bender İbn-i Dâs (Hûşgû)	1138-1148 H.	1725-1735
10	*Sefîne-i Bîhâber*	Mîr Azametullah Bîhâber Biligrâmî	1141 H.	1728
11	*Yed-i Beyzâ*	Mîr Gulâm Ali Âzâd Biligrâmî	1145-1148 H.	1732-1735
12	*Tezkire-i Nedret*	Ataullah Ali Fetret (Nedret)	1149-1150 H.	1736-1737
13	*Tuhfetü'ş-Şu'ara*	Efzel Beg Han Kâkşâl-i Evrengâbâdî	1156 H.	1743
14	*Bahâristân-ı Sühan*	Mîr Abdulrezzâk Hüseynî Hâfî (Şâh Nevâz Han)	1160-1192 H.	1747-1778
15	*Müntehib-i Hâkim*	Abdulhakîm Hâkim Lâhôrî	1161 H.	1748
16	*Müntehibü'l-Eşa'r*	Merdân Alihan Mübtela-i Meşhedî	1161 H.	1748
17	*Riyâzü'ş-Şu'ara*	Ali Kulî Han Vela Dağistânî	1161 H.	1748
18	*Tezkire-i Hüseynî*	Mîr Hüseyîn Dost Sünbehlî	1163 H.	1750
19	*Tezkire-i Şûşter*	Seyyid Abdullah Fakir Cezayirî	1164-1169 H.	1751-1756
20	*Mecmûau'n-Nefais*	Siraceddîn Ali Han Âzrû Gülyarî	1164 H.	1751

Tablo 1.07.
XVIII. Yüzyılda Yazılmış Olan Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
21	*Tezkireti'l-Meâsirîn*	Şeyh Muhammed Ali Hâzin Lehîcî	1165 H.	1752
22	*Serv-i Âzâd*	Mîr Gulâm Ali Biligrâmî	1166 H.	1753
23	*Sefînetü'ş-Şu'ara*	Yazarı Bilinmiyor	1170 H.	1757
24	*Akd-i Süreyya*	Gulâm Mushafî Hamedânî	1199 H.	1785
25	*Tezkire-i Bînazir*	Seyyid Abdulvahâb İftihâr-i Buhârî Devletâbâdî	1172 H.	1758
26	*Makâlâtü'ş-Şu'ara*	Mîr Ali Şîr Kânî Tetevî	1174 H.	1760
27	*Makâlâtü'ş-Şu'ara*	Kıyamuddîn Hayret Ekberâbâdî	1174 H.	1760
28	*Tezkire-i Şairat*	Yazarı Bilinmiyor	1174 H.	1760
29	*Merdum-u Dîde*	Abdulhakîm Hâkim Lâhôrî	1175 H.	1761
30	*Sefîne-i İşret*	Dûrgâdâs (İşret)	1175 H.	1761
31	*Hazine-i A'mire*	Mîr Gulâm Ali Azerbegdilî	1176 H.	1762
32	*Gül-ü Rânâ*	Rây-i Lehçemî Nerâîn Şefîk Evrengâbâdî	1181-1182 H.	1767-1768
33	*Tuhfetü'l- Kirâm*	Mîr Ali Şîr Kânî Tetevî	1181 H.	1767
34	*Şâm-ı Garîbân*	Rây-i Lehçemî Nerâîn Şefîk Evrengâbâdî	1182 H.	1768
35	*Tezkiretü'n-Nesâi*	Yazarı Bilinmiyor	1182 H.	1768
36	*Tezkire-i Yûsuf Ali Han*	Yûsuf Ali Han	1184 H.	1770
37	*Mecmûa-yı A'şk Ya Çâr-ı Çemen*	Gulâm Muhîyiddîn A'şk	1187 H.	1773
38	*Hadîkatü'l-Âkâlîm*	Murteza Hüseyîn Biligramî	1192-1196 H.	1778-1782
39	*Lûb-i Lebâb*	Kameruddîn Ali Bin Senâullah Hüseynî Nasirî	1194 H.	1780
40	*Câmîu'l-Fevâîd*	Keherek Pet Rây-i Kâyest	1195-1196 H.	1781-1782
41	*Hülâsatü'l-Kelâm*	Ali İbrâhîm Halîl Han Benâresî (Halîl)	1198 H.	1784
42	*Hülâsatü'l-Efkâr*	Ebû Tâlib Han Tebrîzî İsfehânî	1205-1207 H.	1790-1792
43	*Sahaf-ı İbrâhîm*	Ali İbrâhîm Halîl Han Benâresî (Halîl)	1205 H.	1790
44	*Tuhfetü'ş-Şu'ara*	Sultân Muhammed Mîrzâ Safevî (Tulû'yî)	1211-1212 H.	1796-1797
45	*Tezkire-i Nâzım Bedehşî*	Mîr Muhammed İsma'îl Nâzım Bedehşî	1214 H.	1799
46	*Hayâtü'ş-Şu'ara*	Muhammed Ali Han Metîn Keşmîrî	Hicri 12. yy. ikinci yarısı	18. yy. ikinci yarısı
47	*Meykadeh*	Ahmed Kulî Han Sârmî Efğânî	Hicri 12. yy. ikinci yarısı	18. yy. ikinci yarısı
48	*Sefîne-i Ali Hazîn*	Şeyh Muhamed Ali Hazîn	Hicri 12. yy. ikinci yarısı	18. yy. ikinci yarısı

Tablo 1.07.
XVIII. Yüzyılda Yazılmış Olan Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
49	*Tezkire-i İshâk*	İshâk Beg U'zrî Begdilî	Hicri 12. yy. ikinci yarısı	18. yy. ikinci yarısı
50	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 12. yy. ikinci yarısı	18. yy. ikinci yarısı
51	*Tezkiretü'ş-Şu'ara-i Keşmîr*	Eslah Keşmîrî (Mîrzâ)	Hicri 12. yy. ikinci yarısı	18. yy. ikinci yarısı
52	*Hedaîku'l-Cenân*	Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî	Hicri 12. yy. sonu	18. yy. Sonu
53	*Tezkire-i Eşref*	Eşref Ali Han Dehlevî	Hicri 12. yy. sonu	18. yy. Sonu
54	*Mecmûau'n-Nefais (Hülâsa)*	Düzenleyen belli değildir.	Hicri 12. yy. (tarihi bilinmiyor)	18.yy. (ihtimalen)
55	*Cevâhîr-i Zevâhîr*	Rây-i Lehçemî Nerâîn Şefîk Evrengâbâdî	Hicri 12. yy.	18. yy.
56	*Hadîka-i Hindî*	Behguvân Dâs (Hindî)	Hicri 12. yy.	18. yy.
57	*Tabîa'tu'ş-Şu'ara*	Bedreddîn Şamî	Hicri 12. yy.	18. yy.
58	*Tezkire-i Vâreste*	Mel Seyâlkûtî Lâhôrî (Vâreste)	Hicri 12. yy.	18. yy.

XVIII. yüzyılda şairler hakkında bilgi veren diğer kitaplar ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.08.
XVIII. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Yazılmış Olan Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Târîh-i Râkım (Târîh-i Kesire)*	Mîr Seyyid Serîf Râkım Semerkandî	1116 H.	1704
2	*Tenkihu'l-Âhbâr*	Mollâ Muhammed Mâh	1125 H.	1713
3	*Mirâtü'l-Vâridat*	Muhammed Şefî Vârid Tehrânî	1146 H.	1733
4	*Burhânü'l-Fütûh*	Muhammed Ali Hüseynî Nişâbûrî Necefî Burhânpûrî	1148 H.	1735
5	*Ferehatü'n-Nâzirîn*	Muhammed Eslem Peserverî Ensârî Kâdirî	1148 H.	1735
6	*Vâki'ât-ı Keşmîr (Târîh-i A'zmî)*	Hâce Muhammed A'zîm Şâh Keşmîrî	1148 H.	1735
7	*Meâsiru'l-Umerâ*	Mîr Abdulrezzâk Hâfî (Şâh Nevâz Han)	1150-1171 H.	1737-1758
8	*Târîh-i Hind*	Rûstem Ali Şâhâbâdî	1154 H.	1741
9	*Güldeste*	Abdulvahâb Âlemgîrî	1155 H.	1742
10	*Târîh-i Muhammed Şâhi Ya Nâdirü'z-Zamânî*	Hûşhâl-ı Çend	1159 H.	1746
11	*Sefînetü'ş-Şevk*	Rây Menke Rây Şâhcihânâbâdî (Şevk)	1170 H.	1757
12	*Hadîkatü's-Safâ*	Yûsuf Ali Bin Gulâm Ali Han	1173-1174 H.	1759-1760
13	*Nüzhetü'n-Nazîrîn*	Muhammed Eslem Kâdirî	1184 H.	1770

Tablo 1.08.
XVIII. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Yazılmış Olan Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
14	*Mehâfilü'l-Müminîn*	Muhammed Şefî' Hüseynî A'melî	1190 H.	1776
15	*Câm-ı Cihânnâme*	Muhammed Kudretullah Şevk	1191-1199 H.	1777-1785
16	*Lûbü's-Seyr ve Cihânnüma*	Ebû Tâlib Han Tebrîzî İsfehânî	1208 H.	1793
17	*Mirâtü's-Safâ*	Mîr Muhammed Ali Âl Kemûn Hüseynî Burhânpûrî	1179 H.	1795
18	*Âsâr'üs-Sanâdîd*	Doktor Seyyid Ahmed Han Dehlevî	Hicri 13. yy.	18. yy.

v. Farsça tezkire yazma geleneğinde XV. yüzyıl ile XVI. yüzyıl arasında görülen gelişmeye benzer bir durum XVIII. yy. ile XIX. yüzyıl arasında görülmektedir. XVIII. yüzyılda yazılmış olan elli sekiz adet tezkireye karşılık XIX. yüzyılda % 125,86 oranı gibi büyük bir artışla yüz otuz bir adet tezkire yazılmıştır. Bu yüzyıla şair tezkireciliğinin adeta altın dönemidir.

Tablo 1.09.
XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Defter-i İsmet*	Mevlevî Hâfız Abdullah Biligrâmî	Hicri 13. yy başları	19. yy başları
2	*Tekmiletü'ş-Şu'ara-yı Câm-i Cemşid*	Kudretullah Gupâmûyî (Şevk)	Hicri 13. yy başları	19. yy başları
3	*Tezkire-i Şehâb (Manzûm)*	Abdullah Han Şehâb Turşîzî	Hicri 13. yy başları	19. yy başları
4	*Felekü'l-Merîh*	Muhammed Bâkır Han Merîh	Hicri 13. yy ilk yarısı	19. yy ilk yarısı
5	*Hedâîku'l-Medâîh*	Mîrzâ İhtiyâr Şehâbî Şîrâzî	Hicri 13. yy ilk yarısı	19. yy ilk yarısı
6	*Tezkire-i Hâvir*	Haydar Kulî Mîrzâyi Kacar (Hâvir)	Hicri 13. yy ilk yarısı	19. yy ilk yarısı
7	*Tezkire-i Hüsrevî*	Muhammed Kulî Mîrzâ Kacar Mülk-i ârâ (Hüsrevî)	Hicri 13. yy ilk yarısı	19. yy ilk yarısı
8	*Nev Bahâr*	Muhammed Refîu'ddîn Nakşibendî Kâdirî Kandehârî (Refîa')	1216 H.	1801
9	*Tezkiretü'l-Ulemâ*	Hayreddîn Muhammed Cûnpûrî	1216 H.	1801
10	*Mahzenü'l-Gârâîb*	Ahmed Alihan Hâşimî Sendîlevî	1218 H.	1803
11	*Mecmau'l-Balîğâ*	Mîr Gulâm Mualla Mâîl Tetevî	1218 H.	1803
12	*Zinetü'l-Medâîh*	Muhammed Sâdık Hûmâyî Mervezî (Vekâyi' Nigâr)	1218 H.	1803
13	*Sefîne-i Hindî*	Behguvân Dâs (Hindî)	1219 H.	1804

Tablo 1.09.
XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
14	*Reşehât-ı Sehâb*	Seyyid Muhammed Sehâb İsfehânî	1221 H.	1806
15	*Riyâzu'l-Fûsehâ*	Gulâm Mushafî Hamedânî	1221-1232 H.	1806-1817
16	*Encümen-i Ârâ*	Ahmed Beg Âhter-i Gürcî	1222-1223 H.	1807-1808
17	*Medâîh-i Hüseynîye Ya Tezkire-i Bâkî*	Mîrzâ Abdulbâkî İsfehânî	1222 H.	1807
18	*Tabakât-ı Sühan*	Gulâm Muhyiddîn A'şk	1222 H.	1807
19	*Zinetü'l-Medâîh (Tekmile)*	Muhammed Sâdık Hûmâyî Mervezî (Vekâyi' Nigâr)	1223 H.	1808
20	*Tezkire-i Kâtib*	Mîrzâ Muhammed Ali Kâtib Safevî	1225 H.	1810
21	*Âfîtâb-ı A'lemtâb*	Kazî Muhammed Sâdık Han Ahter Hûglî	1226 H.	1811
22	*Bahâristân-ı Zemâîr*	Münşî Zülfikâr Alihan Bahâdur Begdilî (Mest)	1228 H.	1813
23	*Riyâzu'l-Vifâk*	Zülfikâr Ali Han Bengâlî (Mest)	1229 H.	1814
24	*Tekmiletü'r-Riyâz*	Mîr Muhammed Nebi Han Bedehşî (Âhkar)	1229 H.	1814
25	*Hedaîku'l-Üdebâî*	Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî	1230 H.	1815
26	*Encümen-i Ârâ (Tekmile)*	Muhammed Bâkır Beg Neşatî Gürcî	1232-1234 H.	1817-1819
27	*Neşter-i A'şk*	Hüseyîn Kulî Han A'şıkî A'zîmâbâdî	1232 H.	1817
28	*Şu'ara-yi Kirman*	Mîrzâ Abdulrezzâk Gevher Kirmanî	1232-1236 H.	1817-1821
29	*Encümen-i Hakan*	Muhammed Fazl Han Ravî Gerusî	1234 H.	1819
30	*Tezkire-i Semernâyînî*	Seyyid Hüseyîn Tabâtabâî (Semer)	1234 H.	1819
31	*Bedîu'l-Efkâr*	Seyyid Abdurrahîm Munsaf Mûsevî Mezenderanî	1237-1239 H.	1821-1823
32	*Mecmûatü'ş-Şu'ara (Mecmûa-i Şairân veya Mecmûa-i Ömer Han)*	Abdulkerîm Fazlî Nemengânî	1236	1821
33	*Tezkire-i Dilkûşâ*	Hâc Ali Ekber Nab Şîrâzî (Bismil)	1237-1240 H.	1821-1824
34	*Leteaifü'l-Medâîh ve Vezâîfü'l-Menâkîb*	Mîrzâ Muhammed İşrâk Berûcerdî	1238 H.	1822
35	*Beyânü'l-Mahmûd*	Mahmûd Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacar	1240 H.	1824
36	*Sefînetü'l Mahmûd*	Mahmûd Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacar	1240 H.	1824
37	*Zebdetü'l-Meâsirîn*	Mîr Seyyid Hüseyîn Hüseynî Şîrâzî	1240 H.	1824
38	*Nakl-ı Meclis*	Mahmûd Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacar	1241 H.	1825
39	*Nigâristân-ı Dârâ*	Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî	1241 H.	1825

Tablo 1.09.
XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
40	*Besâtînü'l-Hâkânîye*	Ali Rızâ Mîrzâ Şûhrî Kacar	Hicri 13. yy ortaları	19. yy. ikinci çeyreği
41	*Bezm-i Hâkân Ya Tezkiretü's-Selâtin*	Seyfü'd-devle Sultân Muhammed Sultân Kacar	1245 H.	1829
42	*Enîsü'l-A'şıkîn*	Mehrace Reten-i Seng Bahâdur Zehmî	1245 H.	1829
43	*Meâsiru'l-Bâkıriye*	Mîrzâ Muhammed Ali Vefâyî Zâreyî	1245 H.	1829
44	*Tezkire-i Muhammed Şâhi*	Behmen Mîrzâyî Kacar	1247 H.	1831
45	*Tezkire-i Manzûm Reşha*	Mîrzâ Muhammed Bâkır Reşha İsfehânî	1250 H.	1834
46	*Mehekü'ş-Şu'ara*	Muhammed Sâlih Şâmlû Horâsânî	1252 H.	1836
47	*Sefînetü'l-Leâlî*	Muhammed Hâdî Bin Muhammed Velîhân	Hicri 1251'den sonra	1835'den sonra
48	*Tezkire-i Nevâ*	Derviş Hüseyîn Nevâyî Hamedânî	1253 H.	1837
49	*Harâbât*	Hülakû Mîrzâyî Kacar (Harâbât)	1255-1256 H.	1839-1840
50	*Meykadeh*	Mîrzâ Seyyid Muhammed Ali Vâmık Müderrisî Yezdî	1255-1262 H.	1839-1846
51	*Tezkire-i Hâvirî*	Mîrzâ Fazlullah Hâvîrî Şîrâzî	1255 H.	1839
52	*Hedîkat-i Emanullahî*	Mîrzâ Abdullah Revnak Senendcî	1256 H.	1840
53	*Tezkire-i Medâîh-i İlhaniyye*	Hüdaverdi Han Kacar	1256	1840
54	*Tezkire-i Muhammed Şâhî (Tekmile)*	Behmen Mîrzâyî Kacar	1256 H.	1840
55	*Mıstabe-i Harâb*	Ahmed Harâb Kacar (Hülakû)	Hicri 1256'dan sonra	1840'dan sonra
56	*Miracu'l-Hayâl*	Vezîr İbretî A'zîmâbâdî	1257 H.	1841
57	*Subh-u Vatan*	Muhammed Gâvs Han (A'zîm)	1257 H.	1841
58	*Ma'denü'l-Cevâhir*	Mevlevî Muhammed Mehdî Vâsıf Mederâsî	1258 H.	1842
59	*Netâîcü'l-Efkâr*	Muhammed Kudretullah Gupâmûyî (Kudret)	1258 H.	1842
60	*Medâîhü'l-Mu'temedî*	Mîrzâ Muhammed Ali İsfehânî (Bahâr)	1259 H.	1843
61	*Hâzinü'ş-Şu'ara*	Seyyid Ali Ekber Ecmelî Allahâbâdî	1260-1265 H.	1844-1849
62	*Medâîhü'l-Mu'temedî*	Mollâ Ali Fenâî Ûrcânî Lencânî	Hicri 1259'dan sonra	1843'den sonra
63	*Riyâzu'l-A'rifîn*	Rızâ Kulî Han Hidâyet	1260 H.	1844
64	*Nağme-yi A'ndelîb Ya Çahâr Bâğ*	Muhammed Rızâ Tabâtabâî (Necm)	1261 H.	1845
65	*Hedîkatu'ş-Şu'ara*	Mîrzâ Emîr Beg Benâresî	1262 H.	1846

Tablo 1.09.
XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
66	*İşârât-ı Bîniş*	Seyyid Murteza Bîniş Hüseynî Miderâsî	1265 H.	1849
67	*İntihâb-ı Heft Iklîm*	Düzenleyen belli değildir.	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
68	*Meâsîrü'ş-Şu'ara*	Hakim Gulâm Destgîr Naytî (Lâyık)	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
69	*Mecâlis'ün-Nefâis*	Mîrzâ Abdulbakî Şerîf Rızaviî (Vefâ)	Hicri 13. yy ortaları	19. yy ortaları
70	*Merdân-ı Sühanverî*	Ali Ekber Müşîr Selîmî	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
71	*Müntehibü'l-Eşa'r*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
72	*Tezkire-i Efser*	Mîrzâ Halîl Esfer Kazvînî	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
73	*Tezkire-i Miskîn*	Mîrzâ Muhammed Ali Miskîn İsfehânî	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
74	*Tezkire-i Şu'ara-yı Kum*	Mehdî Feyz	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
75	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsırîn*	Ziyâuddîn Hüseynî Mera'şî (Seyyid)	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
76	*Tuhfetü'ş-Şu'ara*	Mîrzâ Abdulvasî Safevî Zâreyî	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
77	*Yahçaliye*	Mîrzâ Muhammed Ali Mezheb İsfehânî (Bahâr)	Hicri 13. yy ikinci yarısı	19. yy ortaları
78	*Encümen-i Rûşen*	Seyyid Abdulvasî Safâî Zâreyî	1268 H.	1852
79	*Gülzâr-ı A'zîm*	Muhammed Gâvs Han (A'zîm)	1269 H.	1853
80	*Kenc-i Şâygân*	Mîrzâ Tâhir Dibâçe-i Nigâr İsfehânî (Şa'rî)	1272 H.	1855
81	*Bâğ-ı Ma'ânî*	Nakşalî	1274-1290 H.	1857-1873
82	*Matla'-i Şu'ara*	Hüseyîn Kulî Han Gülher Kirmânşâhî (Sultânî)	1274 H.	1857
83	*Tezkire-i Şebistân*	Seyyid Muhammed Ali Müderrisî Yezdî (Şehlâ)	1274-1277 H.	1857-1860
84	*Şema'-i Mahfil-i Sühan*	Seyyid Abdullatîf Hüseynî	1279 H.	1862
85	*Mecmûau'l-Fusehâ*	Rızâ Kulî Han Hidâyet	1284 H.	1867
86	*Heft Âsmân*	Mevlevî Ağa Ahmed Ali (Ahmed) Bengâlî	1285 H.	1868
87	*Mahzenü'd-Derar*	Mîrzâ Nûrullah A'man Sâmânî	1285 H.	1868
88	*Tezkire-i Fehmî*	Mollâ Abdulmuttalib Hâce Fehmî	1286 H.	1869
89	*Tezkire-i Kâzım*	Kâzım	1287 H.	1870
90	*Tezkire-i Refa't*	Seyyid Murteza Refa't	1288 H.	1871
91	*Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*	Kârî Rahmetullah Vâzih Buhârî	1288 H.	1871
92	*Lâl-i Bedehşân*	Miryâr Beg Han Bedehşî	1289 H.	1872
93	*Nigâristân-ı Sühan*	Seyyid Nuru'l-Hüseyîn Han Behûpâlî (Nur)	1292 H.	1875

Tablo 1.09.
XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
94	*Behcetü'ş-Şu'ara*	Muhammed Kâzım Esrâr Ali Şâh Tebrîzî	1294-1299 H.	1877-1882
95	*Menâkib-Hesâmîye*	Hüseyîn Kulî Han Gülher Kirmânşâhî (Sultânî)	1294-1296 H.	1877-1879
96	*Tezkiretü'l-Esterâbâd ve Gürgân*	Muhammed Sâlih Burhân Esterâbâdî	1294 H.	1877
97	*Hedîkatu'ş-Şu'ara*	Muhammed Kâzım Esrâr Ali Şâh Tebrîzî	1295 H.	1878
98	*Subh-u Gülşen*	Seyyid Hasan Han Selîm	1295 H.	1878
99	*Tezkire-i Münşî*	Mîrzâ Muhammed Münşî Sâvcî	1295 H.	1878
100	*Hedîkatu'ş-Şu'ara*	Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî	1296 H.	1879
101	*Enîsu'l-Ehibbâî*	Mûhen La'l Enîs Sadrpûrî Lekihnevî	1297 H.	1880
102	*Rûz-i Rûşen*	Muhammed Muzaffer Hüseyîn Lekihnevî (Sabâ)	1297 H.	1880
103	*Ahtar-ı Tâbân*	Ebû'l-Kâsım Muhteşem Şirvânî Behûpâlî	1298 H.	1881
104	*Şema'-i Encümen*	Seyyid Muhammed Sâdık Hasan Han Bahâdur	1299 H.	1882
105	*Nurten*	Şeriü'd-devle Seyyid Eşrefeddîn Ahmed Han	1300 H.	1883
106	*Riyâzu'l-A'rifîn*	Münşî Âftâb Rây Lekihnevî	1300 H.	1883
107	*Tezkire-i Mecîdiye*	Mîrzâ İbrâhîm Medâîh-i Nigâr	1304 H.	1886
108	*Mecmûaü'ş-Şair*	Gulâm Hüseyîn Mûezin Başî (Tûsî)	1306-1311 H.	1888-1893
109	*Tekmile-i Makâlâtü'ş-Şu'ara*	Mahdûm Muhammed İbrâhîm Halîl Tetevî	1308 H.	1890
110	*Hedîka-i İşret*	Kenured Kapurşâd Sindilevî (Mihr)	1311 H.	1893
111	*Tezkiretü'l-Fûzelâ*	Hâcî A'zîm Şera'yî Buhârî	1313	1895
112	*Tezkire-i Sadr-i A'zîmî Yâkdesî*	Mîrzâ Tâkî Han Müsteşâr-ı A'zîm Dâniş	1315 H.	1897
113	*Mirâtü'l-Fûsehâ*	Şeyh Muhammed Müfîd Şîrâzî (Dâver)	1316 H.	1898
114	*Şekeristân-ı Pârs*	Muhammed Hüseyîn Şua'î Şîrâzî	1316 H.	1898
115	*Şekûfeha-yi Âzâd Beyân-ı Mâzenderân*	Fethullah Saffarî Lâhîcânî	1316 H.	1898
116	*Tezkire-i Hâzinü'l-Eşa'r*	Mîrzâ Fercallah Turfe-i Mehlâtî (Hâzinü'ş-Şu'ara)	Hicri 13. yy sonları	19. yy sonları
117	*Tezkire-i Meyhâne*	Hâc Mîrzâ Seyyid Hüseyîn Müderrisî Yezdî	Hicri 13. yy sonları	19. yy sonları
118	*Tezkire-i Nâyîn*	Mîrzâ Hüseyîn Ali Tâyir Nâyînî	Hicri 13. yy sonları	19. yy sonları
119	*Gülzâr-ı İskenderi*	Mîrzâ Muhammed Rızâ Mûnis Bârfurûşî	Hicri 13. yy	19. yy
120	*Mezâk-ı Sühan*	Şâh Haydar Hüseyîn Allahâbâdî	Hicri 13. yy	19. yy

Tablo 1.09.
XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
121	*Muhtasar Tercüme-i Âhvâl Âlimân ve Şairân-ı Meşhûr*	Yazarı Bilinmiyor		19. yy
122	*Tezkire-i Mümeyyiz*	Serîrî Mümeyyiz	Hicri 13. yy	19. yy
123	*Tezkire-i Rahîb*	Şeyh Ali Rahîb Hirevî	Hicri 13. yy	19. yy
124	*Tezkire-i Sürûr*	Lâle-yi Hît Pürşâd (Sürûr)	Hicri 13. yy	19. yy
125	*Tezkire-i Şu'ara-yı İsfehân*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 13. yy	19. yy
126	*Tezkire-i Şu'ara-yı Yezd*	Mîrzâ Mehdî Yezdî	Hicri 13. yy	19. yy
127	*Tezkire-i Üstadan-ı Ehlî Fârsî*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 13. yy	19. yy
128	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Behaeddîn Hasan Han U'rûc	Hicri 13. yy	19. yy
129	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 13. yy	19. yy
130	*Tezkiretü'ş-Şu'ara (Deretü'l Tâc)*	Muhammed Sâdık Han Haşmet	Hicri 13. yy	19. yy
131	*Tezkiretü's-Silsile*	Hâc Seyyid Ebû'l-Kâsım Sâbit Müderrisî Yezdî	1314 H.	1896

XIX. yüzyılda şairler hakkında bilgi veren diğer kitapların listesi aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.10.
XIX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Târîh-i Cedîd*	Mîrzâ Fazlullah Hâvîrî Şîrâzî	Hicri 13. yy.	19. yy.
2	*Kandiyye*	Abdulcelil Semerkandî	Hicri 13. yy.	19. yy.
3	*Kelâmu'l-Mülk*	Mîrzâ Muhammed Yûsuf Lehîcî	Hicri 13. yy.	19. yy.
4	*Tezkiretü't-Tevârîh*	Yazarı Bilinmiyor	Hicri 13. yy.	19. yy.
5	*Tuhfetü'l-A'şâk*	Sultân Muhammed Mîrzâ Safevî (Tulû'yî)	Hicri 13. yy. başları	19. yy. Başları
6	*Tezkire-i Hûşnevîsân*	Gulâm Muhammed Heftkalemî Dehlevî	Hicri 13. yy. ilk yarısı	19. yy. ilk yarısı
7	*Riyâzu'l-Cennet*	Muhammed Hüseyîn Hüseynî Zünûzî (Fânî)	1216 H.	1801
8	*Tuhfetü'l-A'lâm*	Seyyid Abdullatîf Şûşterî	1216 H.	1801
9	*Zinetü't-Tevârîh*	Mîrzâ Muhammed Râzî Bendî Tebrîzî ve Abdulkerîm Şehâverî	1218-1221 H.	1803-1806
10	*Mirât-ı Âftâbnûma*	Abdurrahman Hâşî Devlevî (Şâh Nevâzhan)	1218 H.	1803
11	*Târîh-i Bedehşân*	Münşî Muhammed Rızâ Bedehşî	1220 H.	1805
12	*Tecrübetü'l-Âhrâr ve Tesliyetü'l-Ebrâr*	Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî	1228 H.	1813
13	*Zinetü'l-Gârâîb*	Muhammed Rızâ Tabâtabâî (Necm)	1231 H.	1816
14	*Nuhsetîn Kingire*	Kerîm Keşâverz	1236 H.	1821
15	*Gülşen-i Mahmûd*	Mahmûd Mîrzâ Kacar	1236 H.	1821

Tablo 1.10.
XIX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
16	*Riyâzü's-Seyâhat*	Hâc Zeyne'l-Abîdîn Temekîn Şirvânî	1237 H.	1822
17	*Güldeste-i Kernâtek*	Hakîm Bâkır Hüseyîn Han Râyık Nâytî	1240-1310 H.	1824-1892
18	*Der Zikr-i Mezarât-ı Semerkand*	Yazarı Bilinmiyor	1242 H.	1826
19	*Yâdgâr-ı Nehâderî*	Bahâdur Senge Şâhcihânâbâdî	1249 H.	1833
20	*Semuriye*	Ebû Tâhir Hoca Semerkandî	1251 H.	1835
21	*İksiri't-Tevârîh*	Ali Kulî Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacarî	1258 H.	1841
22	*Risâle-i Büzürgân-ı Semerkand*	Yazarı Bilinmiyor.	1259 H.	1842
23	*Manzûmât-ı Târîhî*	Mollâ Cuma Kulî Ürgütî	1261 H.	1845
24	*Miftâhu'l-Tevârîh*	Tâmis Velîmbîl	1264 H.	1848
25	*Riyâzu'l-Cennet (Zeyl)*	Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî	Hicri 13. yy. ikinci yarısı	19. yy. Ortaları
26	*Tezkireti'l-Hattâtîn*	Mîrzâ Muhammed Ali Senglâh Habûşânî Horâsânî	Hicri 13. yy. ikinci yarısı	19. yy. Ortaları
27	*Riyâzu'l-Firdevs*	Muhammed Hüseyîn Şâhcihânpurî	1267 H.	1851
28	*Riyâzu'l-Efkâr*	Vezîr İbretî A'zîmâbâdî	1268 H.	1852
29	*Hedâîku's-Sihr Fî Dekâîku'ş-Şi'r*	Raşid Vatvat	1272 H.	1855
30	*Tuhfetü'l-Elbâî*	Şeyh Ali Med'uv ile Zeyne'l-Abîdîn Gencevî Safevî	1273-1280 H.	1856-1863
31	*Târîh-i Humûlî*	Kadı Mollâ Cum'a Ürgütî	1278 H.	1861
32	*İhvânu'l-Mecâlis*	Mîr Burhâneddîn Han Lağâr-i Bedehşî	1285 H.	1868
33	*Âhbâru'l-Yezd*	Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî	1287 H.	1870
34	*Matlâü'ş-Şems*	Muhammed Hasan Han İtimâdü's-Saltane	1301 H.	1884
35	*Târîh-i A'zudi*	Ahmed Mîrzâ A'zdu'd-devle	1304 H.	1886
36	*El Meâsir ve'l-Âsâr*	Muhammed Hasan Han İtimâdü's-Saltane	1306 H.	1888
37	*Tezkiretü'l-Havâtîn*	İntihâb-ı Hayrât-ı Hassan	1306 H.	1888
38	*Âsâru'l-Âcem*	Muhammed Nasîr Mîrzâ Âkâyî Fursat Hüseynî Şîrâzî	1310-1313 H.	1892-1895
39	*Fârsnâme-i Nâsırî*	Hâc Mîrzâ Hasan Fesâyî Şîrâzî	1311 H.	1893
40	*Müntehib-i Tezkiretü'l-Havâtîn*	Hilâlu'd-dîn İsma'îl Hûyî (Dîvâne)	1314 H.	1896
41	*Esrâru'l-Âhbâr (Târîh-i Hasan)*	Pîr Gulâm Hasan Kehvîhâmî Keşmîrî	1316 H.	1898
42	*Bedîu'l-Vekây'i*	Hüseyîn Kulî Han Sultânî Gülher Kirmânşâhî	Hicri 13. yy. sonları	19. yy. Sonları

Tablo 1.10.
XIX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Diğer Kitaplar

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
43	*Kand-i Pârsî*	Mevlevî Abdulgafûr Han Nesâh	Hicri 13. yy. sonları	19. yy. Sonları

vi. Farsça tezkire yazma geleneğinde son dönemeç olan XX. yüzyılda 127 adet tezkire kaleme alınmıştır ki bu bir önceki yüzyıla göre % 3,1 oranında bir azalma demektir. XX. yüzyılda "edebiyat tarihi" ve "edebiyat ansiklopedisi" türündeki kitapların yaygınlaşmaya başlamasına rağmen şair tezkirleri yazılmaya devam ettiğini göstermektedir. XX. yüzyılda yazılmış olan tezkireler aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.11.
XX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Kitab-ı Kâşân*	Allahyâr Sâlih Kâşânî	Hicri 14. yy.	20. yy.
2	*Numûnehâ-yi Edebiyat-ı Tacik*	Berginski, Mîrzâ Tursunzâde, Celâl Ekremî, Abdüsselam Dehâtî ve Sâtim Uluğzâde	Hicri 14. yy.	20. yy.
3	*Şu'ara-el Âcem Şeblî Na'manî (Tercüme-i Fârsî)*	Fahr-i Dâî ve Diğerleri	Hicri 14. yy.	20. yy.
4	*Tezkire-i Şu'ara-yı Haşmet (Tezkire-i Şu'ara-i Mîr Sâdık Haşmet)*	Muhammed Sâdık Han Haşmet	Hicri 14. yy.	20. yy.
5	*Tezkire-i Emrûhe*	Seyyid Müzâhir Hüseyîn Emrûhûyî	Hicri 14. yy.	20. yy.
6	*Berg-i Sebz*	Vahâb Adîne	Hicri 14. yy.	20. yy.
7	*Âsâru'l-Hasan*	Hâc Mîrzâ Hasan Câbirî Ensârî	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. Başları
8	*Tezkire-i Manzûme-i Sadr-i Ziyâ*	Kâzî Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâî Buhârî	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. Başları
9	*Tezkire ve Tebsara*	Mehdî Hüseyîn Nasîrî	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. Başları
10	*Encümen-i Nasîrî*	Mîrzâ İbrâhîm Medâîh-i Nigâr	Hicri 14. yy. başları	20. yy. Başları
11	*Muhlis*	Mîrzâ Lütfali Dâniş Şîrâzî (Sadru'l -Fâzıl)	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. Başları
12	*Âteş Feşân*	Muhammed Yakub Han Edîb Ferâhî	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. Başları
13	*Numûne-i Edebiyat-ı Tacik*	Sadreddîn A'ynî Semerkandî	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. Başları
14	*Hedîkatü'l-Fûzelâ*	Seyyid Cemaleddîn Muhammed Hâyrî Yezdî	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. başları

Tablo 1.11.
XX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
15	*Tezkire-i Âş Keşkîyân*	Tâkî Dâniş (Müşteşâr-ı A'zîm)	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. başları
16	*Tezkire-i Kudsîye*	Mîrzâ İbrâhîm Medâîh-i Nigâr	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
17	*Nemekdân*	Muhammed Bin Eşref Nemekdânî	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
18	*Sühanverân-ı İran Der Asr-ı Hâzır*	Doktor Muhammed İshâk Hindustânî	1301-1355 H.	1884-1935
19	*İkbâlnâme*	Muhammed Bâkır Mîrzâyî Hüsrevî Kirmânşâhî	1319 H.	1901
20	*Tezkire-i Şu'âîye*	Muhammed Hüseyîn Şu'âyî Şîrâzî	1320-1321 H.	1902-1903
21	*Efzelü't-Tezkâr*	Efzel-i Mahdûm Pîrmestî Buhârî	1322 H.	1904
22	*Eşia-i Şu'âîye*	Muhammed Hüseyîn Şu'âyî Şîrâzî	Hicri 1321'den sonra	1903'den sonra
23	*Tezkiretü'ş-Şu'ara'yi Müteahirin-i Buhârâ (Tezkire-i A'bdî)*	A'bdî Buhârî	1322 H.	1904
24	*Tezkire-i Ziyâî*	Mirzâ İsa Hayalî	1325 H.	1907
25	*Tezkire-i Muhterem*	Hâcî Nimetullah Muhterem Buhârî	1326	1908
26	*Tezkire-tün Nesâi*	Kâzî Mollâ Muhammed Sâdık Âhûndzâdeyî Hirevî	1327 H.	1909
27	*Tezkire-i Şu'ara-yı Kâynât*	Ziyâuddîn Muhammed Âytî Kaynî	1330 H.	1912
28	*Tezkire-i Nevvâb*	Mîr Muhsin Nevvâb	1331 H.	1913
29	*La'l-i Bedehşân*	Mîr Yâr Beg Han Bedehşî	1331 H.	1913
30	*Müntehibü'l Fûsehâ*	Mîrzâ Habîbullah Han	1332-1333 H.	1914-1915
31	*Târîh-i Şu'ara*	Şemsu'l-ulemâ Hâc Mîrzâ Muhammed Hüseyîn Gerekânî	1332 H.	1914
32	*Mecmûa-yı Selîmî*	Mîrzâ Selîm Bek Selîmî	1332 H.	1914
33	*Sühanverân-ı Çeşm-i Dîde*	Türk Alişâh Türkî Kalender-i Nurmahallî	1333 H.	1915
34	*Genc-i BâzYâfte*	Doktor Muhammed Debîrsîyâkî	1334 H.	1916
35	*Tezkire-i Ûlvî*	Rızâ Sebtî	1334 H.	1916
36	*Bahâr-ı Bedehşân*	Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî	1334 H.	1916
37	*Tecelli-yi A'rîfân*	Mahmûd Sultân Tâlib Dehlevî	1335 H.	1917
38	*Tezkire-i Şu'ara-yı Ganî*	Muhammed Abdulganî Müferrehâbâdî	1335 H.	1917
39	*Hayrât-ı Hasan*	Muhammed Hasan Han Merâğî İtimâdü's-Saltane	1340 H.	1921
40	*Numûne-i Edebiyat-ı İran*	Muhsin İbrahîmî	1300 H.ş.	1921
41	*Bahâr-ı Bedehşân*	Seyyid Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî	1302 H.ş.	1923
42	*Müferrihü'l-Âhbâb*	Seyyid Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî	1302 H.ş.	1923

Tablo 1.11.
XX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
43	*Dânişnâme*	Şeyh Muhammed Bâkır Ülfet İsfehânî	1342 H.	1923
44	*Şiir-i Fârsî ve Selâtin ve Ümera*	Miharace Serkeş Pürşâd Bahâdur (Şad)	1346 H.	1927
45	*Tezkiretü'ş-Şu'ara (Tezkire-i Pincâh Şair)*	Yazarı Bilinmiyor	1306 H.ş.	1927
46	*Nâme-i Hurd-i Pijûhân*	Yazarı Bilinmiyor	1305 H.ş.	1926
47	*Mîrzâ Gâzî Turhân ve Şu'ara-yı Derbâr-i Û*	Hüsameddîn Raşidî	1347 H.	1928
48	*Nâme-i Ferhengîyân*	Muhammed Ali İbret Musâhibî Nâyîbî	1347 H.	1928
49	*Nâme-i Sühanverân*	Şeyh Esedullah Şemsî Gülpâyegânî (İzed-i Keşsib)	1307 H.ş.	1928
50	*Sühan ve Sühanverân*	Bedîü'z-zamân Firûzânfer	1308-1312 H.ş.	1929-1933
51	*Encümenü'l-Ûdebâ*	Şemseddîn Han Hakî Tebrîzî	1308-1310 H.ş.	1929-1931
52	*Tezkire-i Karadağî*	Hasan Ali Han Karadağî	1348 H.	1929
53	*Çerâğ-ı Encümen*	Yazarı Bilinmiyor	1309 H.ş.	1930
54	*Bahâr-ı Âfgânî*	Ebû Vefâ Abdulhakîm Rüstâkî	1350 H.	1931
55	*Tezkire-i Şu'ara-yı Karn-ı Evvel Behâyî*	Nimetullah Zekâyî Beyzâyî	1311-1343 H.ş.	1932-1964
56	*Sühanverân-ı Devrân-ı Pehlevî*	Dînşâh Cîcî Bâhâyî İranî Selîster	1316 H.ş.	1937
57	*Gülşen-i Visâl*	Ali Rûhânî Visâl Şîrâzî	1319 H.ş.	1940
58	*Mecmûaü'l-Havvâs-ı Sâdık-i Kitabdâr*	Doktor Hayyâmpûr (Farsça Tercümesi)	1327 H.ş.	1948
59	*Dânişmendân ve Sühan-ı Serâyân-ı Fârsî*	Muhammed Hüseyîn Rüknzâdeyî Ademiyet	1327 H.ş.	1948
60	*Bahâristân*	Ziyâuddîn Muhammed Aytî Kaynî	1327 H.ş.	1948
61	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır*	Encümen-i Edebi-i Ferhengistân-ı İran	1328 H.ş.	1949
62	*İntişar-ı Şiir-i Fârsî*	Doktor Seyyid Rızâ Sadukî Hüsrevşâhî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20.yy. ortaları
63	*Encümen-i Kuds*	Muhammed Ali Musahibî İbret Nâyînî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20.yy. ortaları
64	*Tezkire-i Şehrî (Manzûm)*	Abbâs Şehrî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
65	*Kârvân-ı Hind*	Ahmed Gûlçîn Ma'ânî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
66	*Şu'ara-yı Mu'âsır-i İran*	Ali Nurîzâde	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları

Tablo 1.11.
XX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
67	*Kâşâne-i Dâniş*	Hüseyîn Pürtû Beyzâyî Kâşânî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
68	*Tezkire-i Nesvân*	Nimetullah Zekâyî Beyzâyî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
69	*Tezkire-i Şu'ara-yı Pencâb*	Serheng Hâce Abdurreşîd Pakistânî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
70	*Tezkire-i Abbâs*	Seyyid Hâdî Kûruş Hâyrî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
71	*Tezkire-i Zenân-ı Şair-i Mu'âsır-ı İran*	Seyyid Hâdî Kûruş Hâyrî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20. yy. ortaları
72	*Sühanverân-ı Nâmî Mu'âsır*	Seyyid Muhammed Bâkır Berka'î	1329-1334 H.ş.	1950-1955
73	*Perdeneşînân-ı Sühangûyî*	Mage Rahmânî Âfgânî	1329-1330 H.ş.	1950-1951
74	*Mecmûa-yı Ez Eşa'r-ı Şu'ara-yı Ma'rûf-u Mu'âsır*	Ca'fer Şeydbân	1332 H.ş.	1953
75	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır-i İran*	Seyyid Abdulhamîd Hâlhâlî	1333-1338 H.ş.	1954-1959
76	*Tezkire-i Şu'ara-yı Hânsâr*	Yûsuf Yahşi Hânsârî	1333-1336 H.ş.	1954-1957
77	*Behişt-i Sühan*	Doktor Mehdî Hamîdî Şîrâzî	1334 H.ş.	1955
78	*Şu'ara-yı Büzürg İran*	Huşeng Mestûfî	1334 H.ş.	1955
79	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır-i İsfehân*	Seyyid Selahaddîn Mehdevî	1334 H.ş.	1955
80	*Zenân-ı Sühanver*	Ali Ekber Müşîr Selîmî	1335-1337 H.ş.	1956-1958
81	*Gülşen-i Edeb*	Ali Ekber Gülşen-i Âzâdî Türbetî	1335 H.ş.	1956
82	*İran-ı Sâğir*	Doktor Abdulhamîd İrfânî Pakistânî	1335 H.ş.	1956
83	*Sadaf*	Doktor Dâryûş Sabûr	1335 H.ş.	1956
84	*Şu'ara-yı Fârsî Zebân-ı Pîşâver*	Doktor Nezîr Hasan Mîrzâ Barlas	1336 H.ş.	1957
85	*Bergüzide-i Şiir (Târîh-i Muhtasar-ı Şairân)*	İffet Sadrîye (Şerîf-i Afşar)	1336 H.ş.	1957
86	*Merdân-ı Büzürg-i Kâşân*	Kûruş Za'îm Kâşânî	1336 H.ş.	1957
87	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır-i Herât*	Muhammed İlm-i Gâvs	1336 H.ş.	1957
88	*Bîst-ü Se Edîbe*	Tâcî Osman	1336 H.ş.	1957
89	*Tezkire-i Muhtasar-ı Şu'ara-yı Kirmânşâh*	Bâkır Şakirî Kirmânşâhî	1337 H.ş.	1958
90	*Tezkire-i Şu'ara-yı Simnan*	Nusretullah Nûhyân (Nûh)	1337 H.ş.	1958
91	*Fârsî-i Biligrâm*	Seyyid Ali Asğar Biligrâmî	1337 H.ş.	1958
92	*Bâğ-ı Sâîb*	Halîl Mevc Sâmânî	1338 H.ş.'den sonra	1959'dan sonra

Tablo 1.11.
XX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
93	*Tezkire-i Peymâne*	Ahmed Gûlçîn Ma'ânî	1338-1343 H.ş.	1959-1964
94	*Tezkire-i Şu'ara-yı Yezd*	Abbâs Fetûhî Yezdî	1338 H.ş.	1959
95	*Dastân-ı Dostân*	Muhammed Ali Saffet Tebrîzî	1318 H.ş.	1959
96	*Genc-i Sühan*	Doktor Zebîhullah Safâ	1339-1340 H.ş.	1960-1961
97	*Tezkire-i Tala't*	Bânû Tala't A'nkâ (İtimâd-ı Mukaddem)	1339 H.ş.	1960
98	*Defter-i Eşa'r*	Hâc Seyyid Ebû Fazl Sa'îdi Yezdî (Reyhân)	1339 H.ş.	1960
99	*Gülzâr-ı Cavidan*	Mahmûd Hidâyet	1339 H.ş.	1960
100	*Çihil-ü heşttan Ez Şu'ara-yı Muâsır*	Nimetullah Zekâyî Beyzâyî	1339 H.ş.	1960
101	*Sühangûyân-ı Afganistân*	Yazarı Bilinmiyor	1339 H.ş.	1960
102	*Mu'âsirîn-i Sühanver*	Hal Muhammed Hasta-i Hâtlânî	1340 H.ş.	1961
103	*Yâdî Ez Reftgân*	Hal Muhammed Hasta-i Hâtlânî	1381 H.	1961
104	*Nağmeha-yi Piruzî*	Mahmûd Ekberzâde	1340 H.ş.	1961
105	*Tezkiretü'ş-Şu'ara-yı Dâmğân*	Muhammed Ali Tâhiryâ	1340 H.ş.	1961
106	*Çend Şair-i Gemnâm-i Şîrâzî*	Ahmed Gûlçîn Ma'ânî	1341 H.ş.	1962
107	*Sühanverân-ı Yezd*	Erdeşîr Hazi' Yezdî	1341 H.ş.	1962
108	*Bergüzide Ez Pârsî (Serâyân-ı Keşmîr)*	Doktor Gerdhârî Lâltîkû	1342 H.ş.	1963
109	*Şiir-i Hazar Risâle-i Fârsî*	Doktor Kâsım Tûyserkânî ve Doktor Muhammed Cafer Mahcûb	1343 H.ş.	1964
110	*Bezm-i Sühan*	Fakîrî	1343 H.ş.	1964
111	*Güldeste-i Rahmet*	Rahmetullah Mûsevî	1343 H.ş.	1964
112	*Şebnem*	İsma'îl Eyzedî	1346 H.ş.	1967
113	*Ez Râbia' Tâ Pervîn*	Keşâverz-i Sadr	1346 H.ş.	1967
114	*Tezkire-i Şu'ara-yı Keşmîr*	Pîr Hisamuddîn Râşidî Pakistânî	1346 H.ş.	1967
115	*Mekteb-i Vuku' Der Şiir-i Fârsî*	Ahmed Gûlçîn Ma'ânî	1347 H.ş.	1968
116	*Tezkire-i Han-i Nimet*	Nimetullah Zekâyî Beyzâyî	1348 H.ş.	1969
117	*Divist Sühanver*	Ali Nazmî	1396 H.	1976
118	*Sühanverân-ı Saykal-ı Rûy-i Zemin*	Törekul Zihnî ve Sadreddîn Sâdîzâde	1397 H.	1977
119	*Bahâr-ı Kâbul*	Seyfullah Saîdov	1397 H.	1977
120	*Ez Târîh-i Edebiyat-ı Tacik Der Bedehşân*	Emîr Bek Habîbov	1401 H.	1981
121	*Tezkire-i Şu'ara-yı Azerbaycan*	Mehemmed Deyhîm	1368 H.ş.	1989
122	*Şiir-i Pârsî Der Kafkaz*	Serâyende Kaânî	1370 H.ş.	1991
123	*Bahâr-ı Hisâr*	Fethullah A'zîz	1370 H.ş.	1991
124	*Genc-i Zerafşan*	Emîrbek Habîbov	1370 H.ş.	1991
125	*İcaz-ı Hüner*	Duşanbe Yazarlar Birliği	1413 H.	1992

Tablo 1.11.
XX. Yüzyılda Yazılmış Olan Farsça Tezkireler

No:	Tezkirenin Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
126	*Yâd-ı Yâr-i Mihribân*	Mîrzâ Mollâ Ahmed	1380 H.ş.	2001
127	*Tezkire-i Şu'ara-yı Hocend*	Doktor Abdulmennan Nasreddîn Hocendî	1385 H.	2006

XX. yüzyılda yazılmış olup şairler ve eserleri hakkında bilgiler veren diğer kitapların listesi ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.12.
XX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Eserler

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	*Zikr-i Çend Nefer Ûlemâ-i Devr-i Ahir*	Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâ Bin Abdüşşükûr	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
2	*Nevâdir-i Ziyâiye*	Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâ Bin Abdüşşükûr	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
3	*Armağân-ı Âhbâb*	Mevlevî Muhammed Hüseyîn Şemsü'l-Ûlemâ	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
4	*Nûn ve'l-Kalem*	Mîrzâ Tâkî Han Dâniş-i Tehrânî (Müsteşâr-ı A'zîm)	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. başları
5	*Tezkire-i Ûlemâ-yı Hind*	Muhammed Abdüşşükûr Reyvânî (Rahmân Ali)	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
6	*Nâme-i Hüsrevân*	Muhammed Sâdık Han Haşmet	Hicri 14. yy. ilk yarısı	20. yy. başları
7	*Tarâiku'l-Hakâîk*	Nâîbu's-Sadr-i Şîrâzî (Ma'sûm-u Alişâh)	Hicri 14. yy. başları	20. yy. başları
8	*Esmhâ-yi Büzürgân-ı Buhârâyı Şerîf*	Yazarı Bilinmiyor	1258 H.	1900
9	*Târîh ve Coğrâfyâ-yi Daru's-Saltane-i Tebrîz*	Nâdir Mîrzâyi Kacar ve Hidâyetullah Sipehr	1302-1322 H.	1885-1904
10	*Oymâk-ı Moğol*	Mîrzâ Muhammed Abdulkâdir Âkâbaş Kacar	1318 H.	1900
11	*Târîh-i Edebi İran (Tercüme-i Fârsî)*	Edward Braun (İngiliz)	1320-1343 H.	1902-1924
12	*Târîh-i Edebiyat-ı Fârsî*	Mîrzâ Muhammed Hüseyîn Han Zekâîü'l-Mülk Furûğî	1325 H.	1907
13	*Rûznâme-i Milletî*	Ali Kulî Mîrzâ İtizâdu's-Saltane	1328 H.	1910
14	*Tezkire-i Şems-üt Tevârîh*	Şeyh Esedullah Şemsî Gülpâyegânî (İzed-i Keşsib)	1331 H.	1913
15	*Seceretu't-Tayyibe*	Mîrzâ Seyyid Muhammed Bâkır Müderrisî Razevî	1333 H.	1915
16	*Mekârimü'l-Âsâr*	Mîrzâ Muhammed Ali Ma'lûm Habîbâbâdî	1338 H.	1919
17	*Recâl-i İsfehân yâ Tezkiretü'l-Kubûr*	Mollâ Abdulkerîm Gezî Berharî İsfehânî	1339 H.	1920
18	*Târîh-i İsfehân*	Celâleddîn Hûmâyî İsfahanî (Senâ)	1300 H.ş.	1921
19	*Târîh-i Mefsil-i İran*	Abbâs İkbâl Aştîyânî	1312 H.ş.	1923
20	*Peydâîş-i Hatt ve Hattâtân*	Hâc Abdulmuhammed İranî İsfehânî	1345 H.	1926

Tablo 1.12.
XX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Eserler

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
21	*Bezm-i İran*	Hâc Seyyid Muhammed Rızâyî Tabâtabâî Yezdî	1345 H.	1926
22	*Târîh-i Edebiyat-ı Mâzenderân*	Seyyid Muhammed Tâhirî Şehâb	1316 H.ş.	1927
23	*Tenziyeü'l-Emsâl Fî Zikr-i Beyân-ı Âhvâl*	Hamîd Bin Bekâ Hoca	1346 H.	1927
24	*Târîh-i Edebiyat-ı İran*	Bedîü'z-zamân Firûzânfer	1308-1309 H.ş.	1929-1930
25	*Büzürgân-ı Şîrâz*	Rahmetullah Mehrâz	1348 H.	1929
26	*Âsâr-ı Herât*	Halîlullah Halîlî Âfgân	1309-1310 H.ş.	1930-1931
27	*Târîh-i Nazm ve Nesr-i Der İran ve Der Zebân-ı Fârsî*	Sa'îd Nefîsî	1311-1344 H.ş.	1932-1965
28	*Târîh-i Edebiyat-ı İran*	Seyyid Seccâd Hüseynî	1351 H.	1932
29	*Dânişmendân-ı Azerbaycan*	Muhammed Ali Terbîyet	1314 H.ş.	1935
30	*Aine-i Dânişverân*	Seyyid Alırıza Reyhân Yezdî	1354 H.	1935
31	*Târîh-i İran*	Doktor Abdullah Râzî	1316 H.ş.	1937
32	*Edebiyat-ı Mu'âsır*	Gulâm Rızâ Reşîd Yâsmî	1316 H.ş.	1937
33	*Armağân-ı Bedehşân*	Şâh Abdullah Bedehşî	1316 H.ş.	1937
34	*Târîh-i Yezd (Ateşgede-i Yezdî)*	Abdulhüseyîn Aytî Yezdî	1317 H.ş.	1938
35	*Târîh-i Yezd*	Ahmed Tâhirî Yezdî	1317 H.ş.	1938
36	*Telâye*	Müctebî-i Fâtimî	1318-1319 H.ş.	1939-1940
37	*Târîh-i Tûyserkân*	Abdurrahman Pârsâ-yî Tûyserkânî	1320-1326 H.ş.	1941-1947
38	*Medînetü'l-Edeb*	Muhammed Ali İbret Musâhibî Nâyîbî	1360 H.	1941
39	*Târîh-i Edebiyat-ı İran*	Doktor Selîm Nisarî	1324 H.ş.	1945
40	*Recal-i Habîbü's-Seyr*	İstihrâc Doktor Abdulhüseyîn Nevâyî	1324 H.ş.	1945
41	*Hülâsatü't-Tezkire-i Hattâtîn*	Doktor Mehdî Beyânî	1325 H.ş.	1946
42	*Târîh-i Edebiyat-ı İran*	Doktor Rızâzâde Şefk	1326 H.ş.	1947
43	*Nuhsetîn Kingire-i Nevîsendegân-ı İran*	Kerîm Keşâverz	1326 H.ş.	1947
44	*Târîh-i Ulemâ ve Şu'ara-yı Geylân*	Hüseyîn Şems Geylânî	1327 H.ş.	1948
45	*Reyâhînü'ş-Şerîa'i*	Şeyh Zebîh Mehellâtî	1369-1372 H.	1949-1952
46	*Dâiretü'l-Ma'ârif-i Aryânâ*	Gürûhî Ez Dânişmendân-ı Afganistan (Afganistan Akademisyenler Birliği)	1328 H.ş.	1949
47	*Furûğ-i Efkâr*	Seyyid Ahmed İftihâr Kirmânî	1328 H.ş.	1949
48	*Âhvâl ve Âsâr-ı Hûşnevîsân*	Doktor Mehdî Beyânî	Hicri 14. yy. ikinci yarısı	20.yy. ortaları
49	*Târîh-i Nâyîn*	Seyyid Abdulhücce Belâğî	1369 H.	1950

Tablo 1.12.
XX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Eserler

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
50	*Tercüme-i Hat ve Hattâtân-ı Mîrzâ Habîb*	Seyyid Celâleddîn Muhaddis Urmevî	1329 H.ş.	1950
51	*Târîh-i Timûrşâh Dürrânî*	A'zîzüddîn Fûfelzây (Popelzây) Âfgânî	1330 H.ş.	1951
52	*Târîh-i Edebiyat-ı İran*	Hüseyîn Ferîver	1330 H.ş.	1951
53	*Tarihçe-i Dû Karn-ı Ahîr*	Serheng Ujen Bahtiyârî	1332 H.ş.	1953
54	*Şehr-i Şîrâz yâ Hâl-i Rah-ı Heft Kişver*	Ali Nakî Behrûzî Şîrâzî	1334 H.ş.	1955
55	*Târîh-i Edebiyat-ı Der İran*	Doktor Zebîhullah Safâ	1334 H.ş.	1955
56	*Sadaf*	Doktor Dâryûş Sabûr	1335 H.ş.	1956
57	*Târîh-i Edebiyat-ı İran*	Muhammed Rızâ Dâyî Cevâd	1335 H.ş.	1956
58	*Târîh-i Afganistân*	Ahmed Ali Muhibbî ve Halîlullah Halîlî	1336 H.ş.	1957
59	*Dânişmendân-ı Horâsân*	Gulâm Rızâ Riyâzî	1336 H.ş.	1957
60	*Dânişmendân-ı Pârs*	Mansûr Pûr Sultânî	1336 H.ş.	1957
61	*Târîh-i Muhtasar-ı Edebiyat-ı İran*	Abbâs İkbâl Aştîyânî	1338 H.ş.	1959
62	*Târîh-i Nevîsendegân-ı Pârs*	Doktor Meryem Mîr Hâdî (Nâhîd)	1339 H.ş.	1960
63	*Şîrâz Der Güzeşte ve Hâl*	Hüseyîn İmdâd Şîrâzî	1339 H.ş.	1960
64	*Ferzângân-ı Zerdüştî*	Reşîd Şehmerdân	1339 H.ş.	1960
65	*Tezkire Nevisi Fârsî Der Hind ve Pakistân*	Doktor Seyyid Ali Rızâ Nakvî Pakistânî	1340 H.ş.	1961
66	*Târîh-i Simnân*	Abdurefîa' Hakikat Simnânî (Refîa')	1341 H.ş.	1962
67	*Büzürgân ve Sûhan-ı Serâyân-ı Hamedân*	Doktor Mehdî Derahşân	1341 H.ş.	1962
68	*Şehr-i Aşub Der Şiir-i Fârsî*	Ahmed Gûlçîn Ma'ânî	1343 H.ş.	1964
69	*Nühzat-ı Edebî-yi Kacar*	İbrâhîm Safâyî Mollâ Yârî	1333 H.ş.	1964
70	*Târîh-i Kavmes*	Abdurefîa' Hakikat Simnânî (Refîa')	1344 H.ş.	1965
71	*Târîh ve Coğrâfyâ-yi Büzürgân-ı Cehrum*	Muhammed Kerîm İşrâk	1344 H.ş.	1965
72	*Dâiretü'l-Ma'ârif-i Fârsî*	Telîf ve Tercüme-i Pîncatân Dânişmendân (Elli tane Akademisyenin telif ve tercümeleri)	1345 H.ş.	1966
73	*Âtûr Pâtkân (Azerbaycan)*	Doktor Cemaleddîn Fakîye	1346 H.ş.	1967
74	*İsfehân (Kitap Adı)*	Hüseyîn Nur Sâdıki	1346 H.ş.	1967
75	*Târîh-i Erdebîl ve Dânişmendân*	Fahreddîn Mûsevî Erdebîlî Necefî	1388 H.	1968
76	*Dâmğân-ı Şeş Hezâr Sâle*	Muhammed Ali Tâhiryâ	1347 H.ş.	1968
77	*Tacikan Der Meyseri Tarih*	Mîrzâ Şükûrzâde	1369 H.ş.	1990
78	*Seng-i Hem Dilî Dâred*	Anaonim	1378 H.ş.	1999
79	*Dâiretü'l-Ma'ârif-i İslâmîye*	Abdulazîz Sâhib Cevâhîr	Hicri 14. yy.	20. yy.
80	*Lüğatnâme*	Ali Ekber Dehudâ ve Bir grup akademisyen	Hicri 14. yy.	20. yy.

Tablo 1.12.
XX. Yüzyılda Farsça Şiir Yazan Şairler Hakkında Bilgi Veren Eserler

No:	Kitabın Adı	Müellifi	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
81	*Târîh-i Edebiyat-ı Fârsî*	Hermân Ete (Alman) Tercüme: Doktor Şafak	Hicri 14. yy.	20. yy.
82	*Kirmânîyân-ı Nâmî*	Seyyid Muhammed Hâşimî Kirmânî	Hicri 14. yy.	20. yy.
83	*Mecmûa-i Tezkâr*	Şerîf Can Mahdûm	Hicri 14. yy.	20. yy.
84	*Terâcüm-ü A'yân-ı Geylân ve Deylemân*	Şeyh Muhammed Mehdî Kâmî Sa'îd-i Lehîcî	Hicri 14. yy.	20. yy.
85	*Reyhânetü'l-Âdâb*	Şeyh Muhammed Müderrisî Tebrîzî	Hicri 14. yy.	20. yy.

vii. Yukarıdaki tablolarda görüldüğü üzere Farsça tezkire yazıcılığı tarihsel süreç içerisinde XX. yüzyıla kadar nicelik olarak sürekli bir gelişim göstermiş, XX. yüzyılda ise sayısal olarak bir gerileme yaşanmıştır. Bu tarihsel gelişimi aşağıdaki grafiklerde açıkça görmek mümkündür.

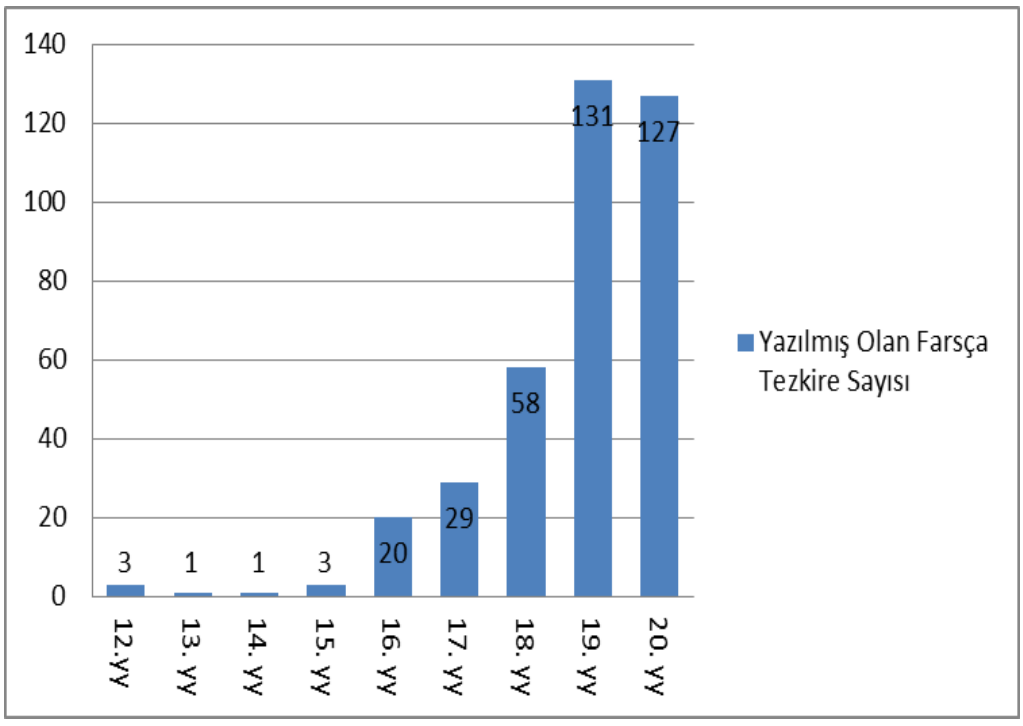

Grafik 1.01: Yüzyıllara Göre Yazılmış Olan Farsça Tezkire Sayıları (a)

. Yüzyıllara göre yazılmış olan farsça tezkire sayıları sayıları ile ilgili olarak hazırlanmış olan diğer bir grafik aşağıdadır.

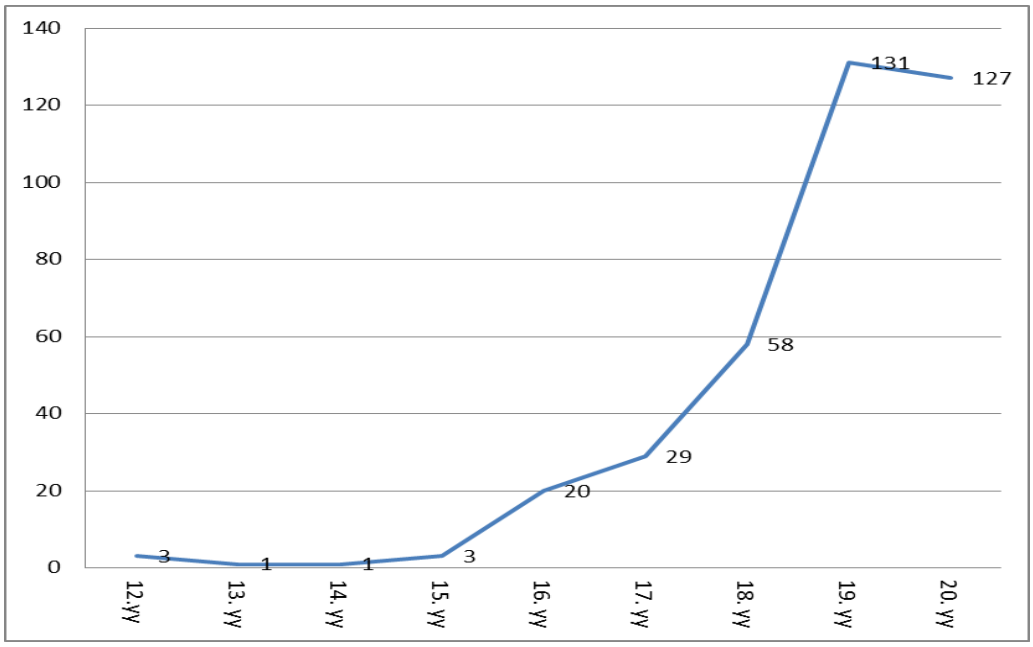

Grafik 1.02. Yüzyıllara Göre Yazılmış Olan Farsça Tezkire Sayıları (b)

viii. Bu tablolar bizlere Farsça tezkire yazıcığının zaman ilerledikçe gelişmeye devam ettiğini ve hemen her iki yüzyılda bir ise büyük bir sıçrama yaptığını, XX. yüzyılda ise bir gerilemenin söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır.

ix. Farsça tezkire yazma geleneğinde dikkat çeken diğer bir husus ise yüzyıllar içinde yazılan tezkire sayısının genel olarak artan bir grafik çizmiş olmasıdır. Moğolların etkili olduğu XIII-XIV. yüzyıllarla XX. yüzyıl haricinde diğer yüzyıllarda yazılan tezkire sayısının giderek arttığı ve hız kesmediği görülmektedir.

TÜRKÇE TEZKİRELERİN TARİHİ GELİŞİMİ

Daha önce belirtildiği gibi Türkçe olarak yazılan ilk tezkire Ali Şîr Nevâi'nin *Mecâlis'ün-Nefâis* adlı eseridir. Türk tezkire geleneği Ali Şîr Nevâi'den sonra büyük bir gelişme evresine girmiştir. Ancak burada dikkat çeken nokta Türk tezkire yazma geleneğinin daha çok Batı Türkçesi'nin konuşulduğu Anadolu ve Azerbaycan coğrafyasında gelişmeye devam ettiğidir. Orta Asya coğrafyasında ise gelişim oldukça zayıf olmuş bölgede daha çok Farsça tezkireler kaleme alınmıştır. Ancak XVII. yüzyıldan itibaren Doğu Türkistan bölgesinde Türkçe evliya ve önemli kişiler hakkında tezkire yazıcılığı öne çıkmaya başlamıştır.(Öger; 2010)

i. Türkçe yazılmış olan tezkireler ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1.13.
Yüzyıllara Göre Yazılmış Olan Türkçe Tezkireler[6]

No:	Dönemi	Tezkirenin Adı	Müellifi	Muhiti	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
1	15. yy.	*Mecâlis'ün-Nefâis*	Ali Şîr Nevâi (ölm. 907 H./ 1501 M.)	Herat	896	1491
2	16. yy.	*Heşt Behişt*	Sehî Bey (ölm. 955 H./ 1548-1549 M.)	Anadolu	945	1538
3	16. yy.	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Lâtifî (ölm. 990 H./ 1582 M.)	Anadolu	953	1546
4	16. yy.	*Meşâirü'ş-Şu'ara*	Âşık Çelebi (ölm. 979 H./ 1571-1572 M.)	Anadolu	976	1568
5	16. yy.	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Hasan Çelebi (ölm. 1012 H./ 1604 M.)	Anadolu	994	1585-1586
6	16. yy.	*Gülşen-i Şu'ara*	Ahdî (ölm. 1102 H./ 1593 M.)	Azerbaycan	1002	1593
7	16. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Beyânî (ölm. 1006 H./ 1597-1598 M.)	Anadolu	1006	1597-1598
8	16. yy.	*Künhü'l-Âhbâr (Bu eserin tezkire bölümü)*	Gelibolulu Ali (ölm. 1006 H./ 1599 M.)	Anadolu	1007	1598
9	16. yy.	*Tezkire-i Mecâlis-i Şu'ara-yı Rum*	Yazarı belli değil	Anadolu		16. yy.
10	16. yy.	*Ferheng-i İbrâhîm*	İbrâhîm Mîrzâ	Azerbaycan		16. yy.
11	16. yy.	*Tezkire-i Tavfî*	Tavfî Tebrîzî	Azerbaycan		16. yy.
12	17. yy.	*Mecmaü'l-Havâss*	Sâdıkî (ölm. 1020? H./ 1611-1612 M.)	Herat	1016	1607
13	17. yy.	*Riyâzü'ş-Şu'ara*	Riyâzî (ölm. 1054 H./ 1054 M.)	Anadolu	1018	1609
14	17. yy.	*Nazm-ı Güzide*	Nâzım Tebrîzî	Azerbaycan	1027	1617
15	17. yy.	*Zübdetü'l-Eşa'r*	Fâîzî (ölm. 1031 H./ 1622 M.)	Anadolu	1031	1622

[6] Tabloya ait bilgiler (Öğer, 2010), (Bayram, 2005) ve (Önder, 2006)'den derlenmiştir.

Tablo 1.13.
Yüzyıllara Göre Yazılmış Olan Türkçe Tezkireler[6]

No:	Dönemi	Tezkirenin Adı	Müellifi	Muhiti	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
16	17. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Rızâ (ölm.1082 H./ 1671 M.)	Anadolu	1050	1640
17	17. yy.	*Teşrîfatü'ş-Şu'ara*	Güftî (ölm. 1088 H./ 1677 M.)	Anadolu	1071	1660
18	17. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Yümnî (ölm. 1073 H./ 1662 M.)	Anadolu	1073	1660
19	17. yy.	*Zeyl-i Zübdetü'l-Eşa'r*	Âsım (ölm. 1086 H./ 1675 m.)	Anadolu	1086	1675
20	18. yy.	*Tezkire-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid*	Nurî Osman. Hanyevî	Anadolu	1299	1703
21	18. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Mucîb (ölm. 1139 H./ 1727 M.)	Anadolu	1122	1710
22	18. yy.	*Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevaidi^l-Eşa'r*	Safâyî (ölm. 1138 H./ 1725 m.)	Anadolu	1132	1720
23	18. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Sâlim (ölm. 1156 H./1743 M.)	Anadolu	1134	1722
24	18. yy.	*Nuhbetü'l-Âsâr Fî Zeyl-i Zübdetü'l-Eşa'r*	İsma'îl Belîğ (ölm. 1142 H./ 1729 M.)	Anadolu	1139	1727
25	18. yy.	*Nuhbetü'l-Âsâr Fî Fevaidi'l-Eşa'r*	Safvet (ölm.?)	Anadolu	1197	1783
26	18. yy.	*Âdâb-ı Zurafa*	Ramîz (ölm. 1198-1120 H./ 1722-1786 M.)	Anadolu	1198	1784
27	18. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Silahdârzâde M. Emîn (ölm.?)	Anadolu	1204	1790
28	18. yy.	*Mirât-ı Şi'r*	E. M. Akif (ölm.?)	Anadolu	1211	1796-1797
29	18. yy.	*Tezkire-i Şu'ara-yı Mevlevîyye*	Esrâr Dede (ölm. 1211 H./ 1797 M.)	Anadolu	1211	1796-1797
30	18. yy.	*Tezkire-i Aslanhan*	Mollâ Kâsımî	Anadolu		1799
31	19. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	A. Şefkat (ölm. 1242 H./ 1826-1827 M.)	Anadolu	1229	1814
32	19. yy.	*Bâğçe-i Safâ-endûz*	Esad Efendi (ölm. 1264 H./ 1848 M.)	Anadolu	1251	1835
33	19. yy.	*Tezkire-i Şu'ara*	Ârif Hikmet (ölm. 1275 H./ 1859 m.)	Anadolu	1252	1836
34	19. yy.	*Hatimetü'l-Eş'ar*	Fatîn (ölm. 1283 H./ 1866-1867 M.)	Anadolu	1269	1853
35	19. yy.	*Mecmûa-i Teracim*	Hâcî Mehmed Tevfik (ölm. 1276 H./ 1859-1860 M.)	Anadolu	1276	1859-1860
36	19. yy.	*Kâfile-i Şu'arâ*	Çaylak Tevfik	Anadolu	1290	1873
37	19. yy.	*Kâfile-i Şu'arâ*	Mehmet Tevfik (ölm. 1311 H./ 1873 M.)	Anadolu	1290	1873
38	19. yy.	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	Seyyid A'zîm Şirvânî	Azerbaycan		1885
39	19. yy.	*Eslaf .....*	Fâik Reşad	Anadolu		19. yy.
40	19. yy.	*Tezkire-i Şu'ara-yı Bağdâd*	Şehrebanlı Hatîbî	Anadolu		19.yy.

Tablo 1.13.
Yüzyıllara Göre Yazılmış Olan Türkçe Tezkireler[6]

No:	Dönemi	Tezkirenin Adı	Müellifi	Muhiti	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
41	20. yy.	*Mecma'-ı Şu'arâ*	Mehmed Sirâceddîn (1834-1907)	Anadolu		1907
42	20. yy.	*Esâmî-i Şu'arâ-yı Amîd*	Ali Emîrî (ölm.1342 H. 1924 M.)	Anadolu	1327	1911-1912
43	20. yy.	*Tezkire-i Şu'ara-yı Âmîd*	Ali Emîrî (ölm.1342 H. 1924 M.)	Anadolu	1327	1911
44	20. yy.	*Riyâzü'l-Âşıkîn*	Ağa Mehemmed Müctehidzâde	Azerbaycan		1912
45	20. yy.	*Riyâzü'l-Arîfîn*	İbrâhîm Tâhir Musayev	Azerbaycan		1918
46	20. yy.	*Armağân-ı Meymene*	Kuhî Nasîr	Afganistan		1933
47	20. yy.	*Son Asır Türk Şairleri*	M.Kemâl İnal (ölm. 1957 M.)	Anadolu		1941
48	20. yy.	*Tezkire (Azerbaycan'ın Âlim, Yazıcı, Şâir ve Başka Görkemli Hâdimleri Hakkında Bibliyografik Materyaller)*	Gulâm Memmedli	Azerbaycan		1954
49	20. yy.	*Suhanveran-ı Azerbaycan*	A'zîz Dövletâbâdî	Azerbaycan		1956
50	20. yy.	*Edebiyat Ocağı*	Yahya Şeyda	Azerbaycan		1976
51	20. yy.	*Afganistân Özbekleri Şairlerining Tercüme-i Hali ve Olarning İcadı Numûneleri*	Dr. Feyzullah Aymak	Afganistan		1980
52	20. yy.	*Uluğ Zafer (Saylengen Şairler)*	Eşref A'zîmî	Afganistan		1983
53	20. yy.	*Rengin Keman-ı Şair (Cilt I)*	Gedaz Muhammed İslam, Hamîd Faryabî, Rahîm İbrâhîm, El Hâc Muhammed Kâzım Emînî	Afganistan		1990
54	20. yy.	*Rengin Keman-ı Şair (Cilt II)*	El Hâc Muhammed Kâzım Emînî	Afganistan		1995
55	20. yy.	*Vatanni Esleb (Özbek-Türkmen Şairlerining Muhaceretde Yaratgen Şiirleri)*	El Hâc Muhammed Kâzım Emînî	Afganistan		1998
56	20. yy.	*Tuhfe-i Nâilî*	Nâil Tuman	Anadolu		20. yy.
57	20. yy.	*Tezkire-i Kayyumî*	Polatcan Dâmollâ Kayyumov	Özbekistan		20. yy.
58	20. yy.	*Taşkent Şairleri Tezkiresi*	Mumincan Taşkın	Özbekistan		20. yy.
59	21. yy.	*Sîmâha-i Berazendeh-i Andhoy*	Muhammed Emîn Metîn Andhoyî	Afganistan		2006
60	21. yy.	*Tezkere-i Şu'ara-yı Cevzcanan*	El Hâc Muhammed Kâzım Emînî	Afganistan		2006
61	21. yy.	*Afganistândagi Özbek Şairleri*	El Hâc Muhammed Kâzım Emînî	Afganistan		2006

Tablo 1.13.
Yüzyıllara Göre Yazılmış Olan Türkçe Tezkireler[6]

No:	Dönemi	Tezkirenin Adı	Müellifi	Muhiti	Telif Yılı (Hicri)	Telif Yılı (Miladi)
62	21. yy.	*Tezkire-i Şâhin Fâzıl*	Şâhin Fâzıl	Azerbaycan		2006
63	21. yy.	*Sağınç (Özbek Kalem Eğeleri")*	A'zîzullah Arral	Afganistan		2009
64	21. yy.	*İpek Taleler (Afganistân Özbek Ayal Şairleri)*	Şefika Yarkin	Afganistan		2009
65	21. yy.	*Afganistânlı Türkmen Şairleri Antolojisi*	Rıdvan Öztürk	Afganistan		2010
66	21. yy.	*Ay Keman (Faryab Yaş Şairleri Şiirleriden Saylenmeler "Faryab Genç Şairlerinin Şiirlerinden Seçmeler")*	El Hâc Muhammed Kâzım Emînî	Afganistan		2011
67	21. yy.	*Afganistânlı Özbek Şairleri Antolojisi*	Rıdvan Öztürk	Afganistan		2014

ii. Türkçe yazılan tezkireler; XV. yüzyılda 1, XVI. yüzyılda 10, XVII. yüzyılda 8, XVIII. yüzyılda 11, XIX. yüzyılda 10, XX. yüzyılda 18 ve XXI. yüzyılda 9 adet olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıdaki grafikte ise yüzyıllara göre yazılmış olan Türkçe tezkirelerin durumu gösterilmiştir.

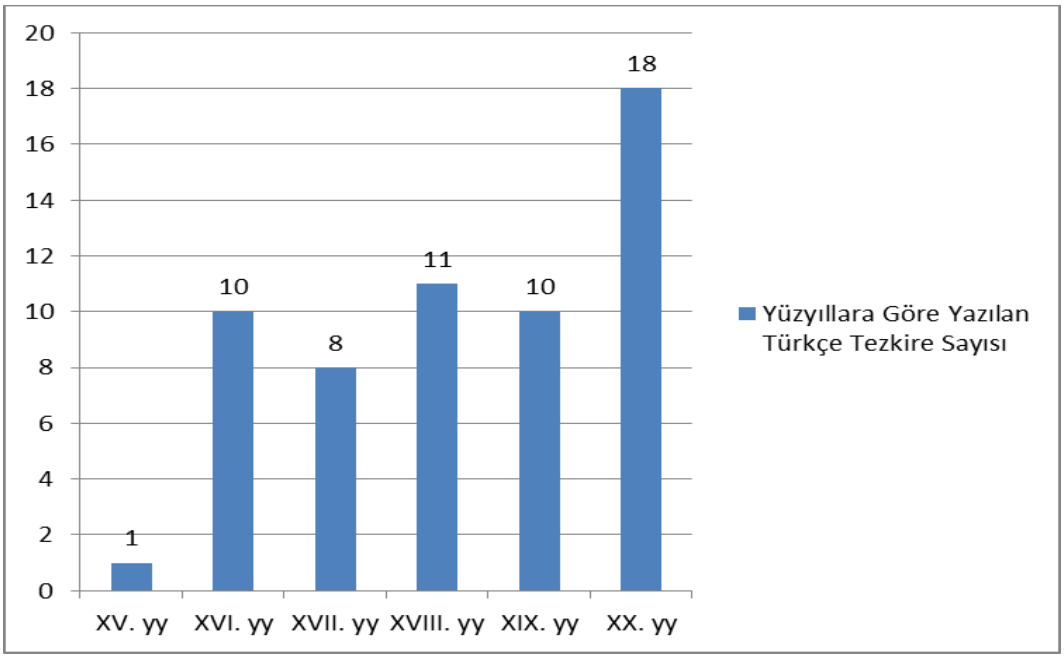

Grafik 1.03: Yüzyıllara Göre Yazılan Türkçe Tezkire Sayıları

Grafikte görüldüğü üzere Türkçe tezkire yazma geleneği XV. yüzyılda başlamıştır. XVI, XVII, XVIII ve XIX yüzyıllarda ise adeta yatay bir seyir göstermiştir. XX. yüzyılda ise Afganistan'da Türkçe tezkirelerin yazılmaya başlaması ile Türkçe tezkire sayısı XIX. yüzyıla

göre daha fazladır. XXI. yüzyılda ise özellikler Afganistan'da tezkire ve antolojiolarak değerli çalışmalar yapılmaya devam etmektedir.

iii. Başlangıcından XX. yüzyıla kadar geçen dönem içinde Türkçe tezkireler yazıldıkları muhitlere göre; Anadolu sahasında 39 adet, Azerbaycan'da 10 adet, Herat ekolünde 2 adet ve Özbekistan'da 2 adet, Afganistan'da ise 14 adet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konu ile ilgili tablo aşağıdaki gibidir.

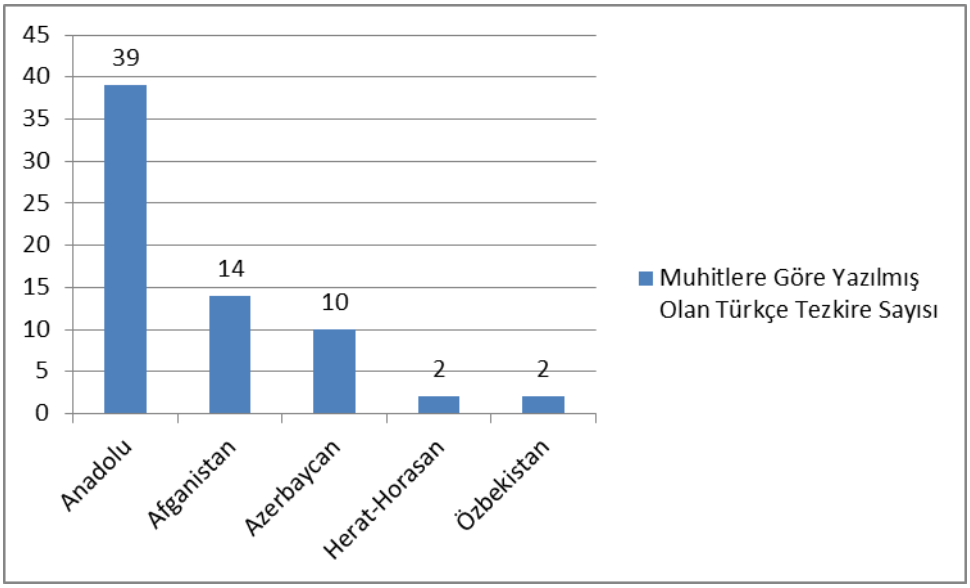

Grafik 1.04: Muhitlere Göre Yazılmış Olan Türkçe Tezkire Sayıları

Yukarıdaki grafikte de açıkça görüldüğü üzere Türkçe tezkire geleneği Ali Şîr Nevâi ile Orta Asya coğrafyasında başlamış olmakla beraber asıl gelişimini Anadolu'da göstermiştir.

iv. Yukarıdaki grafiğe göre yazılmış olan 67 Türkçe tezkirenden 39 tanesi Anadolu coğrafyasında yazılmıştır. Bu da bütün Türkçe tezkireler içinde %58,2 gibi yüksek bir orana denk gelmektedir. Mustafa İsen, Türkçe tezkire yazma geleneğinine ait örneklerin Anadolu'da bu kadar fazla olmasına rağmen Orta Asya coğrafyasında az olmasını:

"Türkçe şair biyografisi yazma geleneği Doğu Türkçesinde başlamış olmakla birlikte bu yazı dilinde gelişimini sürdürememiş, Nevâi'den sonra ancak Sâdıkî[7] ile ikinci bir örnek verebilmiştir. Türün bu coğrafya yerine Osmanlı Devleti içinde hayatını devam ettirebilmiş olmasının sebebi, uzun ve istikrarlı bir devletin varlığı ile

[7] Afşar Sâdıkî Beg, Aslen Azerbaycanlı olmasına rağmen Batı Türkçesi yerine Çağatay Türkçesiyle kaleme aldığı *Mecma'ul-havâs*'ı Alî Şîr Nevai'nin *Mecâlis'ün Nefâis*'ine zeyil olarak yazmıştır. Yazılış tarihi tahminen 1597-1598 yılları arasında olan *Mecma'ul-havâs,* Doğu Türk dili alanında Çağatay Türkçesiyle yazılmış ikinci ve son tezkiredir. Bu eser, Osmanlı Devleti'nin topraklarından başlayarak bugünkü İran, Azerbaycan, Orta Asya, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'a kadar uzanan geniş bir coğrafyayı içine almaktadır. Sâdıkî eserini döneminin şairlerini tanıtmak ve bunların eserlerinin öğrenilmesine ilgi çekmek amacıyla kaleme almıştır. (Tekcan, 2013)

mümkün olabilmiş, Orta Asya'da tersine bir yapı söz konusu olduğu için, başka kültür ve sanat faaliyetleri gibi, XVI. yüzyıldan sonra yeni örnek üretilememiştir. (İsen, 2010; 31)" sözleri ile açıklamaktadır.

Mustafa İsen'in tespitleri bir noktaya kadar doğru olmakla beraber tamamen de gerçeği yansıtmadığı ortadadır. XV-XIX. yüzyıllar arasında savaşların ve kargaşanın eksik olmadığı Orta Asya coğrafyasında yazılmış olan iki adet Türkçe tezkireye karşılık otuz beş adet Farsça tezkire kaleme alınmış olması onun bu teorisinin sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

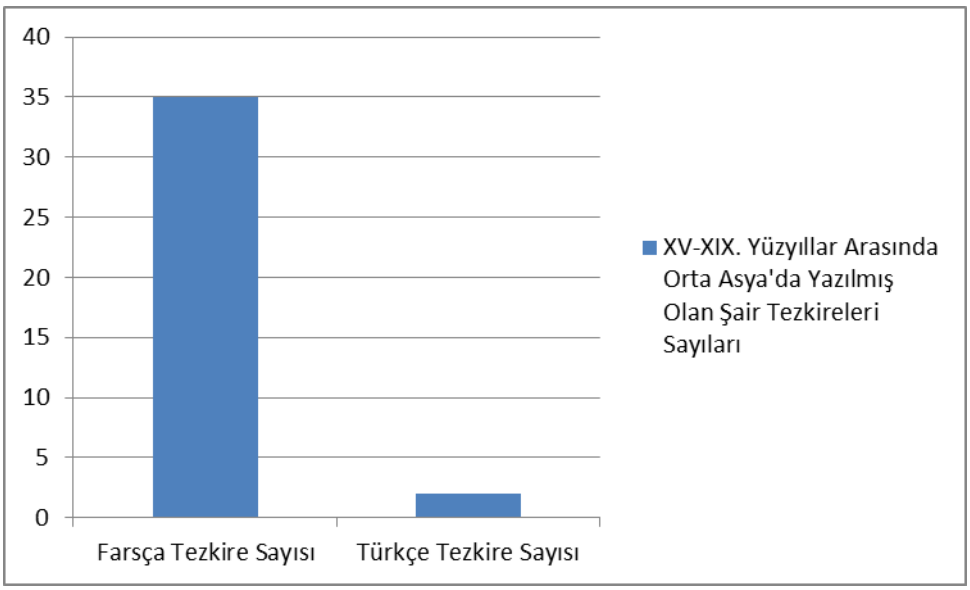

Grafik 1.05: XV-XIX. Yüzyıllar Arasında Orta Asya'da Yazılmış Olan Şair Tezkireleri Sayıları

Türkçe tezkireler ile Farsça tezkireler aynı coğrafyalarda yazılmıştır. Dolayısı ile Türkçe tezkire yazarlarının savaşlar ve istikrarsızlık sebebi ile karşılaştığı sorunların hepsi Farsça tezkire yazarları için de geçerlidir. Diğer bir yanda yazılmış olan Farsça tezkirelerin birçoğunun müellifi Türk'tür. Savaş ve istikrarsızlık ortamlarında Farsça tezkire yazabilen bir Türk müellifin aynı sebeplerden dolayı Türkçe tezkire yazamaması mümkün değildir.

Bize göre Orta Asya coğrafyasında Türkçe tezkire sayısının bu kadar az olmasının esas sebebi savaşlar ve iç karışıklıklar olmadığıdır. Karahanlılar hariç olmak üzere Orta Asya, İran ve Hindistan'da kurulmuş olan bütün Türk devletlerinde resmi dilin Farsça olması Türkçe eserlerin azlığının esas sebebidir. Ali Şîr Nevâi bu durumu görüp Farsça eserlerinin yanında bol miktarda Türkçe eser yazmış ve ilk Türkçe tezkireyi kaleme alarak bu akıntıyı tersine çevirmek istemiştir. Ali Şîr Nevâi'inin Muhekematü'l-Lügateyn adlı eserinde Farsça ve Türkçeyi karşılaştırması ve Türkçe'nin üstünlükleri ve güzelliklerinden bahsederek edipleri Türkçe yazmaya teşvik etmesi de teorimizi destekleyen en önemli kanıtlardan birisidir. Öte yandan Osmanlı Devleti her ne kadar edebi diline bol miktarda Arapça ve Farsça kelimeler

katmışsa da kurulduğu günden, tarih sahnesinden çekildiği güne kadar Türkçeyi resmi dil olarak kabul etmiştir. Anadolu coğrafyasında Türkçe tezkire sayısının fazla olmasının temelinde uzun süreli bir istikrarın yanında resmi dilin Türkçe olması esas etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıdaki karşılaştırmalı grafiklerin de teorimizi desteklemektedir.

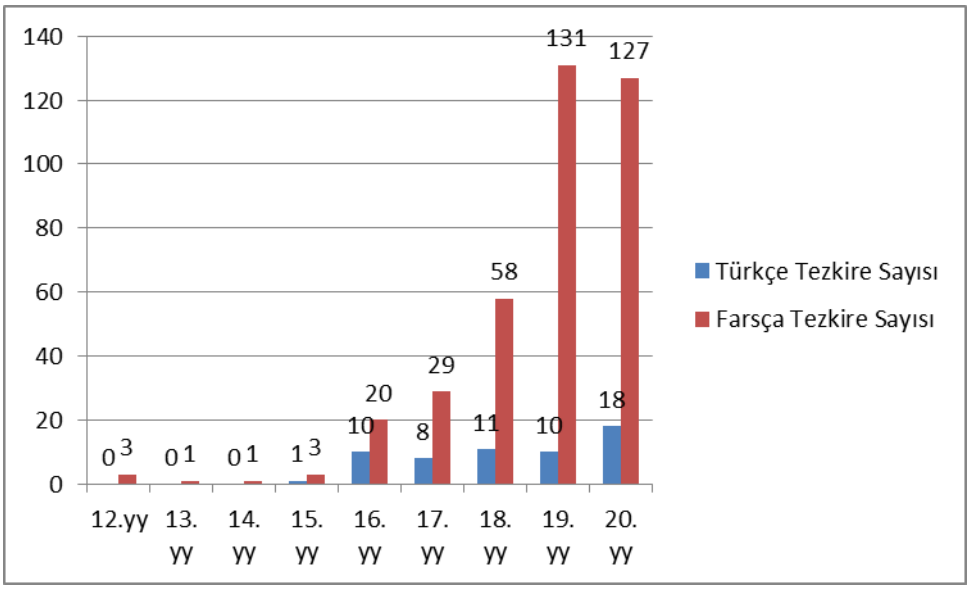

Grafik 1.06: Yüzyıllara göre yazılmış olan Türkçe ve Farsça Tezkire Sayıları (a)

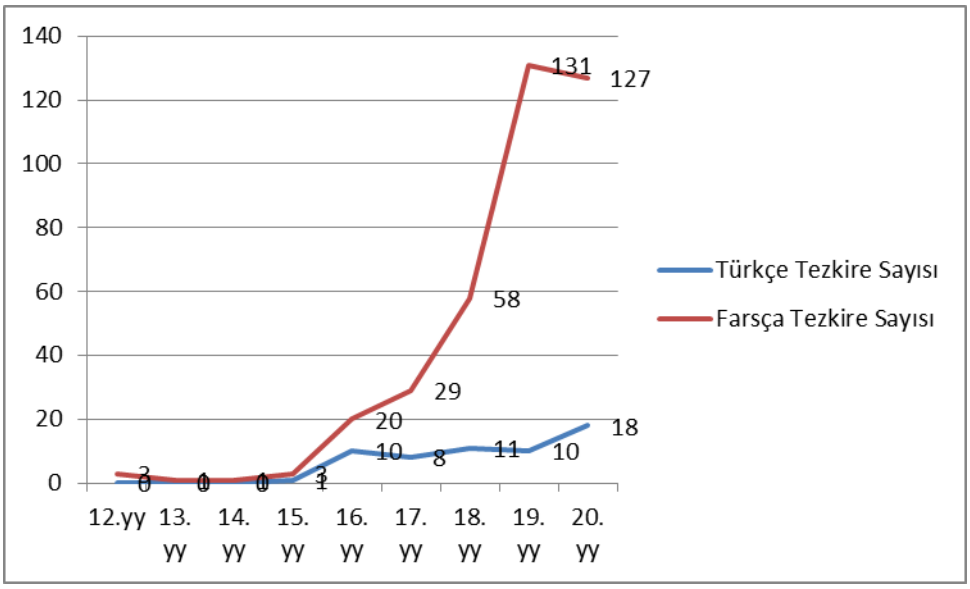

Grafik 1.07: Yüzyıllara göre yazılmış olan Türkçe ve Farsça Tezkire Sayıları (b)

v. Farsça tezkire yazan kişiler arasında çok sayıda Türk yazar bulunmaktadır. Örnek olarak; XVI. yüzyılda; Hasan Beğ Rumlu, Ebû'n-Nasr Sâm Mîrzâ Bin Şâh İsma'îl Safevî, Mîrzâ Haydar Doğlat Gerekânî, XVII. yüzyılda; İskender Beg Münşî Türkmen, Veli Kulî Beg Şâmlûyî Hirevî, Hâc Muhammed Kulî Han Kacar Genceyî, Hasan Beğ Dulkâdir Şîrâzî (Enesî), XVIII. yüzyılda; Hâcî Lütfali Beg Azerbegdilî, Mîr Gulâm Ali Azerbegdilî,

Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî, Ahmed Kulî Han Sârmî Efğânî, Ali Kulî Han Vela Dağistânî, İshâk Beg Uzrî Begdilî, Efzel Beg Han Kâkşâlî Evrengâbâdî, Sultân Muhammed Mîrzâ Safevî (Tulû'yî), XIX. yüzyılda; Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî, Münşî Zülfikâr Alihan Bahâdur Begdilî (Mest), Hüseyîn Kulî Han Sultânî Gülher Kirmânşâhî, Mahmûd Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacar, Seyfü'd-devle Sultân Muhammed Sultân Kacar, Ali Rızâ Mîrzâ Şûhrî Kacar, Ahmed Beg Ahter-i Gürcî, Muhammed Bâkır Beg Neşatî Gürcî, Mahmûd Mîrzâ Kacar, Hülakû Mîrzâyî Kacar (Harâbât), Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî, Mîrzâ Emîr Beg Benâresî, Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî, Ali Kulî Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacarî, Mîryâr Beg Han Bedehşî, Rızâ Kulî Han Hidâyet, Muhammed Sâlih Şâmlû Horâsânî, Hüseyîn Kulî Han Gülher Kirmânşâhî (Sultânî), Ahmed Harâb Kacar (Hülakû), Hüseyîn Kulî Han Âşıkî A'zîmâbâdî, Abdurrezzak Beg Meftûn Dunbelî Azerbeycanî, Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî, Seyyid Muhammed Sâdık Hasan Han Bahâdur, Abdulrezzâk Beg Meftûn Azerbaycanî, Haydar Kulî Mîrzâyi Kacar (Hâvir), Muhammed Kulî Mîrzâ Kacar Mülk-i ârâ (Hüsrevî), Mîrzâ Muhammed Ali Kâtib Safevî, Hüdaverdi Han Kacar, Behmen Mîrzâyi Kacar, Mîrzâ Muhammed Münşî Sâvcî, Sâdık Han Bin Emîr Muzaffer, Şeyh Ali Med'uv, Mîrzâ Abdulvasî Safevî Zâreyî, XX. yüzyılda; Ali Kulî Mîrzâ İtizâdu's-Saltane, Türk Alişâh Türkî Kalender-i Nurmahallî, Nâdir Mîrzâyi Kacar ve Yûsuf Yahşi Hânsârî, Mehemmed Deyhîm Türk oldukları halde Farsça tezkire yazmışlardır.

Farsça tezkire yazarları arasında bu kadar çok Türk bulunduğu halde Orta Asya coğrafyasında Türkçe tezkire sayısının az olması bizim savımızı desteklemektedir.

vi. En kadim Türk yurtlarından birisi olan Azerbaycan sahasında bilinen 44 adet şair tezkiresi yazılmıştır. Bu tezkirelerden on tanesi Türkçe olup 33 tanesi ise Farsça olarak kalme alımıştır. Yani Azerbaycan sahası içinde yazılmış olan tezkirelerin sadece %22.7'si Türkçe'dir. Bizim düşüncemize göre saraylarda ve diğer devlet kademlerinde Farsça'nın öne çıkarılması bu durumun en büyük sebeplerinden birisidir. Orta Asya coğrafyasında Ali Şîr Nevâi, Türkçe tezkire yazma geleneğinin öncüsü olmuşsa da Farsça tezkireler yazılmaya devam etmiş, Türkçe tezkireler ise bir iki istisna haricinde Anadolu, Azerbaycan ve Doğu Türkistan sahalarında kaleme alınmıştır.

DİĞER DİLLERDE YAZILMIŞ OLAN ŞAİR TEZKİRELERİ

Tezkire yazılan dillerin Arapça, Farsça ve Türkçe olduğu söylenebilir. Bu üç dil haricinde bazı şair tezkireleri Urduca olarak kaleme alınmıştır. Bu tezkireler ve müellifleri aşağıdaki gibidir:

1. Mîr Muhammed Takî, *"Nikâtü'ş-şu'arâ'"*,
2. Mîr Hasan, *"Tezkire-i Şu'arâ-yı Urdû"*,
3. Mushafî, *"Tezkire-i Fârisî*[8]*"*,
4. Mushafî', *"Riyâzü'l-fusahâ'"*,
5. Ali İbrâhîm Han, *"Gülzâr-ı İbrâhîm"*. (Alkaç, 2014)

Şair tezkiresi yazılan dillerden birisi de Peştunca'dır. Bu dilde Muhammed Hotak Bin Davud tarafından 1728-1729 yıllarında[9] *"Pata Khazana"* adlı bir tane şair tezkiresi kaleme alınmıştır. Bu eser Afganistan Eğitim Bakanlığı Yayınları arasında 1960 yılında[10] Kabil'de yayımlanmıştır.(Hotak; 1960)

[8] Bu tezkire Urduca ve Farsça şiir yazan şairleri ve eserlerini içermektedir.
[9] 1141-1142 H.
[10] 1339 H.ş.

ORTA ASYA'DA FARSÇA ŞAİR TEZKİRESİ YAZMA GELENEĞİ

Edebiyat tarihinde şairler hakkında bilgi veren en önemli kaynaklar hiç şüphesiz şair tezkireleridir. Orta Asya bölgesi gerek Türkçe gerekse Farsça tezkirelerin ilk yazıldığı yer olmuştur. Yani diğer bir deyişle tezkire geleneği tabakât yazarlığı olarak Arap coğrafyasında doğmuş ancak gelişimini Orta Asya'da tezkire adı altında Farsça ve Türkçe olarak devam ettirmiştir. Bir tezkirenin taşıması gereken bütün özellikleri taşıyan ilk Farsça tezkire olarak kabul edilen *Lübâbü'l-Elbâb*'ın yazarı olan Avfî Buhârâlı, 1487 yılında yazılan ve gelmiş geçmiş en meşhur tezkirelerden birisi olan *Tezkire-i Şu'ara-i Devletşâh*'ın yazarı Devletşâh Semerkandî Semerkandlı'dır.

Şair tezkirelerini genel ve yerel tezkireler olarak iki kısma ayırmak mümkündür. Genel şair tezkireleri her hangi bir dönem veya coğrafi bölge kaygısı taşımadan hazırlanmış olan şair tezkireleridir. Yerel tezkirelerde ise genellikle bir coğrafi bölgede yaşayan şairler yer almaktadır.

Şairler hakkındaki bilgi kaynakları sadece şair tezkireleri ile sınırlı değildir. Birçok evliya tezkiresinde ve tarih kitabında şairlerden bahsedilmiş ve onlar hakkında bilgiler verilmiştir. Diğer taraftan bu tasnifin dışında kalan bazı kitaplarda da şairler hakkında bilgiler verilmiştir. Orta Asya'da yazılmış olan tezkireler ve şairler hakkında bilgiler veren kitaplar aşağıdaki gibidir.

Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Genel Şair Tezkireleri

1. *Lübâbü'l-Elbâb*: Sadeddîn Muhammed A'vfî Buhârî tarafından 1221 yılında yazılmıştır. Bir tezkirede olması gereken bütün özellikleri taşıyan ilk tezkire olarak kabul edilmektedir. Bablar halinde düzenlenmiştir.

Tezkire birçok kez basılmış olup günümüzde de İran ve Afganistan kitapçılarında rahatlıkla bulunan eserler arasındadır. İlk defa 1903 yılında Edward G. Browne tarafından 1903 yılında ikinci cildi, 1906 yılında Muhammed Kazvînî'nin gayretleri ile birinci cildi Londra'da basılmıştır. Birinci ve ikinci cilt beraber olarak ise ilk defa 1956 yılında Sa'îd Nefisi'nin çalışmaları sonucunda neşredilmiştir.(Awfi, 2010)

2. Tezkire-i Şu'ara-yi Devletşâh: Devletşâh Bin Alau'd-devle Bahtişâh Gazi Semerkandî tarafından 1487 yılında Emîr Ali Şîr Nevâi adına yazılmıştır. Bu tezkire ikinci Farsça tezkire olarak kabul edilir. Bir makale, yedi tabaka ve bir hatime (sonuç) kısmından oluşur. Mukaddimede on adet meşhur Arap şairi, eserin diğer bölümlerinde ise 143 şair hakkında

bilgi verilir.(Çetindağ, 2010; 33) Eserde şairlerin yanı sıra bazı padişahlar, şahlar ve diğer idarecilerden de bahsedilmektedir. Tezkire-i Devletşâh adıyla bilinir.

Tezkire birkaç kez neşredilmiş olup, halen İran ve Afganistan kitapçılarında rahatlıkla bulunan eserlerden birisidir. İlk defa Mülkü'l-Kitab-ı Şîrâzî tarafından 1887[11] ve 1900 yıllarında[12] Bombay'da basılmıştır. Tezkire, Edward G. Browne tarafından on dokuz sayfalık Farsça ve on altı sayfalık İngilizce mukaddime ile birlikte 1900 yılında [13] Londra'da neşredilmiştir. Tezkire 1926 yılında Muhammed İkbâl tarafından Lahor'da basılmış olup İran'daki ilk baskısı ise 1953 yılında[14] Muhammed Ramazan tarafından Tahran'da yapılmıştır. Tezkire Türkçeye Necati Lugal tarafından tercüme edilmiştir. Ülkemizde birkaç defa basılmış olan eserin son İran'daki son baskısı ise 2011 yılında yapılmıştır. (Kûtî, 2001)

3. Müzekkir-i Âhbâb: Nisârî mahlaslı Seyyid Hüseyîn Hâce Nakibü'l-Eşrâf Nisârî Buhârî (Hoca Ahmed Nisarî) tarafından yazılmış olup Ali Şîr Nevâi'nin *Mecâlis'ün-Nefâis* adlı eserini tamamlayan bir eserdir. Bir mukaddime, dört bap ve bir hatime (sonuç) kısmından oluşan eserde 283 şair yer almaktadır. Bu kitap 1566 yılında[15] telif edilmiştir. Eser ilk defa Seyyid Muhammed Fazlullah tarafından Haydarâbâd-ı Deken'de 1969 yılında[16] basılmıştır. Necîb Mail Hirevî tarafından tekrar tashih esilen eser 1999[17] yılında Tahran'da basılmıştır. (Kûtî, 2001) Taşkent'te de basılan bu tezkire üzerine Özbekistan'da ve Emrah İlik tarfından Türkiye'de doktora çalışmaları yapılmıştır.

4. Mecma'ü'l-Fuzelâ: Diğer adı *A'rîfü'l-Âsâr*'dır. Hâce Muhammed A'rif Bekâyî Buhârî tarafından 1590-1591 yılında[18] yazılmaya başlanmış, 1591-1592 yıllarında[19] bitirilmiştir. Bir mukaddime, üç fırka ve bir hatime (sonuç) kısmından oluşmaktadır. Nûru'l-Hüseyîn Han, *Nigâristân* adlı eserinde, kitabını yazarken kullandığı kaynaklar arasında bu tezkireyi de saymaktadır. Nûru'l-Hüseyîn Han büyük bir ihtimalle Nigâristân'ı yazarken bu eseri Bahupal'de[20] görmüş olmalıdır. Bu tezkirenin bazı sayfaları eksik olan el yazma nüshası Lahor Üniversitesi'nde korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

---

[11] 1305 H.
[12] 1318 H.
[13] 1318 H.
[14] 1332 H.ş.
[15] 974 H.
[16] 1389 H.
[17] 1377 H.ş.
[18] 999 H.
[19] 1000 H.
[20] Bahupal: Hindistan'da bir şehir ismidir.

5. Tezkire-i Şu'ara-yı Mutribî: Sultân Muhammed Mutribî Semerkandî tarafından 1606[21] yılında yazılmıştır. Tezkirede Mâverâü'n-nehir bölgesine ait 350 adet şair hakkında bilgi verilmektedir. Bu tezkire Ali Asğar Canfedâ tarafından bastırılmıştır. Ali Refiiulla Mervdeşti tarafından 1998 yılında[22] Tahran'da tekrar neşredilmiştir. (Kûtî, 2001)

6. Müzekkirü'l-Âshâb: Melihe Semerkandî tarafından 1681-1682 yılında[23] yazılmaya başlanan eser 1700 yılında[24] tamamlanmıştır. Müellif eserinde Mâverâü'n-nehir ve Semerkand çevresinde kendisi ile çağdaş olan şairleri konu edinmiştir. Ayrıca yazar İran seyahati esnasında İran'da görmüş olduğu şairleri de tezkiresine almıştır. Bu tezkirenin el yazması nüshalarından birisi Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde 610 numara ile kayıtlı olarak muhafaza edilmektedir. Diğer bir nüsha ise Kabil'de Afganistan Kültür Bakanlığı Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Eserin bilinen diğer sekiz el yazması nüshaları ise Taşkent, Duşanbe, St. Petersburg kütüphanelerindedir. (Kûtî, 2001)

7. Muhtasar Tercüme-i Âhvâl Âlimân ve Şairân-ı Meşhûr: Orta Asya, İran ve Hindistan coğrafyasına ait yüzden fazla şair hakkında bilgiler veren bu eserin yazarı bilinmemektedir. XIX. yüzyıla ait olan bu eserin el yazması nüshası Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde 9657/2 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

8. Tezkire-i Nâzım Bedehşî: Mîr Muhammed İsma'îl Nâzım Bedehşî tarafından 1799 yılında[25] yazılmıştır. Belh, Bedehşân, İran ve Buhârâ bölgelerine ait fâzılları ve şairleri konu edinmektedir. El yazması nüshalarından birisi Şâh Abdullah Bedehşî'nin yanında korunmaktadır. Esere başka bir kişi tarafından oldukça çok miktarda ilaveler yapılmıştır. (Kûtî, 2001)

9. Zinetü'l-Medâîh: Hûmâ mahlaslı Muhammed Sâdık Hûmâyî Mervezî (Vekâyi' Nigâr) tarafından şairlerin hal ve ahvalini anlatmak için yazılmıştır. Müellif tarafından Kacar Şâhı Feth Ali Şâh'ın padişahlığının yedinci yıl dönümüne armağan olarak, onu övmek amacı ile 1797 yılında[26] yazılmaya başlanmış ve 1803 yılında[27] bitirilmiştir. Eser bir arayiş[28], iki

[21] 1015 H.
[22] 1377 H.ş.
[23] 1093 H.
[24] 1112 H.
[25] 1214 H.
[26] 1212 H.
[27] 1218 H.

piraye[29] ve bir ziver[30] bölümlerinden oluşmaktadır. Tezkirenin el yazması nüshaları; İran Meclis Kütüphanesi'nde 397 ve 398, Tahran Edebiyat Üniversitesi Kütüphanesi'nde 27b, Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde 2660 ve Kütüphane-i Astân-ı Kuds'da 4818, 4819 ve 6962 kayıt numaraları ile korunmaktadır. Eserin diğer el yazması nüshaları ise Meşhed'de Mahmûd Ferruh Özel Kütüphanesi'nde ve Tebrîz Milli Kütüphanesi'nde 788 kayıt numarası ile bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

10. Zinetü'l-Medâîh (Tekmile): Muhammed Sâdık Hûmâyî Mervezî (Vekâyi' Nigâr)tarafından 1808 yılında[31] yazılmış olup *Zinetü'l-Medâih*'in geliştirilmiş şeklidir. Bir cennet, bir oda, iki ravza ve bir bahçe bölümünden oluşur. Eserin el yazması nüshaları 4715 kayıt numarası ile İran Milli Mülk Kütüphanesi'nde, 26 kayıt numarası ile Tahran Milli Kütüphanesinde, 119 kayıt numarası ile British Museum'da bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

11. Tekmiletü'r-Riyâz: Âhkar mahlaslı Mîr Muhammed Nebi Han Bedehşî tarafından 1844[32] yılında[33] Bedehşân Mîr Rüstak'ı[34] Yûsuf Ali Han adına yazılmış olup ilmi ve edebi eserleri şerh emektedir. Bu tezkire *Mücelle-i Kabul*[35] adlı eserin Bedehşân'ın meşhurları bölümünde yayınlanmıştır. *Tekmiletü'r-Riyâz*'ın el yazması nüshası Şâh Abdullah Bedehşî tarafından korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

12. Tezkire-i Fehmî: Mollâ Mîr Muhammed Toksabe'nin emriyle, Mollâ Abdulmuttalib Hâce Fehmî tarafından 1860 yılında[36] yazılmaya başlamış ve 1869 yılında[37] bitirilmiştir. Tezkire-i Fehmî birçok şair ve edibin isimlerini, hayatlarını ve eserlerini içermekte olup el yazması nüshası Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde 952 kayıt numarası ile bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

13. Tezkiretü'ş-Şu'ara (Deretü'l-Tâc): Tamamlanmamış bir tezkiredir. Buhârâ Hanı Emîr Muzaffer'in oğlu Muhammed Sâdık tarafından hazırlanmış olup, hanların ve şehzadelerin Farsça şiir örneklerini içermektedir. Müellif eserin sonuna kendi otobiyografisini de koymuştur. Tezkirenin bilinen tek el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti İlimler

---

[28] Süs ve ziynet
[29] Süs ve ziynet
[30] Süs ve ziynet
[31] 1223 H.
[32] 1261 H.
[33] Ahmed Gûlçîn Ma'ânî, *Târîh-i Tezkireha-yî Fârsî* adlı çalışmasında bu eserin 1814 (1229H.) yılında yazıldığını bildirmektedir. (Ma'ânî 1984; 2. Cilt 871-916)
[34] Mîr Rüstak: Bedehşan valisi
[35] Mücelle-i Kabul, 6. Yıl, 12. sayı
[36] 1277 H.
[37] 1286 H.

Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde 2513/2 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

***14. Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*:** 1871 yılında[38] yazılmış olan bu tezkire, Orta Asya coğrafyasında yazılan tezkireler arasında en önemlilerden birisidir. Bu tezkire "*Tezkire-i Kârî Rahmetullah Vâzih*" olarak da bilinmektedir. (Enûşe, 277-28)

Hasan Enûşe tezkirede yer alan şairler hakkında: "Müellif bu tezkirede çoğunluğu Buhârâ ve çevresinden olmak üzere 148 adet şairi tanıtmış ve şiirlerinden örnekler vermiştir. Ancak tezkirede Buhârâ'nın yanında; Semerkand, Ora-tepe, Hocend, Hisar, Karategin, Kette Korğan, Hokand şehirlerinin, bunların yanında ise 2 tane Afganistan, 6 tane İran, 3 tane Hindistan, 1 tane Osmanlı (Türkiye) şairi yer almaktadır.(Enûşe, 277)" Demektedir. Ancak, Hasan Enûşe'nin vermiş olduğu yer ve sayıların hatalı olduğu yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde tespit edilmiştir.

Tezkire üzerinde yapmış olduğumuz tasnif ve sayıma göre tezkirede yer alan şairlerin: 73 tanesi Buhârâ şehri ve Buhârâ şehrinin ilçeleri, kasabaları konumunda olan Cûybâr vb. yakın bölgelerden, 26 tanesi ise o zamanki Buhârâ Hanlığı sınırları içindeki Semerkand, Hisar, Ora-tepe, Ürgüt, Baysun, Hâtlân, Hurm, Karategin, Kette Korğan, Şehr-i Sebz ve Urmetin vilayetlerinden, 18 tanesi Hokand Hanlığı'ndan, 16 tanesi Afganistan'dan, 7 tanesi İran'dan, 4 tanesi günümüzde Türkmenistan'da bulunan Merv'den[39], 3 tanesi o dönem İngiltere idaresi altında bulunan Hindistan'dan, 1 şair ise Keşmir'dendir.

Enûşe'nin Türkiyeli olarak kabul ettiği şair ise Şîrîn mahlaslı Mollâ Şerîf Mahdûm olup, aslen Belh yani Afganistanlıdır. Bu şair daha sonra ise Osmanlı Devleti'nde yani Türkiye'de yaşamaya başlamıştır.

Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb, XIX. ve XX. yüzyıl Orta Asya (Buhârâ Hanlığı ve Özbekistan) edebiyatının en önemli kişilerinden birisi olan Sadreddîn A'ynî Semerkandî *"Numûne-i Edebiyat-ı Tacik"* adlı meşhur kitabının kayak eseri olmuş tam 43 şair için bu kitaptan faydalanmıştır. (Ma'ânî, 1983:102)

---

[38] Enûşe tezkirenin yazıldığı tarihi 1282H. (1865 m.), Ma'ânî ise 1288 H., Canfedâ ise 1871 yılı olarak verir. Her ne kadar Kârî Rahmetullah Vâzih tezkiteyi ne zaman yazdığını belirtmemiş olsa da tezkirede geçen "Elhamdulillah ki bu yüz yirmi iki (122) yıl içinde ki Turan zemininin gelini ki Manğıtiyye padişahlarının kontrolü altına girmiştir.(الحمدلله درین مدت یک صدو بیست و دوسال که ، عروس مملکت توران زمین در عقد تصرف سلاطین منغتیه درآمده)" ifadesi eserin 1871 yılında yazıldığını göstermekte ve Enûşe'nin vermiş olduğu 1865 tarihinin yanlış olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

[39] Günümüzde Türkmenistan'ın Mari vilayeti sınırları içinde kalan tarihi Merv şehri, o dönemde Türkmenler, İranlılar ve Orta Asya Hanlıkları arasında sık sık el değiştirmiştir.

Sadreddîn A'ynî Semerkandî bu tezkire için: "Kârî Rahmetullah, Fars edebiyatında, kendi zamanının en itibarlılarındandır, Arap edebiyatında ve Mâverâü'n-nehir'de çağdaşları arasında öne çıkmakta olup, aynı zamanda, matematik ve tıp alanında da söz sahibidir." Demektedir. (Enûşe, 957).

Ahmed Gûlçîn Ma'ânî ise bu konuda: "Tefsir, hadis, tarih ve insanların duygularının ve hallerinin tercümanlığında uzmandır." (Ma'ânî, 103) Demektedir.

Şâh Abdullah Bedehşî ise: "Buhârâ'nın kıymetli şair ve bilinen bir edibi olan Vâzih'in, *Tuhfetü'l-Âbhâb* adlı eseri, iyi bilinen tezkirelerden birisidir ki bu kitapta Fars dilinde eser vermiş olan geçmişteki ve günümüzdeki edip ve fazılların hallerini şerh etmekte olup, inkılâptan önce taş baskı yöntemi ile Taşkent'te basılmıştır. Halen geçerliliğini korumaktadır." Demektedir. (Ma'ânî, 102)

Tuhfetü'l-Âbhâb Fî Tezkireti'l-Âshâb'ı 1914 yılında[40] Taşkent'te taş baskı olarak yayımlayan Mîrzâ Selîm Bek Selîmî ise bu tezkirenin önemi hakkında söyle demektedir: "1332 yılında[41] Şehr-i Sebz valisi Mîr İnak beni davet etti. Orada bu kitabın çok ünlü olduğunu gördüm. Diğer tezkirelerinden daha güzel olup bir eksikliği yoktur." Demektedir.(Canfedâ, iii)

Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb'ın bilinen 15 nüshası, dünyada çeşitli enstitülerde bulunmaktadır. Bunlardan 10 nüsha, Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde, 2 tanesi St. Petersburg El yazma Eserler Bölümü'nde ve 3 tanesi Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde muhafaza edilmektedir.(Canfedâ, iv)

Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb'da 148 adet şair, şiirleri ile birlikte tanıtılmış olup, bunlardan 18 tanesinin Türkçe şiirler yazdığı 4 tanesinin ise Türkçe divanını bitirdiği belirtilmiştir. Bu tezkirenin Özbekistan, Tacikistan ve Rusya'nın değişik kütüphanelerinde on beş adet el yazma nüshası bulunmaktadır. Mîrzâ Selîm Bek Selîmî tarafından 1914 yılında Taşkent'te ve Asğar Canfedâ'nın hazırlamış olduğu tenkitli metin olarak 1977 yılında Duşanbe'de basılmıştır. Ancak Mîrzâ Selîm Bek Selîmî'nin yayınladığı 1914 baskısında birçok yanlışlık ve tahrifat göze çarpmaktadır. Örnek olarak 1977 baskısında 148 şair bulunurken, 1914 baskısında 135 şair yer almaktadır.

Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb Orta Asyada XIX. yüzyılda yazılmış olan yedi şair tezkiresinden birisi olup, bu tezkire üzerine on bir tane akademik çalışma yapılmıştır.

15. Nâme-i Hüsrevân (Tezkire-i Selâtîn): Sâdıkhan Haşmet Buhârî tarafından yazılmıştır. Tıp alanında uzmanlaşmış hanlar ve şehzadeler hakkında yazılmış olan XX. yüzyılın tek

[40] 1332 H.
[41] 1914 yılı

tezkiresidir. Tezkire Emeviler'den başlayıp XX. yüzyıla kadar olan dönemi ele alır. Nâme-i Hüsrevân, Sadreddîn A'ynî Semerkandî'nin kaynakları arasında yer almaktadır. Eserin el yazma nüshaları Tacikistan ve Özbekistan'da bulunan el yazma eserler kütüphanelerinde bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

16. Tezkiretü'l-Fûzelâ (Tezkire-i Şu'ara-i Hâcî A'zîm Şer'ayî): Hâcî A'zîm Şera'yî Buhârî tarafından 1895 yılında[42] yazılmıştır.(Ma'ânî, 316)

Şera'yî Buhârî Peşaver'de dünyaya gelmiş olup iyi bir eğitim almıştır. Hadis, fıkıh, usul, sarf, nahiv, hesap, geometri, matematik alanlarında kendini yetiştirmiştir. Sadreddîn A'ynî Semerkandî müellif için: " Tarih, lügat, başkalarının hal ve ahvalini tasvir etmede bilgiliydi." Demektedir. Müellif ilim öğrenmek için Hindistan'a gitmiş, ömrünün sonlarına doğru Buhârâ'ya geri dönmüştür. Buhârâ'da değişik medreselerde ders vermiş ve Buhârâ'nın bazı kasaba ve ilçelerinde idarecilik yapmış ve 1895 yılında[43] vefat etmiştir. (Enûşe, 553-554)

Şera'yî Buhârî şair bir kişi olup önceleri "Sâmî" mahlasını kullanmıştır. Ancak orada Mîrzâ A'zîm Bûstânî - ki daha önce Himmet kelimesini mahlas olarak kullanmıştır- Bûstânî kelimesini mahlas olarak kullanmaya başlayınca, arkadaşı olan Ahmed Dâniş ile istişare ederek Himmet kelimesini mahlas edinmiştir. (Enûşe, 553-554)

Şera'yî Buhârî'nin *Tezkiretü'l-Fûzelâ* adlı şair tezkiresi Tezkire-i Şu'ara-i Hâcî A'zîm Şerai adı ile bilinmekte olup aslında tamamlanmamış bir eserdir. Tezkirede müellifin çağdaşı olan şairleri eserine almıştır. Müellif ele aldığı şairler hakkında özellikle Dâniş, Şâhin, Vâzih ve Sevdâ hakkında kendi zamanında yazılan diğer tezkirelerden daha fazla bilgi vermiştir. Sadreddîn A'ynî Semerkandî *"Numûne-i Edebiyat-ı Tacik"* adlı eserinde Ahmed Dâniş hakkındaki bilgiler için bu kitaptan faydalanmıştır.

Bu tezkirenin el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde 3396/3 kayıt numarası ile bulunmaktadır. (Enûşe, 553-554)

17. Genc-i Zerafşan: Emîrbek Habîbov tarafından yazılmıştır. Bu kitap XIX. yüzyıldan XX. yüzyıl başların kadar olan dönemde Mâverâü'n-nehir bölgesinde yaşamış olan 130 adet şairin hayat hikâyelerini ve şiirlerini içermektedir. Genc-i Zerafşan, 1991 yılında Duşanbe'de basılmıştır. (Kûtî, 2001)

---

[42] 1313 H.
[43] 1313 H.

18. Tezkiretü'ş-Şu'ara-yı Müteahhirin-i Buhârâ (Tezkire-i A'bdî): A'bdî Buhârî tarafından 1904 yılında yazılmıştır. Eserde Buhârâ, İran ve Afganistan coğrafyalarından 118 şairden bahsedilmektedir. Tezkire bir önsöz, üç bölüm ve yirmi sekiz bap olarak düzenlenmiştir. Müellif eserin birinci bölümünde üzerinde araştırmalar yaparak bilgi sahibi olduğu şairleri, ikinci bölümde seyitler, âlimleri konu edinmiştir. Tezkirenin üçüncü bölümünde ise Ahmed Dâniş, Sevdâ, Vâzih, ve diğer bazı önemli şairler hakkında oldukça değerli bilgiler vermiştir. *Tezkire-i A'bdî* adıyla bilinen bu kitap 1983 yılında Duşanbe'de basılmıştır.(Enûşe,283)

19. Tezkiretü'ş-Şu'ara-yı Muhterem: Müellifi Hâc Kâzî Şerafeddîn oğlu Nimetullah Muhterem Buhârî'dir. Müellifin doğum tarihi bilinmemekte olup gençliğinde eğitim amacı ile Buhârâ'ya gelmiş ve iyi bir eğitim görmüştür. Buhârâ Hanı Emîr Âlim Han zamanında Yekke Bâğ vilayetinin kadılığı görevinde bulunmuş olan müellif Hâc sebebi ile Hicaz'a gitmiştir. Bu seyahati esnasında pek çok âlim ve ediple görüşüp tanışmıştır. 1917 devriminden sonra bir yanlış anlaşılmadan dolayı 1920 yılında[44] Divan-ı Harp tarafından öldürülmüştür. (Ma'ânî, 339-330)

Nimetullah Muhterem Buhârî önceleri "Nazik" mahlasını kullanırken Buhârâ Hanı Emîr Abdulehad Han'ın hizmetine girince mahlasını "Muhterem" olarak değiştirmiştir. Sadreddîn A'ynî Semerkandî Muhterem hakkında,"*Numûne-i Edebiyat-ı Tacik*" adlı kitabında:

"Nimetullah Muhterem Buhârî, Farsça'nın yanında Arapça ve Türkçeyi çok iyi derecede bilmekteydi. Özellikle Arap edebiyatının eski ve yeni dönemlerinde yazılmış olan şiirleri üzerinde uzman olup Arapça şiirler yazardı. Şiirlerinin toplamı 5000 beytin üstünde olup kitabının ismi Redifü'l-Eşa'r'dır." Demektedir.

Nimetullah Muhterem Buhârî, *Tezkire-i Muhterem* olarak bilinen eserini 1908 yılında[45] Buhârâ Hanı Emîr Abdulehad'ın isteği üzerine yazmıştır. Eser iki bölümden oluşmakta olup Arap harflerine göre alfabetik olarak düzenlene eserde Buhârâ ve çevresinden müellifle ile çağdaş olan şairler ele alınmıştır. *Tezkire-i Muhterem*, Asğar Canfedâ'nın tashih ve mukaddimesi ile birlikte 1975 yılında Duşanbe'de Kiril harfleriyle basılmıştır. Sadreddîn A'ynî Semerkandî "*Numûne-i Edebiyat-ı Tacik*" adlı eserinde bu tezkireden faydalanarak alıntılar yapmıştır.

---

[44] Hasan Enûşe müellifin öldüğü yılı hicri 1238 olarak vermiştir.(Enûşe, 277) Ahmet Gülçin Ma'ânî ise müellif ile ilgili bölümün başında ölüm yılı olarak 1238 H. tarihini verirken, bölümün sonunda müellifin 1920 yılında öldürüldüğünü ifade etmektedir. (Ma'ânî, 339-330) Ancak 1238 hicri yılının yanlışlıkla yazılmış olması gerekmektedir. Çünkü 1238 hicri yılı miladi olarak 1822 yılına denk gelmektedir. Doğrusu miladi 1920 yılında denk gelen hicri 1338 yılı olmalıdır.

[45] Bu tarih Enûşe tarafından 1903-1904 (Enûşe, 288), Ma'ânî tarafından 1908 olarak verilmektedir. (Ma'ânî, 339-330)

Müellifin Mevlevî Muhammed Şerîf Hüseynî Ulvi'yi anlattığı "*Tuhfe-i Şerîfe*" adlı bir mesnevisi vardır. 1905 yılında yazmış olduğu bu mesnevinin el yazma nüshası Özbekistan Bilimler Akademisi Doğu Bilimleri Bölümünde 2961 kayıt numarası ile bulunmaktadır. (Enûşe, 291)

20. Efzelü't-Tezkâr Fî Zikrü'ş-Şu'ara ve'ş-Şiar (Tezkire-i Efzel): Efzel-i Mahdûm Pîrmestî Buhârî tarafından, müellifin çağdaşı olan yazarlar için Buhârâ Hanı Emîr Abdulehad'ın isteği üzerine 1904 yılında[46] kaleme alınmış olup 1908 yılında[47] Buhârâ'da basılmıştır. Tezkirede hicri on dördüncü yüzyıl yani miladi XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılda yaşamış olan yüz otuz adet şair ele alınmıştır. Eser 1908[48] yılında taş baskı olarak yayınlanmıştır.

Müellif tezkiresinde on beş adet şairin bilgilerini Kârî Rahmetullah Vazih'in *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*' adlı şair tezkiresinden almıştır. Kitabın sonunda ise Ahmed Dâniş, Şâhin, Afrin, Ahkar ve diğer bazı şairler hakkında ise kendisi bilgiler vermiş ve *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*'ın aksine tezkiresine uzun ve tafsilatlı bir mukaddime ile başlamıştır.

Efzelü't-Tezkâr Fî Zikrü'ş-Şu'ara ve'ş-Şiar ve *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb* Orta Asya'da XIX ve XX. yüzyılda yazılmış olan tezkirelerin içinde oldukça önemli olup, bu coğrafyada yazılmış olan edebiyat tarihi kitaplarının temelini oluşturmaktadır. Sadreddîn A'ynî Semerkandî *"Numûne-i Edebiyat-ı Tacik"* adlı eserinde yirmi üç şair için bu eserden faydalanmıştır.(Enûşe, 115)

21. Tezkire-i Şu'ara-yı Haşmet (Tezkire-i Şu'ara-i Mîr Sâdık Haşmet): Buhârâ Hanı Emîr Muzaffer Han'ın oğlu Muhammed Sâdık Han Haşmet tarafından yazılmıştır. Tezkirede Orta Asya, İran, Afganistan ve Hindistan'da XIX. yüzyıl sonlarında yazılmış olup bu dönemde yaşamış olan 173 şair hakkında bilgiler ve şiirlerinden örnekler vermektedir. Eser iki cilt olarak kaleme alınmış olup birinci ciltte seksen beş ve ikinci ciltte seksen sekiz şaire yer almaktadır. Müellif, Şemseddîn Şâhin gibi o dönemde yaşayan şairleri de tezkiresine almış, edebi miraslardan istifade etmiş ve örnekler vermiştir. Muhammed Sâdık Han Haşmet kitabını yazarken Kârî Rahmetullah Vazih'in *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb* adlı şair tezkiresinden de faydalanıştır. Tezkirenin el yazma nüshasının birinci cildi 2728, ikinci cildi ise 61 kayıt numarası ile Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. (Enûşe,282)

---

[46] 1322 H.
[47] 1326 H.
[48] 1326 H.

22. Müferrihü'l-Âhbâb: Seyyid Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî tarafından 1923 yılında[49] İran, Afganistan ve Buhârâ şairlerini ve eserlerini tanıtmak amacı ile ele alınmıştır. Tezkire halen ailesi tarafından korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

23. Numûne-i Edebiyat-ı Tacik: Sadreddîn A'ynî Semerkandî tarafından 1954 yılında[50] Mâverâü'n-nehir şairleri hakkında bir mukaddime ve üç bölüm olarak kaleme alınmıştır. Kitabın mukaddime kısmını Kalem-i Ebû'l-Kâsım Lahutî yazmıştır. Eserin birinci bölümünde Rudekî'den Seyda Nesefî'ye kadar olan döneme ait yetmiş şair ve şiirlerinden örnekler yer almaktadır. İkinci bölümde ise 1785-1924 yılları arasındaki döneme ait olan yüz otuz iki şair ve eserlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde 1917 Ekim Devrimi'nin etkisiyle o dönemde yaşamış olan on bir yazar hakkındaki bilgiler bulunmaktadır. Sadreddîn A'ynî Semerkandî, Mâverâü'n-nehir ve Türkistan bölgesinde dünyaya gelmiş ve değişik coğrafyalarda eserler vermiş olan şair ve edipleri kitabına almıştır. Bu kitabın ilk baskısı 1926 yılında Moskova'da Arap harfleri ile yapılmıştır. Eser hakkında Doktor Abdulhay Muhammed Emînov yirmi civarında makale yazmış ve bu eserin önemi hakkında bir kitapçık telif etmiştir. (Ma'ânî, 2.cilt 404-405)

24. Numûnehâ-yi Edebiyat-ı Tacik: Braginski, Mîrzâ Tursunzâde, Celâl Ekremi, Abdüsselam Dehâti ve Sâtim Uluğzâde tarafından hazırlanmıştır. Eserde yirmi altı adet XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıla ait yirmi altı adet şair ve edip yer almaktadır. *Numûnehâ-yi Edebiyat-ı Tacik* bir önsöz ve iki bölümden oluşmaktadır. Eserde Firdevsî, Hilali, Bidil gibi klasik dönemlere ait şairler yanında Â'ynî, Lâhûtî, Pîr-i Süleymanî, Dehâtî, Muhammedcan Rahîmî, Mîrzâ Tursunzâde, Uluğzâde, Hakim Kerîm vb. eserin yazıldığı döneme ait olan şairler de bulunmaktadır. Eserda ayrıca Tacik folkloru ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. Numûne-hayi Edebiyat-ı Tacik ilk defa 1940 yılında Latin harfleri ile basılmıştır. (Kûtî, 2001)

25. Bîst-ü Se Edîbe: Tâcî Osman tarafından yazılmış olup yirmi üç adet kadın şair ve edibeye şiir örnekleri ile birlikte yer verilmiştir. Tezkirede; Rabia-i Belhî, İsmetî Semerkandî, Aişe Semerkandî, Meshetî Hocendî, Seti Hanım, Mutribe-i Kaşğarî, Cihân Hâtûn, Mehrî Herâtî, Kâmile Begim Dehlevî, Nehayî, Münîre Müşfikî, Zeybü'n-Nisa , Büzürg-i Keşmîrî, Nurcan Begim, Zehra Meh Lekaiyî Haydarâbâdî, Lâle Hâtûn, İffetî İsferanî, Tâcü'd-devle, Mahzune,

---

[49] Ma'ânî bu eserin telif yılı için 1302 H.ş. yılını göstermekte olup bu tarih miladi olarak 1923 yılına denk gelmektedir. (Ma'ânî, 2.cilt 281). Enûşe ise eserin telif yılını hicri 1336 (1917-1918) yılını vermektedir. Ma'ânî'in eseri daha kapsamlı ve bu konu üzendeki en önemli eserlerden birisi olduğu için burada Ma'ânî'nin vermiş olduğu tarihi esas aldık.

[50] 1373 H.

Fatima ve Tâhire adlı şaireler bulunmaktadır. Tezkire 1957 yılında Kiril harfleri ile Duşanbe'de basılmıştır. (Kûtî, 2001)

26.Berg-i Sebz: Vahâb Adîne tarafından yazılmış olup bu eserden Safâ Avâkî "Gülruhsar" adlı eserinin mukaddime kısmında bahsetmiştir. Tezkirede yirmi kadın şair ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu kitap 1987 yılında Duşanbe'de basılmıştır. (Kûtî, 2001)

27. Yâd-ı Yâr-i Mihribân: Mîrzâ Mollâ Ahmed tarafından yazılmıştır. Eserde Orta Asya, İran, Afganistan bölgelerinden seksen sekiz adet şair ve edip eserlerinden örnekler verilerek tanıtılmıştır. Tezkire İ'rac Avşar (Afşar)'ın mukaddimesi ile beraber 2001 yılında[51] Tahran'da basılmıştır. (Kûtî, 2001)

28. Tezkire-i Manzûme (Tezkâr-ı Eşa'r)[52]: Şerîfcan Mahdûm Sadr-i Ziyâ tarafından yazılmıştır. Mahlası Ziyâ olup genellikle Mîrzâ Muhammed Şerîf olarak tanınmaktadır. 27 Ocak 1866[53] tarihinde Buhârâ'da dünyaya gelmiştir. Müellifin babası Abdüşşükûr meşhur müderrislerden olup ömrünün son zamanlarında Buhârâ Büyük Kadısı[54] olarak görev yapmıştır. Müellifin babası aynı zamanda şair olup Şi'r-Ayet mahlası ile şiirler yazmıştır. (Enûşe, 583)

Sadr-i Ziyâ gençliğinde çok iyi bir eğitim almıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra Buhârâ Hanlığı'na bağlı vilayet ve şehirlerde kadılık görevinde bulunmuş ve 1917 yılında Buhârâ Büyük Kadısı olmuştur. Ancak bu görevi uzun sürmemiş beş ay sonra görevinden azledilmiştir. (Sadr-i Ziyâ, 1-5)

Sadr-i Ziyâ gençlik yıllarından başlamak üzere her hafta üç defa toplanan şair ve ediplerin sohbet meclislerine katılmış ve daha sonra bu sohbet grubu ile "Cedidciler" hareketinin kurucuları arasında yer almıştır. (Enûşe, 583)

1917 devriminden sonra bir müddet zindanda kalmış daha sonra ise serbest bırakılmıştır. 1932 yılında tekrar hapsedilen Sadr-i Ziyâ dayanılmaz işkenceler görmüş, burada hastalanarak 1932[55] yılının sonlarda vefat etmiştir.

Sadr-i Ziyâ tezkiresini manzum olarak kaleme alarak ve XIX ve XX. yüzyılda Orta Asya'da yaşamış veya unutulmuş olan yüz yetmiş beş adet şaire yer vermiştir. Bu şairlerden kırk

---

[51] 1380 H.ş.
[52] Bu eserle ilgili bilgiler Tezkire-i Eşar'ın giriş bölümünden, Enûşe ve Ma'ânî'nin kitaplarından derlenerek hazırlanmıştır.
[53] 27 Ramazan 1283 H.
[54] Kazı-ı Kelan-ı Buhârâ-yı Şerif
[55] 1351 H.

dokuz tanesi için daha önce yazılmış olan tezkirelerden faydalanmıştır. Bu şairler için tezkireye alınmış olan şiirler Hâcîm olarak 1444 beyittir. Diğer şairler için ise eserde 1616 beyit yer almaktadır. (Enûşe, 575)

A'bdî ve Muhterem tezkireleri Buhârâ Hanı Emîr Abdulehad Han'ın isteği ve fermanı üzerine resmi ağızla kaleme alınmış olan ve o dönem ki idarenin resmi görüşlerine yakın şairlere daha çok yer verilmiş bu yönü ile taraflı tezkirelerdir. Sadr-i Ziyâ'nın bu eserini *A'bdî ve Muhterem* tezkirelerine bir yönü ile tepki olarak kaleme almış ve o dönemde muhalif olan şairlerle şiirlerine daha fazla yer vermiştir. Bu sebepten dolayı Resûl Hadizâde: "Tezkire yazarlarından hiç kimse böyle bir şeye cesaret edememiştir." Demiştir.

Eserin ilk el yazma nüshası 1917 İhtilalinden sonra Buhârâ'da çıkan olaylarda müellifin gözleri önünde yakılmış, müellif bu eseri 1920 yılında tekrar telif etmek zorunda kalmıştır. Dolayısı ile bu eser bu yönüyle de ayrı bir öneme sahiptir. (Enûşe, 575)

Tezkirede yer alan Ahmed Dâniş, Müfti Kirâm, Sadr-i Sarîr, Dilkeş, Gülşeni, Muhterem, Lütfi, Nazmî ve diğer bazı şairler o dönemde sosyal ve edebi alanda etkisi olan şairlerden bazılarıdır. (Enûşe, 575)

Bu kitap Sadreddîn A'ynî Semerkandî'nin "*Numûne-i Edebiyat-ı Tacik*" adlı eseri için istifade ettiği en önemli kaynaklardan birisidir. *Tezkire-i Manzûme Sadr-i Ziyâ*'nın en önemli eseri olup, *Tezkire-i Eşa'r* adıyla Muhammedcan Şükûrî Buhârî'nin gayretleri ve Sehâbeddîn Sâdık'ın tashihiyle 2001 yılında[56] Tahran'da basılmıştır. (Sadr-i Ziyâ, 1-5)

Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Yerel (Mahalli) Şair Tezkireleri

Belli bir bölgenin şairlerini konu edinen tezkirelere "*yerel (mahalli) tezkireler"* adı verilmektedir. Orta Asya'da genel tezkireler yanında mahalli tezkireler de kaleme alınmıştır. Orta Asya'da yazılmış olan yerel tezkireler hakkındaki bilgiler aşağıda verilmiştir.

1. Mecmûatü'ş-Şu'ara (Mecmûa-i Şairân veya Mecmûa-i Ömer Han): Abdulkerîm Fazlî Nemengânî tarafından manzum bir tezkire olarak 1821 yılında[57] yazılmıştır. Bu tezkire Hokand Hanı Ömer Han ile çağdaş olan yetmiş beş Hokandlı şair hakkında bilgi vermektedir. Eser iki bölümden oluşmakta olup 1902 yılında Taşkent'te basılmıştır. (Kûtî, 2001)

[56] 1380 H.ş.
[57] 1236 H.

2. Nevâdir-i Ziyâiye: Sadr-i Ziyâ mahlaslı Mîrzâ Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâ Bin Abdüşşükûr (1866-1932)[58]'un diğer bir eseridir. Kitap üç bölümden oluşmakta olup, her bölüm birkaç kısımdan meydana gelmektedir. Her kısım ise şakalar ve eğlenceli hikâyeler, övgü ve yergiler, güzel sözler, şairlerin soru ve cevaplardan ve *Tezkiretü'l-Hameka*'dan[59] oluşmaktadır. *Tezkiretü'l-Hameka,* Buhârâlı şairlerin hata, yanlışlık ve kusurlarından bahsetmektedir. Bu kitap Mîrzâ Şükûrzâde tarafından 1998 yılında[60] Tahran'da yayınlanmıştır. (Kûtî, 2001)

3. La'l-i Bedehşân: Mîr Yâr Beg Han Bedehşî tarafından 1913 yılında[61] kaleme alınmıştır. Tamamlanmamış bir eser olup Bedehşânlı şairlerden ve eserlerinden bahsetmektedir. Bu kitabın el yazması nüshası Ahmed Gûlçîn Ma'ânî'nin özel kütüphanesinde bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

4. Bahâr-ı Bedehşân: Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî tarafından 1916 yılında[62] Bedehşânlı şair ve yazarlar ile onların eserleri hakkında yazılmıştır. Eserin el yazma nüshası Afganistan Bedehşân vilayetinin merkezi olan Feyzâbâd şehrinde Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî'nin yanında bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

5. Sühanverân-ı Saykal-ı Rûy-i Zemin: Törekul Zihnî ve Sadreddîn Sâdîzâde tarafından yazılmış olan eser Semerkand ve yakınlarından 196 adet şair ve eserleri hakkında bilgi vermektedir. Eserde Semerkand dışından olup, Semerkand'da yaşayan ve eğitim gören şairlere de yer verilmiştir. Bu tezkire Bolşevik İhtilali'nden sonra, Semerkand'da yaşayan edipler hakkında bilgi veren ilk tezkire olup 1973 yılında Duşanbe'de Kiril harfleriyle basılmıştır. (Kûtî, 2001)

6. Bahâr-ı Kâbul: Seyfullah Saîdov tarafından yazılmış olup 23 adet Afganistanlı şair ve şiirlerini konu edinmektedir. Bu eser 1977 yılında Duşanbe'de yayınlanmıştır. (Kûtî, 2001)

7. Bahâr-ı Hisâr: Fethullah A'zîz tarafından yazılmış olup, Tacik edebiyatçıların eserlerinden örnekler içermektedir. Bu kitap 1991 yılında Duşanbe'de basılmıştır. (Kûtî, 2001)

8. İcaz-ı Hüner: Tacikistanlı dört tane edebiyatçının biyografilerini ve eserlerini ele alan bu kitap Duşanbe Yazarlar Birliği tarafından 1992 yılında yayınlanmıştır. (Kûtî, 2001)

---

[58] 1283-1351 H.
[59] Tezkiretü'l-Hameka: Ahmaklardan bahseden eserler, ahmakları konu edinen tezkire
[60] 1377 H.ş.
[61] 1331 H.
[62] 1334 H.

9. Ez Târîh-i Edebiyat-ı Tacik Der Bedehşân: Kiril harfleri ile yazılmış olan bu kitap Emîr Bek Habîbov tarafından kaleme alınmıştır. Eserde XIX. yüzyıl ile XX. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Bedehşânlı şairler ve şiirleri ele alınmıştır. Bu tezkire 1981 yılında Duşanbe'de basılmıştır. (Kûtî, 2001)

10. Mecmûa-yı Selîmî: Mîrzâ Selîm Bek Selîmî tarafından yazılmıştır. Müellif kendi çağında yaşamış ve yetişmiş olan 86[63] adet Buhârâ ve Şehr-i Sebzli şair ve edibin hayatını ve şiirlerini Mecmûa-i Selîmî ve Kesire-i Râkım[64] adlı tarih kitabıyla birlikte *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*'a ilave ederek hazırlamış ve eserin 1914 yılında basımı gerçekleşmiştir.[65] Eserde; A'cîz, Sîret, İbret, A'zîz, Şâhin, Kâmil, Racî, Haşmet, Sâmimî, Emîn, Tevfik, Hamîdî, Muztarib, Gülşenî, Sakıb, Emlah, Sahbâ, Kudsî, Nâdir, Fıtrat, Daî, Muhlis, Hecrî, Efzel, Tahsin, Ziyâ, Mecnûn, Sâmimî, Tuğral, Sindî, Âsım, Mesrur, Mahrem, Keramî, İnayet, Mesîhâ, Mûnis, Sarraf, Necat, Mîrzâ, Sâmî, A'bdî, Tâcir, Mehrî, Lütfî, Hayâ, Kanî, Sâmî, Fasîhî, Evzah, Sirac, Âşık, Anber, Hayret, Muntazam, Hamdî, Fıtrat, Aczî, Müstagnî, Aynî, Râkım, Muhterem, İsa, Lütfî, Münîr, Evvab, Vahac, Hafî, Hamîd, Bakî, Tâlib, Remzî, Kanî, Mursî, Şâhid, Hatî, Yûsuf, Sudur, Hasan, Nazmî, Gülşenî, Nurs, Cünûnî, Mesrurî, Cürmî, Selîmî adlı şairlerin şiirlerinden örnekler verilmektedir. Bu eserde Selîmî mahlaslı şair ise müellifin kendisidir.

Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Özel Tezkireler

Belli bir sosyal gruba mensup şairler hakkında yazılan tezkirelere "Özel tezkireler" adı verilmektedir. Bu tür tezkireler bir kısım arifler, vezirler ve sultanlar, tarikat mensupları, hattatlar vb. hakkında yazılmış olan tezkirelerdir. Orta Asya'da yazılmış olan özel tezkireler hakkındaki bilgiler aşağıda verilmiştir.

1. Der Zikr-i Mezarât-ı Buhârâ (Târîh-i Mollâzâde): Ahmed Bin Mahmûd tarafından yazılmış olup, müellif Mûînü'l-Fukara olarak meşhurdur. Buhârâ Şehrinin şairlerini ve mutasavvıflarını ele alan eser XV. yüzyılda kaleme alınmış olup iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde Buhârâ şehrinde vefat etmiş olan önemli kişilerinden bahsedilmektedir. İkinci bölümde ise mezarları Buhârâ çevresinde olan büyük kişileri ele alınmakdır. Bu eser ilk

[63] *Mecmua-yı Selîmî*'de Hasan Enûşe 78 şair olduğunu bildirmektedir.(Enûşe,510) Ancak bizzat yapmış olduğumuz tespite göre *Mecmua-yı Selîmî*'de 86 şair yer almaktadır.
[64] Eser, kitapta "Târîh-i Kesire" olarak geçmektedir. (bk. Ek: 6)
[65] Bu kitabın kapak, Selîm Bek Selîmî'nin mukaddimesi, tezkirenin ilk sayfası, *Mecmua-yı Selîmî*'nin ilk sayfası ve kitabın son sayfası için Ek: 3, 4, 6, 5 ve 6'ya bakınız.

defa *"Zemine-i Târîh-i Buhârâ-yi Nurşâhî"* adıyla 1904 yılında[66] yayınlanmış olup, 1951 yılında[67] ise Ahmed Gûlçîn Ma'ânî tarafından Tahran'da *"Der Zikr-i Mezarât-ı Buhârâ"* adıyla tekrar basılmıştır. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde ve 2001/1 kayıt numarası ile korunmaktadır. Ayrıca aynı yerde *Fukaraiye/Zikr-i Mezarat-ı Buhârâ* ismiyle kayıtlı bulunan ve yazarı bilinmeyen bir kitabın da bu eserin el yazma nüshası olması ihtimal dâhilindedir. (Kûtî, 2001)

2. Der Zikr-i Mezarât-ı Semerkand: Müellifi bilinmemektedir. Mezarları Semerkand'da olan evliyalar ve büyük kişiler hakkında bilgi veren eser 1826 yılında[68] yazılmıştır. El yazması tek nüshası Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde 709/1 kayıt numarası ile bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

3. Kandiyye: Mezarları Semerkand'da bulunan önemli kişiler hakkında bilgi vermektedir. *Kandiyye*, Abdulcelil Semerkandî tarafından yazılmış olup müellifin Hocası Ömer Bin Muhammed Naki'nin kitabının özetidir. (Kûtî, 2001)

4. Semuriye:*Risâle-i Semuriye* Ebû Tâhir Hoca Semerkandî tarafından 1835 yılında[69] yazılmıştır. *Kandiyye ve Semuriye* İ'rac Avşar (Afşar) tarafından bir cilt halinde düzenlenerek 1978[70] yılında Tahran'da yayınlanmıştır. (Kûtî, 2001)

5. Risâle-i Büzürgân-ı Semerkand: Yazarı belli olmayan eserde mezarı Semerkand'da olan evliya ve tarikat şeyhleri ele alınmış olup 1842 yılında[71] yazılmıştır. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 4384 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

6. Zikr-i Çend Nefer Ûlemâ-i Devr-i Ahir: Sadr-i Ziyâ mahlaslı Mîrzâ Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâ Bin Abdüşşükûr (1866-1932)[72] tarafından Buhârâlı bazı âlimleri hakkında hicviye şeklinde bilgiler vermektedir. Bu kitabın el yazma nüshası Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde 230/5 kayıt numarası ile bulunmaktadır. (Kûtî, 2001)

---

[66] 1322 H.
[67] 1329 H.ş.
[68] 1242 H.
[69] 1251 H.
[70] 1361 H.ş.
[71] 1258 H.
[72] 1283-1351 H.

7. Esmhâ-yi Büzürgân-ı Buhârâyı Şerîf: Yazar belli olmayan bu eser Buhârâ'nın 149 ünlü mezarından ve Buhârâ yakınlarındaki 22 önemli mezar yerinden bahsetmektedir. Eser çok daha önceki zamanlarda yazılmaya başlamış ancak 1900 yılında tamamlanmıştır. Bu kitabın el yazma nüshası Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde 1223/21 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Evliya Tezkireleri

Orta Asya'da yazılmış olan birçok evliya tezkiresi bazı evliyaların şiir yazmış olmalarından dolayı şairlerden ve eserlerinden bahsetmişlerdir. Bu sebepten dolayı evliya tezkireleri edebiyat tarihlerinde önemli bir konuma sahiptir. Orta Asya'da yazılmış olan evliya tezkireleri aşağıda verilmiştir.

1. Şerhü't-Taarruf Lemezhebü't-Tasavvuf (Şerhü't-Taarruf Lemezheb Ehli't-Tasavvuf): Gülabâdî'nin "*E't-Ta'arruf Li Mazhab-i Ahli't-Tasavvuf"* adlı kitabının bir şerhi olan bu eser Hoca İbrâhîm İsma'îl b. Muhammed Mustemli Buhârî (vefatı 1042[73])'tarafından yazılmıştır.

2. Menâkibu's-Sûfîye: Dervişler, Sûfîler ve onların hayatları hakkında bilgiler veren bu eser Kutbuddîn Emîr Ebû Mansûr el-Muzaffer[74] tarafından yazılmış olup 1985 yılında[75] Tahran'da basılmıştır (Kûtî, 2001:293).

3. ***Dibâçe Ez Berâyi Beyân Kerden Evliya-i Belde-i Seyr-yâm:*** Mâverâü'n-nehir sahasında yaşamış olan, alimler, şeyhler ve şairlerin hayatları hakkında bilgiler veren bu eserin yazarı bilinmemektedir. Büyük bir ihtimalle XII. yüzyıl veya daha öncesinde kaleme alınan bu eserde Ahmet Yesevî de yer almaktadır. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 4/1990 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

4. Tezkire-i Nakşibendîyye Be Tarîk-i Nazm: Mutasavvıflar ve arifler hakkında yazılmış olan bir tezkiredir. Muhammed Tâhir Tabîb tarafından yazılmıştır. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde ve 855/3 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

---

[73] 434 hicri
[74] 1183 (hicri 578) yılında vefat etmiştir.
[75] 1364 hicri şemsi

5. Câmîu'l-Hikem Fî Âsâru'l-A'mm: Ahlak tarihi olarak kaleme alınan bu eserde Belhli mutasavvıflar ve şairlere de yer verilmiş olup, müellifi Ahmed Ali Belhîyanî'dir. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 625 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

6. Nismetu'l-Kuds Min Hadâîkü'n-Nass: Horasanlı Nakşi şeyhlerin hayatları hakkında bilgiler veren bu eser X. yüzyıldan XI. yüzyılın ikinci yarısına kadar yaşamış Eser Safiyuddîn Ali Kaşî'nin Raşâhat Aynu'l-Hayât' adlı kitabını tamalamaktadır. İslamâbâd Ganj Bahş Kütüphanesi'nde 10470 kayıt numarası ile korunan bu eserin müellifi Muhammed Hâşim Keşmî Bedehşî[76]'dir. (Kûtî, 2001)

7. Semerâtü'l-Meşâyîh: Hoca Mîr Hüseynî Kâsımî oğlu Seyyid Zinde Ali Müftî tarafından 1091 yılında kaleme alınmış olup eserde IX. yüzyıldan XI. yüzyıla kadar geçen sürede Mâverâü'n-nehir bölgesinde yaşamış Sûfîler hakkında bilgiler verilmiştir. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 1336 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olan Ve Şairler Hakkında Bilgi Veren Tarih Kitapları

Diğer bölgelerde yazılan birçok tarih kitabı gibi Orta Asya'da da yazılmış olan bazı tarih kitaplarında da doğal olarak şairlerden özellikle şiir yazan padişahlar ve idarecilerden bahsedilmiş gerekli görüldüğünde ise eserlerinden örnekler verilmiştir. Bu yönüyle tarih kitaplarının birçoğu edebiyat tarihleri açısından önem taşırlar. Orta Asya'da yazılmış olan tarih kitapları aşağıdaki gibidir.

1. Târîh-i Buhârâ: Bir tarih kitabı olan bu bu eserde Buhâra'nın tarihi ile birlikte Buhâralı âlimlerin, kadıların ve ileri gelenlerin hayatları ele alınarak anlatılmıştır. Ebû Bekir Muhammed Bin Cefer Nurşâhî (899-959)[77] tarafından kaleme alınan bu eserde ayrıca Buhârâ'nın coğrafik özellikleri, ilçeleri, kasabaları, köyleri ve akarsuları hakkında bilgiler verilmektedir. Asıl *"Târîh-i Buhârâ"* kitabı Arapça olarak Sâmânîler döneminde yazılmış olup daha sonraki dönemlerde birkaç defa Farsça'ya tercüme edilmiştir. Bu kitabı Farsça'ya ilk tercüme eden ise Ebû Nasîr Ahmed Bin Muhammed Bin Nasrü'l-Kubavî'dir.

---

[76] Vefatı 1054
[77] 286-348 hicri

2. Nefsetü'l-Mesdûr: Şehâbeddîn Muhammed Harandazî Zeyderî[78] tarafından 1234 yılında[79] yazılmış olan bu eserde genel olarak zamandan şikâyet edilmekte olup Harzemşah hükümdarı Sultân Celâleddîn Harzemşah'ın hükümdarlığının son zamanları ile Moğol istilasının yaşandığı dönem İran'ın durumu hakkında bilgiler verilmektedir. Müellif bu eserinde Arap ve İranlı şairlere ait şiirlerden alıntılar yapılmış ve birçok beyte yer verilmiştir. Eser ilk kez 1889 yılında [80] Rızâ Kulî Han Hidâyet tarafından tashih edilmiştir. 1964 yılında[81] Emîr Hüseyîn Yezdgerdî'in ikinci defa tashih ve dipnotları ile birlikte Tahran'da basılmıştır.(Kûtî, 2001)

***3. Bedîu'l-Vekây'i*:** Zeyneddîn Mahmûd Vâsfî Hirevî tarafından miladi XVI. yüzyılın[82] ortalarında yazılmış olan *"Bedîu'l-Vekây'i"* Herât ve Mâverâü'n-nehir tarihini ele almaktadır. Eser onuncu asrın ilk yarısında yazılmıştır. Bir mukaddime, 46 veya 54 fasıldan oluşmaktadır. Eserde güzel sözler, destanlar, hikayeler yer almaktadır. *Bedîu'l-Vekây'i* ilk kez iki cilt olarak Aleksandır Boldirov'un tashihi ile Moskova'da basılmıştır (Kûtî, 2001).

4. Târîh-i Türkîstan: 1336 yılında Emîr Timur'un doğumundan başlayıp Abdulazîz Han Uşturhani'nin[83] tahta çıkışına kadarki dönemde Türkîstan bölgesinin tarihini ele alan *Târîh-i Türkîstan* adlı eser 1644 yılında[84] Mîrzâ Zamân Buhârî'nin oğlu Muhammed Emîn tarafından yazılmıştır. Eserin el yazması nüshası Fransa'da Milli Kütüphanesi'nde 1548:472 numara ile kayıtlı bulunmaktadır.

***5. Târîh-i Râkım[85] (Târîh-i Râkım, Tarihnâme-i Râkımî, Tevârîh-i Mîr Sa'îd Şerîf Râkım Semerkandî, Târîh-i Kesire)*:** Mîr Seyyid Şerîf Râkım Semerkandî tarafından 1701 yılında yazılmış olan eserde Emîr Timur'un doğumundan başlayara Yûsuf Karabağî'nin vefatına kadar olan dönemde yaşamış olan hükümdarlar, şehzadeler, alim ve ediplerin vefat yılları zikredilerek Orta Asya ve Mâverâü'n-nehir bölgesinin tarihi ele alınmaktadır. Bu eser 1914 yılında[86] *Târîh-i Kesire* adıyla *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb*'ın Selîm Bek Selîmî tarafından yapılan baskısında derkenar (sayfa kenarı) olarak basılmıştır. Eser ikinci defa Dr. Mahmûd Afşar tarafından 2001 yılında Târîh-i Râkım adıyla, Tahran'da neşredilmiştir.

---

[78] Vefatı: 634 hicri, 1236 miladi
[79] 634 hicri
[80] 1307 hicri
[81] 1343 hicri şemsi
[82] Hicri X. yüzyılın ilk yarısında yazılmıştır.
[83] Şeybânî
[84] 1054 hicri
[85] Bu eserin ilgili baskıdaki ilk sayfasını görmek için Ek 6'ya bakınız.
[86] 1332 hicri

***6. Târîh-i Bedehşân*:** Eski adı Toharistan olup, bugün Afganistan sınırları içinde bulunan ve Tahhar (Taharistan) adı ile bilinen bölgede Mülükü't-Tavaîfî döneminde yaşanan devrimleri konu edinen kitap Muhammed Rızâ Bedehşî tarafından 1808 yılında[87] yazılmış olup bu eserde Toharistan sahasında XVII. yüzyılda Sultân Şâh döneminde yaşamış olan şairlerin hayatlarına da yer verilmiştir. *Târîh-i Bedehşân*'ın el yazma bir nüshası Mîr Âlim Han Bedehşî'nin özel kitaplığında bulunmaktadır.

***7. Târîh-i Humûlî*:** Semerkantlı Kadı Mollâ Cum'a Ürgütî tarafından 1861 yılında[88] yazılmış olan *"Târîh-i Humulî"*, Buhârâ Emîrliği[89] döneminde Mâverâü'n-nehir coğrafyasında yaşamış olan hükümdarların, büyüklerin ve şairlerin hayatlarını anlatmaktadır. Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü Kütüphanesi'nde ve 3716 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

8. *İhvânü'l-Mecâlis*: Mîr Burhânuddîn Lager Bedehşî tarafından 1868 yılında[90] yazılmış olup iki bölümden oluşmaktadır. Eserin birinci bölümünde İslamiyet'in bölgeye hâkim olmasından Cengiz Han dönemine kadar geçen tarihi olaylar ele alınırken, ikinci bölümde ise Farsça şiir yazan şairlerin hayatlarına ele alınmıştır. Eserin el yazma nüshası Mîrzâ Burhânuddîn Bedehşî'nin özel kütüphanesinde korunmaktadır. (Kûtî, 2001).

9. *Tenziyeü'l-Emsâl Fî Zikr-i Beyân-ı Âhvâl*: Mâverâü'n-nehir coğrafyasında yaşamış olan idareciler, alimler, kadılar ve önde gelen kişiler hakkında bilgiler veren bir tarih kitabı olup Hamîd Bin Bekâ Hoca tarafından 1927 yılında[91] yazılmıştır. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 602 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001).

10. Târîh-i Cihângirî (Nüsha-yı Zîbâyi Cihângir[92]): Mutribî Semerkandî tarafından yazılmış olup. Zamânının Çağatay ve Özbek padişahlarını, şairlerini ve önde gelen kişilerini anlatmaktadır. Tezkirede Mâverâü'n-nehir'den Hindistan'a gitmiş olan şairler de ele alınmıştır. Tezkire 1624-1625 yıllarında (1034 h.) yazılmaya başlanmış ve 1626-1627 (1036 h.) yılında bitirilmiştir. Târîh-i Cihângirî; bir mukaddime, iki bölüm (silsile) ve bir hatime

[87] 1223 hicri
[88] 1278 hicri
[89] Mangıt Hanedanı dönemi
[90] 1285 hicri
[91] 1346 hicri
[92] Bu eser aslen bir tarih kitabı olduğu halde tezkire tarzında çok sayıda şair hakkında bilgi verdiği için bu kısımda ele alınmıştır.

(sonuç) kısımlarından oluşmaktadır. Eser Abdulgani Mîrzâev tarafından Karaçi'de 1998 (1377) yılında bastırılmıştır. (Kûtî, 2001)

Orta Asya'da Farsça Olarak Yazılmış Olup Şairlerden Bahseden Diğer Kitaplar

Tezkire veya tarih kitabı olmadıkları halde bazı kitaplar şairler ve şairlerin şiirleri hakkında bilgiler vermektedir. Bu tür kitaplar hemen her coğrafyada olduğu gibi Orta Asya'da da kaleme alınmıştır. Bu konuda öne çıkan kitaplar aşağıdaki gibidir.

1. Hedâîku's-Sihr Fî Dekâîku'ş-Şi'r: Farsça şiirlerin a'rûz, kafiye ve belâgâtı hakkında yazılmış olan bu kitapta doğal olarak örnek şiirler bulunmakta olup eserde şairler ve şiirler hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kitapta bulunan bazı şiirlerin diğer kitaplarda bulunmadığı Sepide Kûtî tarafından ifade edilmektedir. Eser müellifi olan Raşid Vatvat[93] tarafından birçok şiir divanından derlenen şiirlerle düzenlenmiştir. Eserin ilk baskısı 1855 yılında[94] "Müntehîbü'l-Lüğat-ı Reşîdî" ile birlikte Tahran'da yapılmıştır. Kitap ikinci defa 1874 yılında[95] Âhûnd Mollâ Abdulhüseyîn ve Mollâ Muhammed Hânsârî tarafından *"Divan-ı Kurâni"* ve *"Gazeliyatı Furûğî"* ile birlikte neşredilmiştir. Eserin üçüncü baskısı 1903 yılında[96] Abbâs Safâîu's-Sultâne'nin çabaları ile, dördüncü baskısı ise Abbâs İkbâl Ateşyânî tarafından 1929 yılında[97] Tahran'da yapılmıştır.

2. Manzûmât-ı Târîhî: 1845 (1261 h.) yılında yazılmış olup Semerkandlı Emîr, idareci ve ileri gelen kişilerin ölüm tarihlerine ebcet hesabıyla tarih düşülmüştür. Müellifi Mollâ Cuma Kulî Ürgütî' olan bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 2/37 kayıt numarası ile korunmaktadır.(Kûtî, 2001)

3. Tezkiretü't-Tevârîh: Mâverâü'n-nehir sahasında yaşamış olan büyük zatların hayatlarının anlatıldığı bu eserin müellifi belli değildir. XIX. yüzyılda[98] yazıldığı tahmin edilen bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 6/361 kayıt numarası ile korunmaktadır.(Kûtî, 2001)

---

[93] Miladi 1191(587 hicri) yılında vefat etmiştir.
[94] 1272 hicri
[95] 1291 hicri
[96] 1321 hicri
[97] 1308 hicri şemsi
[98] Hicri XIII. yüzyıl

4. Mecmûa-i Tezkâr: Buhâra'da yaşamış olan şairler, yazarlar, hattatlar, idareciler ve şehrin önde gelen bazı kişileri hakkında bilgiler verilmiştir. Müellifi Şerîf Can Mahdûm[99] olan bu eserin içinde yazarı bilinmeyen başka bir risale bulunmaktadır. Bu kitabın yazarının Şerîf Can Mahdûm olması da ihtimal dahilindedir. Bu kitabın el yazma nüshası Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 2193 kayıt numarası ile korunmaktadır.(Kûtî, 2001)

5. Tacikan Der Meyseri Tarih: Mîrzâ Şükûrzâde tarafından yazılmış olup Tacik tarih, kültür ve edebiyatı ile Tacikistan devleti hakkında bilgiler vermektedir. Kitap iki bölüm ve yirmi dokuz adet makaleden oluşmaktadır. Eser ilk defa 1990 yılında Duşanbe'de, daha sonra ise 2004 yılında Tahran'da basılmıştır.(Kûtî, 2001)

6. Câmîu't Tevârîh: Bir giriş ve on beş bölüm ve bir sonuç bölümünden oluşan bu eser Seyyid Ali oğlu Niyâzi Buhârî tarafından yazılmıştır. Eserde vefat etmiş olan imamlar, fıkıhçılar, hattatlar, şarkıcılar, filozoflar, vezîrler, ileri gelen kişiler hakkında bilgiler verilmektedir. Bu kitabın yazıldığı tarih ve müellifin yaşadığı dönem bilinmemektedir. Eserin bilinen iki el yazma nüshasından birisi Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü'nde 925/1 numara ile kayıtlı olarak diğeri ise Özbekistan Cumhuriyeti Ebû Reyhân El Biruni Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde ve 2900/22 kayıt numarası ile korunmaktadır. (Kûtî, 2001)

7. Seng-i Hem Dilî Dâred: 1999 yılında Duşanbe'be basılmış olan bu eserde duvar yazısı kap kacak üzerinde, mezar taşlarında, kitabelerde, tarihi eserler üzerinde, pencerelerde vb. yerlerde yazılmış olan Arapça ve Farsça şiirler ve yazılar derlenmiştir. Kitapta Orta Asya'nın büyük şehirleri değil ilçe ve köylerine varıncaya kadar detaylı bir derleme işlemi yapılmıştır. (Kûtî, 2001)

[99] 1898 yılında (1316 hicri) dünyaya gelmiştir.

TÜRKİYE, ORTA ASYA VE AFGANİSTAN'DA ŞAİR TEZKİRELERİ ÜZERİNE YAPILMIŞ AKADEMİK ÇALIŞMALAR

Şair tezkireleri edebiyat, edebiyat tarihi, tarih, coğrafya vb. birçok bilim dalı için doğal bir malzeme niteliğindeki eserlerdir. Dolayısı ile şair tezkireleri üzerine gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde birçok akademik çalışmalar yapılmış, kitaplar yazılmıştır. Bu bölümde tezkireler üzerine yapılmış olan bu çalışmalar ele alınacaktır.

Türkiye'de Şair Tezkireleri Üzerine Yapılmış Akademik Çalışmalar

XV. yüzyılda Alî Şîr Nevâyi'nin Mecâlis'ün-Nefâis'inden başlayarak XX. yüzyıla kadar devam eden sürede Anadolu, Azerbaycan, Horasan ve Mâverâü'n-nehir sahalarında 67 adet şair tezkiresi yazılmıştır. Bu tezkireler arasında otuz dokuz tanesi ise Anadolu sahasında kaleme alınmıştır. Bunun doğal bir neticesi olarak Türkiye'de tezkireler hakkında yapılan birçok çalışma vardır. Ülkemizde yazılmış olan şair tezkireleri hakkında yapılmış olan akademik çalışmalardan önemli olan bazıları aşağıdaki gibidir.

1. Mecâlisü'n-Nefâis (Ali Şîr Nevâyi): Alî Şîr Nevâyi tarafından yazılmış olan *Mecâlis'ün-Nefâis* ilk Türkçe şair tezkiresidir. Bu eser hakkında; Ankara'da Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Sadettin Özçelik tarafından 1986 yılında "*Alî Şîr Nevâyi, Mecalisü'n-Nefayis*" adlı yüksek lisans tezi yazılmıştır.

Ülkemizde Kemâl Eraslan Alî Şîr Nevâyî ve *Mecâlis'ün-Nefâis* üzerine ençok çalışan akademisyenlerden birisi olarak bilinmektedir. Kemâl Eraslan'ın, "*Alî Şîr Nevâyî, Mecalisü'n-Nefâis I, (Giriş ve Metin)*" ve "*Âlî Şîr Nevâyî, Mecalisü'n-Nefâis II, (Çeviri ve Notlar) Hazırlayanlar: Kemâl Eraslan, Naci Tokmak"* adlı çalışmaları 2001 yılında Ankara'da Türk Dil Kurumu Yayınları arasında basılmıştır.

Elazığ'da Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden Vahit Türk ise 1990 yılında *"Nevâ'i Mecalisü'n-Nefa'is(Metin-İnceleme)"* adlı doktora tezi yazmıştır. İki cilt halinde düzenlenen bu çalışma ülkemizde *Mecâlis'ün-Nefâis* hakkında yapılmış olan en kapsamlı çalışmalardan birisidir.

Uğur Köroğlu ise *"Alî Şîr Nevâî'nin Mecâlisü'n-Nefâis Adlı Tezkiresi'ndeki Türk Edip ve Şairler"*adlı yüksek lisans tezini 2002 yılında, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır

1995 yılında ise Hüseyîn Ayan vd. *"Alî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-Nefâis"* adlı çalışmayı

Atatürk Üniversitesi Yayınları arasında Erzurum'da yayınlamışlardır.

2. Tezkiretü'ş-Şu'ara (Latîfî): 1546 yılında Latîfî tarafından yazılan *"Tezkire-i Şu'ara"*, 1800 yılında muhtasar olarak Zürih'te "*Latîfî, oder Biographische Nachrichten von Vorzüglichen Turkischen Dichtern, nebst einer Blumenlese aus ihren Werke*" adıyla Thedor V. Chabert tarafınfan basılmıştır.

Latîfî Tezkiresi ülkemizde ilk defa 1898 yılında[100] Ahmet Cevdet Paşa tarafından İstanbul'da yayınlanmıştır.

Latîfî tezkiresi hakkında 1970 yılında The Universty of Michigan'da "*The Tezkere-i Şu'ara of Latîfî as A Source for The Critical Evaluation of Otoman Poetry*" adlı çalışma Walter Guilford Andrews tarafından yapılmıştır.

Eser Almancaya O. Rescher tarafından çevrilmiş olup "*Türkische Dichterbiographien II, Latîfî's Tezkere Tübingen, 1950*" adıyla 1950 yılında yayınlanmıştır.

Mustafa İsen tezkireyi sadeleştirerek günümüz Türkçesi ile "*Latîfî Tezkiresi*" adıyla düzenlemiş. Bu çalışma Kültür Bakanlığı Yayınları arasında 1990 yılında yayınlanmıştır.

Latîfî Tezkiresi'nin tenkitli metni ve edisyon kritiği Rıdvan Canım tarafından " *Latîfî, Tezkiretü'ş-şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzemâ (İnceleme-Metin)*" adıyla 2000 yılında tamamlanmıştır.

3. Heşt Behişt (Sehî Bey): 1538 yılında Sehî Bey tarafından kaleme alınan "Heşt Behişt" adlı şair tezkiresi ilke defa "Âsâr-ı Eslâftan Tezkire-i Sehî" adıyla 1909 yılında[101] İstanbul'da Mehmet Şükrü Bey tarafından basılmıştır.

Heşt Behişt daha sonraki yıllarda Necati Lugal ve O. Rescher tarafından 1941 yılında "*Türkische Dichterbiographien I. Sehi's Tezkere Tübingen 1941*" adıyla Almanca'ya tercüme edilmiştir.

Heş Behişt'in tenkitli metnini ise Günay Kut, 1978 yılında "*The Tezkire by Sehî Beg, Harvard*" adıyla hazırlamıştır.

Heşt Behişt'in sadeleştirilen metnini Mustafa İsen hazırlamış olup bu çalışma "*Tezkire (Heşt Behişt) Sehi Bey, [Sadeleştiren Mustafa İsen]*" adıyla "*1001 Temel Eser*" arasında İstanbul 1980 yılında Tercüman Gazetesi tarafından İstanbul'da ve "*Sehi Bey Tezkiresi, Hazırlayan:*

[100] 1314 Rumî yılı
[101] 1325 Rumî yılı

Mustafa İsen" adı altında Ankara'da 1998 yılında Akçağ Yayınları tarafından basılmıştır.

4. Meşâirü'ş-Şuarâ (Âşık Çelebi): Âşık Çelebi tarafından 1568 yılında yazılan Meşâirü'ş-şuarâ için 1971 yılında Londra'da Meredith Owens "*Meşairu'ş-şu^{c}arâ or Tezkire of Âşık Çelebi*" adlı ilk akademik çalışmayı yapmıştır.

Fâik Gözübüyük "*Âşık Çelebi ve Tezkiresi*" adlı çalışmasını 1952 yılında, Tennur Koçgündüz. "*Âşık Çelebi'nin Şu'ara Tezkiresindeki Problemleri ve Üslûp Özellikleri Üzerinde Bir Çalışma*" adlı çalışmasını 1963 yılında, Ali Süreyya Beyzadeoğlu, "*Âşık Çelebi Tezkiresini Tedkik*" adlı araştırmasını ise 1968 yılında tamamlamıştır.

Turgut Karabey ise 1978 yılında Atatürk Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi'nde doktora ön çalışması olarak hazırlamış olduğu "*Meşa'irüş-Şu^{c}arâ'nın Açıklamalı İsimler, Eserler İndeksi (Doktora Ön Çalışması)*" adıyla akademik bir çalışma hazırlamıştır.

Filiz Kılıç ise Ankara'da Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 1994 yılında "*Meşa'irüş-Şu^{c}arâ (İnceleme-Tenkitli Metin)*" adlı doktora tezini iki cilt halinde tamamlamıştır.

5. Tezkiretü'ş-Şu'ara (Kınalızâde Hasan Çelebi): 1585-1586 yılında Kınalızâde Hasan Çelebi tarafından yazılmıştır. Eserin bilinen üç el yazması nüshası vardır. İbrahim Kutluk bu nüshaların tenkitli metnini hazırlamış ancak yayınlayamadan vefat etmiştir. Hazırlanan bu çalışma İbrahim Olgun tarafından yayınlanmış ancak onun da vefat etmesi üzerine eserin ikinci cildini İsmet Parmaksızoğlu tamamlamıştır.

İbrahim Kutluk'un hazırladığı çalışma 1989 yılında Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, arasında Ankara'da "*Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu^{c}arâ*", Hzl. İbrahim Kutluk, C.II B.2" adıyla yayınlanmıştır.

Aysun Sungurhan bu tezkireyi "*Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu^{c}arâ (İnceleme-Tenkitli Metin)*" adı altında doktora tezi olarak çalışmış ve çalışmasını 1999 yılında Gazi Üniversitesi'nde tamamlamıştır.

6. Gülşen-i Şuarâ (Ahdî): Ahdî tarafından 1593 yılında yazılmış olan bu tezkire hakkında Süleyman Solmaz'ın hazırlamış olduğu "*Ahdî ve Gülşen-i Şu^{c}arâ'sı*" adlı çalışma 2005 yılında Ankara'da Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı tarafından yayınlanmıştır.

7. Tezkiretü'ş-Şuarâ (Beyânî): Beyânî tarafından 1598 yılında yazılmış olan "*Tezkiretü'ş-Şu'ara'nın*" el yazması üç nüshasının tenkitli metni İbrahim Kutluk hazırlamış olup bu çalışma "*Beyânî Mustafa bin Carullah, Tezkiretü'ş-Şu^{c}arâ*" adıyla Atatürk Kültür, Dil ve

Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları arasında Ankara'da 1997 yılında yayınlanmıştır.

Tezkiretü'ş-Şu'ara hakkındaki ikinci çalışma Aysun Sungurhan tarafından 1994 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma 2008 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü yayınları arasında basılmıştır.

8. Künhü'l-Âhbâr "Bu eserin tezkire bölümü" (Gelibolulu Ali): *Künhü'l-Âhbâr* 1598 yılında Gelibolulu Ali tarafından kaleme alınmıştır. Bu eserin tezkire bölümü hakkında Mustafa İsen'ın hazırlamış olduğu "*Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*" adlı çalışma Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezi Yayınları arasında 1994 yılında Ankara'da basılmıştır.

Bu eser üzerine yapılmış olan ikinci çalışmanın adı "*Kitâbü't-Tarihi Künhü'l-Ahbâr*" olup A. Uğur, M. Çuhadar ve A. Gül tarafından 1997 yılında Kayseri'de tamamlanmıştır.

9. Mecma'ül-Havâss (Sâdıkî Afşar): 1597-1598 yıllarında yazıldığı tahmin edilen bu tezkire Alî Şîr Nevâyi'nin *Mecalisü'n-Nefâis*'inden sonra kaleme alınmış olan ikinci ve son Çağatayca tezkiredir. Bu eser Doktor Abdurresûl Hayyâmpûr tarafından "*Tezkire-i Mecma'u'l-havâs be-Zebân-i Turki-yi Çağatay (Tercüme-i Ân be-Zebân-i Fârisi be Hâme-i Doktor Abdurresûl Hayyâmpûr)*" adı altında 1948 yılında Tebrîz'de basılmıştır. Ahmet Kartal'ın 2010 yılında yapmış olduğu diğer bir çalışma ise "*Sâdıkî-i Kitâbdâr'ın Mecma"ul-havâs İsimli Tezkiresi ve Onda Yer Alan Anadolulu şâirler*" adında olup "*Şîrâz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine" Araştırmalar* arasında İstanbul Kurtuba Kitap Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Tezkire üzerine M. Oğuzhan Kuşoğlu tarafından 2012 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde "*Sâdıkî Kitâbdâr'ın Mecmâ'ül-Havâss Adlı Eseri, (İnceleme, Metin, Dizin)*", doktora tezi hazırlanmıştır.

Bu eser hakkında Ahmet Kartal tarafından yazılmış olan "Sadîkî-i Kitâbdâr'ın Mecma'ü'l-Havâs İsimli Tezkiresi ve Onda Yer Alan Anadolulu Şairler" adlı makale Türk Kültürü Dergisi'nin 42-50. Sayfalarında yayınlanmıştır.

Münevver Tekcan tarafından yazılan"Sâdıkî Afşar'ın Mecma'ul-Havâs'ı: Çağatay Türkçesinde Yazılmış Şâirler Tezkiresi" adlı makale Turkish Studies dergisinde, Ankara'da 2013 yılında yayınlanmıştır.

10. Riyâzü'ş-Şuarâ (Riyâzî): 1607 yılında Riyâzi Mehmet Efendi'nin yazmış olduğu bu tezkire üzerine Namık Açıkgöz tarafından 1982 yılında yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

11. Zübdetü'l-Eşâr (Fâîzî): Kafzâde Fâîzî tarafından 1609 yılında yazılmıştır. Bu tezkire üzerine Bekir Kayabaşı 1996 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora tezi hazırlanmıştır.

12. Tezkire-i Şuarâ (Rızâ): 1640 yılında Zehr-i Mār-Zâde Seyyid Mehmed Rızâ tarafından yazılmıştır. Bu tezkire ilk defa Ahmet Cevdet Paşa tarafından 1900 (1316 rumi) yılında "*Tezkire-i Rızâ*" adıyla İkdam Matbaası'nda, 2002 yılında ise M. Sâdık Erdağı tarafından "*Rızâ Tezkiresi (Eski Yazı) Seyyid Rızâ (Zehrimarzâde)*" adıyla tekrar Arap harfli olarak basılmıştır.

Doç. Dr. Gencay Zavotçu'nun "*Zehr-i Mâr-zâde Seyyid Mehmed Rızâ-Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Tezkiresi*" adlı çalışması 2009 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü yayınları arasında basılmıştır.

13. Teşrîfâtü'ş-Şu'arâ (Güftî): 1660 yılında kaleme alınmış olan bu eser 2001 yılında Kâşif Yılmaz tarafından "*Güftî ve Teşrîfâtü'ş-Şu'arâsı*" adıyla Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları arasında Ankara'da basılmıştır.

14. Tezkire-i Şuarâ (Yümnî): 1660 yılında Mehmed Salih Yümnî tarafından yazılmıştır. Bu eser üzerine Sâdık Erdem'in "*Tezkire-i Şuarâ-i Yümnî (İnceleme-Tenkidli Metin- İndeks)*" adıyla yapmış olduğu çalışma 1988 yılında Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanmıştır.

15. Tezkire-i Şuarâ (Mucîb): 1710 yılında Mustafa Mücîb tarafından Riyâzî tezkiresine zeyl olarak yazılmıştır. Bu tezkire için Kudret Altun'un "*Tezkire-i Mucîb (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*" adıyla yapmış olduğu çalışma Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı yayınları arasında 1997 yılında Ankara'da basılmıştır

Kenan Özçelik'in "*Mücîb Tezkiresi'nin Orijinalliği Üzerine*" adıyla yazmış olduğu bilimsel makale ise TÜBAR-XXXII-/2012-Güz sayısında yayınlanmıştır.

16. Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr (Safâyî): 1720 yılında yazılmıştır. Bu tezkire hakkında Nuran Altuner tarafından 1989 yılında İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora tezi hazırlanmıştır.

Bu tezkire üzerine yapılan ikinci çalışma ise "*Tezkire-i Safâyî*" adıyla Pervin Çapan tarafından yapılmış olup, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı yayınları arasında 2005 yılında

Ankara'da yayınlanmıştır.

17. Tezkire-i Şuarâ (Sâlim): Bu tezkire 1722 yılında yazılmıştır. Adnan İnce tarafından "*Sâlim Tezkiresi*" adlı çalışma yüksek lisans tezi olarak 1977 yılında Ankara Üniversitesi DTCF'de hazırlanmıştır. 1992 yılında ise Adnan İnce bu tezkire üzerindeki araştırmalarına devam ederek aynı isimle doktora tezini hazırlamış ve 1993 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır.

18. Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr (İsma'îl Belîğ): İsma'îl Belîğ'in 1727 yılında yazmış olduğu bu eser Abdulkerîm Abdulkâdiroğlu tarafından "*Nuhbetü'l-Âsâr li Zeyli Zübdeti'l-Eşâr*" adıyla hazırlanarak Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları arasında 1999 yılında Ankara'da basılmıştır.

19. Âdâb-ı Zurafâ (Râmiz): 1784 yılında yazılmış olan bu tezkire hakkında Sâdık Erdem'in "*Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı, (İnceleme-Tenkidli Metin İndeks Sözlük)*" adlı çalışması Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi yayınları arasında 1994 yılında Ankara'da basılmıştır.

20. Tezkire-i Şuarâ-yı Mevlevîyye (Esrâr Dede): Mevlevî tarikatna bağlı şair mutasavvıfları konu edinen bu tezkire 1797 yılında yazılmıştır. Bu tezkire hakkında İlhan Genç tarafından hazırlanan "*Esrar Dede, Tezkire-i Şu^{c}arâ-yı Mevlevîyye*" adlı çalışma Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları arasında 2000 yılında Ankara'da yayınlanmıştır.

21. Mirât-ı Şi'r (Akif): Eser 1797 yılında yazılmış olup bu tezkire hakkında Mehmet Kılcı tarafından Çukurova Üniversitesi, SBE'de hazırlanan "*Enderunlu Mehmet Akif (Mîr'ât-ı Şiir)*" adlı çalışma 2001 yılında Adana'da tamamlanmıştır.

22. Tezkire-i Şu'arâ (Şefkat): Bu tezkire 1797 yılında yazılmıştır. Bu eser hakkında Murat Önder tarafından "*Şefkat ve Tezkire-i Şu'arâsı*" adıyla hazırlanan yüksek lisans tezi 2006 yılından Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanmıştır.

23. Bâğçe-i Safâ-Endûz (Esad Efendi): Bu tezkire 1835 yılında tamamlanmıştır. Bu eser üzerine Rızâ Oğraş tarafından 2001 yılında Burdur'da "*Es'ad Mehmed Efendi ve Bâğçe-i Safâ-Endûz'u (İnceleme-Tenkitli Metin- Dizin)*" adlı çalışma yapılmıştır.

24. Ârif Hikmet-Tezkire-i Şu'arâ: 1836 yılında yazılan bir tezkiredir. Bu tezkire üzerine M. Nuri Çınarcı tarafından hazırlanan "*Şeyhül-îslâm Ârif Hîkmet Bey'in Tezkiretü'ş-Şu'arası ve Transkripsiyonlu Metni*" adlı yüksek lisans tezi 2007 yılında Gaziantep'te tamamlanmıştır.

Prof. Dr. Sâdık Erdem tarafından hazırlanan *Tezkire-i Şu'arâ (İnceleme-Çeviri-İndeksli*

Tıpkıbasım) "A'rif Hikmet" adlı kitap Türk Tarih Kurumu yayınları arasında basılmıştır.

25 . Hâtimetü'l-Eş'âr (Fatîn): 1853 yılında yazılan bu eser ilk defa 1855 yılında[102] "*Fatîn Dâvud Efendi, Hâtimetü'l-Eş^{c}âr*" adıyla İstanbul'da basılmıştır.

Bu tezkire üzerine Gazi Üniversitesi SBE'de Nilgün Yolcu tarafından "*Davud Fatin, Hayatı ve Eserleri*" adıyla hazırlanan yüksek lisans tezi 2001 yılında tamamlanmıştır.

26. Mecmû'a-i Terâcim(Hâcî Tevfik): 1860 yılında yazılmış olup bu eser üzerine Ruhsa Zübeyroğlu'nun hazırlamış olduğu doktora tezi 1989 yılında İstanbul Üniversitesi SBE'de 1989 yılında tamamlamıştır.

27. Kâfile-i Şuarâ (Mehmet Tevfik): 1874 yılında[103] yazılmış olup Fatma Sabiha Kutlar Oğuz, Hanife Koncu, Müjgân Çakır tarafından "*Kafile-i Şu'ara*" adıyla hazırlanarak 2000 yılında İstanbul'da basılmıştır.

28. Tezkire-i Şuarâ-yı Âmîd (Ali Emîrî): 1911 yılında[104] Ali Emîrî tarafından yazılmıştır. İlk defa İstanbul'da 1911 yılından "*Ali Emîrî, Tezkire-i Şu^{c}arâ-yı Âmîd*" adıyla yayınlanmıştır.

Tezkire Galip Güner-Nurhan Güner'in düzenlemesi ile Abdulkerim Abdulkadiroğlu tarafından ikinci defa "*Tezkire-i Şu^{c}arâ-yı Âmîd*" adıyla 2003 yılında Ankara'da neşredilmiştir.

29. Mecma-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ (Mehmed Sirâceddîn): Bu eser ilk defa "*Mehmed Sirâceddîn-Mecma'-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ*" adıyla 1909 yılında[105] İstanbul'da, ikinci defa ise yine aynı adla Mehmet Aslan tarafından 1994 yılında Sivas'ta basılmıştır.

30. Son Asır Türk Şairleri (İbnü'l-Emîn Mahmut Kemâl İnal): 1942 yılında hazırlanan bu eser "*İbnülemin Mahmut Kemâl İnal, Bütün Eserleri Son Asır Türk Şairleri*" adıyla İstanbul'da Dergâh Yayınları tarafından basılmıştır.

Orta Asya Şair Tezkireleri Üzerine Yapılmış Akademik Çalışmalar

Orta Asya'da özellikle Özbekistan ve Tacikistan'da şair tezkireleri hakkında birçok önemli çalışma yapıldığı gibi bu konularda kitaplar yazılarak neşredilmiştir. Bu literatür bir tablo olarak düzenlenerek aşağıda verilmiştir.

---

[102] 1271 Rumî yılı
[103] 1290 Rumî yılı
[104] 1327 Rumî yılı
[105] 1325 Rumî yılı

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
1	A'bdî Abdullah Hoca	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	*Абдӣ, Абдуллохоҷа. Тазкират-уш-шуаро. Бо тасхеҳи Асгари Ҷонфидо.- Душанбе, Дониш, 1983*	Duşanbe	1983
2	Abdugafûrov İ.	*Nevâi Satırları*	*Абдугафуров А. Навои сатираси. 1-китоб, - Тошкеит: Фан,1966.*	Taşkent	1966
3	Abdullaev B.	*Sâmânîler Devri Buhârâ Dışındaki Arapça Şiirler (X. yüzyıl)*	*Абдуллаев Б. Поэзия на арабском яз..не в Бухаре при Саманилах (X в.) АКД - Ташкент, 1963.*	Taşkent	1963
4	Abdullaev B.A.	*Özbek Edebiyatı Tarihi*	*Абдуллаев Б.А. Узбек адабиёти тарихи. 2-китоб. - Тошкент: китувчи, 1964.*	Taşkent	1964
5	Abdullaev İ.	*"Yatimat Ad-Dehr" Mevera-ün Nehr ve Horasan Halkının Arap Edebiyatı Tarihi Hakkında Bilgiler*	*Абдуллаев И. "Йатимат ад-дохр" источник по истории арабо-язычной литературы народов с Мавараннахра и Хорасана. АДД - М., 1977.*	Moskova	1977
6	Abdullaev İ.	*X ve XI. yüzyıllar Arasında Orta Asya ve Horasan'da Şiir ve Arap Dili*	*Абдуллаев И. Поэзия на арабском языке в Средней Азии и Хорасане X - начала XI в. - Ташкент: Фан, 1984.*	Taşkent	1984
7	Abdullaev V.A. ve Valihocaev B.İ	*Mecâlis'ün-Nefâis Tipindeki Bir Tezkire Hakkında*	*Абдуллаев В.А., Валихужеов Б.і. "Мажолис ун-нафоис" типидаги бир Тезкира хакида. Узбек тили ва адабшти. 5-сон, I965**	Taşkent	1965
8	Adamzad C.	*Tacik Edebiyatı Numuneleri*	*А'замзод, С. «Намунаи адабиёти точик» ва равишхои накди адаби дар тазкирахои ибтидои садаи бист=[«Образцы таджикской литературы» и методы литературной критики в антологий начала двадцатого века] / С. А'замзод // Армугони «Ганчи сухан»: сб. исследователей и поэтов Согдийской области.- Худжанд, 2008.- С. 183 - 198.*	Hocend	1983
9	Adamzad C.	*Farsça Tezkire Yazıcılığının XV ve XX. Yüzyıllardaki Seyri (Mururi Ba Tezkirenigari Fârsî Taciki Dar Sadahai XV va XX)*	*А'замзод, С. Мурруре ба тазкиранигории форсии точики дар садахои XV ва XX=[Взгляд на процесс составления персидско-таджикских антологий в XV-XX вв.] / С. А'замзод // Армугони «Ганчи сухан»: сб. исследователей и поэтов Согдийской области. - Худжанд, 2009.- С. 176-190.*	Hocend	2009

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
10	Ahmedov B., Munirov B.	*Hayiz Taniş Buhârî*	*Ахмедов Б., Муниров Б. Хойиз Таниш Бухарин* - Тошкент: фан, 1963.*	Taşkent	1963
11	Ahmedov B.A.	*Belh Tarihi*	*Ахмедов Б.А. йсторвя Балха. - Ташкент: Фан, 1982.*	Taşkent	1982
12	Ahmedov B.A.	*Orta Asya Coğrafyasının Edebiyat Tarihi (XVI-XVIII Yüzyıllar)*	*Ахмедов Б.А. йсторико-географическая литература Средней Азии XVI-XVIII вв. Ташкент: Фан, 1985.*	Taşkent	1985
13	Ahmedov İ.	*Padşâhhoca ve onun "Gülzâr" Mecmûası*	*Ахмедов И. Подшоххожа ва унинг "Гулзор" маджмуаси. Укитувчилар газотаси. 17 май, 1947.*	Taşkent	1947
14	Ahrarov Z.	*Çağdaş Şairler Arasında Ahmad Dâniş*	*Ахроров З. Ахмад Махдуми Дониш дар аш'ори шуарои муосираш=[Ахмад Махдум Дониш в стихотворениях своих современников] / З.Ахроров // Шарки Сурх, 1961. №6 - С. 136-143.*	Duşanbe	1961
15	Akilova Sanaat	*Şari'nin Tezkiretü'l-Şu'arasında Kârî Rahmetullah Vazih'in Hayatı ve Eserleri*	*Оќилова Саноат Ахмадовна,Назари Шаръї Перомуни Ахвол Ва Осори Ќорї Рањматуллоњи Возењ (Дар Асоси Маводи «Тазкират-Уш-Шуаро»)*	Duşanbe	2013
16	Akilova Sanaat	*Sadr-i Ziyâ'ya Göre Kârî Rahmetullah Vazih'in Şahsiyeti ve Hüneri (Şair Tezkiresi Temelinde)*	*Оќилова Саноат, Шахсият Ва Хунари Корй Рахматуллохи Возех А3 Назари Садри Зиё (Дар Асоси Маводи «Тазкори Ашъор»)*	Duşanbe	2014
17	Akilova Sanaat	*XIX. Yüzyıl Sonu ve XX. Yüzyıl Başlarında Tacik Edebiyatındaki Tezkire Geleneği ve Vazih'in Tuhfetü'l Âhbâb Fî Tezkireti'l Âshâb'ı*	*Окилова Саноат Ахмадовна «Тухфат Ал-Ахбаб» («Подарок Друзей») Возеха И Традиции Составления Антологий В Таджикской Литературе Второй Половины Хіх – Начала Хх Веков, Душанбе – 2015*	Duşanbe	2015
18	Aliev G.Y.	*Doğu Edebiyatında Nizamî'nin Temaları ve Motifleri*	*Алиев Г.Ю. Темы и сюжеты Низами в литературах народов Востока. - М: Наука, 1965.*	Moskova	1965
19	Aliev G.Y.	*Bayram Han ve Türkmen Şiiri*	*Алиев Г.Ю. Байрамхан - туркменский поэт. - Ашкабад, 1969.*	Aşkabad	1969

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
20	Amirkulov C.	*XIX. yy. İlk yarısında Tacik Edebiyatı (1980 Baskısı)*	*Амиркулов, С. Адабиёти точик дар нимаи якуми асри XIX =[Таджикская литература в первой половине XIX века] / С. Амиркулов. - Душанбе: Дониш, 1980.- 102 с.*	Duşanbe	1980
21	Amirkulov C.	*XIX. yy. İlk yarısında Tacik Edebiyatı (1997 Baskısı)*	*Амиркулов, С. Адабиёти точик дар нимаи якуми асри XIX =[Таджикская литература в первой половине XIX века] / С. Амиркулов. - Душанбе: Дониш, 1997. - 184 с.*	Duşanbe	1997
22	Amirkulov C.	*XIX. yy. İlk yarısında Tacik Edebiyatı'ndaki Üslûp Değişimi*	*Амиркулов, С. Тахаввули жанрхои адабиёти точик дар нимаи аввали асри XIX=[Эволюция жанров таджикской литературы в первой половине XIX века] / С. Амиркулов. - Душанбе: Деваштич, 2005. - 128 с.*	Duşanbe	2005
23	Amirkulov C.	*XIX. Yüzyıl İkinci Yarısında Tacik Edebiyatı'nın Üslûbu Hakkında*	*Амиркулов, С. Тахаввули жанрхои адабиёти точик дар нимаи аввали асри XIX=[Эволюция жанров таджикской литературы в первой половине XIX века] / С. Амиркулов. - Душанбе: Деваштич, 2005. - 128 с.*	Duşanbe	2005
24	Amirkulov C.	*Üstad Â'ynî ve A.Dâniş' Tanışıklığı*	*Амиркулов, С. Устод Айни ва шинохти А. Дониш=[Айни и изучение А. Дониша] / С.Амиркулов // Садои Шарк.- 2007.- №1.- С.131- 137.*	Duşanbe	2007
25	Amuli Tâlib	*Gazeliyat*	*Омули, Толиб. Газалиёт=[Газели] / Т. Омули, Ф. Бастоми. - Душанбе: Адиб, 1993. - 576с.*	Duşanbe	1993
26	Asğar Canfedâ	*A'bdî, Tezkiretü'ş-Şu'ara*	*Абди, А. Тазкират аш-шуаро=[Антология поэтов] / под ред. и с предисл. Асгара Джонфидо; подг. к печати: Сахобиддин Сиддиков - Душанбе: Дониш, 1983. - 184 с.*	Duşanbe	1983
27	Â'ynî K.	*Tezkire-i Hasan Nisari ve Onun Nüshaları*	*Айнй К. Тезкираи ;асан Нисорй ва нуехахои он. Извест.отд.общ. наук АН Тадж ССР. №9.,1956.*	Duşanbe	1956
28	Â'ynî K.	*Badriddîn Hilali*	*Айнй К. Бадриддин Хилолй. - Сталинабад, 1957.*	Stalinabad (Duşanbe)	1957
29	Sadreddîn A'ynî Semerkandî	*Tacik Edebiyatı Numuneleri*	*Айни, С. Намунаи адабиёти точик=[Образцы таджикской литературы] / С. Айни - М: Изд-во народов СССР, 1926. - 626с.*	Moskova	1926
30	Sadreddîn A'ynî Semerkandî	*Vasfi ve "Bedîü'l Vekâyi''nin" Hülâsası*	*Айвй С. Босифй ва хулосаи "Бадооъ ул-вакоеъ". - Сталинобод, 1956.*	Stalinabad (Duşanbe)	1956

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
31	Sadreddîn A'ynî Semerkandî	*Tacik Edebiyatı Numuneleri (Mubaşiri Akberzad tarafından tashih edilmiş Farsça [Arap harfli] yazı ile)*	*Айнӣ, Садриддин. Намунаи адабиёти тоҷик. Аз хати форсӣ таҳия ва тасҳеҳи Мубашшири Акбарзод.- Душанбе: Адиб, 2010.- 438 с*	Duşanbe	2010
32	Sadreddîn A'ynî Semerkandî	*Tacik Edebiyatı Numuneleri*	*Айни, С. Намунаи адабиёти точик=[Образцы таджикской литературы] / С. Айни; под ред. Мубашшира Акбарзода. - Душанбе: Адиб, 2010. - 438 с.*	Duşanbe	2010
33	Azar Lütfalibek	*Ateşgede*	*Озар, Лутфалибек. Оташкада / Лутфалибек Озар; под ред. Мирхошима Мухаддис. - Тегеран, 1378 хиджри . - 1150с.*	Tahran	1999
34	Bagirov A.	*Türkçe Şiir Türlerinden "Tuyug""*	*Багиров А. Туюг тюркоязычной поэзии. АКД. - Ташкент, 1983*	Taşkent	1983
35	Baldırev A.	*Tezkire-i Hasan Nisari XVI.yüzyıl Orta Asya Kültürü Hakkında Yeni Bilgilerin Öğrenilmesi*	*Болдырев А.-. Тазкирэ Хасана Нисори, как новый источник для изучения культурной жизни Средней Азии XVI в. ТОВЭ, т.з. - Л., I940*	Taşkent	1940
36	Baldırev A.	*Zeyneddîn Vâsfî*	*Болдырев А.н. Зайнаддин Восифй-Сталиабад, I956.*	Stalinabad (Duşanbe)	1956
37	Baldırev A., Sokolov A.Z., Rozenfeld N.P., Rıçova V.C.	*VIII-XIX. Yüzyıllar Arası Fars Edebiyatı (İran, Afganistan ve Türkiye'nin Kısa Edebiyat Tarihi)*	*Персидская литература с VIII по начала XIX в. Краткая история литератур Ирана, Афганистана и Турции / А.Н. Болдырев, С.Н. Соколов, А.З. Розенфельд, Н.П. Рычкова, В.С. - Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1971. - 119 с.*	Leningrad	1971
38	Bartold V.V.	*Türkistan Kütüphaneleri ve Müzelerindeki Çalışmalar (1925 Yaz Ayları)*	*Бартольд, В. В. Занятия в Туркистанских библиотеках и музеях летом 1925г. / В.В. Бартольд. //Изв. АН. СССР.- 1926. - Т. 20, вып. 3-4. С. 217 - 236.*	Moskova	1926
39	Beçka İ.	*XVI. Yüzyıldan XX. Yüzyıl Başına Kadar Tacik Edebiyatı (Fars ve Tacik Edebiyatı Tarihi)*	*Бечка, И. Таджикская литература с XVI до начала XX вв. (история персидской и таджикской литературы) / И. Бечка, О. Клима, Я. Рипка. М: Прогресс, 1970. - 400 с.*	Duşanbe	1970
40	Beçka İ.	*XVI. Yüzyıldan XX. Yüzyıl Başına Kadar Tacik Edebiyatı (Fars ve Tacik Edebiyatı Tarihi)*	*Бечка, И. Таджикская литература с XVI до начала XX вв. (история персидской и таджикской литературы) / И. Бечка, О. Клима, Я. Рипка. М: Прогресс, 1970. - 400 с.*	Moskova	1970

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
41	Beçka İ.	*Tacikistan'daki Fars Edebiyatı. Rudaki'den Bidil'e, Bidil'den Günümüze*	*Бечка, И. Адабиёти форси дар Точикистон. Аз Рудаки то Бедил ва аз Бедил то асри хозир=[Персидская литература в Таджикистане. От Рудаки до Бедиля и от Бедиля до настоящего века] / И. Бечка; пер. С. И. Хиджрондуста и М. Ибодиёна. - Тегеран: Центр, 1372. - 280 с.*	Tahran	1992
42	Beçkanov İ.	*Hasan Hoca Nisari'nin "Müzekkirü'l- Âhbâb" Tezkiresi XVI. yüzyıl Özbek Edebiyatı*	*Бечканов, И. Хасанхожа Нисорийнинг «Музаккири ахбоб» тазкираси XVI аср узбек адабиёти=[Антологий узбекской литературы XVI века - «Музаккири ахбоб» Хасанходжы Нисори]: (источниковедческий и текстологический аспект): дис. ... канд. филол. наук: 10.01.11 / Бечканов Исмаил- Тошкент: Институт им. Х. Сулаймонова, 1994.-177 с.*	Taşkent	1994
43	Belgirami Gülamalihan Âzâd	*Emirlerin Hazinesi*	*Балгироми, Гуломалихон Озод. Хизонаи омира=[Сокровищница эмиров] / Гуломалихон Озод - Конпур: Изд-во Мунши Навал Кишур, 1900. - 464 с.*	Duşanbe	1900
44	Bertels Y.E.	*Fars ve Tacik Edebiyatı Tarihi*	*Бертельс Е.Э. История персидско-таджикской литературы. Т.I.- М: Ш,, 1960.*	Moskova	1960
45	Bertels Y.E.	*Orta Asya'da Fars Dilindeki Edebiyat*	*Бертельс, Е. Э. Литература на персидском языке в Средней Азии // Избранные труды: История литературы и культуры Ирана / Е. Э. Бертельс- М:, 1988.- С. 216-301.*	Moskova	1988
46	Buhârî Hafiz Taniş İbn Mîr Muhammed	*Abdullahnâme (1. Cilt)*	*Бухорин Хофиз Таниш ибн Мир Мухаммад. Абдулланома. 1-жилд. - Тошкент. 1966.*	Taşkent	1966
47	Buhârî Hafiz Taniş İbn Mîr Muhammed	*Abdullahnâme (2. Cilt)*	*Вухорий Хофиз Таниш ибя Сир Мухаммед. Абдулланома. 2-жилд.- Тошкент, 1969.*	Taşkent	1969
48	Buhârî Mîrzâ Siraceddîn Hakim	*Tuhaf-i Ehli-yi Buhârâ*	*Бухорои, Мирзо Сироджиддин Хаким. Тухафи ахли Бухоро=[Подарок бухарцев] / Мирзо Сироджиддин Хаким Бухори. - Душанбе: Адиб, 1992. - 272с.*	Duşanbe	1992

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
49	Buhârî Muhammed A'vfî	*Lübâbü'l-Elbab*	*Бухорои, Мухаммад Ауфи. Лубоб ал-албаб=[Сердцевины сердец] / Мухаммад Ауфи Бухорои; по изданию Э. Брауна [коммент. Мухаммада Казвини]; сост. Мухаммад Аббоси. - Тегеран: Мумтоз, 1361. - 959с.*	Tahran	1981
50	Buhârî Şeyh Abdulkâdir Karamatullah	*Tezkire-i Sibak*	*Бухори, Шайх Абдулкодир Кароматуллох. Тазкираи Сибок=[Антология Сибока] / Шайх Абдулкодир Кароматуллох Бухори. - Ташкент: Фан, 2007. - 199с.*	Taşkent	2007
51	Dâniş A.	*Seçme Eserler*	*Дониш, А. Асархои мунтахаб =[Избранные произведения] / А. Дониш. - Душанбе, 1959. - 287с.*	Duşanbe	1959
52	Dâniş A.	*Nevâidirü'l Vekâî*	*Дониш, А. Наводир ул-вакое'=[Удивительные истории] / А. Дониш.- 2-е изд., перераб. и доп. - Душанбе: Дониш, 1989. - 344 с.*	Duşanbe	1989
53	Dâniş A.	*Mangıt Hanedanı'nın Kısa Tarihi*	*Дониш, А. Рисола ё мухтасаре аз та'рихи хонадони мангития=[Трактат или краткое изложение истории династии мангитов] / А. Дониш. - Душанбе: Сарват, 1992. - 98с.*	Duşanbe	1992
54	Devletşâh Semerkandî	*Tezkiretü'ş-Şu'ara*	*Давлатшох, Самарканди. Тазкират аш-шуаро=[Антология поэтов] / Самарканди Давлатшох. - Душанбе, 1999. - 158с.*	Duşanbe	1999
55	Fıtrat A.	*Emîr Alim Han'ın Hükümdarlık Dönemi*	*Фитрат, А. Давраи хукмронии Амир Олимхон=[Период правленияЭмира Олимхона] / А. Фитрат; под. ред. А. Мухиддинова.- Душанбе: Книжная палата, 1991.- 64 с.*	Duşanbe	1991
56	Gaffarova Z.	*Sarhoş ve Huşgu Tezkirelerinde Tenkit ve Hiciv*	*Гаффорова, З. Тазкирахои Сархуш ва Хушгу хамчун сарчашмаи накду сухансанч!=[Антология Сархуш и Хушгу - источники изучения литературы и критической мысли] / З. Гаффарова - Худжанд: Нури ма'рифат, 2001. - 276 с.*	Hocend	2001
57	Gafurov B.	*Tacik Halkının Tarihi*	*Гафуров Б. История таджикского народа. - М., 1952.*	Moskova	1952

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
58	Ganieva C.G.	*Mecalisü'n-Nefais-Ali Şîr Nevâi (III ve IV. Nefaisler'in Edebi ve Tarihi Tahlili ve Tenkiti)*	*Ганиево С.Г. "Маджалис ун-нафаис" Алишера навои (литературно-исторический анализ и критический текст III и VI маджисов). АКД. ЛГУ им. А.А. Жданова. 7Л.,1956.*	Taşkent	1956
59	Ganieva C.G.	*Devrinin Edebi Hayatının Aynası: Ali Şîr Nevâi*	*Ганиева С. Давр адабий хаёти кузгуси. Алишер Навоий "Мажолис ун- нафоис". Илмий-танкидий текст, - Тошкент, 1961.*	Taşkent	1961
60	Hadizâde Resûl	*XIX. Yüzyıl İkinci Yarısında Tacik Edebi Çalışmalarının Kaynakları*	*Ходи-заде, Р. Источники к изучению таджикской литературы второй половины XIX века / Р. Ходи-заде. - Сталинабад: Изд - во АН Тадж. ССР, 1956.- 140 с.*	Stalinabad (Duşanbe)	1956
61	Hadizâde Resûl	*XIX. Yüzyıl İkinci Yarısında Tacik Edebiyatı Tarihi*	*Ходи-заде, Р. Адабиёти точик дар нимаи дувуми асри XIX=[Таджикская литература во второй половине XIX века] / Р.Ходи-заде - Душанбе: Дониш, 1968.- 291 с.*	Duşanbe	1968
62	Hadizâde Resûl	*XIX. Yüzyıl İkinci Yarısında Tacik Edebiyatı*	*Ҳодизода, Расул. Адабиёти тоҷик дар нимаи дуюми асри XIX. - Душанбе: Дониш, 1968.-291 с.*	Duşanbe	1968
63	Hadizâde Resûl	*Şâhin*	*Ходи-заде, Р. Шохин / Р. Ходи-заде. - Душанбе: Дониш, 1974. - 142 с.*	Duşanbe	1974
64	Hadizâde Resûl	*Ahmed Dâniş'in Tercüme-i Hali ve İlmi-Edebi Mirası*	*Ходи-заде, Р. Ахмади Дониш: тарчумаи хол ва мероси адабию илм!=[Ахмад Дониш: биография, литературное и научное наследие] / Р. Ходи-заде - Душанбе: Ирфон, 1976.- 293 с.*	Duşanbe	1976
65	Hadizâde Resûl	*Tacik Edebiyatı (XVI-XIX ve XX. Yüzyıl Başı)*	*Ходи-заде, Р. Адабиёти точик (Асрхои XVI- XIX ва ибтидои асри XX)=[Таджикская литература (XVI-XIX и начало XX вв.)] / Р.Ходи-заде, У.Каримов, С.Са'диев - Душанбе: Маориф, 1988.- 414 с.*	Duşanbe	1988
66	Hadizâde Resûl	*Rudakî'den Günümüze*	*Ходи-заде, Р. Аз Рудаки то имруз=[От Рудаки до наших дней] /Р. Ходи- заде- Душанбе: Адиб, 1988.- 288 с.*	Duşanbe	1988
67	Hadizâde Resûl	*Fars-Tacik Edebiyatında Tasavvuf*	*Ходи-заде, Р. Тасаввуф дар адабиёти форс-точик=[Суфизм в персидско-таджикской литературе] / Р. Ходи-заде. - Душанбе: Адиб, 1999.-187 с.*	Duşanbe	1999

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
68	Hakimov M.	*Mecâlis'ün-Nefâis'in Yeni Nüshaları*	*Хакимов М. "Мажфлис ун-нафойс"нинг яги нусхалари. Адабий мерос. 2—сон, 1980.*	Taşkent	1980
69	Hamraev D.	*Edebiyat Tenkidi Tarihi*	*Хамроев, Д. Та'рихи танкиди адаби=[История литературной критики] / Д.Хамроев. - Душанбе: Адиб, 2006.- 436 с.*	Duşanbe	2006
70	Hasan Anuşe	*Orta Asya'daki Farsça Edebiyat Ansiklopedisi*	*Донишномаи адаби форс!. Адаби форс дар Осиёи Миёна= [Энциклопедия персидской литературы. Персидская литература в Средней Азии]; в 6 т. / под ред. Хасана Ануша. - Тегеран, 1370. 1 т.*	Tahran	1991
71	Hatamov N.	*Tacik Halkının Tarihi*	*Хотамов, Н. Та'рихи халки точик (аз солхои 60-уми асри 19 то соли 1924)=[История таджикского народа (начиная с 60-х г.19 века до 1924 г.)] / Н. Хотамов. - Душанбе, 2007.- 368 с.*	Duşanbe	2007
72	Hayitmetov A.	*Ali Şîr Nevâi'in Edebi Tenkid Hakkındaki Görüşleri*	*Хайитметов А. Алишер Навоийнинг адабий-танкидий каришлори. - Тошкент, 1959.*	Taşkent	1959
73	Hayitmetov A.	*Nevâi Babası*	*Хаыитметов А. Навожй дадоси. - Тошкент, 1970.*	Taşkent	1970
74	Hirevî Fahrî	*Cevahirü'l-Âcaâîb*	*Хирави, Фахри. Джавохир ал-аджоиб=[Удивительные драгоценности] / Фахри Хирави; перевод, предисл. и коммент. Матлубы Мирзоюнус. - Худжанд: Ношир, 2007. - 140 с.*	Hocend	2007
75	İbrâhîmov A.	*Hoca Hayatı ve Eserleri Hakkında Bazı Görüşler*	*Иброхимов А. Хоже хаёти ва ижоди хакида баъзи бир мулохазалар. Узбек тили ва адебиёти. 4-сон, 1965.*	Taşkent	1965
76	İbrâhîmov A.	*Nisari ve Onun Abileri ve Kardeşleri*	*Иброхимов А. Нисорий ва унинг ака-укадари. Узбек тили ва адабиёти. 5-сон, 1976.*	Taşkent	1975
77	İbrâhîmov A.	*Nisari'nin Eserlerinde Nevâi Etkisi*	*Иброхимов А. Нисорий ижодида Навоий анъаналари. Узбек тили ва адабиёти. 5-сон, 1975.*	Taşkent	1975
78	İbrâhîmov A.	*XVI. Yüzyıl Özbek Edebiyatının Asıl Özellikleri*	*Иброхимов А. XУ1 аср узбек адобиЗтинилг асосий хусусиштлари:- Тошкент: Фан, 1976.*	Taşkent	1976
79	İnamhocaev R.	*Bayram Han Örneğinde XVI. Yüzyıl Orta Asya-Hindistan Edebi İlişkileri*	*Иномхожаев Р. Среднеазиатское-индимские литературные связи средины XVI века и творчества Вайраыхана. АКД.- Ташкент, 1979.*	Taşkent	1979

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
80	İşankulov İ.	*Haşmet ve Vazih Tazkirelerinin Mukayesesi*	*Эшонкулов, И. Мукоисаи тазкираи Хашмат ва Возех=[Сравнительный анализ антологий Хашмата и Возеха] / И. Эшонкулов // Ученые записки ХГУ им. Б. Гафурова - Худжанд, 2009.- №3.- С. 31- 41.*	Hocend	2009
81	İşankulov İ.	*Mîr Sıddık Han Haşmetin Antolojisi- XIX. Yüzyıl Sonu ve XX. Yüzyıl Edebiyatında Önemli Bir Kaynak*	*Эшонкулов, И. Антологий Мирсиддикхана Хашмата - важный источник в изучении литературы конца XIX- начала XX вв.: дис. ... канд филол. наук: 10.01.03 / Эшонкулов Илхом - Худжанд, 2011.- 151 с.*	Hocend	2011
82	Kabulova R.V.	*Türk Edebiyatında Ali Şîr Nevâi'nin Mecâlis'ün-Nefâis Geleneği (Cadıkbek Sâdıki'nin Mecmaü'l-Havass Örneğinde)*	*Кабулова Р.В. Традйции "Мадналис ун-вафаис" Алишера Навои в тюркоязычной литературе (на материале антологии Садикбека Садики "Меджмиа ул-хавас"). АКД. - Ташкент, 1979.*	Taşkent	1979
83	Karamatullaeva N.	*Tacik ve Fars El yazma Eserler Kataloğu*	*Кароматуллоева, Н. Фехристи дастнависхои точик1-форс1=[Каталог таджикско-персидских рукописей] / Н. Кароматуллоева. - Душанбе, Дониш, 1978.- Т .2.- 208с. -*	Duşanbe	1978
84	Karimov	*Özbek Edebiyatı Tarihi*	*Каримов Р* j збек адабиёти тарихи. 3-кятоб, - Тошкент: Укитув- чи, 1966.*	Taşkent	1966
85	Karimov A.	*XVIII. Yüzyıl İkinci Yarısından XIX. Yüzyıl İlk Yarısına Kadar Tacik Edebiyatı Tarihi*	*Каримов, У. Адабиёти точик дар нимаи дувуми асри XVIII ва аввали асри XIX=[Таджикская литература во второй половине XVIII - первой половине XIX вв.] / У. Каримов - Сталинобод: Гос. изд-во. Таджикистана, 1974. - 188 с.*	Stalinabad (Duşanbe)	1974
86	Karimov U.	*Mîrzâ Sâdıki Münşî (Biyografi ve Eserleri)*	*Каримов, У. Мирзо Содики Мунши: (Биография и творчество) / У. Каримов - Душанбе: Дониш, 1972.-162 с.*	Duşanbe	1972
87	Karimov U.	*XVI. Yüzyıl Tacik Edebiyatı*	*Каримов У. Адабиёти точик дар асри XVI. - Душанбе: Дониш.,1985*	Duşanbe	1985
88	Kasimova O.	*Özbekistan Kütüphanelerinde Yapılan Çalışmlar Tarihi*	*Косимова, О. История библиотечного дела в Узбекистане / О. Косимова - Ташкент: Уктувчи, 1992. -*	Taşkent	1992

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
89	Kayumov A.	*Hokand Edebi Muhiti*	*Каюмов, А. Кукон адабий мухити=[Литературная среда Коканда] / А. Каюмов - Ташкент: Фан, 1961.- 359 с.*	Taşkent	1961
90	Kayumov D. P.	*Tezkire-i Kayumi*	*Каюмов, Д. П. Тазкираи Каюмий=[Антология Каюми]. В 3-х т. / Д. П. Каюмов - Ташкент, 1998. - 711 с.*	Taşkent	1998
91	Mallayef Natan	*Özbek Edebiyatı Tarihi (1. Kitap)*	*Маддаев Н. Узбек адабиёти тарихи. 1-китоб. - Тошкент: Укитув-чи, 1963.*	Taşkent	1963
92	Mallayef Natan	*Ali Şîr Nevâi ve Halk Edebiyatı*	*Маллоев Н. Алишер Навоий ва халк ижодиёти - Тошкент, 1974.*	Taşkent	1974
93	Mallayef Natan	*Özbek Edebiyatı Tarihi (1. Kitap)*	*Маллеев Н. Узбек адабиёти тарихи. 1-клтоб. - Тошкент: Укитувчи, 1976.*	Taşkent	1976
94	Ma'sûmî N.	*XVIII. Yüzyıl Ve XIX. Yüzyıl İlk Yarısındaki Tacik Edebiyatı*	*Ма'суми, Н. Адабиёти точик дар асри XVIII ва нимаи аввали асри XIX=[Таджикская литература в XVIII и первой половине XIX вв.] / Н. Ма'суми. - Душанбе, 1962.- 368 с.*	Duşanbe	1962
95	Mîrzâahmedova M.	*Hoca'nın Hayatı ve Onun Eserleri Hakkında*	*Мирааздеедова М. Хожанинг хаёти ва иеодий фаолияти. Узбек тили ва адабиёти. 4-сон, 1963*	Taşkent	1963
96	Mîrzâahmedova M.	*Hasan Nisari ve Onun "Müzekkir-i Ahbab" Tezkiresi*	*Мирааздеедова М. Насон Насорвй ва унинг "Музаккири ахбоб" тазкираси. Узбек тили ва адабиёти. 4-сон,1965.*	Taşkent	1965
97	Mîrzâev A.	*Melihe'nin (Melihe Semerkandî) Şiir Anlayışı ve Söz Ustalığı*	*Мирзоев, А. Малехо хамчун ше'рфахм ва сухансанчи асри XVII =[Малехо как знаток поэзии и слова XVII века] / А.Мирзоев // Шарки Сурх.- 1948.- № 2.- с. 36- 40.*	Duşanbe	1948
98	Mîrzâev A.	*Sa'îde ve Onun Tacik Edebiyatındaki Yeri*	*Мирзоев, А. Сайидо ва макоми у дар та'рихи адабиёти точик=[Сайидо и его место в истории таджикской литературы] / А. Мирзоев. - Сталинабад: Гос. изд-во Таджикистана, 1954. - 199 с.*	Stalinabad (Duşanbe)	1954
99	Mîrzâev A.	*Melihe (Melihe Semerkandî) Tezkiresinin Bir Önemli Özelliği*	*Мирзоев, А. Боз як ахамияти мухимми тазкираи Малехо=[Ещё один значимый аспект антологий Малехо] / А.Мирзоев // Шарки Сурх.- 1961.- № - с. 148- 152.*	Duşanbe	1961

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
100	Mîrzâev A.	*Mâverâü'n-nehir ile Hindistan Arasındaki Ededebiyat Tarihi-XVI ve XVII. Yüzyıllar- (XXVI. Uluslararası Doğu Kongresi)*	*Мирзаев А. Из истории литерутурных связей Мавараунахра и Индии во второй половине XVI - начала XVII в. (XXVI международный конгресс востоковедов). - М., 1963.*	Moskova	1963
101	Mîrzâev A.	*Tacik Edebiyatı (Ders İçin XVI-XIX Yüzyıllar Edebiyatı)*	*Мирзаев А. адабиёти (ёрй барои дарси адабиёти асрхои XVI-XIX) точйк. Душанбе, 1964.*	Duşanbe	1964
102	Mîrzâev A.	*Onaltı Makale*	*Мирзоев, А. Сездах макола=[Тринадцать статей] / А. Мирзоев. - Душанбе: Ирфон, 1977.- 287 с.*	Duşanbe	1977
103	Mîrzâeva A., Bertelsa Y.E.	*Tacikistan S.S.C. El yazma Eserler Kataloğu*	*Каталог восточных рукописей АН таджикской ССР / под ред. А. М. Мирзоева и Е. Э. Бертельса. - Душанбе: Дониш, 1974.- 448 с.*	Duşanbe	1974
104	Mîrzâeva A., Zanda A.	*Tacikistan S.S.C. El yazma Eserler Kataloğu*	*Каталог восточных рукописей АН Таджикской ССР / под ред. А. Мирзоева и М. И. Занда. - Душанбе: Дониш, 1968.-328 с.*	Duşanbe	1968
105	Mîrzâyunus M.	*Fahrî Hirevî ve Cevahirü'l-Âcâîb'i*	*Мирзоюнус, М. Фахрии Хирав! ва «Чавохир-ул-ачоиб»-и у=[Фахрии Хирави и его «Джавохир ал-аджоиб» («Удивительные драгоценности»)] / М.Мирзоюнус // Садои Шарк. 2008.- № 6.- С. 102- 110.*	Duşanbe	2008
106	Mîrzâzâde H.	*Ahmed Dâniş Mülakkib ve Ahmedi Kelle*	*Мирза-заде, Х. Ахмад Махдуми Дониш мулаккаб ба Ахмади Калла=[Ахмад Махдум Дониш под псевдонимом Ахмад Калла] / Х. Мирза- заде // За социалистическую литературу.- 1936.- №3.- С. 16- 22.*	Duşanbe	1936
107	Mîrzâzâde H.	*Tacik Edebiyatı Materyalleri (XVI-XIX ve XX. Yüzyıl Başı)*	*Мирзозода, Х. Материалхо аз та'рихи адабиёти точик (асрхои XVI-XIX ва ибтидои асри XX)=[Материалы истории таджикской литературы (XVI-XIX вв. и начала XX в.)] / Х. Мирзозода. - Сталинабад: Гос. Изд-во Таджикистана, 1950. - 303 с.*	Duşanbe	1950
108	Mîrzâzâde H.	*Semsiddîn Şâhin*	*Мирзозода, Х. Шамсиддин Шохин / Х. Мирзозода - Сталинабад, 1956. - 256 с.*	Stalinabad (Duşanbe)	1956

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
109	Muhammmed İbni Ömer (Hazılayan: Prof.Dr. Ahmed Ataş)	*Tercümanü'l-Baliğa*	*Тарджумон-ул-балога=[Толкователь красноречия]. Сочинение Мухаммада ибн Умара Родуени. Подг. к изданию и ред. проф. Ахмада Оташа; с крит. предис. М. Бахора. - Асотир, 1362. - 290 с.*	Tahran	1983
110	Muhtasar Edebiyat Ansiklopedisi	*Muhtasar Edebiyat Ansiklopedisi*	*Краткая литературная энциклопедия.в 9 т. - М:, Сов. 1962,- Т- -1087 с.*	Moskova	1962
111	Muhterem H.N.	*Tazkiretü'ş-Şu'ara*	*Мухтарам, Х. Н. Тазкират аш-шуаро=[Антология поэтов]/ Х. Н. Мухтарам; корректи предис. Асгара Джонфидо; под общ. ред. Камола Айни. - Душанбе: Дониш, 1975. - 399с.*	Duşanbe	1975
112	Muhterem Hâcî Nimetullah (Hazırlayan Asğar Canfedâ)	*Tezkiretü'ş-Şu'ara (Asğar Canfedâ'nın Tashihi ve Mukaddimesiyle)*	*Мӯҳтарам, Хоҷӣ Неъматуллоҳ. Тазкират-уш-шуаро. Бо тасҳеҳ ва муқаддимаи Асгар Ҷонфидо.- Душанбе: Дониш, 1975.-399с*	Duşanbe	1975
113	Mukimov R.	*Tezkire Hakkında Bir Kaç Söz*	*Мукимов, Р. Чанд сухан оид ба як тазкира=[Несколько слов об одной антологии] / Р. Мукимов, Б.Валиходжаев // Шарки Сурх. 1961. № 9. - С. 150154.*	Duşanbe	1961
114	Musulmaniyan R.	*Edebiyat Teorisi*	*Мусулмониён, Р. Назарияи адабиёт=[Теория литературы] / Р. Мусулмониён. - Душанбе: Маориф, 1990.- 334 с.*	Duşanbe	1990
115	Mutallibov Abdu-gani	*Kârî Rahmetullah Vâzih Aşur Muhammed'in "Tuhfetü'l-Âhbâb" Antololojisi*	*Муталлибов Абду-Гани. "Тухфатул ахбоб" - антология Кары Рахматуллы Ашур Мухамедова. АКД. - Ташкент, 1945.*	Taşkent	1945
116	Müşfiki (Düzenleyen Ahrarov Z.)	*Müşfiki*	*Мушфикӣ. Тартиб дехонда Ахроров З. - Сталинобод, 1959.*	Stalinabad (Duşanbe)	1959
117	Namangani Fazlî	*Mecmûatü'ş-Şu'ara*	*Намангони, Фазли. Маджмуат аш-шуаро=[Сборник поэтов]/ Ф. Намангони. - Ташкент, 1900.- 502с.*	Taşkent	1900
118	Naniev A.	*Edebiyat ve Edebi Tenkid*	*Набиев, А. Адабиёт ва накди адаб!=[Литература и литературная критика] / А. Набиев - Душанбе: Адиб, 1993.-260 с.*	Duşanbe	1993

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
119	Narov N.	*Tacikistan Farsçası Edebiyatının Meydana Çıkması ve Gelişmesi (Safâ'nın İran Edebiyatı Tarihi Örneğindeki Gibi)*	*Норов, Н. Ташаккул ва тахаввули суннатхои нигориши та'рихи адабиёти точику форс (дар мисоли «Та'рихи адабиёт дар Эрон»-и Забехуллохи Сафо)=[Формирование и эволюция традиций написания истории таджикско- персидской литературы: (на примере «Истории литературы в Иране» Забехуллоха Сафо)]: дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03 / Норов Нормухаммад. - Душанбе, 2002.- 160с.*	Duşanbe	2002
120	Nasriddînov A.	*Fars ve Tacik Edebi Tarihinde Şerh Yazma Geleneği*	*Насриддинов, А. Шархнависи дар та'рихи адаби форс-точик= [Комментирование в истории персидско-таджикской литературы] / А. Насриддинов. - Худжанд: 2000.- 252 с.*	Hocend	2000
121	Nasriddînov A.	*Hocend Dânişmendleri ve Edebiyatçıları*	*Насриддинов, А. Донишмандон ва сухансароёни Хучанд=[Учёные и литераторы Худжанда] / А. Насриддинов. - Худжанд: Нури ма'рифат, 2003.434 с.*	Hocend	2003
122	Nasriddînov A.	*Kırk Makale*	*Насриддинов, А. Чихил макола=[Сорок статей] / А. Насриддинов - Худжанд, 2007.- 577 с.*	Hocend	2007
123	Nasriddînov A.	*Edebi Metinlerin Tahlili*	*Насриддинов, А. Матншиносии осори адаби=[Текстологический анализ литературных произведений] / А. Насриддинов - Худжанд: Ношир, 2009.- 392 с.*	Hocend	2009
124	Navai A.	*Tacik Edebiyatı Numuneleri (Siyasi ve Edebi Tendkidi İle)*	*Набави, А. Намунаи адабиёти точик» бар мабнои накди сиёси ва илми=[«Образцы таджикской литературы» на основе политической и литературной критики / А.Набави // Хранитель наследия предков.- Худжанд, 2006. - С. 31-32.*	Hocend	2006
125	Nazirov U.	*Nisari ve Onun Tezkiresi (Müzekkir-i Ahbab)*	*Назиров У. Нисорй ва тазкираи у "Музаккири - ул- ахбоб". Мактаби Советй, № 10, 197I.*	Duşanbe	1971
126	Nazirov U.	*Tezkire-i Nisari*	*Назиров У. Тазкираи Нисорй. Садои Шарк. № 3, 1973.*	Taşkent	1973
127	Nazirov U., Gevheri Dâniş.	*Edebiyat ve Sanat*	*Назиров У. Гавхарв дониш. Адабиёт ва санъат. № 42, 1988.*		

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
128	Nevâi Alişer	*Mecâlis'ün-Nefâis (Eserler)*	*Новоий Алищер. Мажолис ун-нафоис. Асарлар, 12-том. - Тошкент, 1966.*	Taşkent	1966
129	Nimetzâde Tursunbay	*Vazih*	*Неъматзода, Турсунбой. Возеҳ.- Душанбе: Ирфон, 1967.*	Duşanbe	1967
130	Nazmîddînov N.	*Hindistandaki Türki Şairlerin Edebi Mirasının Öğrenilmesi Tarihinden*	*Низомиддинов Н. Хиндистондаги туркигуй шоирлар адаоий мероси ургаиялиши тарихидан. Адабий Мерос. 4-сон, 1989.*	Taşkent	1989
131	Nizamutdinov İ.G.	*Orta Asya-Hindistan Edebi İlişkileri (IX-XVIII. Yüzyıllar)*	*Низамутдинов И.Г. Из истории Среднеазиатско-индимских отношений (IX-XVIII вв.). - Ташкент: Узбекистан, 1969*	Taşkent	1969
132	Nurzad N.	*Furûğî Fıtratı Ma'ni*	*Нурзод, Н. Фуруги фитрати ма'ни =[Сияние разума] / Н. Нурзод.- 3-е изд., перераб. и доп. - Худжанд: Нури ма'рифат, 2008.- 220 с.*	Hocend	2008
133	Özbek Edebiyatı Tarihi'nden Materyaller (XIX. Yüzyılın Yarısı İle XX. Yüzyıl Başları)	*Özbek Edebiyatı Tarihi'nden Materyaller (XIX. Yüzyılın Yarısı İle XX. Yüzyıl Başları)*	*Узбек адабиёти тарихидан материаллар. (XIX асрнинг ярими ва XX аср бошлари)=[Материалы истории узбекской литературы (вторая половина XIX- начало XX вв.)] - Ташкент, 1961.- 222 с.*	Taşkent	1961
134	Özbekistan S.S.C. Tarihi	*Özbekistan S.S.C. Tarihi*	*Узбекистан ССР тарихи. 1-том. - Тошкент, 1971.*	Taşkent	1971
135	Özbekistan S.S.C.Tarihi	*Özbekistan S.S.C. Tarihi*	*История Узбекской ССР. т.1. - Ташкент, 1955-1967*	Taşkent	1955-1967
136	Paşşâhoca (Hazırlanlar: Zâhidov V., Ganieva S.)	*Miftâhu'l-Adl ve Gülzâr'dan*	*Пошшохужф. "Мифтох ул-адл" ва "Гулзор"дан. Нашрга тейёрловчилар: В.Зохидов., С.Ганиева. - Тошкент, 1962.*	Taşkent	1962
137	Racabi M.	*Tenkid ve Edebiyat Bilimi Tarihi (Tacik Edebiyatının İlk Dönemi'nın Estetik Teorisinin Esasları)*	*Раджаби, М. Та'рихи танкид ва адабиётшиноси (Асосхои назариву эстетикии адабиёти точикии мархилаи якум. Солхои 1920-1954)=[История литературоведения и критики:теоретические и эстетические основы таджикской литературы первого периода] / М.Раджаби. - Душанбе: Адиб, 1997.- 208 с.*	Duşanbe	1997

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
138	Racabov Ehsan	*İki Önemli Başyapıtın:Tuhfetü'l Âhbâb-ı Vazih ve Mecmûatü'ş Şu'ara-i Fazlî Nemengânî'nin Karşılaştımalı Tahlili*	*Раджабов, Э. Талхили киёсии ду сарчашмаи мухим (дар мисоли «Тухфат-ул-ахбоб»-и Возех ва «Мачмуат-уш-шуаро»-и Фазлии Намангони=[Сравнительный анализ двух важных источников (на примере «Тухфат ал- ахбаб» («Подарок друзей») Возеха и «Маджмуат аш-шуаро»(«Сборник поэтов») Фазли Намангони)] / Э.Раджабов // Ученые записки ХГУ им. академика Б. Гафурова. - Худжанд,- 2010.-№2.- С. 63-74.*	Hocend	2010
139	Racabov Ehsan	*Fazlî Nemengânî'nin Malumatu'ş-Şu'ara'sının XIX ve XX. Yüzyıl Tacik Edebiyatı Tezkire Geleneği İçindeki Yeri (Doktora Tezi)*	*Раджабов, Э. «Маджмуат аш-шуаро» («Сборник поэтов») Фазлии Намангони и традиции составления антологий в таджикской литературе XI X - начала XX вв.: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03 / Раджабов Эхсон. - Худжанд 2013.- 26 с.*	Hocend	2013
140	Racabov Z.	*Aczi ve Esiri*	*Раджабов, З. Аджзи и Асири / З. Раджабов. - Душанбе, 1951. - 40 с.*	Duşanbe	1951
141	Racabov Z.	*XIX. Yüzyıl İkinci Yarısında Tacik Halkının Fikri, Sosyal ve Edebi Tarihi*	*Раджабов, З. Аз та'рихи афкори чам'ияти - сиёсии халки точик дар нимаи дувуми асри XIX=[№ истории таджикской общественно-политической мысли во второй половине XIX века] / З. Раджабов. - Сталинабад: Гос. изд-во Таджикистана, 1959 .- 447с.*	Duşanbe	1959
142	Rahmanov A.	*Şamseddîn Şâhin ve XIX. Yüzyıl İkinci Yarısı İle XX. Yüzyıl Tacik Edebiyatında Gazelserâyî Gelenegi*	*Рахмонов, А. Шамсиддини Шохин ва ан'анаи газалсарои дар адабиёти точики нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX=[Шамсиддин Шохин и традиция написания газелей в таджикской литературе второй половины XIX- начала XX вв.] / А. Рахмонов. - Душанбе, 2006. - 216 с.*	Duşanbe	2006
143	Sabâ Muhammad Muzaffar Hüseyîn	*Aydınlık Günler (Rûz-i Ravşan)*	*Сабо, Мухаммад Музаффар Хусайн. Рузи равшан=[Ясный день] / Мухаммад Музаффар Хусайн Сабо. - Тегеран, 1297. - 868 с.*	Tahran	1918

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
144	Sadr-i Ziyâ Şerîfcan Mahdûm	*Tezkire-i Eşa'r*	*Садр Зиё, Шарифджонмахдум. Тазкори аш'ор=[Стихотворная антология]: биография некоторых современных поэтов Таджикистана и образцы их сочинений / Шарифджонмахдум Садр Зиё; под ред. Сахобиддина Сиддика. - Тегеран: Суруш, 1380=2001. - 428с.*	Tahran	2001
145	Sâlih Muhammad (Hazırlayan: Prof Dr. E. Şadiev)	*Şeybani Nûma*	*Содих Мухаммад. Шалбонийнума. Нашрга тайерловчи ва сузбоши муаллафй филология фанлари доктори, проф. Э. Шодиев. - Тошкент, 1980*	Taşkent	1980
146	Sâlih S.	*Sadreddin Â'ynî'nin Tacik Edebiyatı Numuneleri Adlı Eserine İlaveler*	*Солех, С. Зернавиштахои «Намунаи адабиёти точик»-и Садриддин Айни=[Приложение к «Образцы таджикской литературы» Садриддина Айни] / С. Солех // Анис.- 2000.- №2/4.- С. 33- 41.*	Duşanbe	2000
147	Sâmî Mîrzâ Abdula'zîm	*Mangıt Sultânları Tarihi*	*Сами, Мирзо Абдулазим. Та'рихи салотини мангития=[История султанов-мангитов] / Мирзо Абдулазим Сами. - М.: Наука, 1962.*	Moskova	1962
148	Sanat ve Edebiyat Ansiklopedisi	*Sanat ve Edebiyat Ansiklopedisi*	*Энсиклопедияи адабиёт ва сан'ат=[Энциклопедия литературы и искусства]: в 3 т. - Душанбе, 2004. - Т. 1.-543 с.*	Duşanbe	2004
149	Sarhoş M.A.	*Kalamatü'ş-Şu'ara*	*Сархуш, М. А. Каламот аш-шуаро=[Сочинения поэтов] / М. А. Сархуш. - Лохур: 1942. - 132с.*	Lahor	1942
150	Sattarov A.	*"Tuhfe-i Sâmî" Sâmî Mîrzâ Safevî*	*Саттаров А. "Тухфаи Сами" Самирзо Сафави как первоисточник для изучения персидско-таджикской литературы XV - первой половины XI вв. АКД. - Душанбе, 1972.*	Duşanbe	1972
151	Sayfiev N.	*XVI,XVII,XVIII ve XIX. Yüzyıl İlk Yarısından Tacik Edebiyatı*	*Сайфиев, Н. Адабиёти точик дар асрхои XVI, XVII, XVIII ва нимаи аввали асри XIX=[Таджикская литература в XVI, XVII, XVIII и в первой половине XIX вв.] / Н. Сайфиев. - Душанбе: Хумо, 2004.- 360 с.*	Duşanbe	2004
152	Semenov A.A.	*Orta Asya Tacik ve Özbek Edebiyatları Materyalleri*	*Семенов А.А. Материалы по истории таджиков и узбеков Средней Азии. - Сталинабад, 1954.*	Stalinabad (Duşanbe)	1954

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
153	Semenov A.A.	*Orta Asya El yazma Eserlerinin Önemi ve Okunuşları*	*Семенов А. А. Среднеазиатские рукописные фонды и важность их изучения / А. А. Семенов // Материалы Первой Всесоюзной научной конференции востоковедов.- Ташкент, 1958.*	Taşkent	1958
154	Semerkand Tarihi	*Semerkand Tarihi*	*Самарканд тарихи. I том. - Ташкент: Фан., I971.*	Taşkent	1971
155	Semerkandî Muhammed Bade İbn Muhammed Şerîf Meliha (Hazırlayan: Sadriddînzâde A'ynî)	*Müzekkirü'l Âshâb*	*Самарканди, Мухаммадбаде' ибн Мухаммадшариф Малехо. Музаккир ал- асхаб=[Упоминание о собеседниках] (XI век хиджри по лунному календарю или XVII век н. э.) / Мухаммадбаде' ибн Мухаммадшариф Малехо Самарканди; крит. текст: Камолиддин Садриддинзода Айни. - Душанбе,2006. - 648 с.*	Duşanbe	2006
156	Sıddıki S.	*Sadr-i Ziyâ ve Onun Tezkiresi*	*Сиддики, С. Садри Зиё ва тазкирахои у=[Садри Зиё и его антологии] / С. Сиддики; под ред. Т. Не'матзаде, сост. М. Шакури и М. Ходжаева.- Душанбе, 2010.- 200 с.*	Duşanbe	2010
157	Stori Ç.A.	*Fars Edebiyatı (Biyografik ve Bibliyografik Özet)*	*Стори, Ч. А. Персидская литература. Био-библиографический. обзор / Ч.А. Стори. - перераб. и доп. Ю. Э. Берегель.- М., 1972.-1179 с.*	Moskova	1979
158	Sultân S.K.	*İstaravşan Edipleri Tezkiresi*	*Султон, С. К. Тазкираи суханварони Истаравшан=[Антологии литераторов Истаравшана] / С. К.Султон.- Душанбе: Адиб, 2012.- 260 с.*	Duşanbe	2012
159	Şadiev E.	*XIX. Yüzyıl Hocend Şairlerinde İki Dillilik Geleneği (Özbek-Tacik Ebebi İlişkileri)*	*Шадиев, Э. Традиция двуязычия в творчестве ходжентских поэтов XIX в. (из истории узбеко-таджикских литературных связей) : автореф. дис. ... др- а фил. наук / Шадиев Эргашали. - Ташкент, 1973. - 94 с.*	Taşkent	1973
160	Şadiev E.	*Fazlî Nemengânî ve Hocend Şairleri*	*Шадиев, Э. Фазлий Намангоний ва Хужанд шоирлари=[Фазли Намангони и поэты Худжанда] / Э. Шадиев. - Худжанд, 1993.-71 с.*	Hocend	1993

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
161	Şâhin Şemsiddîn (Hazırlayan: Muhammedhoca Rahîmî)	*Şeçme Şiirler*	*Шохин, Ш. Аш'ори мунтахаб=[Избранные стихотворения] / Шамсиддин Шохин; под ред. Мухаммаджона Рахими. - Сталинобод: Гос. изд-во Таджикистана, 1960. - 366 с.*	Stalinabad (Duşanbe)	1960
162	Şakuri M.	*XX. Yüzyılda Ferirud Bölgesinde Fars-Tacik Yazarları*	*Шакури, М. Сарнавишти форсии точикии Фароруд дар садаи бист=[Персидско-таджикская судьба Фароруда в двадцатом столетии] / М.Б. Шакури- Душанбе: Адиб, 2003.-104 с.*	Duşanbe	2003
163	Şakuri M.	*Sadr-i Buhârâ*	*Шакури, М. Садри Бухоро / М.Шакури. - 2-е изд., перераб. и доп. - Душанбе: Деваштич, 2005.- 330 с.*	Duşanbe	2005
164	Şakuri M.	*XX. Yüzyıl Tacik Edebiyatına Bakış*	*Шакури, М. Нигохе ба адабиёти точикии садаи бист=[Взгяд на таджикскую литературу двадцатого столетия] / М. Б. Шакури.- Душанбе: Пайванд, 2006.- 456 с.*	Duşanbe	2006
165	Şarifov H.	*Tenkit ve Tacikistan'daki Tenkitçiler*	*Шарифов, Х. Накд ва наккоди дар Точикистон=[Литературная критика в Таджикистане] / Х. Шарифов //Худжанд.- 1997.- №10/11.- С. 34- 43.*	Hocend	1997
166	Şayhzada N.	*Tazkirecilik Tarihinden Örnekler (Nevâi'ye Armağân)*	*Шойхзода Н. Тазкирачилик тарихидан. туши Навовйга армугон. - Тошкент, 1968.*	Taşkent	1968
167	Tabarov C.	*Munzim- Gençik Cemiyetinin Rehberi ve Buhârâ Gençlerinin Siyasi Önderi*	*Табаров, С. Мунзим- рахбари чам'ияти чавонон ва раиси фиркаи чавон бухороиён=[Мунзим - руководитель сообщества молодежи и партии джавонбухарцев] / С. Табаров. - Душанбе: Деваштич, 2004. -168 с.*	Duşanbe	2004
168	Tamimdari A.	*Fars Edebiyatı Tarihi (Ekoller, Uüsluplar, Edebi Görüşler)*	*Тамимдори, А. История персидской литературы (школы, периоды, стили и литературные виды) / А. Тамимдори - Тегеран: Алхудо, 1379.- 289 с.*	Tahran	2000
169	Tursunov A.	*Yahya-yi Âcem*	*Турсунов, А. Эхёи Аджам=[Возрождение Аджама] / А. Турсунов. - Душанбе: Ирфон, 1984. - 208 с.*	Duşanbe	1984

Tablo 1.14.
Orta Asya'da Şair Tezkireleri ve Edebiyat Tarihleri İle İlgili Olarak Yapılmış Olan Akademik Çalışmalar ve Yazılmış Olan Eserler

No:	Müellifin veya Araştırmacının Adı	Araştırmanın veya Eserin Türkçe Adı	Araştırma veya Eserin Orjinal Adı	Araştırmanın Yapıldığı	
				Yer	Tarih
170	Vahidov Ş.	*Sadr-i Ziyâ ve Onun Kütüphanesi*	*Вохидов, Ш. Садри Зия и его библиотека (Из истории книги и книжной культуры в Бухаре в начале XX века) / Ш.Вохидов, З.Чориев. - Ташкент: Янги аср авлоди, 2007.-182 с.*	Taşkent	2007
171	Vahidov Ş.	*XIX. yüzyıl Sonu ve XX. Yüzyıl Başlarında Buhârâ Emîrliği'ndeki Özel Kütüphaneler Tarihi*	*Вохидов, Ш. Из истории частных библиотек в Бухарском эмирате конца XIX - начала XX вв. / Ш. Вохидов - Тошкент: Янги аср авлоди 2008.- 60с.*	Taşkent	2008
172	Valihocaev B.	*Alikulihan Bala ve Onun "Riyâzu'ş-Şu'ara" Tezkiresi*	*Валихужаев Б. Аликулихон Бола ва унинг "Риёз уш-шуаро" тазкирасы. Адобий мерос. 4-сон, 1987.*	Taşkent	1987
173	Valihocaev B.	*Orta Asırlardaki Edebiyatımızda Tezkire*	*Ваяихунаев Б. Урта аср адабиётшунослигида тазкиро. Узбек тили ва адабиёти. 5-сон, 1990.*	Taşkent	1990
174	Vazih Kârî Rahmetullah (Hazırlayan: Asğar Canfedâ)	*Vazih Kârî Rahmetullah-Tuhfetü'l Âhbâb Fî Tezkiretil Âshâb (Asğar Canfedâ'nın Mukaddimesi ve Tashihli Metni İle)*	*Возеҳ. Қорӣ Раҳматуллоҳ. Тӯҳфат-ул-аҳбоб. Матни интиқодӣ бо муқаддима ва тасҳехи Асгар Ҷонфидо. -Душинбе, Дониш, 1977.- 227 с*	Duşanbe	1977
175	Yakubovskiy A.Y.	*Özbek Halkının Meydana Gelmesi Hakkında*	*Якубовский А.Ю. Узбек халкининг юзага келиши масаласи хакида. - Тошкент, 1941.*	Taşkent	1941
176	Ziyâ Şerîfcan-Mahdûm Sadr	*Tezkire-i Eşa'r*	*Зиё, Шарифҷон-махдуми Садр. Тазкори ашъор. Бо кӯшиши Муҳаммадҷон Шаку- рии Бухоро,- Теҳрон: Суруш, 1380*	Tahran	2001

Afganistan'da Yazılmış Türkçe Şair Tezkireleri Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Afganistan'da yazılmış Türkçe şair tezkireleri ve Türkçe şiir yazan şairler hakkında yapılmış olan akademik çalışmalar aşağıdaki gibidir.

1. Şecahuddîn Taşmurat, "*Tahhar İlinin Çağdaş Özbek Şair ve Yazarları (Yayınlamamış Mezuniyet Tezi)"*, Kabil, 2009

2. Hamîdi M. Mustafa, "*Afganistan Özbek Şairleri (Yayınlamamış Mezuniyet Tezi)*, Kabil, 1388 H.ş. (2010 miladi)

3. Kohken, Muhammed Âlim, "*Ferheng-i Edebiyatı Özbeki"*, Kabil, 1374 H. (1954 miladi)

4. İlik Emrah, "*Afganistan'ın Cevizcan Bölgesindeki Çağdaş Özbek Şairleri (Yüksek Lisans Tezi)"*, Fatih Üniversitesi SBE CTLE, İstanbul, 2012

5. Akyüz Murat, "*Geç Dönem Çağatay Edebiyatından Günümüze Afganistan Özbek Edebiyatı ve Faryab Edebi Muhiti (Yüksek Lisans Tezi)"*, Fatih Üniversitesi SBE CTLE, İstanbul, 2012

SON SÖZ

Her millet geçmişini bir şekilde kayıt altına almak istemiştir. Ancak bu konuda Araplar bir adım öne geçerek İslamiyet öncesinde bu konu ile ilgili eserler vermişlerdir. İslamiyet'in gelmesi ile geçmişle övünme yasaklanmıştır. Fakat bu yasak geçmişte yaşamış kişilerin hayatlarını ve eserlerini kayıt altına alınmasına engel olmamıştır. Öncelikle Hz. Muhammed (S.a.v)'ın hayatı bütün yönleri ile kayıt altına alınmaya çalışılmış akabinde Hz. Ali (R.a.) başta olmak üzere birçok İslam büyüğünün, evliyanın, Sûfînin ve şair ve ediplerin hayatları hakkında kitaplar yazılmıştır. Bu noktada ise tabakât adı verilen kitaplar ortaya çıkmıştır.

Arapça anmak, hatırlamak anlamında olan (ذكر) fiil kökünden gelen tezkire (تذكرة) kelimesi sözlük anlamı olarak hatırlamaya sebep olan şey anlamında olup; pusula, her hangi bir iş için izin verildiğini bildirmek üzere alınan resmi belge, bazı meslek sahipleri için yazılan o şahsın, şahsi ve mesleki durumunu gösteren belge ve biyografi anlamlarına gelir.

Ele aldığı kişileri belli başlı kıstaslar eşliğinde tabaklar halinde ana bu kitaplara Araplar tabakât derken, İranlılar ve Türkler ise tezkire adını vermişlerdir.

Tezkire yazma geleneğinde Arapça, Farsça ve Türkçe ençok eser verilen üç dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dillerden başka Urduca beş ve Peştunca bir adet şair tezkiresi yazıldığı bilinmektedir.

Tezkireler ele aldıkları kişilerin sıralanması yönüyle genel olarak ikiye ayrılır. Tabakât türü tezkirelerde kişiler, genellikle sosyal tabaklara, mesleklere, yaşadıkları yerlere ve dönemlere göre gruplandırılarak sınıflandırılmıştır. Diğer tezkirelerin büyük bir bölümü ise alfabetik olarak düzenlenmiştir. Bu iki sıralama sisteminden başka şekillerde düzenlenmiş tezkireler de mevcuttur.

Tezkireler ele aldıkları kişiler bakımından farklılıklar göstermektedir. Sadece padişahları ve idarecileri ele alan tezkireler olduğu gibi, evliyalar, şairler, hattatlar vb. konu edinen tezkireler yazılmıştır.

Arap edebiyatında Cumahî'nin "Tabakâtü'ş-Şu'ara" adlı eseri ile başlayan şair tezkiresi yazma geleneğinin gerçek manada ilk Farsça örneğini Afvi "Lübâbü'l-Elbâb" adlı eseri ile verirken, Alî Şîr Nevâyi tarafından yazılmış olan Mecâlis'ün-Nefâis ilk Türkçe şair tezkiresi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Farsça şair tezkiresi yazma geleneği daha sonra Devletşâh Semerkandî'nin "Tezkire-i Şu'ara-yı Devletşâh Semerkandî'si ile en önemli örneklerinden birisini vermiş ve bu gelenek XXI. yüzyıla kadar yüzlerce tezkire yazılarak devam etmiştir.

Tezkire yazma geleneği Araplarla başlamış olmakla beraber Fars ve Türk edebiyatlarında büyük ilgi görmüştür. Yapmış olduğumuz araştırmalarda 373 adet tezkirenin Farsça, 67 adet tezkirenin ise Türkçe olarak kaleme alındığı tespit edilmiştir.

Farsça tezkireler yazıldıkları döneme göre incelendiğinde ise XII. yüzyılda 3, XIII. yüzyılda 1, XIV. yüzyılda 1, XV. yüzyılda 3, XVI. yüzyılda 20, XVII. yüzyılda 29, XVIII. yüzyılda 58, XIX. yüzyılda 131 ve XX. yüzyılda 127 adet tezkirenin kaleme alındığı görülmektedir. Burada dikkat çeken diğer bir husus ise yüzyıllar içinde yazılan tezkire sayısının genel olarak artan bir grafik çizdiği, Moğolların etkili olduğu XIII ve XIV. yüzyılları ve edebiyat tarihlerinin yazılmaya başlandığı XX. yüzyılı istisna olarak kabul edersek, tezkire yazma geleneğinin hız kesmediği görülmesidir.

Anadolu'da Türkçe tezkire yazma geleneği ise Farsça tezkirelerde olduğu gibi yüzyıllara göre artan bir seyir göstermektedir. İlk Türkçe tezkire Orta Asya'da Ali Şîr Nevâi tarafından kaleme alınmış olmakla beraber bu bölgede tezkire yazma geleneğinde gelişme olmamış Ali Şîr Nevâi'den sonra ancak birkaç Türkçe tezkire kaleme alınmıştır. Buna mukabil Anadolu ve yanında Azerbaycan sahasında tezkire yazma geleneği giderek rağbet görmüş ve sadece Anadolu coğrafyasında 39 adet tezkire yazılmıştır. Anadolu sahasının dışında Azerbaycan'da 10 adet, Herat ekolünde 2 adet ve Özbekistanda 2 adet, Afganistan'da ise 14 adet Türkçe tezkire kaleme alınmıştır. Anadolu sahasından sonra en fazla Türkçe tezkirenin 10 adet tezkire ile Azerbaycan'ın takip etmesi ayrıca üzerinde durulması gereken bir konudur.

Orta Asya'da özellikle Horasan ve Mâverâü'n-nehir bölgesinde yazılmış olan Türkçe tezkire sayısı ise oldukça azdır. Bu durumu Mustafa İsen: "Türkçe şair biyografisi yazma geleneği Doğu Türkçesinde başlamış olmakla birlikte bu yazı dilinde gelişimini sürdürememiş, Nevâi'den sonra ancak Sâdıkî[106] ile ikinci bir örnek verebilmiştir. Türün bu coğrafya yerine Osmanlı Devleti içinde hayatını devam ettirebilmiş olmasının sebebi, uzun ve istikrarlı bir devletin varlığı ile mümkün olabilmiş, Orta Asya'da tersine bir yapı söz konusu olduğu için, başka kültür ve sanat faaliyetleri gibi, XVI. yüzyıldan sonra yeni örnek üretilememiştir." (İsen, 2010; 31) şeklinde açıklamaktadır. Ancak aynı dönemlerde Orta Asya'da yazılmış olan tezkire sayısının oldukça fazla ve bunların birçoğunun yazarının Türk olması Mustafa İsen'in

[106] Afşar Sâdıkî Beg, Çağatay Türkçesiyle kaleme aldığı Mecma'ul-havâs'ı Alî Şîr Nevai'nin Mecâlis'ün Nefâis''ine zeyil olarak yazmıştır. Yazılış tarihi tahminen 1597-1598 yılları arasında olan Mecma'ul-havâs, Doğu Türk dili alanında Çağatay Türkçesiyle yazılmış ikinci ve son tezkiredir. (Tekcan, 2013)

teorisini tartışmalı bir konuma düşürmektedir. Orta Asya, Hindistan ve İran'da kurulan Türk devletlerinde resmi ve edebi dilin Farsça olmasının Türkçe tezkire sayısının bu denli az olmasının temel sebep olduğunu göstermektedir. Osmanlı Devleti'nde ise her ne kadar Arapça ve Farsçanın büyük bir etkisi olsa da resmi ve edebi dil devletin kurulduğu günden dağıldığı güne kadar Türkçe olmuştur. Bu durum ise şüphesiz olarak Türk edebiyatını ve Türk tezkire geleneğini olumlu yönde etkilemiştir.

Türkçe yazılan tezkireler; XV. yüzyılda 1, XVI. yüzyılda 10, XVII. yüzyılda 8, XVIII. yüzyılda 11, XIX. yüzyılda 10, XX. yüzyılda 18 ve XXI. yüzyılda 9 adet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şair tezkireleri hakkında gerek ülkemizde gerekse Orta Asya'da birçok akademik çalışma yapılmıştır. Bu konu ile ilgili literatüre kitap içinde verilmiştir.

KAYNAKLAR

Abulkadiroğlu Abdulkerim, *Nuhbetü'l-Âsar Li Zeyli Zübdetü'l-Eş'ar,* AKM Yay., Ankara, 1999

Akalın L.Sami, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Varlık Yayınları*, İstanbul, 1984

Akilova Sanaat, "Назари Шарҳӣ Перомуни Аҳвол Ва Осори Қорӣ Раҳматуллоҳи Возеҳ (Дар Асоси Маводи «Тазкират-Уш-Шуаро»)", Tacikistan Devlet Ün. Dergisi, Duşanbe, 2013

Akilova Sanaat, "Шахсият Ва Х.Унари Корй Рахматуллохи Возех А3 Назари Садри Зиё (Дар Асоси Маводи «Тазкори Ашъор»)", Tacikistan Devlet Ün. Dergisi, Duşanbe, 2013

Akilova Sanaat,*«Тухфат Ал-Ахбаб» («Подарок Друзей») Возеха И Традиции Составления Антологий В Таджикской Литературе Второй Половины XIX - Начала XX Веков,* Tacikistan Devlet Ün., Duşanbe, 2015

Aksoyak Hakkı, İpekten Haluk, İsen Mustafa, Kılıç Filiz, Eyduran Aysun, *Şair Tezkireleri*, Ankara, Grafiker Yay., 2002

Akyüz Murat, *Geç Dönem Çağatay Edebiyatından Günümüze Afganistan Özbek Edebiyatı ve Faryab Edebi Muhiti*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012

Ali b. El-Hasan b. Ali b. Ebi't-Tayyib El-Baherzî, *Dimyetü'l-Kasr ve Usretü Ehli'l-Asr*. (Thk. Muhammed Tunci). Şam: Daru'l-Hayat, 1971

Alpay Günay, *Ali Şîr Nevâyi'nin Birinci Divanı: Garâibü's-Sığar*, Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul, 1965, Ed. Fak. Gen. Kit. THT-7

Altun Kudret, Tezkire-i Mucib, Ankara, 1997

Avfî, *Lübâbü'l-Elbâb*, şrh. Said-i Nefîsî, Tahran, 1232

Awfi Muhammad, *Lubabu'l-Albab(Edited By G.Edward Browne),* Hermes Publishers, Tahran, 2010

Ayan Hüseyin ve başk., *Mecâlisü'n-Nefâis*, Erzurum,1995

Â'ynî Sadreddin, *Yaddaştha (Kısm I-II)*, Neşriyat-ı Devleti Tacikistan, İstalinabad, 1958

Babacan İsrafil, "Sebk-i Hindî Şiirinde Yeni-Orijinal Yapı ve Terkipler", Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 3 s. 29-46, İstanbul, 2009

Babinger Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Çoşkun Üçok, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1992

Bayram Ömer, *Azerbaycan Sahası Tezkireleri ve Seyyid Azim Şirvani'nin Tezkiresi*, Gazi Ün. SBE. Türk Dili ve Edebiyatı ABD. Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2005

Belhi Ebul Asfar Ali Muhammed, *Şu'arayi Belh Ya Şairi Farsi Der Amm El beled*, Peşaver/Pakistan, 1989

Bekcanov İ., *Hasanhoca Nisârî'nin 'Müzekkir-i Ahbâb' Tezkeresi ve Xvı. Asr Özbek Edebîyatı*., Taşkent: Özbekistan Cumhuriyeti Fen Bilimleri Akademisi. S. Suleymanov El Yazıları Enstitüsü, Taşkent, 1993

Börekçi Muhsine, *Âşık Çelebi Tezkiresi'nin Sentaks Bakımından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Ünv., S.B.E., Erzurum, 1988

Browne E., *İran Edebiyatı Tarihi*, III, 1920

Buhârî Mirza Şems, *Târîh-i Buhârâ Hokand ve Kaşgar (Der Şerh-i Hükümrani Emîr Mir Haydar Der Buhârâ, Muhammed Ali Han Der Hokand ve Cihangir Hoca Der Kaşgar),* Defter-i Neşr-i Miras-ı Mektub, Tahran, 2009

Câmî Nureddin Abdurrahman Câmî Hirevî, *Bahâristân*, çev. Nuri Genç Osmân, MEB, Ankara 1945.

Câmî Nureddin Abdurrahman Câmî Hirevî, *Bahâristân*, Süleymaniye Kütüphanesi, İzmirli İsmail Hakkı Bölümü, 3171

Câmî Nureddin Abdurrahman Câmî Hirevî, *Ser Rişte-i Tarik-i Hacegan (Be Mukaddeme, Tashih ve Taalik-i Abdullah HABİBİ) 2. Baskı*, Kitabhane-i Halili ve İntişarat-ı Emîri, Duşanbe, 2014

Canım Rıdvan, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ/ Latîfî*, Ankara, 2000

Cavid Dr. Abdulahad, *Târîh-i Edebiyat-ı Farsi Deri (Ez Ağaz Ta Uhd-i Moğul) Başh-i Nohust*, İntişaratı Said, Kabil, 2012

Çapan Pervin, *Tezkire-i Safâyî*, Ankara, 2005

Çapan Pervin, *XVIII. Yüzyıl Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Ünv, S.B.E., Elazığ,1993

Çelebican Nuri, *16. Yüzyıl Tezkirelerinde Bilgi Akışı*, Kırıkkale Ünv., S.B.E., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2006

Cevdet Kudret, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, 2. C., İnkılap Kitapevi, İstanbul, 2004

Cevizcanî Ya'kub Vahidî, *Emir Ali Şir Nevâî:Fânî*, Kabil, 1967.

Cevizcanî Hafizî Muhammed Yahya, *Divan-ı Encümen-i Arayi*, Matbuayi Tabati Sanayi Ahmad, Kabil, 2014

Coşkun Menderes, *Klasik Türk Şiirinde Edebi Tenkit -Şairin Şaire Bakışı-*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007

Cum'a, A. M., *El-Muallakâtü's-Seb'*. Kuveyt, 2003

Çetindağ Yusuf, *Şiir ve Tenkit -Türk, İran ve Arap Tezkirelerinde-*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2010

Çınarcı M. Nuri, *Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyin Tezkiretü'ş-Şu'arâsı ve Transkripsiyonlu Metni*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Ünv., S.B.E., 2007

Çiftçi Ömer, *Fatîn Davud Hatimetü'l-Eş'âr (Fatin Tezkiresi)*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2008

Çotuksöken Yusuf, *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Cem Yayınları, İstanbul, 1992

Çöğenli M.Sadi, "Cemheretü Eş'âri'l-Arab", DİA, İstanbul 1993, s.324

Değirmençay Veyis, *Farsça Edatlar ve Bağlaçlar Sözlüğü*, Kurtuba Kitap, 2010

Dehkhoda Ali Akbar, *Lughatnama Dehkhoda*, Tahran Üniversitesi Yayınları, Tahran, 1389 (2010)

Demirayak, K. ve Çögenli, S., *Arap Edebîyatında Kaynaklar*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebîyat Fakültesi Yayını., Erzurum, 1994

Demiroğlu, Ayla, "Devletşâh", DİA, IX, İstanbul 1994, s.244

Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat (30. Baskı)*, Aydın Kitapevi, Ankara, 2013

Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Lügat*, Aydın Kitapevi, Ankara, 1993

Devletşâh S, *Devletşâh Tezkiresi*, Süleymaniye Katip: Aşir Efendi 242.

Devletşâh S, *Tezkire-i Devletşâhî*, haz. Necâtî Lugal, İstanbul, 1994.

Dezfuliyan, Kâzım, *Fihiristvare-i Tarih-e Edebiyat-ı İran (Ez Sudur-u İslam Ta Sal-i 1385 Hicri Şemsi)*, İntişarat-ı Telâye, Tahran, 2011

Durmuş İsmail, "Halef el-Ahmer" maddesi, DİA, C.XV, İstanbul 1997, s.236

Durmuş İsmail, İsmail, "İbnü'l-Mu'tez, DİA, C.XXI, İstanbul 2000, s.143

Durmuş Mustafa, "Ölümü Güzelleştiren Eda: Türkçe Şair Tezkireleri İle Şairnâmelerde Ölüme Bakış ve Ölümün İfade Biçimleri Üzerine", Millî Folklor, 2012, Yıl 24, Sayı 94, İstanbul, 2012

Durmuş Mustafa, *Osmanlı Sahası Türkçe Şair Tezkerelerinin Tür Özellikleri*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara, 2007

Ebi Mansur Abdulmelik Se'âlibî, *Yetimetü'd-Dehr Fi Mehâsin'i-Ehli'l-Asr*. (Thk. Mufid Muhammmed Kamiha), Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye., Beyrut, 1983

Ebi'l-Kâsım el-Hasan b. Bişr Âmidî, *El-Mu'telif ve'l-Muhtelif*. (Talik: F. Karanku). Beyrut: Daru'l-Cîl, Beyrut, 1991

Ebû'l-Gâzi Bahadır Han, *Şecere-i Terâkime*, Kononov Nr, 1958

Ebu Ubeydullah Muhammed b. İmran b. Musa el-Merzübânî, *Mucemu'ş-Şu'arâ.* (Thk. Faruk Aslim), Dar-ı Sadir, Beyrut, 2005

Ebû Zeyd Kureşî, *Cemheretü Eş'âri'l-Arab*, haz: Muhammed Aliyü'l-Hâşimî, Darü'l-Erkâm Matb., 1986

Efendioğlu, M., "Muhadramûn", İslam Ansiklopedisi içinde (30,395-396). Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2005

Elmalı Hüseyin, "El-Hamâse" maddesi, DİA, C.V, İstanbul 1997, s.440

Eminyar Seyyid Nurullah, *Özbek Edebiyatı Tarihi*, Şibirgan, 2009

Enuşe Hasan, *Daneeshname-i Edeb-i Farsi -An Encyclopedia Of Persian Literature-(8 Cilt)*, Sazman Çap ve İntişarat, Tahran, 2001

Erdem Sâdık, *Ramiz ve Âdab-ı Zurafa'sı*, AKM Yayınları., Ankara, 1994

Erdem Sâdık, *Tezkire-i Şu'ara -İnceleme-Çeviriyazı-İndeksli Tıpkıbasım-Arif Hikmet*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014

Ergin, Ali Şakir, "El-Asmâîyyât" maddesi, DİA, C.III, İstanbul 1991, s.500

Es-Sûli, *Ahbaru'ş-Şua'ara.* (Thk. Hiors Dhan), Matbaa es-Sanavi., Kahire, 1934

Eyduran A.Sungurhan, *Beyani Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2008

Eyduran Aysun Sungurhan, *Kınalızâde Hasan Çelebi/Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Ünv., S.B.E., Ankara, 1999

Feridun Beg, *Münşeat-i Selâtin*, 2vols, İstanbul,1264

Feridüddin Attar, *Evliyalar Tezkiresi*. (Çev. S. Uludağ), Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2007

Fetûhî Dr. Mahmud, *Nakd-ı Edebi Der Sebk-i Hindi,* Kitaphane-i Milli-i İran, Tahran, 2006

Furat Ahmet Subhi, *Arap Edebiyatı Tarihi*, İstanbul,1996

Genç İlhan, Şu'arâ-yı Mevleviyye, AKM Yay., Ankara, 2000

Gelibolulu Âlî, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, haz. Mustafa İsen, Ankara, 1994.

Gelibolulu Âlî, *Menakıb-ı Hünerveran*, Haz.Müjgan Cumbur, Ankara,1982

Ghiyās al-Dīn ibn Humām al-Dīn Khvānd Mīr., *Habibu's- Siyar I-II.* (Trs. M. Thackston,). The Departmant of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, Washington, 1994

Gibb, *İslam Medeniyeti Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 1991

Goldhizer Ignace, *Klasik Arap Literatürü*, Çev. Azmi Yüksel, Rahmi Er, Ankara 1993

Gupamuyi Muhammed Kudretullah, *Tezkire-yi Netâîc-ül Efkar, Mecmûa-i Zahair-i İslam*, Kum, 2008

Hadizade Prof. Dr. Resul, Horâsânî Ali Muhammed, *Târîh-i Edebiyatı Farsi*, Bungah-i İntişarat ve Matbuatı Maiwand, Kabil, 2008

Hayber Kâsım, *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Ünv., S.B.E., Kayseri, 1996

Haydar, İbrahim, *Ez Semerkand Çü Kend (Gezine-i Şiiri Farsi-yi Taciki-yi Özbekistan)*, Merkez-i Tahkihat-ı Zeban ve Edebiyat-ı Farsi Dânişgah-ı Terbîyet-i Müderris, İntişarat-ı Eşara, Tahran, 2005

Heffening, "Tabakât" maddesi, İA, MEB, C.XI, Ankara 1997, s.591
Hocaeva M., "Дар Бораи «Девон»-И Як Шоири Камошнои Садаи XIX", Tacikistan Devlet Ün. Dergisi, Duşanbe, 2012
Hocendi Dr. Abdulmennan Nasreddin, *Tezkire-yi Şura-i Hocend*, Merkez-i Çap ve İntişarat-ı Vezaret-i Umur-u Harice, Tahran, 2005
Hotak Muhammed Davud, *Pata Khazana (Tazkire-tüş Şu'ara) 4. Baskı*, Afganistan Eğitim Bakanlığı Yayınları, Kabil, 1960
İbn Arabşah, *Acâ'ib El-makdûr Fî Nevâ'ib Teymur*. (Haz. Ahmed Fâyiz el-Hımsî), Beyrut, 1986
İbn Kuteybe, *Eş'şi'r ve'ş-Şu'arâ*, haz: Ahmed Muhammed Şâkir, Dâru'l-Ma'ârif, Kahire 1982, 1036s
İbnü'l-Mu'tez, *Tabakatü'ş-Şuarâ'i'l-Muhdesîn*, Beyrut 1998
İlik Emrah, *Afganistan Cevizcan Bölgesi Çağdaş Özbek Şairleri*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012
İnan İbnülemin Mahmut Kemâl, *Son Asır Türk Şairleri*, Dergâh Yayınları, C.I, İstanbul, 1994
İnce Adnan, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ/Salim Efendi*, Ankara 2005
İsen Mustafa, *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011
İsen Mustafa, İpekten Haluk, Okçu Naci, Toparlı Recep, Karabey Turgut, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988
İsen Mustafa, *Tezkireden Biyografiye*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2010
İsen Mustafa, *Sehî Bey Tezkiresi/Heşt Behişt*, Akçağ Yay., Ankara, 1998
İsen Mustafa, *Latîfî Tezkiresi*, Akçağ Yay., Ankara, 1999
İsen Mustafa, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yay., Ankara, 1997
İsen Mustafa, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, AKM Yay., Ankara, 1994
İsen Mustafa, *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011
İz Fahir, *Eski Türk Edebiyarında Nazım*, 1. c. 2. bl. İstanbul, 1967
Johnson Francis, *Dictionary (Persian, Arabic and English)*, Honourable East-Indian Company, London, 1852
Jubel Muhammed Haydar, *Târîh-i Edebiyat-ı Afganistan*, Bungah-i İntişarat ve Matbuatı Maiwand, Kabil, 2010
Kanar Mehmet, *Büyük Sözlük Farsça-Türkçe / Türkçe- Farsça (2 Kitap Takım)*, Birim Yayınları, İstanbul, 1998
Kanar Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2013
Kanar Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü (2 Cilt)*, Say Yayınları, İstanbul, 2010
Kanar Mehmet, *Farsça Dilbilgisi Konuşma-Çeviri Tekniği-Anahtar Kelimeler*, Say Yayınları, İstanbul, 2015
Karaalioğlu S.Kemâl, *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılap ve Aka Kitapevleri, İstanbul, 1983
Karaalioğlu S.Kemâl, *Edebi Sanatlar Antolojisi*, İstanbul, 1969
Karaalioğlu S.Kemâl, *Edebiyat Terimleri Kılavuzu*, İstanbul, 1975
Karaalioğlu S.Kemâl, *Türkçe ve Edebiyat Sözlüğü*, İstanbul, 1967
Karaca Mehmet, *İzahlı Edebi Sanatlar Antolojisi*, İstanbul, 1960
Karaküçük Bülent, *Latîfî Tezkiresi Üzerine Bir Sentaks Çalışması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KSÜ, S.B.E., Kahraman Maraş, 1998
Karataş Turan, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Sütun Yayınları, İstanbul, 2011
Kayyumov Polatcan Damulla, *Tezkire-yi Kayyumi*, UzRFA Kolyazmalar İnstitüti Tahririy Naşriyat Bölümü, Taşkent, 1988

Kayyum Dr. Abulkayyum, *Merveri Ber Edebiyat-ı Mu'âsır-ı Deri (1259-1380) Başh-i Nohust*, İntişaratı Said, Kabil, 2014

Kâzımî Elhac Muhmmed Emin, *Afganistandagi Özbek Şairleri*, Kabil, 2006

Kılıç Filiz, *Meşairü'ş-şu'arâ (İnceleme- Tenkitli Metin)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Ünv., S.B.E., Ankara, 1994

Kılıç Filiz, *XVIII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler*, Akçağ yay. Ankara, 1998

Kılıç Hulusi, "Ebû Amr eş-Şeybanî" maddesi, DİA, C.X, İstanbul 1994, s.98

Kılıç Hulusi, "Ebü'l-Ferec el-İsfehânî", DİA, C.X, İstanbul 1994, s.316.

Kılıç Murat, *Sehî Tezkiresi Üzerinde Bir Sentaks Çalışması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KSÜ, S.B.E., Kahraman Maraş, 1998

Kınalı-zâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, haz:İbrahim Kutluk, TTK, Ank.1989

Kohken, *Muhammed Alim, Ferhengi Edebiyatı Özbeki*, Kabil, 1954

Korkmaz Vedat, *Latîfî ve Âşık Çelebi Tezkirelerinin Anekdotlar Yönünden İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman DEmîrel Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Isparta, 2012

Kut Günay, "Ali Şir Nevâî", DİA, II, 1989, 449-453

Kut Günay, "Heşt Bihişt" mad., DİA, C. 17, İstanbul 1998

Kutluk İbrahim, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ/ Beyanî*, Ankara, 1997

Kutluk İbrahim, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ/Kınalı-zâde Hasan Çelebi*, I-II C., Ankara, 1989

Kut Günay, *Heşt Bihişt/Sehî Beg Tezkiresi*, Harvard Üniversitesi, 1978

Kûtî Sepide, "Tezkire Nevisi Der Asya-yi Miane", *An Encyclopedia Of Persian Literature* (Yayınlayan Hasan Enuşe), Sazman Çap ve İntişarat, Tahran, 2001

Küçük Serhat,"Tezkire ve Tezkireciliğin Gelişimi", Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi (ISSN: 2147-0626) Vol. 1 No:2, Karabük, Haziran 2012

Latifi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nüzamâ(İnceleme-Metin)*, Haz:Rıdvan Latîfî, Ankara, 2000

Ma'ânî Ahmad Gülçin, *Târîh-i Tezkireha-yî Fârsî*, Kitabhane-yi Senayi, Tahran, 1984

Mallayef Natan, *Târîh-i Edebiyat-ı Türki Özbeki (Cilt I-II-III-IV)*, Bünyad-ı Ferhengi Şehid Sıbğatullah Zekî, Kabil, 2013

Mehvi Nimetullah, *Divan-ı Şeyh Mevlana Seyyid Nimetullah Mehvi (Be tashihi Mir Ziyâuddin Vaski)*, Herât, 2000

Muhammed Mehdi Han, *Senglah Lugat-ı Nevâî*, İstanbul,1950

Muin M. *Ferhengi Farsi 6 cilt*, Emîr Kebir Yayınları, Tahran, 1978

Muhammed B. Sellâm El-Cumahî, *Tabakatü'ş-Şuarâ*, Beril Matb., Leyden 1913

Muhammed B. Sellam El-Cumahî, *Tabakat-i Fuhûli'ş-Şu'ara*. (Yayınlayan: Mahmud Muhammed Şakir), Daru'l-Medeni, Cidde, 2011

Muîn, M, *Ferheng-i Fârisî*, Emîr Kebîr, Tahran, 2012

Musalı Vüsale,"Azerbaycan ve Osmanlı Tezkirelerinin Mukayisesi", Türük Uluslararası Dil ve Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi Yıl 2 Sayı: 4 s. 118-138 (ISSN: 2147-8872), 2014

Münşi Muhammed Yûsuf, *Tezkire-i Mukim Hani (Seyr-i Tarihi, Ferhengi, İcitimai Maveraunnehir Der Uhd-i Şeybaniyan ve Esterhaniyan*, Miras-i Maktub Yayınları, Tahran, 2001

Nasrabadi Mirza Muhammed Tâhir, *Tezkire-i Nasrabadi*, Çaphane-i Arman, Tahran, 1939

Nizâmî-i Arûzî Semerkandi, *Çahâr Makale -Nazmî Aruzi Semerkandi Musahhih: Muhammed Kazvini Muhammed Muin Be İhtimam-ı Azizullah Alizade-*, İntişarat-ı Firdews, Tahran, 2008

Okumuş Ömer, "Baharistân", DİA, C.IV, İstanbul 1991

Okumuş Ömer, "Câmî", DİA., C.7, 1993, s.94-99

Öger Adem, "Uygur Türkleri Arasında Tezkirecilik Geleneği ve 18. Yüzyılda Yazılmış Bir Tezkire Örneği: Tezkire-i Ezizan", Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Bildiriler, Nevşehir, 2010

Önder Murat, *Şefkat ve Tezkire-i Şu'arası,* Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, 2006

Öz Yusuf, "Tezkire", *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, c.41 s.68

Öztürk Rıdvan, *Afganistanlı Özbek Şairleri Antolojisi*, Konya, 2010

Pala İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü (Cilt: I-II)*, Akçağ Yayınları, İstanbul, 1989

Parlatır Prof.Dr. İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, Ankara, 2006

Raduyani Mohammad Omar, *Tercüman-ul Belağa, Encümen-i Asar ve Mufahhir-i Ferhengi*, Tahran, 2001

Razi Emin Ahmed, *Tezkire-yi Heft Iklîm (3 Cilt)*, İntişarat-ı Suruş, Tahran, 2010

Robinson B.W., *Bihzad and His School:The Materials*, Marg, XXX/2, Bombay 1977

Robinson B.W., "The Tezkere Genre in Islam", Journal of Near Eastern Studies, vol.22, 1996.

Rızâ Kulî Han Hidâyet, *Tezkire-yi Riyaz-ul Arifin*, Pejuheşgah-ı Ulum-u İnsani ve Mutalaat-ı Ferhengi Yayınları, Tahran, 2009

Sâdıki Doc.Dr. Celâleddin, *Afganistan Der Dâiretül Ma'ârif Tacik ve Asar-i Sair Pejuhişgeran*, Bungah-i İntişarat ve Matbuatı Maiwand, Kabil, 2014

Sadr-i ziya Şerifcan Mahdum, *Tezkar-i Eşar (Şerh-i Hal-i Berhi ez Şairân-ı Mu'âsır-ı Tacikistan ve Numûnehâ-yi ez Şiiran) Tashih: Sehabeddin Sâdık Yayına Hazırlayan: Muhammedcan Şükûrî Buhârî*, Çaphane-i İntişarat-ı Süruş Litografi, Tahran, 2001

Safâ Doktor Zebiullah, *Târîh-i Edebiyat-ı İran (5 cilt)*, İntişarat-ı Firdevs, Tahran 1980

Sarıkaya Osman, *Tezkirecilik Geleneği İçerisinde Fatin Tezkiresi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007

Sehî, *Heşt Bihişt*, Haz:Mustafa İsen, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul,1980

Seingass Ph D. F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Librairie du Liban Publishers SAL, Beirut, 1998

Semerkandi Devleşah, *Tezkire-yi Şu'ara*, İntişarat-ı Esatir, Tahran, 2003

Semerkandi Mir Seyyid Şerif Râkım, *Târîh-i Râkım*, Bünyad-ı Mevkufat-ı Dr. Mahmud Afşar, Tahran, 2001

Sevgi Ahmed, *Latîfî, Hayatı-Edebi Kişiliği ve Eserleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Ünv., S.B.E., Ankara, 1987

Shaheen Mehrdad, *Didar Ba Parsi Serâyân (Ez Shairan Derooz Ta Emrooz)I ve II. Ciltler*, Negaristan Kitab, Tahran, 1990

Sharifi Mohakkik Mohammad Fadhal, *Edebiyat-ı Kodek Der Afghanistan*, İntişarat-ı Saed, Kabil, 2009

Şemseddin Sami, *Kâmus-u Türkî*, İkdam Matbaası, İstanbul, 1901

TAŞ Bünyamin, "Farsça Edebiyatın Türk Mimarları",Turkish Studies Volume 8/113 Fall 2013 p. 1505-1516, Ankara, 2013

Solmaz Süleyman, *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı (İnceleme-Metin)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Ünv., S.B.E., Ankara, 1996

Solmaz Süleyman, *Ahdi ve Gülşen-i Şuarası*, Gazi Ünv. Sosyal Bilimler Ens., Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1996

Sultânî, M.,"Ber Resî Seyr-i Tezkire Hâ ve Tarix-i Edebîyâthâ-i Fârsî Der İran Az 1285. Tâ Sâl-i 1332 Hicri Şemsi", *Pujûhişgâh-i Ulûm-i İnsânî ve Mutalaat-i Ferhangî Dergisi.* s. 403-419, Tahran

Sungurhan Aysun, *Beyânî Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Ünv., S.B.E., Ankara, 1994

Şafak Yakup, "Çehâr Makâle, DİA, C.VIII, İstanbul 1993, s.248

Şakir, A. M. ve Harun, A., *El-Mufaddal ed-Dabi, el-Mufaddaliyyat*, Daru'l-Ma'ârif, Kahire, 1942

Şakir, A. M. ve Harun, A., *El-Asma'î, Ebi Sa'îd Abdulmelik b. Kureyb. el-Asma'iyyat*, Beyrut,1955

Tekcan Münevver, "Sâdıkî Afşar'ın Mecma'ul-Havâs'ı: Çağatay Türkçesinde Yazılmış Şâirler Tezkiresi", Turkish Studies, Volume 8/13 Fall 2013, s. 169-178, Ankara, 2013

Tevfik Ebuzziya, *Lügat-i Ebuzziya*, Matbaa-yi Ebuzziya, İstanbul, 1890

Toker Mustafa, "Gülhanî; Darbü'l-Mesel Adlı Eseri ve Eserde Geçen Türkçe Atasözleri", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 20, 2006

Tolasa Harun, Sehi, *Lâtifi ve Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ yay. Ankara, 2002

Tüccar Zülfikar, "Hammâd er-Râviye" maddesi, DİA, C.XV, İstanbul 1997, s.487

Tüccar Zülfikar, "İbn Sellâm el-Cumahî" mad., DİA, C.XX, İstanbul 1999, s.312

Tülücü, S., "Muallakāt", İslam Ansiklopedisi içinde (30,310-311), Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2005

Uhdî Beliyanî Takyeddin Mohammad Bin Mohammad, *Tezkireyi Urfat-ul Aşikin ve Ursat-ul Arifin (8 Cilt)*, İntişarat-ı Esatir, Tahran, 2009

Vale Dağistani Alitâkî Bin Muhammed Ali, *Tezkire-yi Riyaz-üş Şu'ara*, İnşarat-ı Esatir, Tahran, 2005

Vazih Kârî Rahmetullah (Buhârî), *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb (Yayına hazırlayan Asğar Canfedâ)*, Akademi-yi Ulum-u R.S.S. Tacikistan İntişarat-ı Şarksinasi, Duşanbe, 1977

Vazih Kârî Rahmetullah (Buhârî), *Tuhfetü'l-Âhbâb Fî Tezkireti'l-Âshâb (Yayına hazırlayan: Mirza Selîmbek Selîmî)*, Litografya Gulam Hasan Arifcanova, Taşkent, 1914

Vefik Paşa Ahmet, *Lehçe-yi Osmani*, Mahmut Bey Matbaası, 1890

Yarkin Muhammed Halim, *Kitabname*, İntişaratı Horâsân, Kabil, 2010

Yazıcı Hüseyin, "İbn Kuteybe", DİA, C.XX, İstanbul 1999, s.145

Yazıcı Hüseyin, "Mucemü'ş-Şuarâ", DİA, C.XXX, İstanbul 2005, s.348

Yeğin Abdullah, *Yeni Lügat*, Hizmet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008

Yılmaz Kaşif, *Güftî ve Teşrifatü'ş-Şu'arâsı*, Ankara 2001

Zavotçu Gencay, *Zehr-i Mar-zade Seyyid Mehmed Rıza Hayatı Eserleri, Edebi Kişiliği ve Tezkiresi*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Kocaeli, 2009

Zerrînkûb A., *Ez Güzeşte-i Edebî-i Îrân*, Tahran, 1956

Ziver Puhanval Tac Muhammed, *Târîh-i Edebiyat*, İntişarat-ı Nami, Kabil, 2014

İnternet Kaynakları

Alkaç Nurullah, "İslâmî Edebiyat Geleneğinde Tezkire", 28 Eylül 2015, <http://simitcay.com/2014/02/28/islami-edebiyat-geleneginde-tezkire/ >

Kurnaz Cemal, "*Tarih Boyunca Anadolu ve Orta Asya Kültür Çevreleri Arasındaki İlişkiler*", 15 Eylül 2015, <http://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=380561&/Tarih-Boyunca-Anadolu-ve-Orta-Asya-Kültür-Çevreleri-Arasındaki-İlişkiler-/-Prof.-Dr.-Cemâl-Kurnaz-/>

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, <http://www.tdvia.org/dia/ayrmetin.php?idno=d410068>

KİŞİ, YER VE KİTAP ADLARI DİZİNLERİ

Kişi Adları Dizini

A. Şefkat 39
A'bdî 54, 58, 60
A'bdî Buhârî....29
A'şâ b. Hâris.... 7
Â'ynî....56
A'zîz Dövletâbâdî....40
A'zîzullah Arral....41
A'zîzüddîn Fûfelzây (Popelzây) Âfgânî....35
Abbâs Fetûhî Yezdî 32
Abbâs İkbâl Aştîyânî....33, 35
Abbâs Şehrî 30
Abdulazîz Sâhib Cevâhîr....35
Abdulcelil Semerkandî....61
Abdulgani Mîrzâev 66
Abdulhakîm Hâkim Lâhôrî 18, 19
Abdulhamîd Lâhôrî....17
Abdulhüseyîn Nasîrî Tûsî....17
Abdulhüseyîn Aytî Yezdî....34
Abdulkerîm Fazlî Nemengânî.... 22, 58
Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî 59
Abdullah b. El-Mu'tezz.... 8
Abdullah Han Şehâb Turşîzî 21
Abdullatîf Abbâsî Gücerâtî 16
Abdulrezzâk Beg Meftûn Dunbelî Azerbaycanî ..20, 22, 26, 45
Abdulvahâb Âlemgîrî....20
Abdurefîa' Hakikat Simnânî (Refîa')....35
Abdurrahman Hâşî Devlevî (Şâh Nevâzhan)....26
Abdurrahman Pârsâ-yî Tûyserkânî 34
Abdurref'îâ Hakikat Semanî (Refîâ)....35
Abdurrezzak Beg Meftûn Dunbelî Azerbeycanî...45
Abdüsselam Dehâtî.... 28, 56
Abdüşşükûr 57
Abulmelik b. Kureyb el-Asma'î 6
Aczî....60
Afrin....55
Ağa Mehemmed Müctehidzâde....40
Ahdî 38
Ahmed Ali Belhîyanî....63
Ahmed Ali Muhibbî....35
Ahmed Alihan Hâşimî Sendîlevî 21
Ahmed Beg Âhter-i Gürcî....22
Ahmed Bin Mahmûd....60
Ahmed Bin Ömer Nazmî A'rûzî Semerkandî....12
Ahmed Dâniş....53, 54, 55, 58
Ahmed Gûlçîn Ma'ânî 11, 30, 32, 35, 52, 59, 61
Ahmed Harâb Kacar (Hülakû).... 23, 45
Ahmed Kulî Han Sârmî Efğânî.... 19, 45
Ahmed Mîrzâ A'zdu'd-devle....27
Ahmed Tâhirî Yezdî 34
Aişe Semerkandî....56
Âkâ Rızâ Bernâbâdî....18
Ali Ekber Dehudâ 35
Ali Ekber Gülşen-i Âzâdî Türbetî....31
Ali Ekber Müşîr Selîmî 24, 31
Ali Emîrî.... 40
Ali İbrâhîm Halîl Han Benâresî (Halîl) 19
Ali İbrâhîm Han 46
Ali Kulî Han Vela Dağistânî.... 18
Ali Kulî Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacarî....27, 45
Ali Kulî Mîrzâ İtizâdu's-Saltane....33, 45
Ali Nakî Behrûzî Şîrâzî 35
Ali Nazmî 32
Ali Nurîzâde 30
Ali Refiiulla Mervdeşti.... 49
Ali Rızâ Mîrzâ Şuhrî Kacar 23
Ali Rûhânî Visâl Şîrâzî.... 30
Ali Şîr Nevâi....4, 5, 38, 42, 43, 45, 47, 48, 96
Allahyâr Sâlih Kâşânî.... 28
Amr b. Şâş 7
Amru b. Kulsum.... 6
Antere b. Şeddad.... 6
Ârif Hikmet 39
Âsım....39, 60
Âşık....60, 104
Âşık Çelebi 4, 38
Ataullah Ali Fetret (Nedret).... 18
Bâbâ Şâh.... 14
Bahâdur Senge Şâhcihânâbâdî 27
Bahtâver Han 17
Bâkır Şakirî Kirmânşâhî 31
Bakî.... 60
Bânû Tala't A'nkâ (İtimâd-ı Mukaddem).... 32
Bedîü'z-zamân Firûzânfer 30, 34
Bedreddîn Şamî.... 20
Behaeddîn Hasan Han U'rûc 26
Behguvân Dâs (Hindî)....20, 21
Behmen Mîrzâyî Kacar.... 23
Bender İbn-i Dâs.... 18
Berginski 28
Beyânî 38
Bidil.... 56
Braginski 56
Bûstânî.... 53
Büzürg-i Keşmîrî 56
Ca'fer Şeydbân 31
Cafer Caferî Hüseynî Yezdî.... 13
Celâl Ekremî.... 28
Celâleddîn Hûmâyî İsfahanî (Senâ).... 33
Cerîr 7
Cihân Hâtûn.... 56
Cumahî 4, 7
Cünûnî.... 60
Cürmî 60
Çaylak Tevfik 39
Dehâtî.... 56
Derviş Hüseyîn Nevâyî Hamedânî.... 23
Devletşâh Semerkandî.... 5, 11, 12, 96

Dilkeş....58
Dînşâh Cîcî Bâhâyî İranî Selîster....30
Doktor Abdulhamîd İrfânî Pakistânî....31
Doktor Abdulhay Muhammed Emînov....56
Doktor Abdullah Râzî....34
Doktor Abdulmennan Nasreddîn Hocendî....33
Doktor Cemaleddîn Fakîye....35
Doktor Dâryûş Sabûr....31, 35
Doktor Gerdhârî Lâltîkû....32
Doktor Hayyâmpûr (Farsça Tercümesi)....30
Doktor Kâsım Tûyserkânî....32
Doktor Mehdî Beyânî....34
Doktor Mehdî Derahşân....35
Doktor Mehdî Hamîdî Şîrâzî....31
Doktor Meryem Mîr Hâdî (Nâhîd)....35
Doktor Muhammed Cafer Mahcûb....32
Doktor Muhammed Debîrsîyâkî....29
Doktor Muhammed İshâk Hindustânî....29
Doktor Nezîr Hasan Mîrzâ Barlas....31
Doktor Rızâzâde Şefk....34
Doktor Selîm Nisarî....34
Doktor Seyyid Ahmed Han Dehlevî....21
Doktor Seyyid Ali Rızâ Nakvî Pakistânî....35
Doktor Seyyid Rızâ Sadukî Hüsrevşâhî....30
Doktor Şafak....36
Doktor Zebîhullah Safâ....32, 35
Dr. Feyzullah Aymak....40
Dûrgâdâs (İşret)....19
E. M. Akif....39
Ebû Bekir Muhammed Bin Yahya Es-Sûlî....8
Ebû Dâvud....7
Ebû Halîl El-Askerî....6
Ebû Mansur Abdulmelik b. Muhammed Es-Se'âlibî....9
Ebû Muhammed b. Sallâm b. Ubeydillâh b. Sâlim el-Cumahî el-Basrî....4
Ebû Nasîr Ahmed Bin Muhammed Bin Nasrü'l-Kubavî....63
Ebû Tâhir Hatûnî....12
Ebû Tâhir Hâtûnî....10
Ebû Tâhir Hoca Semerkandî....61
Ebû Tâlib Han Tebrîzî İsfehânî....19, 21
Ebû Tamâm....3
Ebû Vefâ Abdulhakîm Rüstâkî....30
Ebû'l-Bereket Münîr Lâhôrî....16
Ebû'l-fazl Allame Ağravî....14
Ebû'l-Hasan Bin Zeyd Beyhakî (İbni Fandak)....13
Ebû'l-Hasan El-Baherzî....9
Ebû'l-Kâsım Muhteşem Şirvânî Behûpâlî....25
Ebû'n Nasr Sâm Mîrzâ Bin Şâh İsma'îl Safevî....14
Ebû'n-Nasr Sâm Mîrzâ Bin Şâh İsma'îl Safevî....44
Edward Braun....33
Edward G. Browne....47, 48
Efzel Beg Han Kâkşâl-i Evrengâbâdî....18
Efzel Beg Han Kâkşâlî Evrengâbâdî....45
Efzel-i Mahdûm Pîrmestî Buhârî....29, 55
El Hâc Muhammed Kâzım Emînî....40, 41
El-Mansur....6
Emeviler....53
Emîn Bin Ahmed Râzî....14
Emîr Abdulehad....55, 58
Emîr Âlim Han....54
Emîr Bek Habîbov....60
Emîr Kemâleddîn Hüseyîn Tubesi Gâzergâhi Hirevî....15
Emîr Mahmûd Bin Handemir Hirevî....15
Emîr Muhammed Ma'sûm Behkerî Nâmî....17
Emîr Muhtâr....14
Emîr Muzaffer....50, 55
Emîrbek Habîbov....53
Encümen-i Edebi-i Ferhengistân-ı İran....30
Erdeşîr Hazi' Yezdî....32
Esad Efendi....39
Eslah Keşmîrî (Mîrzâ)....20
Esrâr Dede....3, 39
Es-Sûlî....8
Eşref A'zîmî....40
Eşref Ali Han Dehlevî....20
Evvab....60
Evzah....60
Fahreddîn Alî Beyhekî....14
Fahreddîn Mûsevî Erdebîlî Necefî....35
Fahr-i Dâî....28
Fâik Reşad....39
Fâîzî....38
Fakîrî....32
Farazdak....7
Fasîhî....60
Fasîhîddîn Ahmed Hâfî....12
Fatima....57
Fatîn....39
Feridüddîn Attâr....4
Fethullah A'zîz....59
Fethullah Saffarî Lâhîcânî....25
Firdevsî....56
Furûğî....88
Gedaz Muhammed İslam....40
Gelibolulu Ali....38
Gıyâseddîn Handemir Hüseynî Hirevî....15
Gulâm Hüseyîn Mûezin Başî (Tûsî)....25
Gulâm Memmedli....40
Gulâm Muhammed Heftkalemî Dehlevî....26
Gulâm Muhîyiddîn A'şk....19
Gulâm Muhyiddîn A'şk....22
Gulâm Mushafî Hamedânî....19, 22
Gulâm Rızâ Reşîd Yâsmî....34
Gulâm Rızâ Riyâzî....35
Güftî....39
Gülşenî....60
Hâc Abdulmuhammed İranî İsfehânî....33
Hâc Ali Ekber Nab Şîrâzî (Bismil)....22
Hâc Mîrzâ Hasan Câbirî Ensârî....28
Hâc Mîrzâ Hasan Fesâyî Şîrâzî....27
Hâc Mîrzâ Seyyid Hüseyîn Müderrisî Yezdî....25
Hâc Muhammed Kulî Han Kacar Genceyî....16, 44
Hâc Seyyid Ebû Fazl Sa'îdi Yezdî (Reyhân)....32
Hâc Seyyid Ebû'l-Kâsım Sâbit Müderrisî Yezdî....26
Hâc Seyyid Muhammed Rızâyî Tabâtabâî Yezdî....34
Hâc Zeyne'l-Abîdîn Temekîn Şirvânî....27
Hâce Bâkî Allah Nakşibendî Dehlevî....14

Hâce Muhammed A'rif Bekâyî Buhârî 14, 48
Hâce Muhammed A'zîm Şâh Keşmîrî 20
Hâce Nizameddîn Ahmed Hirevî 15
HâceMuhammed A'rif Bekâî 15
Hâcî A'zîm Şera'yî Buhârî 25, 53
Hâcî Lütf Ali Beg Azerbegdilî 18
Hâcî Lütfali Beg Azerbegdilî 44
Hâcî Mehmed Tevfik 39
Hâcî Nimetullah Muhterem Buhârî 29
Hafız Hüseyîn Kerbelâyî Tebrîzî 15
Hakîm Bâkır Hüseyîn Han Râyık Nâytî 27
Hakim Gulâm Destgîr Naytî (Lâyık) 24
Hakim Kerîm 56
Hakîm Şâh Muhammed Bin Mübârek Kazvînî 14
Hal Muhammed Hasta-i Hâtlânî 32
Halîl Mevc Sâmânî 31
Halîlullah Halîlî Âfgân 34, 35
Hamdî 60
Hamdullah Ya Hamd Mestûfî Kazvînî 13
Hamîd 60
Hamîd Bin Bekâ Hoca 65
Hamîd Faryabî 40
Haris b. Hilizze 6
Hasan Ali Han Karadağî 30
Hasan Beğ Dulkâdir Şîrâzî (Enesî) 16
Hasan Beğ Rumlu 15, 44
Hasan Bin Bişr El-Âmîdî 8
Hasan Çelebi 38
Hayâ 60
Haydar Kulî Mîrzâyi Kacar (Hâvir) 21
Hayreddîn Muhammed Cûnpûrî 21
Hermân Ete 36
Hidâyetullah Sipehr 33
Hilali 56
Hilâlu'd-dîn İsma'îl Hûyî (Dîvâne) 27
Hoca Ahmed Nisârî 14, 48
Hokand Hanı 58
Hûmâ 49
Huşeng Mestûfî 31
Hûşhâl-ı Çend 20
Hüdaverdi Han Kacar 23, 45
Hülakû Mîrzâyî Kacar (Harâbât) 23, 45
Hünsâ 7
Hüsameddîn Raşidî 30
Hüseyîn Ferîver 35
Hüseyîn İmdâd Şîrâzî 35
Hüseyîn Kulî Han A'şıkî A'zîmâbâdî 22
Hüseyîn Kulî Han Gülher Kirmânşâhî (Sultânî) 24, 25, 45
Hüseyîn Kulî Han Sultânî Gülher Kirmânşâhî 27, 45
Hüseyîn Nur Sâdıki 35
Hüseyîn Pürtû Beyzâyî Kâşânî 31
Hüseyîn Şems Geylânî 34
Hz. Muhammed (S.a.v) 8, 95
Hz. Muhammed Mustafa (S.a.v) 2
İ'rac Avşar (Afşar) 57, 61
İbni Sellam el-Cumahî 7
İbnü'l-Mu'tezz 8
İbnü'n-Nedim 8
İbrâhîm Bin Cerîr 15
İbrâhîm Mîrzâ 38
İbrâhîm Safâyî Mollâ Yârî 35
İbrâhîm Şerbetdâr Sipâhânî 18
İbrâhîm Tâhir Musayev 40
İffet Sadrîye (Şerîf-i Afşar) 31
İffetî İsferanî 56
İmru'l-Kays 6
İmrü'l-Kays 7
İnayet 60
İntihâb-ı Hayrât-ı Hassan 27
İshâk Beg U'zrî Begdilî 20
İshâk Beg Uzrî Begdilî 45
İskender Beg Münşî Türkmen 17, 44
İsma'îl Belîğ 39
İsma'îl Eyzedî 32
İsmetî Semerkandî 56
İstihrâc Doktor Abdulhüseyîn Nevâyî 34
Ka'b bin Sa'd 7
Kalem-i Ebû'l-Kâsım Lahutî 56
Kameruddîn Ali Bin Senâullah Hüseynî Nasîrî 19
Kâmil 60
Kâmile Begim Dehlevî 56
Karahanlılar 43
Kârî Rahmetullah Vâzih 52, 53, 54
Kârî Rahmetullah Vâzih Buhârî 24
Kâylî Şair 14
Kâzım 24
Kazî Ahmed Bin Mîr Münşî Kumî 14
Kâzî Ahmed Bin Mîr Münşî Kumî 14, 15
Kâzî Mollâ Muhammed Sâdık Âhûndzâdeyî Hirevî 29
Kazî Muhammed Sâdık Han Ahter Hûglî 22
Kâzî Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâî Buhârî 28
Kazî Nûrullah Hüseynî Mera'şî Şûşterî 17
Keherek Pet Ray-i Kayest 19
Kenured Kapurşâd Sindilevî (Mihr) 25
Keramî 60
Kerîm Keşâverz 26, 34
Keşâverz-i Sadr 32
Keşen Çend İhlâs Cihânâbâdî 18
Kıyamuddîn Hayret Ekberâbâdî 19
Kudretullah Gupâmûyî (Şevk) 21
Kuhî Nasîr 40
Kûruş Za'îm Kâşânî 31
Kutbuddîn Emîr Ebû Mansûr el-Muzaffer 62
Kutbuddîn Emîr Ebû Mansûr El-Muzaffer 13
Lâhûtî 56
Lâle Hâtûn 56
Lâle-yi Hît Pürşâd (Sürûr) 26
Latîfî 4
Lâtifî 38
Lebid b. Rabia 6
Lütfî 60
M.Kemâl İnal 40
Mage Rahmânî Âfgânî 31
Mahdûm Muhammed İbrâhîm Halîl Tetevî 25
Mahmûd Bin Muhammed 15
Mahmûd Ekberzâde 32
Mahmûd Hidâyet 32
Mahmûd Mîrzâ Bin Feth Ali Şâh Kacar 22

Mahmûd Mîrzâ Kacar 26, 45
Mahmûd Sultân Tâlib Dehlevî..... 29
Mahrem..... 60
Mahzune..... 56
Mallayef Natan 84
Mansûr Pûr Sultânî 35
Me'sûdî 16
Mehdî Feyz..... 24
Mehdî Hüseyîn Nasîrî 28
Mehemmed Deyhîm 32, 45
Mehmed Sirâceddîn 40
Mehmet Tevfik 39
Mehrace Reten-i Seng Bahâdur Zehmî 23
Mehrî Herâtî 56, 60
Mel Seyâlkûtî Lâhôrî (Vâreste) 20
Melihe Semerkandî 49
Melikü'l-Kazât Sadr-i Cihân Feyzullah Beyânî.... 14
Merdân Alihan Mübtela-i Meşhedî..... 18
Mesheti Hocendî..... 56
Mesrur..... 60
Mesrurî..... 60
Mevlevî Abdulgafûr Han Nesâh 28
Mevlevî Ağa Ahmed Ali (Ahmed) Bengâlî..... 24
Mevlevî Hâfız Abdullah Biligrâmî 21
Mevlevî Muhammed Hüseyîn Şemsü'l-Ûlemâ 33
Mevlevî Muhammed Mehdî Vâsıf Mederâsî..... 23
Mevlevî Muhammed Şerîf Hüseynî Ulvi 55
Miharace Serkeş Pürşâd Bahâdur (Şad) 30
Mîr Abdulrezzâk Hâfî (Şâh Nevâz Han) 20
Mîr Abdulrezzâk Hüseynî Hâfî (Şâh Nevâz Han) 18
Mîr Alau'd-devle Seyfî Hasenî Kazvînî (Kumî) ... 15
Mîr Alau'l-Mülk Bin Mîr Nûrullah Şûşterî..... 17
Mîr Ali Şîr Kânî Tetevî 19
Mîr Âlim Han Bedehşî..... 65
Mîr Azametullah Bîhâber Biligrâmî 18
Mîr Burhâneddîn Han Lağâr-i Bedehşî 27
Mîr Ebû'l-Bekâyi Teferrüşî..... 14
Mîr Gulâm Ali Âzâd Biligrâmî..... 18
Mîr Gulâm Ali Azerbegdilî 19, 44
Mîr Gulâm Ali Biligrâmî..... 19
Mîr Gulâm Mualla Mâîl Tetevî 21
Mîr Haned Muhammed Bin Hâvend Şâh 12
Mîr Hasan..... 46
Mîr Haydar Hüseynî Râzî 17
Mîr Hüseyîn Dost Sünbehlî..... 18
Mîr İ'mâduddîn Mahmûd Hamedânî (İlahî)..... 16
Mîr İnak 52
Mîr Muhammed Ali Âl Kemûn Hüseynî Burhânpûrî..... 21
Mîr Muhammed İsma'îl Nâzım Bedehşî..... 19, 49
Mîr Muhammed Nebi Han Bedehşî (Âhkar) .. 22, 50
Mîr Muhammed Takî..... 46
Mîr Muhsin Nevvâb..... 29
Mîr Sa'id Şerîf Râkım Semerkandî..... 64
Mîr Sadreddîn Seyfî Hasenî 14
Mîr Seyyid Hüseyîn Hüseynî Şîrâzî..... 22
Mîr Seyyid Serîf Râkım Semerkandî 20
Mîr Yâr Beg Han Bedehşî..... 59
Miryâr Beg Han Bedehşî..... 24
Mîryâr Beg Han Bedehşî..... 45
Mîrzâ A'zîm Bûstânî..... 53
Mîrzâ Abdulbâkî İsfehânî..... 22
Mîrzâ Abdulbakî Şerîf Rızaviî (Vefâ) 24
Mîrzâ Abdullah Revnak Senendcî..... 23
Mîrzâ Abdulrezzâk Gevher Kirmânî 22
Mîrzâ Abdulvasî Safevî Zâreyî 24, 45
Mîrzâ Ahmed Dîvânbegî Şîrâzî 25, 27, 45
Mîrzâ Burhânuddîn Bedehşî 65
Mîrzâ Emîr Beg Benâresî 23, 45
Mîrzâ Fazlullah Hâvîrî Şîrâzî..... 23, 26
Mîrzâ Fercallah Turfe-i Mehlâtî (Hâzinü'ş-Şu'ara) 25
Mîrzâ Habîbullah Han 29
Mîrzâ Halîl Esfer Kazvînî..... 24
Mîrzâ Haydar Doğlat Gerekânî 44
Mîrzâ Haydar Doğlat Gürekanî..... 15
Mîrzâ Hüseyîn Ali Tâyir Nâyînî 25
Mîrzâ İbrâhîm Medâîh-i Nigâr..... 25, 28, 29
Mîrzâ İhtiyâr Şehâbî Şîrâzî 21
Mirzâ İsa Hayalî..... 29
Mîrzâ Lütfali Dâniş Şîrâzî (Sadru'l -Fâzıl)..... 28
Mîrzâ Mehdî Yezdî 26
Mîrzâ Miskîn 3
Mîrzâ Mollâ Ahmed..... 57
Mîrzâ Muhammed Abdulkâdir Âkâbaş Kacar 33
Mîrzâ Muhammed Ali Senglâh Habûşânî Horâsânî 27
Mîrzâ Muhammed Ali İsfehânî (Bahâr) 23
Mîrzâ Muhammed Ali Kâtib Safevî 22, 45
Mîrzâ Muhammed Ali Ma'lûm Habîbâbâdî 33
Mîrzâ Muhammed Ali Mezheb İsfehânî (Bahâr) . 24
Mîrzâ Muhammed Ali Miskîn İsfehânî 24
Mîrzâ Muhammed Ali Vefâyî Zâreyî 23
Mîrzâ Muhammed Bâkır Reşha İsfehânî 23
Mîrzâ Muhammed İşrâk Berûcerdî 22
Mîrzâ Muhammed Münşî Sâvcî..... 25, 45
Mîrzâ Muhammed Râzî Bendî Tebrîzî ve Abdulkerîm Şehâverî 26
Mîrzâ Muhammed Rızâ Mûnis Bârfurûşî..... 25
Mîrzâ Muhammed Sâdık Minâ-yî İsafehanî (Sâdık) 17
Mîrzâ Muhammed Şerîf 57
Mîrzâ Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâ Bin Abdüşşükûr 61
Mîrzâ Muhammed Tâhir Nasrâbâdî İsfehânî 16
Mîrzâ Muhammed Yûsuf Lehîcî 26
Mîrzâ Nûrullah A'man Sâmânî 24
Mîrzâ Selîm Bek Selîmî 52, 60
Mîrzâ Selman Hesabî Netanzî..... 15
Mîrzâ Seyyid Muhammed Ali Vâmık Müderrisî Yezdî..... 23
Mîrzâ Seyyid Muhammed Bâkır Müderrisî Razevî 33
Mîrzâ Şükûrzâde 59, 67
Mîrzâ Tâhir Dibâçe-i Nigâr İsfehânî (Şa'rî)..... 24
Mîrzâ Tâkî Han Dâniş-i Tehrânî (Müsteşâr-ı A'zîm) 33
Mîrzâ Tâkî Han Müsteşâr-ı A'zîm Dâniş..... 25
Mîrzâ Tursunzâde 28, 56
Moğol (Ağar Han Bahâdur) (Dîde)..... 18

Mollâ Abdu'n-Nebî Fahruz-Zamânî 3
Mollâ Abdulbaki Nihâvendî 17
Mollâ Abdulkâdir Bedâûnî 15
Mollâ Abdulkerîm Gezî Berharî İsfehânî 33
Mollâ Abdulmuttalib Hâce Fehmî 24, 50
Mollâ Abdunnebî Fahr-i Zamânî Kazvînî 16
Mollâ Abdurrahman Câmî..... 5
Mollâ Ali Fenayî Ûrcânî Lencânî 23
Mollâ Câmî.....13
Mollâ Cuma Kulî Ürgütî 66
Mollâ Ferîdûn Kumî 16
Mollâ Kâsımî.....39
Mollâ Kâtî Hirevî.....16
Mollâ Mîr Muhammed Toksabe 50
Mollâ Muhammed Mah.....20
Mollâ Şerîf Mahdûm.....51
Mucîb.....39
Mufaddal b. Ed-Dabbi..... 6
Mufaddal ed-Dâbî..... 6
Muhammed Abdulganî Müferrehâbâdî 29
Muhammed Abdüşşükûr Reyvânî (Rahmân Ali)..33
Muhammed Ali El-A'melî (İbn-i Hâtûn).....16
Muhammed Ali Han Hâkimi Hokand 98
Muhammed Ali Han Metîn Keşmîrî 19
Muhammed Ali Hüseynî Nişâbûrî Necefî Burhânpûrî.....20
Muhammed Ali İbret Musâhibî Nâyîbî 30, 34
Muhammed Ali Musahibî İbret Nâyînî 30
Muhammed Ali Saffet Tebrîzî.....32
Muhammed Ali Tâhiryâ.....32, 35
Muhammed Ali Terbîyet.....34
Muhammed Avfî.....10
Muhammed b. İmran el-Merzübânî 8
Muhammed b. Sellam el-Cumahî 7
Muhammed Bâkır Beg Neşatî Gürcî.....22, 45
Muhammed Bâkır Han Merîh.....21
Muhammed Bâkır Mîrzâyî Hüsrevî Kirmânşâhî...29
Muhammed Bedi'î Melîhâyî Semerkandî 16
Muhammed Bin Dârâbî Şîrâzî (Arîf 16
Muhammed Bin Eşref Nemekdânî.....29
Muhammed Bin İmran El-Merzübânî 8
Muhammed Efzel Serhûş 16
Muhammed Emîn Bin Mîrzâ Zamân Buhârî 17
Muhammed Emîn Kazvînî 17
Muhammed Emîn Metîn Andhoyî 40
Muhammed Eslem Kâdirî 20
Muhammed Eslem Peserverî Ensârî Kâdirî.....20
Muhammed Fazl Han Ravî Gerusî.....22
Muhammed Gâvs Han (A'zîm)..... 23, 24
Muhammed Hâdî Bin Muhammed Velîhân.....23
Muhammed Hasan Han İtimâdü's-Saltane.....27
Muhammed Hasan Han Merâğî İtimâdü's-Saltane 29
Muhammed Hotak Bin Davud.....46
Muhammed Hüseyîn Hüseynî Zünûzî (Fânî) 26
Muhammed Hüseyîn Rüknzâdeyî Ademiyet 30
Muhammed Hüseyîn Şâhcihânpurî.....27
Muhammed Hüseyîn Şu'âyî Şîrâzî 29
Muhammed Hüseyîn Şua'î Şîrâzî.....25
Muhammed İkbâl.....48
Muhammed İlm-i Gâvs..... 31
Muhammed Kâsım Hindûşâh Ferişte-i Esterâbâdî17
Muhammed Kâzım Esrâr Ali Şâh Tebrîzî..... 25
Muhammed Kazvînî..... 47
Muhammed Kerîm İşrâk..... 35
Muhammed Kudretullah Gupâmûyî (Kudret)..... 23
Muhammed Kudretullah Şevk 21
Muhammed Kulî Mîrzâ Kacar Mülk-i ârâ (Hüsrevî) 21, 45
Muhammed Muzaffer Hüseyîn Lekihnevî (Sabâ) 25
Muhammed Müfîd Mestûfî Bafkî 17
Muhammed Nasîr Mîrzâ Âkâyî Fursat Hüseynî Şîrâzî..... 27
Muhammed Nimet Han Ali Şîrâzî..... 17
Muhammed Ramazan..... 48
Muhammed Refîu'ddîn Nakşibendî Kâdirî Kandehârî (Refîa') 21
Muhammed Rızâ Bedehşî..... 65
Muhammed Rızâ Dâyî Cevâd 35
Muhammed Rızâ Tabâtabâî (Necm).....23, 26
Muhammed Sâdık Hamedânî El Âsl Dehlevî 17
Muhammed Sâdık Han Haşmet 26, 28, 33, 55
Muhammed Sâdık Hûmâyî Mervezî (Vekâyi' Nigâr)..... 21, 22, 49, 50
Muhammed Sâdık Nâzım Tebrîzî 16
Muhammed Sâlih Burhân Esterâbâdî 25
Muhammed Salîh Kenbuyî Lâhôrî..... 17
Muhammed Sâlih Şâmlû Horâsânî.....23, 45
Muhammed Şefî Vârid Tehrânî 20
Muhammed Şefî' Hüseynî A'melî 21
Muhammed Şerîf Sadr-i Ziyâ Bin Abdüşşükûr... 33, 59
Muhammed Yakub Han Edîb Ferâhî..... 28
Muhammed Yûsuf Münşî 18
Muhammed Yûsuf Vâli Kazvînî 18
Muhammedcan Rahîmî 56
Muhammedcan Şükûrî Buhârî 58
Mûhen La'l Enîs Sadrpûrî Lekihnevî 25
Muhlis 60
Muhsin İbrahîmî..... 29
Mûînü'l-Fukara..... 60
Mumincan Taşkın 40
Muntazam..... 60
Murteza Hüseyîn Biligramî 19
Mushafî 46
Muslihiddîn Lârî 15
Mustafa İsen 42, 43
Mutribe-i Kaşğarî..... 56
Mutribî El-Âsım Es-Semerkandî..... 16, 17, 49, 65
Müctebî-i Fâtimî 34
Müfti Kirâm..... 58
Münîre Müşfikî..... 56
Münşî Âftâb Rây Lekihnevî 25
Münşî Muhammed Rızâ Bedehşî..... 26
Münşî Zülfikâr Alihan Bahâdur Begdilî (Mest).. 22, 45
Müstagnî..... 60
Nâbiga 7
Nâdir Mîrzâyi Kacar.....33, 45
Nâîbu's-Sadr-i Şîrâzî (Ma'sûm-u Alişâh)..... 33

Nâil Tuman.....40
Nakşalî.....24
Nâzım Tebrîzî.....38
Nazik.....54
Nazmî.....12, 58, 60
Necat.....60
Necati Lugal.....48
Nehayî.....56
Nimetullah Zekâyî Beyzâyî.....30, 31, 32
Niyâzi Buhârî.....67
Nurcan Begim.....56
Nurî Osman. Hanyevî.....39
Nurs.....60
Nûru'l-Hüseyîn Han.....48
Nusretullah Nûhyân (Nûh).....31
Ömer Bin Muhammed Naki.....61
Ömer Han.....58
Özbek.....65
Pîr Gulâm Hasan Kehvîhâmî Keşmîrî.....27
Pîr Hisamuddîn Râşidî Pakistânî.....32
Pîr-i Süleymanî.....56
Polatcan Dâmollâ Kayyumov.....40
Rabia-i Belhî.....56
Racî.....60
Rahîm İbrâhîm.....40
Rahmetullah Mehrâz.....34
Rahmetullah Mûsevî.....32
Ramîz.....39
Rây Menke Rây Şâhcihânâbâdî (Şevk).....20
Rây-i Lehçemî Nerâîn Şefîk Evrengâbâdî.....19, 20
Resûl Hadizâde.....58
Reşîd Şehmerdân.....35
Rıdvan Öztürk.....41
Rızâ.....39
Rızâ Kulî Han Hidâyet.....23, 24, 45, 64
Rızâ Sebtî.....29
Riyâzî.....38
Rudekî.....56
Rûstem Ali Şâhâbâdî.....20
Sa'îd Nefîsi.....47
Sa'îd Nefîsî.....34
Sadeddîn Muhammed A'vfî.....12, 47
Sâdık Han Bin Emîr Muzaffer.....26, 45, 50
Sâdık Han Haşmet Buhârî.....33
Sâdıkhan Haşmet Buhârî.....52
Sâdıkî.....38, 42
Sadreddîn A'ynî Semerkandî.....28, 77, 78
Sadreddîn Sâdîzâde.....2, 59
Sadr-i Sarîr.....58
Sadr-i Ziyâ.....61
Safâ Avâkî.....57
Safâyî.....39
Safiyuddîn Ali Kaşî.....63
Safvet.....39
Sâlim.....39
Sâmî.....60
Sâmimî.....60
Sarraf.....60
Sâtim Uluğzâde.....28, 56
Se'alibî.....10
Sehî Bey.....4, 38
Selîmî.....60
Serâyende Kaânî.....32
Serheng Hâce Abdurreşîd Pakistânî.....31
Serheng Ujen Bahtiyârî.....35
Serîrî Mümeyyiz.....26
Seti Hanım.....56
Seyda Nesefî.....56
Seyfeddîn Muhammed Tabîa't Ekberâbâdî.....18
Seyfullah Saîdov.....32, 59
Seyfü'd-devle Sultân Muhammed Sultân Kacar..45
Seyfü'd-devle Sultân Muhammed Sultân Kacar...23
Seyyid Abdulhamîd Hâlhâlî.....31
Seyyid Abdulhücce Belâğî.....34
Seyyid Abdulkerîm Han Hüseynî Bedehşî.....29, 56
Seyyid Abdullah Fakir Cezayirî.....18
Seyyid Abdullatîf Hüseynî.....24
Seyyid Abdullatîf Şûşterî.....26
Seyyid Abdulvahâb İftihâr-i Buhârî Devletâbâdî.19
Seyyid Abdulvasî Safâî Zâreyî.....24
Seyyid Abdurrahîm Munsaf Mûsevî Mezenderanî.....22
Seyyid Ahmed İftihâr Kirmânî.....34
Seyyid Ali Asğar Biligrâmî.....31
Seyyid Ali Bin Mahmûd El Hüseynî.....14
Seyyid Ali Ekber Ecmelî Allahâbâdî.....23
Seyyid Alırıza Reyhân Yezdî.....34
Seyyid A'zîm Şirvânî.....39
Seyyid Celâleddîn Muhaddis Urmevî.....35
Seyyid Cemaleddîn Muhammed Hâyrî Yezdî.....28
Seyyid Hâdî Kûruş Hâyrî.....31
Seyyid Hasan Han Selîm.....25
Seyyid Hüseyîn Hâce Nakibü'l-Eşrâf Nisârî Buhârî.....14, 48
Seyyid Hüseyîn Tabâtabâî (Semer).....22
Seyyid Muhammed Ali Müderrisî Yezdî (Şehla).24
Seyyid Muhammed Bâkır Berka'î.....31
Seyyid Muhammed Fazlullah.....48
Seyyid Muhammed Hâşimî Kirmânî.....36
Seyyid Muhammed Sâdık Hasan Han Bahâdur..25, 45
Seyyid Muhammed Sehâb İsfehânî.....22
Seyyid Muhammed Tâhirî Şehâb.....34
Seyyid Murteza Bîniş Hüseynî Miderâsî.....24
Seyyid Murteza Refa't.....24
Seyyid Müzâhir Hüseyîn Emrûhûyî.....28
Seyyid Nuru'l-Hüseyîn Han Behûpâlî (Nur).....24
Seyyid Seccâd Hüseynî.....34
Seyyid Selahaddîn Mehdevî.....31
Seyyid Zinde Ali Müftî.....63
Silahdârzâde M. Emîn.....39
Sindî.....60
Sirac.....60
Siraceddîn Ali Han Âzrû Gülyarî.....18
Sudur.....60
Sultân Celâlettin.....64
Sultân Muhammed Fahrî Hirevî.....14, 15
Sultân Muhammed Mîrzâ Safevî (Tulû'yî)19, 26, 45
Şâh Abdullah Bedehşî.....34, 49, 50, 52

Şâh Ali Bin Abdulali.....14
Şâh Haydar Hüseyîn Allahâbâdî.....25
Şâh Hüseyîn Bahâri Sîstânî.....16
Şâhin Fâzıl.....41
Şefika Yarkin.....41
Şehâbeddîn Muhammed Harandazî Zeyderî...13, 64
Şehrebanlı Hatîbî.....39
Şemseddîn Han Hakî Tebrîzî.....30
Şemsu'l-ulemâ Hâc Mîrzâ Muhammed Hüseyîn Gerekânî.....29
Şeriü'd-devle Seyyid Eşrefeddîn Ahmed Han.....25
Şeyh Ali Med'uv ile Zeyne'l-Abîdîn Gencevî Safevî.....27
Şeyh Alî Nakî Kemereyî (Nakî).....16
Şeyh Ali Rahîb Hirevî.....26
Şeyh Ebû Hayyân Tabîb Şîrâzî (Malî).....16
Şeyh Esedullah Şemsî Gülpâyegânî (İzed-i Keşsib).....30, 33
Şeyh Ferid Behkerî.....18
Şeyh Muhamed Ali Hazîn.....19
Şeyh Muhammed Ali Hâzin Lehîcî.....19
Şeyh Muhammed Bâkır Ülfet İsfehânî.....30
Şeyh Muhammed Bekâ Sehânpûrî.....18
Şeyh Muhammed Mehdî Kâmî Sa'îd-i Lehîcî.....36
Şeyh Muhammed Mendûyî (Gâvsî).....16
Şeyh Muhammed Müderrisî Tebrîzî.....36
Şeyh Muhammed Müfîd Şîrâzî (Dâver).....25
Şeyh Nizâmeddîn Garîb Yemenî.....12
Şeyh Zebîh Mehellâtî.....34
Şeyhzâde Fâîz Nîmerdânî.....14
Şi'r-ayet.....57
Şîr Alihan Lûdî.....17
Şîrîn.....51
Tâcî Osman.....31, 56
Tâcir.....60
Tâcü'd-devle.....56
Tâhire.....57
Tahsin.....60
Tâkî Dâniş (Müşteşâr-ı A'zîm).....29
Takîyuddîn Muhammed Ahmedî Hüseynî Dekâkî Belîyânî İsfehânî.....17
Takîyüddîn Muhammed Ahmedî Hüseynî Dekâkî Belîyânî İsfehânî.....16
Takîyüddîn Muhammed Zikrî Hüseynî Kâşânî.....16
Takîyyüddîn Avhâdî.....11
Takîyyüddîn Kaşî.....11
Tâmis Velîmbîl.....27
Tarafa b. El-Abd.....6
Tavfî Tebrîzî.....14, 38
Tezkire-i A'bdî.....54
Tezkire-i Fehmî.....50
Thedor V. Chabert.....69
Törekul Zihnî.....2, 32, 59
Tuğral.....60
Türk Alişâh Türkî Kalender-i Nurmahallî.....29
Uluğzâde.....56
Vahâb Adîne.....28, 57
Vahac.....60
Veli Kulî Beg Şâmlûyî Hirevî.....17
Vezîr İbretî A'zîmâbâdî.....23, 27
Walter Guilford Andrews.....69
Yahya Şeyda.....40
Yûsuf (Şair).....60
Yûsuf Ali Bin Gulâm Ali Han.....20
Yûsuf Ali Han.....19, 50
Yûsuf Yahşi Hânsârî.....31, 45
Yümnî.....39
Zafer Han Türbetî (Ahsen).....16
Zâhuriddîn Muhammed Bâbür Şâh.....15
Zayneddîn Revendî ve Cemal Nakkaş İsfehânî.....12
Zehra Meh Lekaiyî Haydarâbâdî.....56
Zekâîü'l-Mülk Furûğî.....33
Zeybü'n-Nisa.....56
Zeybü'n-Nisa.....56
Zeyneddîn Mahmûd Vâsfî Hirevî.....15, 64
Ziyâ.....61
Ziyâuddîn Hüseynî Mera'şî (Seyyid).....24
Ziyâuddîn Muhammed Aytî Kaynî.....30
Ziyâuddîn Muhammed Âytî Kaynî.....29
Zuheyr b. Ebi Sulma.....6
Züheyr.....7
Zülfikâr Ali Han Bengâlî (Mest).....22

Yer Adları Dizini

Afganistaniii, 1, 11, 40, 41, 46, 47, 48, 49, 51, 54, 55, 56, 57, 59
Afganistan Eğitim Bakanlığı.....46
Afganistan Kültür Bakanlığı Kütüphanesi.....49
Anadolu.....38, 39, 40, 42, 44, 45
Azerbaycan.....11, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 96
Bahreyn.....7
Bahupal.....48
Baysun.....51
Bedehşân.....11, 49, 50, 59, 60
Belh.....49, 51
Bombay.....48
Buhârâ.....49, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 62
Cûybâr.....51
Dimyetü'l-Kasr.....9, 98
Divan-ı Harp.....54
Doğu Türkistan.....38, 45
El-Cebel.....9
Endülüs.....9
Feyzâbâd.....59
Hâtlân.....51
Haydarâbâd-ı Deken.....48
Herat.....11, 38
Hicaz.....54
Hindistan.....11, 43, 48, 49, 51, 53, 55, 65
Hisar.....51
Hocend.....51
Hokand.....58

Hokand Hanlığı 51
Hurm.....51
Irak..... 9
İraniii, 4, 9, 10, 11, 43, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 64, 104
İran Meclis Kütüphanesi 50
İslamâbâd 63
Kâbe..... 6
Kabil 46, 49
Kafkasya 11
Karaçi.....66
Karategin.....51
Keşmir.....11, 51
Kette Korğan 51
Kütüphane-i Astân-ı Kuds.....50
Lahor.....48
Lahor Üniversitesi 48
Mağrip..... 9
Mahmûd Ferruh Özel Kütüphanesi.....50
Mâverâü'n-nehir 49, 53, 56, 62, 63, 64, 65, 66
Medine 7
Mekke 7
Merv.....51
Meşhed.....50
Mısır..... 9
Moskova.....56
Musul 9
Ora-tepe 51
Orta Asya42, 43, 45, 47, 49, 51, 55, 57, 58, 60, 62, 63, 64, 66, 67
Osmanlı 42
Osmanlı Devleti 43, 51, 96, 97
Özbekistan 40, 53, 55, 98
Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Doğu El yazmaları Bölümü49, 51, 52, 53, 55, 61, 62, 65
Peşaver 53
Semerkand 49, 51, 59, 61, 100
St. Petersburg El yazma Eserler Bölümü..... 52
Şam 9, 98
Şehr-i Sebz..... 60
Tacikistan Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi El yazması Eserler Enstitüsü49, 50, 52, 61, 62, 67
Tahran 48, 49, 50, 57, 58, 59, 61, 62, 66, 104
Tahran Edebiyat Üniversitesi Kütüphanesi..... 50
Tahran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi..... 50
Tâif..... 7
Tebrîz Milli Kütüphanesi..... 50
Toharistan..... 65
Türkiye 51, 100, 104
Türkmenistan..... 51
Ukaz 6
Urmetin 51
Ürgüt 51
Yekke Bâğ 54
Yemâme 7

Kitap Adları Dizini

A'mâl-i Salîh Ya Şâhcihânnâme.....17
A'rafâtü'l-Âşıkîn 11
A'rîfü'l-Âsâr.....48
A'rifü'l-Âsâr 15
Âdâb-ı Zurafa 39
Afganistân Özbekleri Şairlerining Tercüme-i Hali ve Olarning İcadı Numûneleri.....40
Afganistândagi Özbek Şairleri.....40
Afganistânlı Özbek Şairleri Antolojisi 41
Afganistânlı Türkmen Şairleri Antolojisi 41
Âfitâb-ı A'lemtâb 22
Âhbâru'ş-Şu'ara 5
Âhbâru'ş-Şua'ara..... 8
Âhbâru'l-Yezd 27
Ahsenü't-Tevârîh 15
Ahtar-ı Tâbân 25
Âhvâl ve Âsâr-ı Hûşnevîsân.....34
Aine-i Dânişverân.....34
A'îne-i Ekberî 14
Akd-i Süreyya.....19
Âlem-i Ârâ-yi Abbâsî 17
Arafatü'l-A'şîkîn 16
Armağân-ı Âhbâb 33
Armağân-ı Bedehşân.....34
Armağân-ı Meymene 40
Âsâr-ı Herât 34
Âsâru'l-Âcem 27
Âsâru'l-Hasan..... 28
Âsâr'üs-Sanâdîd 21
Asmaiyyat..... 5
Âteş Feşân 28
Ateşgede 18
Âtûr Pâtkân (Azerbaycan) 35
Ay Keman (Faryab Yaş Şairleri Şiirleriden Saylenmeler "Faryab Genç Şairlerinin Şiirlerinden Seçmeler")..... 41
Bâbürnâme (Tüzük-i Bâbürî)..... 15
Bâğçe-i Safâ-endûz 39
Bâğ-ı Ma'ânî..... 24
Bâğ-ı Sâîb..... 31
Bahâr-ı Âfgânî 30
Bahâr-ı Bedehşân 29, 59
Bahâr-ı Hisâr..... 59
Bahâr-ı Kâbul..... 59
Bahâristân..... 5, 11, 13, 30
Bahâristân-ı Sühan 18
Bahâristân-ı Zemâîr..... 22
Bedayi'ü'l-Vekâyi' 64
Bedîu'l-Vekây'i 27
Bedîu'l-Efkâr..... 22

Bedîu'l-Vekây'i 15, 64
Behcetü'ş-Şu'ara 25
Behişt-i Sühan 31
Berg-i Sebz 28, 57
Bergüzide Ez Pârsî (Serâyân-ı Keşmîr) 32
Bergüzide-i Şiir (Târîh-i Muhtasar-ı Şairân) 31
Besâtînü'l-Hâkânîye 23
Beyânü'l-Mahmûd 22
Bezm-i Ârâyî 14
Bezm-i Hâkân Ya Tezkiretü's-Selâtin 23
Bezm-i İran 34
Bezm-i Sühan 32
Bîst-ü Se Edîbe 31, 56
Burhânü'l-Fütûh 20
Büzürgân ve Sûhan-ı Serâyân-ı Hamedân 35
Büzürgân-ı Şîrâz 34
Câm-ı Cihânnâme 21
Câmî-i Müftî 17
Câmîu'l-Fevâîd 19
Câmîu'l-Hikem Fî Âsâru'l-A'mm 63
Câmîu't Tevârîh 67
Cemü'l-Hîyâr 14
Cevâhîr-i Zevâhîr 20
Cevahirü'l-Acaîb 15
Çehâr Makâle 4, 11, 12
Çend Şair-i Gemnâm-i Şîrâzî 32
Çerâğ-ı Encümen 30
Çihil-ü heşttan Ez Şu'ara-yı Muâsır 32
Dâiretü'l-Ma'ârif-i Aryânâ 34
Dâiretü'l-Ma'ârif-i Fârsî 35
Dâiretü'l-Ma'ârif-i İslâmîye 35
Dâmğân-ı Şeş Hezâr Sâle 35
Dânişmendân-ı Azerbaycan 34
Dânişmendân-ı Horâsân 35
Dânişmendân-ı Pârs 35
Dânişnâme 30
Dastân-ı Dostân 32
Defter-i Eşa'r 32
Defter-i İsmet 21
Der Zikr-i Mezarât-ı Buhârâ 13, 60, 61
Der Zikr-i Mezarât-ı Semerkand 61
Deretü'l-Tâc 50
Dımyetü'ül-Kasr 9
Dibâçe Ez Berâyi Beyân Kerden Evliya-i Belde-i Seyr-yâm 62
Divanu'l-Huzeliyyin 5
Divanü'l-Me'ânî 5
Divist Sühanver 32
Edebiyat Ocağı 40
Edebiyat-ı Mu'âsır 34
Efzelü't-Tezkâr Fî Zikrü'ş-Şu'ara ve'ş-Şiar (Tezkire-i Efzel) 55
Efzelü't-Tezkâr 29
El Meâsir ve'l-Âsâr 27
El-Asma'iyyat 6
El-Muafaddaliyyat 6
El-Mufaddaliyyat 5, 6
El-Mü'telif ve'l-Muhtelif 8
Encümen-i Ârâ 22
Encümen-i Ârâ (Tekmile) 22
Encümen-i Hakan 22
Encümen-i Kuds 30
Encümen-i Nasîrî 28
Encümen-i Rûşen 24
Encümenü'l-Ûdebâ 30
Enîsu'l-Ehibbâî 25
Enîsü'l-A'şıkîn 23
Esâmî-i Şu'arâ-yı Amîd 40
Eslaf 39
Esmhâ-yi Büzürgân-ı Buhârâyı Şerîf: 62
Esrâru'l-Âhbâr (Târîh-i Hasan) 27
Eşia-i Şu'âîye 29
Eş-Şiir ve'ş-Şu'ara 8
Evsafu'l-Belad 15
Ez Râbia' Tâ Pervîn 32
Ez Târîh-i Edebiyat-ı Tacik Der Bedehşân 60
Fârsî-i Biligrâm 31
Fârsnâme-i Nâsırî 27
Felekü'l-Merîh 21
Ferehatü'n-Nâzirîn 20
Ferheng-i İbrâhîm 38
Ferzângân-ı Zerdüştî 35
Fukaraiye/ Zikr-i Mezarat-ı Buhârâ 61
Furûğ-i Efkâr 34
Genc-i BâzYâfte 29
Genc-i Sühan 32
Genc-i Zerafşan 53
Güldeste 20
Güldeste-i Kernâtek 27
Güldeste-i Rahmet 32
Gülistân 15, 17
Gülistân-ı Hüner 15
Gülistân-ı İbrahîmî (Târîh-i Ferişte) 17
Gülruhsar 57
Gülşen-i Edeb 31
Gülşen-i Mahmûd 26
Gülşen-i Şu'ara 38
Gülşen-i Visâl 30
Gül-ü Râná 19
Gülzâr-ı A'zîm 24
Gülzâr-ı Cavidan 32
Gülzâr-ı Ebrâr 16
Gülzâr-ı İbrâhîm 46
Gülzâr-ı İskenderi 25
Habîbü's-Seyr 15
Hadîka-i Hindî 20
Hadîkatü'l-Âkâlîm 19
Hadîkatü's-Safâ 20
Hâlid-i Berrîn 18
Harâbât 23
Hatimetü'l-Eş'ar 39
Hayâtü'ş-Şu'ara 19
Hayrât-ı Hasan 29
Hayru'l-Beyân 16
Hazine-i A'mire 19
Hâzine-i Genc 16
Hâzinü'ş-Şu'ara 23
Hedâîku's-Sihr Fî Dekâîku'ş-Şi'r 66
Hedaîku'l-Cenân 20
Hedâîku'l-Medâîh 21

Hedaîku'l-Üdebâî 22
Hedîka-i İşret 25
Hedîkat-i Emanullahî 23
Hedîkatu'ş-Şu'ara 23, 25
Hedîkatü'l-Fûzelâ 28
Heft Âsmân 24
Heft İklîm 14
Hemîşe Bahâr 18
Heşt Behişt 4, 38
Hulâsatü'l-Eş'âr 11
Hülâsatü't-Tezkire-i Hattâtîn 34
Hülâsatü'l-Âhbâr 15
Hülâsatü'l-Efkâr 19
Hülâsatü'l-Eşa'r Zebdetü'l-Efkâr 16
Hülâsatü'l-Eşa'r-ı Müntehib 16
Hülâsatü'l-Kelâm 19
Hülâsatü'ş-Şu'ara 16
Hülâsatü't-Tevârîh 15
İcaz-ı Hüner 59
İhvânu'l-Mecâlis 27
İhvânü'l-Mecâlis 65
İkbâlnâme 29
İksiri't-Tevârîh 27
İntihâb-ı Heft Iklîm 24
İntişar-ı Şiir-i Fârsî 30
İpek Taleler (Afganistân Özbek Ayal Şairleri) 41
İran-ı Sâğir 31
İsfehân (Kitap Adı) 35
İşârât-ı Bîniş 24
Kâbe-i İrfân 17
Kâfile-i Şu'arâ 39
Kand-i Pârsî 28
Kandiyye 61
Kârvân-ı Hind 30
Kâşâne-i Dâniş 31
Kavaid-i Hatt 15
Kelâmu'l-Mülk 26
Kelimetü'ş-Şu'ara 16
Kenc-i Şâygân 24
Kesire-i Râkım 60
Kısasu'l-Hâkânî 17
Kirmânîyân-ı Nâmî 36
Kitab-ı Keşân 28
Kitab-u Me'ân'il-Kebîr 6
Kitabu'l-Evrak 8
Kitabu'ş-Şiir ve'ş-Şu'ara 5
Kur'an-ı Kerîm 1
Künhü'l-Âhbâr 38
La'l-i Bedehşân 59
Lâl-i Bedehşân 24
Latâifü'l-Tavâif 14
Latîfî, oder Biographische Nachrichten von Vorzüglichen Turkischen Dichtern, nebst einer Blumenlese aus ihren Werke 69
Letâîf-î Eşrefî 12
Letâîfu'l Hayâl 16
Leteaifü'l-Medâîh ve Vezâîfü'l-Menâkîb 22
Lûb-i Lebâb 19
Lûbü's-Seyr ve Cihânnüma 21
Lübâbü'l-Elbâb 4, 10, 11, 12, 16, 47
Lüğatnâme 35
Ma'denü'l-Cevâhir 23
Mahzenü'd-Derar 24
Mahzenü'l-Âhbâr 14
Mahzenü'l-Gârâîb 21
Makâlâtü'ş-Şu'ara 19
Manzûmât-ı Târîhî 27, 66
Matla'-i Şu'ara 24
Matlâü'ş-Şems 27
Me'ânî'ş-Şiir 5
Meâsir-i Rahîmî 17
Meâsiru'l-Bâkıriye 23
Meâsiru'l-Umerâ 20
Meâsîrü'ş-Şu'ara 24
Mecâlis'ün Nefâis 42, 96
Mecâlis'ün-Nefâis 4, 5, 38, 48, 75, 82, 83, 88
Mecâlis'ün-Nefâis 24
Mecâlis'ün-Nefâis 38
Mecâlis'ün-Nefâis 68
Mecâlisü'l- A'şâk 15
Mecâlisü'l-Müminîn 17
Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî 14
Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî (Heşt Behişt) 14
Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî (Letâîfnâme 14
Mecâlisü'n-Nefâis-i Fârsî (Tercüme) 14
Mecma'-ı Şu'arâ 40
Mecma'tü't-Tevârîh 17
Mecmau'l-Balîğâ 21
Mecma'ü'l-Fuzelâ 14, 48
Mecmaü'l-Havâss 38
Mecmûa-i Teracim 39
Mecmûa-i Tezkâr 67
Mecmûa'ş-Şu'ara ve Menâkibü'l-Fuzelâ 14
Mecmûatü'ş-Şu'ara 2, 58, 86
Mecmûatü'ş-Şu'ara 16
Mecmûatü'ş-Şu'ara (Mecmûa-i Şairân veya Mecmûa-i Ömer Han 2, 22, 58
Mecmûau'l-Fusehâ 24
Mecmûau'n-Nefais 18
Mecmûau'n-Nefais (Hülâsa) 20
Mecmûaü'l-Havvâs-ı Sâdık-i Kitabdâr 30
Mecmûaü'ş-Şair 25
Mecmûa-yı A'şk Ya Çâr-ı Çemen 19
Mecmûa-yı Ez Eşa'r-ı Şu'ara-yı Ma'rûf-u Mu'âsır 31
Mecmûa-yı Selîmî 60
Medâîh-i Hüseynîye Ya Tezkire-i Bâkî 22
Medâîhü'l-Mu'temedî 23
Medînetü'l-Edeb 34
Mehâfilü'l-Müminîn 21
Mehekü'ş-Şu'ara 23
Mekârimü'l-Âsâr 33
Mekteb-i Vuku' Der Şiir-i Fârsî 32
Menâkib-Hesâmîye 25
Menâkibu's-Sûfîye 62
Menâkibu'ş-Şu'ara 10
Menâkibü'ş-Şu'ara 12
Merdân-ı Büzürg-i Kâşân 31
Merdân-ı Sühanverî 24
Merdum-u Dîde 19

Meşâirü’ş-Şu’ara 38
Meykadeh.....19, 23
Mezâk-ı Sühan.....25
Mıstabe-i Harâb.....23
Miftâhu'l-Tevârîh.....27
Miracu'l-Hayâl.....23
Mirât-ı Âftâbnûma.....26
Mirât-ı Cihânnâme.....18
Mirât-ı Şi'r.....39
Mirâtü’l-A'lâm.....17
Mirâtü’l-Edvar ve Mirâtü’l-Âhbâr.....15
Mirâtü’l-Fûsehâ.....25
Mirâtü’l-Vâridat 20
Mirâtü'l-Hayâl 17
Mirâtü's-Safâ 21
Mîrzâ Gâzî Turhân ve Şu’ara-yı Derbâr-i Û.....30
Mu’âsirîn-i Sühanver 32
Mu’cemu’ş-Şu’arâ 8
Muallakat 5, 6
Mucemu’ş-Şu’ara 5
Muhekematü’l-Lügateyn 43
Muhlis.....28
Muhtasar Tercüme-i Âhvâl Âlimân ve Şairân-ı Meşhûr.....26, 49
Muntehibu't-Tevârîh 15
Mücelle-i Kabul.....50
Mücmel-i Fasîhî.....12
Müferrihü’l-Âhbâb 56
Müferrihü'l-Âhbâb.....29
Mülkü’l-Kitab-ı Şîrâzî.....48
Müntehib-i Habîbü's-Seyr 17
Müntehib-i Hâkim 18
Müntehib-i Tezkiretü'l-Havâtîn 27
Müntehîbü’l-Lüğat-ı Reşîdî.....66
Müntehibü'l Fûsehâ.....29
Müntehibü'l-Eşa’r.....18, 24
Müzekkir-i Âhbâb.....14, 48
Müzekkirü’l-Âshâb.....49
Müzekkirü'l-Âshâb 16
Nağmeha-yi Piruzî.....32
Nağme-yi A’ndelîb Ya Çahâr Bâğ.....23
Nakl-ı Meclis.....22
Nâme-i Ferhengîyân 30
Nâme-i Hurd-i Pijûhân.....30
Nâme-i Hüsrevân.....33, 52, 53
Nâme-i Sühanverân.....30
Nazm-ı Güzide 38
Nefaisu'l-Meâsir 15
Nefsetü’l-Mesdûr.....64
Nemekdân 29
Neşter-i A'şk.....22
Netâîcü'l-Efkâr.....23
Nev Bahâr 21
Nevâdir-i Ziyâiye.....59
Nigâristân.....48
Nigâristân-ı Dârâ 22
Nigâristân-ı Sühan 24
Nikâtü’ş-şu‘arâ’.....46
Nismetu’l-Kuds Min Hadâîkü’n-Nass.....63
Nuhbetü'l-Âsâr Fî Fevaidi'l-Eşa’r.....39
Nuhbetü'l-Âsâr Fî Zeyl-i Zübdetü'l-Eşa’r.....39
Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevaidi^l-Eşa’r 39
Nuhsetîn Kingire.....26
Nuhsetîn Kingire-i Nevîsendegân-ı İran.....34
Numûne-hayi Edebiyat-ı Tacik.....56
Numûnehâ-yi Edebiyat-ı Tacik.....28, 56
Numûne-i Edebiyat-ı İran.....29
Numûne-i Edebiyat-ı Tacik28, 51, 53, 54, 55, 56, 58
Nûn ve’l-Kalem 33
Nurten.....25
Nühzat-ı Edebî-yi Kacar.....35
Nüsha-yı Zîbâyi Cihângir 65
Nüzhetü'n-Nazîrîn 20
Oymâk-ı Moğol.....33
Padişâhnâme 17
Pata Khazana 46
Perdeneşînân-ı Sühangûyî 31
Peydâîş-i Hatt ve Hattâtân 33
Rahatü'l-Kulûb.....17
Ravzâtu'l-Cenân ve Cennâtu’l-Cenân.....15
Ravzâtu's-Selâtin.....15
Ravzâtü’s Safâ 12
Recal-i Habîbü's-Seyr.....34
Recâl-i İsfehân yâ Tezkiretü'l-Kubûr 33
Redifü’l-Eşa’r 54
Rengin Keman-ı Şair (Cilt I).....40
Rengin Keman-ı Şair (Cilt II) 40
Reşehât-ı Sehâb.....22
Reyâhînü'ş-Şerîa’i 34
Reyhânetü'l-Âdâb.....36
Reyhân-ı Nestâlîk.....15
Risâle-i Berehemen 16
Risâle-i Büzürgân-ı Semerkand 61
Risâle-i Firdevs 17
Riyâzu'l-A'rifîn 23, 25
Riyâzu'l-Cennet.....26
Riyâzu'l-Cennet (Zeyl) 27
Riyâzu'l-Efkâr.....27
Riyâzu'l-Firdevs 27
Riyâzu'l-Fûsehâ.....22
Riyâzu'l-Vifâk.....22
Riyâzü’l-Âşıkîn.....40
Riyâzü’l-fusahâ’.....46
Riyâzü'l-Arîfîn 40
Riyâzü's-Seyâhat.....27
Riyâzü'ş-Şu’ara 18, 38
Rûz-i Rûşen 25
Rûznâme-i Milletî 33
Sadaf 31, 35
Sağınç (Özbek Kalem Eğeleri").....41
Sahaf-ı İbrâhîm 19
Seceretu't-Tayyibe.....33
Sefîne-i Ali Hazîn 19
Sefîne-i Bîhâber 18
Sefîne-i Hindî.....21
Sefîne-i Hûşgû 18
Sefîne-i İşret 19
Sefînetü'l Mahmûd.....22
Sefînetü'l-Leâlî.....23

Sefînetü'ş-Şevk 20
Sefînetü'ş-Şu'ara....19
Sehâbeddîn Sâdık 58
Semerâtü'l-Meşâyîh....63
Semuriye 61
Seng-i Hem Dilî Dâred 67
Serv-i Âzâd....19
Silmu's-Semevât 17
Sîmâha-i Berazendeh-i Andhoy....40
Subh-u Gülşen 25
Subh-u Sâdık 17
Subh-u Vatan....23
Suhanveran-ı Azerbaycan....40
Sühan ve Sühanverân....30
Sühangûyân-ı Afganistân 32
Sühanverân-ı Çeşm-i Dîde 29
Sühanverân-ı Devrân-ı Pehlevî....30
Sühanverân-ı İran Der Asr-ı Hâzır....29
Sühanverân-ı Nâmî Mu'âsır 31
Sühanverân-ı Saykal-ı rûy-i Zemin.... 3
Sühanverân-ı Saykal-ı Rûy-i Zemin....59
Sühanverân-ı Yezd....32
Şâm-ı Garîbân....19
Şebnem....32
Şehr-i Aşub Der Şiir-i Fârsî....35
Şehr-i Şîrâz yâ Hâl-i Rah-ı Heft Kişver 35
Şekeristân-ı Pârs 25
Şekûfeha-yi Âzâd Beyân-ı Mâzenderân....25
Şema'-i Encümen 25
Şema'-i Mahfil-i Sühan....24
Şerhü't-Taarruf Lemezheb Ehli't-Tasavvuf ...13, 62
Şerhü't-Taarruf Lemezhebü't-Tasavvuf.....13, 62
Şiir-i Fârsî ve Selâtin ve Ümera....30
Şiir-i Hazar Risâle-i Fârsî....32
Şiir-i Pârsî Der Kafkaz....32
Şîrâz Der Güzeşte ve Hâl 35
Şu'ara-el Âcem Şeblî Na'manî (Tercüme-i Fârsî).28
Şu'ara-yı Büzürg İran 31
Şu'ara-yı Fârsî Zebân-ı Pîşâver 31
Şu'ara-yı Mu'âsır-i İran 30
Şu'ara-yi Kirman....22
Tabakât-ı Ekberî 15
Tabakât-ı Sühan....22
Tabakât-ı Şâhcihânî 17
Tabakât-u Fuhuli'ş-Şu'ara ve Tabakâti'ş-Şuaar'il-Cahiliyyin ve'l-İslamiyyin.... 7
Tabakâtü'ş-Şua'ara....5, 7
Tabakâtü'l-Meşaih ve'ş-Şu'araî....16
Tabîa'tu'ş-Şu'ara....20
Tacikan Der Meyseri Tarih 67
Tarâiku'l-Hakâîk 33
Târîh ve Coğrâfyâ-yi Büzürgân-ı Cehrum....35
Târîh ve Coğrâfyâ-yi Daru's-Saltane-i Tebrîz....33
Tarihçe-i Dû Karn-ı Ahîr....35
Târîh-i Afganistân....35
Târîh-i A'zudi 27
Târîh-i Bedehşân....26, 65
Târîh-î Beyhak....13
Târîh-i Buhârâ 63
Târîh-i Cedîd....26
Târîh-i Cihângirî 17, 65
Târîh-i Edebi İran (Tercüme-i Fârsî).... 33
Târîh-i Edebiyat-ı Der İran 35
Târîh-i Edebiyat-ı Fârsî 33, 36
Târîh-i Edebiyat-ı İran....34, 35
Târîh-i Edebiyat-ı Mâzenderân 34
Târîh-i Erdebîl ve Dânişmendân 35
Târîh-î Gezide.... 13
Târîh-i Hind.... 20
Târîh-i Humûlî 65
Târîh-i İbrâhîmî (Târîh-i Hûmâyûnî).... 15
Târîh-i İran.... 34
Târîh-i İsfehân 33
Târîh-i Kavmes 35
Târîh-î Kebîr 13
Târîh-i Kesire....20, 60, 64
Târîh-i Mefsil-i İran 33
Târîh-i Mollâzâde....13, 60
Târîh-i Muhtasar-ı Edebiyat-ı İran 35
Târîh-i Nâyîn 34
Târîh-i Nazm ve Nesr-i Der İran ve Der Zebân-ı Fârsî.... 34
Târîh-i Nevîsendegân-ı Pârs 35
Târîh-i Râkım....20, 64
Târîh-i Reşîdî 15
Târîh-î Sadr-i Cihân 14
Târîh-i Simnân 35
Târîh-i Şâh Tahmasb 15
Târîh-i Şu'ara.... 29
Târîh-i Tezkireha-yî Fârsî.... 11
Târîh-i Timûrşâh Dürrânî 35
Târîh-i Tûyserkân.... 34
Târîh-i Türkîstân 17
Târîh-i Ulemâ ve Şu'ara-yı Geylân 34
Târîh-i Yezd.... 34
Târîh-i Yezd (Ateşgede-i Yezdî).... 34
Tarihnâme-i Râkımî 64
Taşkent Şairleri Tezkiresi 40
Tecelli-yi A'rîfân 29
Tecrübetü'l-Âhrâr ve Tesliyetü'l-Ebrâr.... 26
Tekmile-i Makâlâtü'ş-Şu'ara.... 25
Tekmiletü'r-Riyâz.... 50
Tekmiletü'r-Riyâz 22
Tekmiletü'ş-Şu'ara-yı Câm-i Cemşid 21
Telâye.... 34
Tenkihu'l-Âhbâr 20
Tenziyeü'l-Emsâl Fî Zikr-i Beyân-ı Âhvâl..... 65
Terâcüm-ü A'yân-ı Geylân ve Deylemân..... 36
Tercüme-i Hat ve Hattâtân-ı Mîrzâ Habîb 35
Teşrîfatü'ş-Şu'ara 39
Tevârîh-i Mîr Sa'îd Şerîf Râkım Semerkandî..... 64
Tezkâr-ı Eşa'r 57
Tezkere-i Şu'ara-yı Cevzcanan 40
Tezkire (Azerbaycan'ın Âlim, Yazıcı, Şâir ve Başka Görkemli Hâdimleri Hakkında Bibliyografik Materyaller) 40
Tezkire Nevisi Fârsî Der Hind ve Pakistân..... 35
Tezkire ve Tebsara 28
Tezkire-i Abbâs.... 31
Tezkire-i Aslanhan.... 39

Tezkire-i Âş Keşkîyân 29
Tezkire-i Bernâbâdî 18
Tezkire-i Bînazir.....19
Tezkire-i Devletşâh.....48
Tezkire-i Dîde.....18
Tezkire-i Dilkûşâ 22
Tezkire-i Ebû Hayyân 16
Tezkire-i Ebû'l-Bekâ 14
Tezkire-i Efser.....24
Tezkire-i Emrûhe.....28
Tezkire-i Enesî 16
Tezkire-i Eşa'r.....58
Tezkire-i Eşref.....20
Tezkire-i Fârisî 46
Tezkire-i Fehmî 24, 50
Tezkire-i Ferîdûnî 16
Tezkire-i Han-i Nimet.....32
Tezkire-i Hâvir 21
Tezkire-i Hâvirî 23
Tezkire-i Hâzinü'l-Eşa'r.....25
Tezkire-i Hûşnevîsân 26
Tezkire-i Hüseynî 18
Tezkire-i Hüsrevî.....21
Tezkire-i İshâk.....20
Tezkire-i Karadağî.....30
Tezkire-i Kârî Rahmetullah Vâzih.....51
Tezkire-i Kâtib 22
Tezkire-i Kâylî 14
Tezkire-i Kayyumî.....40
Tezkire-i Kâzım.....24
Tezkire-i Kudsîye 29
Tezkire-i Manzûm Reşha 23
Tezkire-i Manzûme-i Sadr-i Ziyâ 28
Tezkire-i Masûr 16
Tezkire-i Me'sûd 16
Tezkire-i Mecâlis-i Şu'ara-yı Rum 38
Tezkire-i Mecîdiye.....25
Tezkire-i Mesûr 12
Tezkire-i Meyhâne.....16, 25
Tezkire-i Miskîn 24
Tezkire-i Muhammed Şâhi.....23
Tezkire-i Muhammed Şâhî (Tekmile).....23
Tezkire-i Muhtasar-ı Şu'ara-yı Kirmânşâh.....31
Tezkire-i Muhterem 29, 54
Tezkire-i Mukimhanî 18
Tezkire-i Mümeyyiz 26
Tezkire-i Münîr 16
Tezkire-i Münşî 25
Tezkire-i Nakşibendîyye Be Tarîk-i Nazm.....62
Tezkire-i Nasrâbâdî.....16
Tezkire-i Nasrâbâdî (Zeyl) 18
Tezkire-i Nâyîn.....25
Tezkire-i Nâzım.....16
Tezkire-i Nâzım Bedehşî.....19, 49
Tezkire-i Nedret.....18
Tezkire-i Nesvân.....31
Tezkire-i Nevâ.....23
Tezkire-i Nevvâb 29
Tezkire-i Peymâne.....32
Tezkire-i Rahîb.....26
Tezkire-i Refa't 24
Tezkire-i Sadr-i A'zîmî Yâkdesî.....25
Tezkire-i Selâtîn.....52
Tezkire-i Semernâyînî 22
Tezkire-i Sürûr.....26
Tezkire-i Şâhin Fâzıl 41
Tezkire-i Şairat 19
Tezkire-i Şebistân 24
Tezkire-i Şehâb (Manzûm).....21
Tezkire-i Şehrî (Manzûm) 30
Tezkire-i Şems-üt Tevârîh 33
Tezkire-i Şu'ara-yı Bağdad.....39
Tezkire-i Şu'arâ-yı Urdû 46
Tezkire-i Şu'âîye.....29
Tezkire-i Şu'ara 11, 38, 39, 47, 53, 96
Tezkire-i Şu'ara-i Hâcî A'zîm Şerai.....53
Tezkire-i Şu'ara-yı Âmîd.....40
Tezkire-i Şu'ara-yı Azerbaycan 32
Tezkire-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid 39
Tezkire-i Şu'ara-yı Devletşâh 5
Tezkire-i Şu'ara-yı Devletşâh Semerkandî 11
Tezkire-i Şu'ara-yı Ganî.....29
Tezkire-i Şu'ara-yı Hânsâr.....31
Tezkire-i Şu'ara-yı Haşmet (Tezkire-i Şu'ara-i Mîr Sâdık Haşmet) 55
Tezkire-i Şu'ara-yı Hocend 33
Tezkire-i Şu'ara-yı İsfehân 26
Tezkire-i Şu'ara-yı Karn-ı Evvel Behây.....30
Tezkire-i Şu'ara-yı Kâynât 29
Tezkire-i Şu'ara-yı Keşmîr 32
Tezkire-i Şu'ara-yı Kum.....24
Tezkire-i Şu'ara-yı Mevlevîyye 39
Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır 30
Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır-i Herât.....31
Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır-i İran.....31
Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsır-i İsfehân.....31
Tezkire-i Şu'ara-yı Mu'âsırîn 24
Tezkire-i Şu'ara-yı Mutribî.....16, 49
Tezkire-i Şu'ara-yı Pencâb 31
Tezkire-i Şu'ara-yı Simnan.....31
Tezkire-i Şu'ara-yı Yezd 26, 32
Tezkire-i Şu'ara-yi Devletşâh 47
Tezkire-i Şuara-yı Mevlevîyye 3
Tezkire-i Şûşter.....18
Tezkire-i Tabîa't 18
Tezkire-i Tala't 32
Tezkire-i Tavfî 14, 38
Tezkire-i Ûlemâ-yı Hind 33
Tezkire-i Ûlvî.....29
Tezkire-i Üstadan-ı Ehlî Fârsî.....26
Tezkire-i Vâreste.....20
Tezkire-i Yûsuf Ali Han 19
Tezkire-i Zenân-ı Şair-i Mu'âsır-ı İran.....31
Tezkire-i Ziyâî 29
Tezkireti'l-Hattâtîn 27
Tezkireti'l-Meâsirîn.....19
Tezkiretü'l-Evliyâ 4
Tezkiretü'l-Hameka 59
Tezkiretü'ş-Şu'ara12, 14, 18, 26, 50, 54, 70, 71, 75, 77, 80, 86

Tezkiretü'ş-Şu'ara 20
Tezkiretü'ş-Şu'ara 26
Tezkiretü'ş-Şu'ara (Deretü'l Tâc).....26
Tezkiretü'ş-Şu'ara (Tezkire-i Pincâh Şair).....30
Tezkiretü'ş-Şu'ara'yi Müteahhirin-i Buhârâ 54
Tezkiretü'ş-Şu'ara'yi Müteahirin-i Buhârâ (Tezkire-i A'bdî).....29
Tezkiretü'ş-Şu'ara-i Keşmîr.....20
Tezkiretü'ş-Şu'ara-yı Dâmğân 32
Tezkiretü'ş-Şu'arayı Muhterem.....54
Tezkiretü't-Tevârîh.....66
Tezkiretü'l-Esterâbâd ve Gürgân 25
Tezkiretü'l-Fûzelâ.....25
Tezkiretü'l-Havâtîn 27
Tezkiretü'l-Ulemâ.....21
Tezkire-tün Nesâi 29
Tezkiretü'n-Nesâi.....19
Tezkiretü's-Silsile 26
Tezkiretü'ş-Şu'ara.....38, 39
The Tezkere-i Şu'ara of Latîfî as A Source for The Critical Evaluation of Otoman Poetry 69
Tuhfe-i Nâilî.....40
Tuhfe-i Sâmî.....14
Tuhfe-i Şerîfe 55
Tuhfetü'l- Kirâm.....19
Tuhfetü'l- Üns-ü Men (Hazerât-i Kuddüs.....13
Tuhfetü'ş-Şu'ara.....24
Tuhfetü'l-A'lâm.....26
Tuhfetü'l-A'şâk.....26
Tuhfetü'l-Elbâî 27
Tuhfetü'ş-Şu'ara.....18, 19
Uluğ Zafer (Saylengen Şairler) 40
Vâki'ât-ı Keşmîr (Târîh-i A'zmî).....20
Vatanni Esleb (Özbek-Türkmen Şairlerining Muhaceretde Yaratgen Şiirleri) 40
Yâdgâr-ı Nehâderî.....27
Yâd-ı Yâr-i Mihribân 57
Yâdî Ez Reftgân.....32
Yahçaliye.....24
Yed-i Beyzâ 18
Yetîmetu'd-Dehr 9
Yetîmetu'd-Dehr Fî Mehâsîn-i Ehli'l-A'sr 9
Zâhiretü'l Havânîn.....18
Zebdetü'l-Meâsirîn.....22
Zemine-i Târîh-i Buhârâ-yi Nurşâhî.....61
Zenân-ı Sühanver 31
Zeyl-i Zübdetü'l-Eşa'r 39
Zikr-i Çend Nefer Ûlemâ-i Devr-i Ahir.....61
Zinetü'l-Medâih 50
Zinetü'l-Gârâîb.....26
Zinetü'l-Medâîh.....21, 49
Zinetü'l-Medâîh (Tekmile).....22, 50
Zinetü't-Tevârîh 26
Zübdetü'l-Eşa'r 38

ÖZGEÇMİŞ

Murat AKYÜZ, 01.01.1975 yılında Bursa'da doğmuştur. 1996 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nden 1996 yılında mezun olmuştur.

1996 yılından itibaren değişik orta öğrenim okullarında öğretmenlik ve idarecilik yapmıştır. 2012 Haziran ayında Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalında yüksek lisansını, 2015 yılı güz döneminde ise aynı anabilim dalında doktorasını tamamlamıştır.

İlgi alanları; Çağdaş Türk Lehçe ve şiveleri, Eski ve Orta Türkçe, etimolojik araştırmalar ve çalışmalar, Türk ve Dünya tarihi, ülkeler coğrafyası olup Kırgızca, Özbekçe, Farsça, İngilizce bilmektedir.